

HOGE RAAD VAN FINANCIEN

AFDELING « FINANCIERINGSBEHOEFTE VAN DE OVERHEID »

EVALUATIE 2010 EN BEGROTINGSTRAJECTEN VOOR HET STABILITEITSPROGRAMMA 2011 - 2015

MAART 2011

INHOUD

LIJST VAN DE AFKORTINGEN	5
WOORD VOORAF	9
SYNTHESE EN AANBEVELINGEN	11
1. EVALUATIE VAN DE BEGROTINGSRESULTATEN	11
2. HERRAMING VAN HET BEGROTINGSTRAJECT EN AANBEVELINGEN	14
3. CONCLUSIES	17
HOOFDSTUK I. RECENTE RETROSPECTIEVE EVALUATIE VAN DE OVERHEIDSFINANCIEN	21
I.1 VERWEZENLIJKTE EN VERWACHTE BEGROTINGSSALDI VOOR 2010: EVALUATIE TEN OPZICHTE VAN DE VERBINTENISSEN VAN HET STABILITEITSPROGRAMMA	21
I.2 VERWEZENLIJINGEN INZAKE ONTVANGSTEN EN UITGAVEN VAN DE GEZAMENLIJKE OVERHEID	28
I.2.1 EVOLUTIE VAN DE ONTVANGSTEN	28
I.2.2 EVOLUTIE VAN DE PRIMAIRE UITGAVEN	31
I.2.3 EVOLUTIE VAN DE RENTELASTEN	38
I.2.4 EVOLUTIE VAN DE SCHULDGRAAD EN ZIJN BELANGRIJKSTE ENDOGENE DETERMINANTEN	38
I.2.5 DE SCHULDGRAAD IN 2009-2010 EN DE EXOGENE DETERMINANTEN (BUITEN NFB)	40
I.3 EVOLUTIES PER OVERHEIDSNIVEAU	43
I.3.1 RESULTATEN OP HET NIVEAU VAN ENTITEIT I EN HAAR SAMENSTELLEDE DELEN	43
I.3.2 REALISATIES OP HET VLAK VAN ENTITEIT II EN DE BESTANDDELEN ERVAN	54
BIJLAGE I: DETAIL VAN DE PERIMETERCORRECTIES AANGEBRACHT AAN DE DOOR DE FEDERALE OVERHEID GESTORTE OVERDRACHTEN	60
HOOFDSTUK II. HERRAMING VAN DE BEGROTINGSVOORUITZICHTEN OP KORTE EN MIDDELLANGE TERMIJN (TOT 2015) EN GEVOLGEN INZAKE BEGROTINGSBELEID	61
II.0 INLEIDING	61
II.1 HYPOTHESEN EN RESULTATEN VAN HET NIEUWE TRAJECT 2010-2015 IN HET BASISSCENARIO OP HET VLAK VAN DE GEZAMENLIJKE OVERHEID	62
II.1.1. MACRO-ECONOMISCHE HYPOTHESEN EN HYPOTHESEN INZAKE BEGROTINGSBELEID IN HET BASISSCENARIO	62
II.1.2. TERMINOLOGIE EN HYPOTHESE INZAKE BEGROTINGSBELEID	64
II.1.3. MACRO-ECONOMISCHE EN FINANCIËLE HYPOTHESEN EN BEGROTINGSRESULTATEN	67
II.1.4. NIET-DISCRETIONAIRE INVLOEDEN EN ANALYSE VAN DE DETERMINANTEN VAN DE STRUCTURELE SALDI	71
II.1.5. VERGELIJKING MET DE REFERENTIEPROJECTIE VAN HET ADVIES VAN HRF JANUARI 2010	75
II.1.6. SENSITIVITEITSANALYSE MET BETREKKING TOT DE REËLE OF NOMINALE GROEIHYPOTHESEN	76
II.2 BEGROTINGSTRAJECTEN PER ENTITEIT IN HET BASISSCENARIO	81
II.3 GLOBAAL NORMATIEF TRAJECT EN TE LEVEREN BUDGETTAIRE CONSOLIDATIE-INSPANNINGEN	89
II.3.1. GLOBAAL NORMATIEF TRAJECT TOT 2015	89
II.3.2. NORMATIEVE TRAJECTEN TOT 2012 PER GROTE ENTITEIT	95

II.4	BEGROTINGSTRAJECTEN 2012-2015 EN VERDELING VAN DE BIJKOMENDE CONSOLIDATIE-INSpanNINGEN TUSSEN ENTITEITEN	98
II.4.1	CENTRAAL SCENARIO VAN DE VOORTZETTING VAN DE VERDEELSLEUTEL "65%-ENTITEIT I 35%-ENTITEIT II" TOT 2015	98
II.4.2	SCENARIO VAN EEN STRUCTUREEL GLOBAAL EVENWICHT TOT 2015 MET EEN ALTERNATIEVE "GEMENGDE" VERDEELSLEUTEL (76,5% - ENTITEIT I / 23,5% - ENTITEIT II)	101
II.4.3	IMPLICIETE VERDELING VAN DE BEGROTINGSINSpanNINGEN BIJ EEN DOELSTELLING VAN STRUCTUREEL EVENWICHT (NAMELIJK EEN EFFECTIEF OVERSCHOT VAN 0,1% VAN HET BBP) VOOR ELK VAN DE TWEE GROTE ENTITEITEN	102
HOOFDSTUK III. BUDGETTAIRE EVALUATIE VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN DE GEWESTEN TEN OPZICHT VAN DE BUDGETTAIRE DOELSTELLINGEN VOOR DE PERIODE 2007 – 2011 EN TOETSING VAN DE MEERJAREN VOORUITZICHTEN AAN DE ILLUSTRATIEVE TRAJECTEN VAN DE AFDELING WEERHOUDEN IN HET ADVIES VAN OKTOBER 2009		107
III.1.	OVERZICHTSTABELLEN VOOR HET GEHEEL VAN DE GEMEENSCHAPPEN EN GEWESTEN	108
III.1.1.	BUDGETTAIRE DOELSTELLINGEN VOOR DE PERIODE 2009 – 2012	108
III.1.2.	OVERZICHT VAN DE EVALUATIE VAN DE VORDERINGENSALDI GEREALISEERD TIJDENS DE PERIODE 2009-2010 EN VAN DE HERZIENE SALDI VAN DE JAREN 2007 EN 2008, TEN OPZICHT VAN DE BUDGETTAIRE DOELSTELLINGEN	109
III.1.3.	OVERZICHT VAN DE EVALUATIE VAN DE MEERJARENRAMINGEN VOOR DE PERIODE 2010-2015 TEN OPZICHT VAN DE ILLUSTRATIEVE TRAJECTEN VAN DE AFDELING WEERHOUDEN IN HET ADVIES VAN OKTOBER	112
III.2.	DE VLAAMSE GEMEENSCHAP	115
III.2.1.	EVALUATIE VAN DE BEGROTINGSRESULTATEN TEN OPZICHT VAN DE BUDGETTAIRE DOELSTELLINGEN	115
III.2.1.1.	PERIODE 2009 - 2010	115
III.2.1.2.	PERIODE 2011 – 2012	118
III.3.	DE FRANSE GEMEENSCHAP	122
III.3.1.	EVALUATIE VAN DE BEGROTINGSRESULTATEN OPZICHT VAN DE BUDGETTAIRE DOELSTELLINGEN	122
III.3.1.1.	PERIODE 2009 - 2010	122
III.3.1.2.	PERIODE 2011 - 2012	123
III.4.	HET WAALSE GEWEST	127
III.4.1.	EVALUATIE VAN DE BEGROTINGSRESULTATEN TEN OPZICHT VAN DE BUDGETTAIRE DOELSTELLINGEN	127
III.4.1.1.	PERIODE 2009 - 2010	127
III.4.1.2.	PERIODE 2011 - 2012	128
III.5.	HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST	132
III.5.1.	EVALUATIE VAN DE BEGROTINGSRESULTATEN TEN OPZICHT VAN DE BUDGETTAIRE DOELSTELLINGEN	132
III.5.1.1.	PERIODE 2009 - 2010	132
III.5.1.2.	PERIODE 2011 - 2012	134

LIJST VAN DE AFKORTINGEN

AGR	Annual Growth Report
AMECO	Annual macro-economic database (DG ECFIN van de Europese Commissie)
BAM	Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel
Bbp	Bruto Binnenlands Product
BdV	Buiten de vergrijzing
BFW	Bijzondere Financieringswet
BHG	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
Btw	Belasting over de toegevoegde waarde
CPI	Consumptieprijsindex
EC	Europese Commissie
ECB	Europese Centrale Bank
EDP	Excessive Deficit Procedure
EPRS	Effectief primair saldo
ESCB	Europees Stelsel van Centrale Banken
ESR95	Europees Stelsel van Nationale en Regionale Rekeningen 1995
EU	Europese Unie
Eurostat	Bureau voor de Statistiek van de Europese Gemeenschappen
FG	Franse Gemeenschap
FO	Federale Overheid
FOD	Federale Overheidsdienst
FPB	Federaal Planbureau
FPIM	Federale Participatie- en Investeringsmaatschappij
FSA	Financial Security Assurance
G&G	Gemeenschappen en Gewesten
GO	Gezamenlijke Overheid
GOK	Gesplitste ordonnanceringskredieten
HP	Hodrick-Prescott
HRF	Hoge Raad van Financiën
iLO	Investeringscyclus van de Lokale Overheden
IMF	Internationaal Monetair Fonds
INR	Instituut voor de Nationale Rekeningen
IZW	Instelling Zonder Winstoogmerk
KLG	Kijk- en luistergeld
KVD	Kredietverleningen en deelnemingen

LO	Lokale Overheden
MBHG	Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
MTD	Middellange termijn doelstelling
MVG	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
NBB	Nationale Bank van België
NFB	Netto Financieringsbehoeften
NFS	Netto te financieren saldo
NGK	Niet-gesplitste kredieten
NR	Nationale Rekeningen
NV	Naamloze Vennootschap
OB	Ongewijzigd beleid
OHB	Ongewijzigd huidig beleid
PB	Personenbelasting
PRSA	Primair saldo
PRU	Primaire Uitgaven
PWA	Plaatselijk Werkgelegenheidsagentschap
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
Rp	Relatieve prijzen
RPI	Royal Park Investments
R.Sch	Rechterschaal
SCvV	Studiecommissie voor de Vergrijzing
SGP	Stabiliteits- en Groeipact
SPV	Special Purpose Vehicle
SZ	Sociale Zekerheid
VG	Vlaamse Gemeenschap
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie
VK	Variabele kredieten
VPRS	Vereist primair saldo
WG	Waals Gewest
Y-gap	Output gap
ZOF	Vlaams Zorgfonds

De Leden van de Afdeling :

de Heer L. COENE, Voorzitter

de Heer N. DE BATSELIER

de Heer J. HILGERS

de Heer P. PRAET

Vertegenwoordigers van de Nationale Bank van België

Mevrouw G. VAN DER STICHELE

Vertegenwoordigster van de Minister van Financiën

de Heer A. BOON

Vertegenwoordiger van de Minister van Begroting

Mevrouw W. DEMEESTER-DE MEYER

de Heer G. PEERSMAN

de Heer S. DURIEUX

de Heer G. PAGANO

Mevrouw Ch. SERVATY

de Heer E. DEGREEF

Vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering, de Regering van de Franse Gemeenschap, de Waalse Regering en de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Waarnemers :

De Heer N. HEUKEMES

Vertegenwoordiger van de Duitstalige Gemeenschap

Secretariaat :

Mevrouw C. SPINNOY

Mevrouw F. DENIL

Mevrouw E. VANALME

de Heren L. BUFFEL

R. SAVAGE

WOORD VOORAF

Dit Advies geeft gevolg aan de officiële vraag van de Minister van Financiën van 3 februari 2011 om een voorafgaand Advies van de Afdeling “Financieringsbehoeften van de overheid” over het nieuwe Stabiliteitsprogramma. De Ecofin-Raad van 7 september 2010 heeft immers de vorm en de inhoud gewijzigd van de toekomstige Stabiliteitsprogramma’s. Voortaan zullen deze in het kader van de nieuwe procedure van het “Europese semester” elk jaar tegen midden april door de lidstaten ingediend moeten worden.

Het eerste Hoofdstuk van dit Advies geeft een stand van zaken weer over de jongste begrotingsevoluties (2009-2010) van de Gezamenlijke Overheid, Entiteit I en Entiteit II. Deze zijn gebaseerd op voorlopige ramingen van de NBB van januari 2010 in afwachting van de bekendmaking van de resultaten van de eerste raming van de jaarlijkse rekeningen 2010 door het INR vanaf 31 maart 2011.

Het tweede Hoofdstuk behandelt de budgettaire vooruitzichten en aanbevelingen op korte en middellange termijn (tegen 2012-2015). Deze prospectieve analyse is een actualisering van het Advies van januari 2010 van de Afdeling en houdt rekening met de meest recente macro-economische en budgettaire gegevens en vooruitzichten. Op basis van het geactualiseerde macro-economisch en budgettair referentiescenario “bij ongewijzigd beleid” wordt een nieuw globaal normatief traject per Entiteit opgesteld tot 2015.

In het derde Hoofdstuk volgt een budgettaire evaluatie van de afzonderlijk genomen deelgebieden tijdens de periode 2007-2011 en een toetsing van hun meerjarige vooruitzichten aan de aanbevelingen van de Afdeling van oktober 2009.

Deze drie hoofdstukken worden voorafgegaan door een “Synthese en aanbevelingen” die de belangrijkste elementen en de beleidsmatige conclusies van dit Advies opnemen.

SYNTHESE EN AANBEVELINGEN

1. Evaluatie van de begrotingsresultaten

Het jaar 2010 is voor de Belgische overheidsfinanciën een scharnierjaar. Na een opeenvolgende verslechtering van het vorderingensaldo van 0,2% van het bbp in 2006 tot -6% van het bbp in 2009 is de begrotingspositie van de Gezamenlijke Overheid in 2010 verbeterd tot -4,6% van het bbp waardoor de in het laatste Stabiliteitsprogramma vooropgezette doelstelling voor dit jaar in gunstige zin werd overtroffen. Die ramingen van de NBB voor het jaar 2010 zijn nog voorlopig van aard. Op basis van de laatste beschikbare gegevens, met name inzake fiscale ontvangsten, is het waarschijnlijk dat het overheidstekort eerder -4,3% van het bbp zou bedragen, hoofdzakelijk wegens correcties bij de Lokale Overheden. De eerste resultaten worden door het INR meegedeeld op 31 maart 2011.

Rekening houdend met de gunstiger begrotingsresultaten en met een actief beheer van de overheidsschuld bij de Federale overheid, is de schuldgraad minder snel gestegen dan oorspronkelijk werd verwacht. De schuldgraad schommelt aldus rond 97,5% van het bbp tegen 96,2% van het bbp in 2009. Op basis van de beschikbare informatie blijkt dus dat België binnen de eurozone in 2010 een van de kleinste verhogingen van de overheidsschuld kent.

Tabel 1
Belangrijkste begrotingsindicatoren

(% van het bbp)	Niveau					Gecumuleerde evolutie	
	2006	2007	2008	2009	2010r	2006-2009	2009-2010r
Vorderingensaldo (EDP)	0,2%	-0,3%	-1,3%	-6,0%	-4,6%	-6,2%	1,4%
<u>Entiteit I (excl. VI.Zorgfonds)</u>	<u>0,2%</u>	<u>-0,6%</u>	<u>-1,2%</u>	<u>-5,0%</u>	<u>-3,4%</u>	<u>-5,2%</u>	<u>1,6%</u>
Federale Overheid	0,0%	-1,1%	-1,6%	-4,2%	-3,3%	-4,2%	0,9%
Sociale Zekerheid	0,2%	0,5%	0,4%	-0,8%	-0,2%	-1,0%	0,6%
<u>Entiteit II (incl. VI.Zorgfonds)</u>	<u>0,0%</u>	<u>0,3%</u>	<u>-0,1%</u>	<u>-1,0%</u>	<u>-1,1%</u>	<u>-1,0%</u>	<u>-0,1%</u>
Gemeenschappen en Gewesten	0,2%	0,4%	0,0%	-0,8%	-0,8%	-1,0%	0,0%
Lokale Overheden	-0,2%	-0,1%	-0,1%	-0,2%	-0,4%	0,0%	-0,1%
Structureel primair saldo	2,8%	2,3%	1,6%	0,0%	0,0%	-2,8%	0,0%
Rentelasten	3,9%	3,8%	3,8%	3,6%	3,4%	-0,3%	-0,2%
Structureel vorderingensaldo	-1,1%	-1,5%	-2,2%	-3,6%	-3,4%	-2,5%	0,2%
Schuldgraad	88,1%	84,2%	89,6%	96,2%	97,5%	8,1%	1,3%

De verbetering van het vorderingensaldo met 1,4% van het bbp doet zich uitsluitend voor bij Entiteit I die uit de Federale overheid en de Sociale Zekerheid bestaat. Entiteit I heeft aldus haar begrotingspositie aanzienlijk verbeterd, van een tekort van -5% van het bbp in 2009 tot -3,4% van het bbp in 2010, terwijl in het Stabiliteitsprogramma voorzien was om het tot -3,8% van het bbp te beperken. Bij Entiteit II blijft er echter een ongunstig verschil bestaan ten opzichte van de doelstellingen vermits de verwachte verslechtering van het globale saldo van de Lokale overheden niet werd gecompenseerd door de evolutie van het saldo van de Gemeenschappen en de Gewesten. De Gemeenschappen en de Gewesten hebben hun

tekort gestabiliseerd terwijl er in de doelstellingen van het Stabiliteitsprogramma werd uitgegaan van een verbetering van 0,2% van het bbp.

De verbetering van de begrotingspositie van de Gezamenlijke Overheid van België is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de conjunctuurherneming die sterker is geweest dan op zeer korte termijn werd verwacht. Nadat in 2009 het bbp met 2,7% is gedaald, heeft België in 2010 een reële groei gekend die rond 2% schommelde, wat hoger is dan het Europese gemiddelde (ongeveer 1,7%). De economische vooruitzichten zijn aldus duidelijk gunstiger dan wat oorspronkelijk in het Stabiliteitsprogramma werd verwacht (1,1%).

De verbetering van het vorderingensaldo vloeit enerzijds voort uit de stijging van de ontvangsten, die, na een aanzienlijke daling in 2009, met 0,7% van het bbp zijn toegenomen en anderzijds uit de afname van de ratio van de primaire uitgaven met 0,6% van het bbp.

De belangrijkste factoren die de versnelling van de ontvangsten in procent van het bbp hebben ondersteund, zijn:

- 1) de herneming van de binnenlandse vraag,
- 2) de versnelling van de inflatie,
- 3) de budgettaire bezuinigingsmaatregelen, zowel bij de Federale overheid als bij de Gewesten, en
- 4) de bijkomende inkomsten die voortvloeien uit de vergoedingen van de financiële instellingen.

Bij de uitgaven vloeit de verbetering hoofdzakelijk voort uit de gunstige economische context, die de neiging heeft de cyclische uitgaven zoals de werkloosheidsuitkeringen gunstig te beïnvloeden, uit de gunstige evolutie van de relatieve prijzen en uit het verdwijnen van niet-recurrente verrichtingen.

Om de expansieve of restrictieve aard van het begrotingsbeleid te evalueren, wordt over het algemeen verwezen naar het concept van het structurele saldo. Gecorrigeerd voor de weerslag van de economische cyclus en voor de invloed van de eenmalige maatregelen, worden de structurele saldi immers geacht beter de onderliggende discretionaire trend van de overheidsfinanciën te weerspiegelen. Volgens de methodologie van de Europese Commissie zou het structurele vorderingensaldo geëvolueerd zijn van -3,6% van het bbp tot -3,4% van het bbp, dit is een verbetering van 0,2% van het bbp. De cyclische winst, dit wil zeggen de gunstige weerslag van de economische conjunctuur op de overheidsfinanciën, wordt geraamd op 0,3% van het bbp, terwijl het verdwijnen van eenmalige maatregelen, die het saldo van 2009 op ongunstige wijze hadden beïnvloed, een bijdrage levert van 0,9% van het bbp.

De zeer beperkte verbetering van het structurele vorderingensaldo vloeit integraal voort uit de daling van de rentelasten, in een context van veralgemeende daling van het gemiddelde peil van de rentevoeten op korte en op lange termijn in 2010 en dankzij swapverrichtingen van de Federale overheid. Het structurele primaire saldo is dus in 2010, zoals in 2009, in evenwicht gebleven. In het Stabiliteitsprogramma van januari 2010 werd nog een verhoging van 0,5% van het bbp in 2010 vooropgesteld.

De evolutie van het structurele primaire vorderingensaldo contrasteert aldus met de verbetering van het effectieve saldo. Er werden door de verschillende overheden vanaf 2010 wel consolidatiemaatregelen genomen, voornamelijk inzake ontvangsten, maar het effect daarvan volstond slechts gedeeltelijk om de structurele stijging van de uitgaven voor sociale uitkeringen en bepaalde maatregelen die werden genomen in het kader van het economisch herstelplan te neutraliseren.

De trend van de structurele primaire uitgaven blijft opwaarts gericht, maar op een duidelijk beperktere wijze dan tijdens de voorgaande jaren. Na een stijging van 1,2% van het bbp over de periode 2006-2008 en van 1% van het bbp in 2009 zou het geheel van de uitgaven in 2010 slechts toenemen met 0,3% van het bbp in volume en in procent van het trendmatige bbp; hiervan is 0,2% toe te schrijven aan de uitgaven voor sociale uitkeringen en 0,2% komt voort uit de stijging van de loonkostensubsidies voor de werkgelegenheid in het kader van het Interprofessioneel Akkoord 2009-2010. Die worden in de Nationale Rekeningen als overheidsuitgaven aangerekend; deze elementen worden echter gecompenseerd door een negatieve bijdrage van de andere uitgaven, buiten vergrijzing, en dat voor het eerst sedert 2006.

Tabel 2
Gedetailleerde structurele evolutie van de primaire uitgaven

		Niveau, % bbp					Gecumuleerde evolutie		
		2006	2007	2008	2009	2010r	2006-2008	2008-2009	2009-2010r
Structurele ratio in volume, in % trendmatig bbp, w.o.:	(1)	42,9%	43,4%	44,1%	45,2%	45,5%	1,2%	1,0%	0,3%
+ Cycl. gecorr. soc. uitkeringen = PRU "vergrijzing"	(1a)	22,9%	23,2%	23,6%	24,2%	24,4%	0,6%	0,6%	0,2%
* In natura (hoofdzakelijk gezondheidszorg)	(1a1)	7,1%	7,2%	7,3%	7,8%	7,8%	0,3%	0,5%	0,0%
* In geld, cyclisch gecorrigeerd	(1a2)	15,9%	16,0%	16,2%	16,4%	16,6%	0,4%	0,2%	0,2%
+ PRU buiten de Vergrijzing, w.o.:	(1b)	20,0%	20,2%	20,6%	21,0%	21,1%	0,6%	0,4%	0,1%
* Loonkostensubsidies voor de werkgelegenheid (Ent. I)	(1b1)	0,6%	0,8%	1,0%	1,2%	1,4%	0,4%	0,2%	0,2%
* Overige "buiten de Vergrijzing"	(1b2)	19,3%	19,4%	19,6%	19,8%	19,7%	0,2%	0,2%	-0,1%

Inzake sociale uitkeringen wordt de weerslag van de vergrijzing van de bevolking stilaan gevoeld, met name op de pensioenuitgaven, maar het zijn hoofdzakelijk de discretionaire budgettaire maatregelen, waartoe in vorige jaren bij Entiteit I werd beslist, namelijk overeenkomstig de Wet betreffende het Generatiepact maar ook tijdens de opeenvolgende conclaven, die een verhoging met 1,5% van het bbp van die uitgaven over de periode 2006-2010 met zich meebrachten (van 22,9% van het bbp tot 24,4% van het bbp).

De loonkostensubsidies voor de werkgelegenheid dragen eveneens fors bij tot de ongunstige evolutie van de ratio van de primaire uitgaven over de periode 2006-2010 (van 42,9% van het bbp tot 45,5% van het bbp). Naar aanleiding van de verschillende akkoorden tussen de federale regering en de sociale partners werden er, om de werkgelegenheid te ondersteunen en om aldus de werkgelegenheidsgraad op te trekken in de richting van de Lissabondoelstellingen, aanzienlijke lastenverminderingen toegekend ter waarde van +0,8% van het bbp over de periode 2006-2010.

Ondanks de zichtbare verbetering van het vorderingensaldo van de overheid en de snellere vermindering van het tekort in een gunstiger dan oorspronkelijk verwachte economische context, moet er worden vastgesteld dat de aanbevelingen van de Europese Raad om het structureel vorderingensaldo te verbeteren met jaarlijks gemiddeld 0,75% van het bbp niet werden gehaald.

2. Herraming van het begrotingstraject en aanbevelingen

Basisscenario bij ongewijzigd beleid

Alhoewel de budgettaire verwezenlijkingen 2010 licht beter zijn dan wat er in het Stabiliteitsprogramma werd vooropgesteld, zijn ze integraal het gevolg van een beter dan verwachte conjunctuur.

Er werd in 2010 weliswaar geen enkele structurele primaire verslechtering vastgesteld maar de vooruitzichten bij "ongewijzigd beleid" zijn evenmin rooskleurig. Op basis van de economische vooruitzichten van het Planbureau met een gemiddelde economische groei van 2,2% over de periode 2010-2015, hoger dan de trendgroei die in deze periode op 1,8% wordt geraamd, heeft de Afdeling een "basisscenario" bij ongewijzigd beleid uitgewerkt waaruit blijkt dat het Belgische overheidstekort tijdens de vijf volgende jaren niet opnieuw duurzaam onder -4,5% van het bbp zal dalen (horizon 2015), en dat in de veronderstelling dat er geen nieuwe conjunctuurvertraging optreedt. Het tekort zou in 2015 tot -4,6% van het bbp oplopen.

Dit traject is tamelijk optimistisch vermits wordt uitgegaan van een reële groei van de structurele primaire uitgaven die met 1% per jaar lager is dan deze van de laatste 5 jaar -dit is een afname van meer dan 30% - en dat ondanks de toenemende druk van de kosten van de vergrijzing. Bij elk van de twee grote Entiteiten geeft dit traject een duidelijke knik in de uitgaven in vergelijking met de evolutie van het voorbije decennium, vooral bij Entiteit I en met name in de uitgaven ter ondersteuning en subsidiëring van de werkgelegenheid. Daarnaast voorziet het traject een verhoging van de ratio van de totale overheidsontvangsten met 0,2% van het bbp.

Sensitiviteitstesten geven aan op welk punt het traject van dit basisscenario gevoelig is voor de in aanmerking genomen hypothesen. Aldus zou, in een scenario van verlaagde groei (-0,5% per jaar in vergelijking met het Basisscenario vanaf 2012), het begrotingstekort verslechteren met 1,2% van het bbp tot 2015, om uit te komen op -5,8% van het bbp, wat wijst op een elasticiteit van ongeveer 0,55 van het overheidssaldo ten opzichte van een bepaald groeiverschil. Die verslechtering zou hoofdzakelijk voortvloeien uit de verslechtering van het primair saldo (1% van het bbp) en uit een verzwaring van de rentelasten (0,15% van het bbp).

In de veronderstelling dat de groei van de primaire uitgaven buiten vergrijzing over de volgende vijf jaren even hoog zou zijn als tijdens de periode 2000-2010 (dit is 2,4% ten opzichte van 0,9%) , zou het tekort een substantiële verslechtering ondergaan tegen 2015. Het tekort zou geleidelijk groter worden en zou -6% bedragen in 2015, dit is het niveau van 2009 op het ogenblik van de economische en financiële crisis.

Dit basisscenario bij ongewijzigd beleid vertaalt bijgevolg de afwezigheid van nieuwe initiatieven of discretionaire maatregelen en weerspiegelt dus een bijzonder bezuinigend beleid, eerder dan het ongewijzigd voortzetten van het voorheen gevoerde budgettaire en fiscaal beleid.

Het basisscenario toont aan dat bij afwezigheid van bijkomende omvangrijke structurele correcties het Belgische begrotingstekort tijdens de komende 4-5 jaren rond -4,5% van het bbp zou blijven. Het uitblijven van een “spontaan” herstel na 2010 ondanks de eerder gunstige macro-economische en budgettaire hypothesen kan, zoals een jaar geleden, worden verklaard door de combinatie van verscheidene factoren:

- De verwachte cyclische budgettaire winst wordt opgepeuzeld door de geïnduceerde stijging van de rentelasten in een context van een licht stijgende schuldgraad en van een geleidelijke stijging van de impliciete rentevoeten in het zog van het veronderstelde aanhoudende conjunctuurherstel, versterkt door de blijvend stijgende trend van de schuldgraad. Die budgettaire winst wordt ook gedeeltelijk afgeroomd door ongunstige relatieve prijseffecten in 2011 naar aanleiding van de versnelling van de inflatie van de consumptieprijzen;
- De budgettaire kosten van de vergrijzing – ook al worden ze hier in vergelijking met een jaar geleden naar beneden herzien - verhogen structureel de ratio van de primaire uitgaven en worden niet volledig geneutraliseerd door de aangenomen verbetering van het primair saldo buiten vergrijzing, hoofdzakelijk dankzij de veronderstelde daling van de structurele ratio van de primaire uitgaven exclusief uitgaven voor sociale uitkeringen.

Uiteindelijk worden de positieve en de negatieve elementen bijna gecompenseerd, zodat er op middellange termijn geen enkele duidelijke trend van verbetering of verslechtering tot uiting komt, met nochtans een lichte verslechtering op het einde van de periode.

De stabilisering van het tekort bij de in aanmerking genomen hypothesen wijst echter op verschillen tussen de Entiteiten in een ongewijzigde institutionele context. Zo zou het saldo van Entiteit I vanaf 2011 over de periode 2010-2015 opnieuw verslechteren ten belope van 0,8% van het bbp en -4,3% van het bbp bereiken. De begrotingsresultaten van Entiteit II zouden daarentegen verbeteren met 0,7% van het bbp tot -0,4% van het bbp. Deze uiteenlopende dynamiek tussen de Entiteiten in termen van vorderingensaldo weerspiegelt hoofdzakelijk het belang van de vergrijzingsgebonden uitgaven die bijna uitsluitend ten laste zijn van Entiteit I en van de meer uitgesproken dynamiek van de rentelasten bij Entiteit I.

Aanbevelingen

In de context van een gunstiger meerjarige conjunctuur dan verleden jaar acht de Afdeling het opportuun de verbetering van het vorderingensaldo van 2010 ten opzichte van de oorspronkelijke doelstellingen van het Stabiliteitsprogramma 2010 door te trekken en te consolideren naar de jaren 2011-2015. Concreet betekent dit dat de jaarlijkse tekortdoelstellingen naar beneden zouden worden herzien ten belope van 0,4% van het bbp in 2011 en van 0,2% van het bbp in 2012 en de volgende jaren.

Voor 2011 zou de doelstelling moeten vastgelegd worden op een tekort van -3,7% van het bbp. Dergelijk tekort zou toelaten om reeds vanaf 2011 de endogene toename van de schuldgraad te stoppen en vanaf 2012 een duidelijke vermindering van deze laatste voor te bereiden. Die doelstelling zou ook toelaten het objectief vastgelegd door de Europese instanties van een structurele primaire inspanning ten belope van 0,75% van het bbp, te realiseren. Die doelstelling zou tenslotte ook toelaten om de budgettaire inspanning op korte termijn (jaren 2011 en 2012) beter te spreiden vermits de conjuncturele vooruitzichten voor dit jaar beter zijn en die voor 2012 meer onzeker. De doelstelling van een licht overschot in 2015 zou in de in aanmerking genomen groeihypothese met een structureel evenwicht overeenstemmen. Met dit nieuwe normatieve traject kan aldus gunstig worden ingegaan op de aanbevelingen van de Europese Raad.

Tabel 3
Nieuw globaal normatief traject tot 2015 per Entiteit

Nieuw normatief traject tot 2015 op het vlak van NFB en primaire saldi						
In % van het bbp	2010	2011	2012	2013	2014	2015
NFB van de GO	-4,6%	-3,7%	-2,8%	-1,8%	-0,8%	0,2%
* Entiteit I	-3,4%	-3,2%	-2,5%	-2,0%	-1,6%	-1,0%
* Entiteit II (°)	-1,1%	-0,5%	-0,4%	0,2%	0,8%	1,2%
+ G&G	-0,8%	-0,3%	-0,2%			
+ LO	-0,4%	-0,2%	-0,2%			
Primair saldo	-1,1%	-0,3%	0,8%	2,0%	2,9%	3,9%
* Entiteit I	-0,3%	-0,1%	0,7%	1,3%	1,7%	2,4%
* Entiteit II	-0,8%	-0,2%	0,1%	0,6%	1,2%	1,6%

(°) De gegevens voor 2011-12 voor Entiteit II en haar deeleniteiten zijn overgenomen uit het Stabiliteitsprogramma 2010.

Opm. Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen van een variabele verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Zoals hierboven werd uitgelegd, heeft Entiteit I een gunstig verschil van 0,4% van het bbp voorgelegd in vergelijking met de doelstellingen uit het Stabiliteitsprogramma, terwijl Entiteit II in ongunstige zin van de vastgestelde doelstellingen afwijkt ten belope van 0,2% van het bbp.

Het nieuwe door de Afdeling voorgestelde normatieve traject per Entiteit bestaat in een neerwaartse herziening van het tekort van Entiteit I met 0,4% in 2011 en met 0,2% in 2012. Voor Entiteit II werden de vroegere doelstellingen van een tekort van -0,5% en -0,4% respectievelijk in 2011 en 2012 behouden, vermits Entiteit II in 2011 zal genieten van een sterke inhaalbeweging van haar middelen via de Financieringswet. Dit nieuwe traject tot 2012 is gebaseerd op de momenteel geldende verdeelsleutel van 65%-Entiteit I / 35%-Entiteit II voor de drie jaren 2010-2012.

Voor de periode 2013-2015 stelt de Afdeling voor de verdeelsleutel 65% - 35 % te behouden. Zoals in voorgaande Adviezen werd aangegeven, leidt de verdeling van de inspanning tot een groeiende asymmetrie in de begrotingsdoelstellingen, voor zover Entiteit I een tekort van 1% van het bbp moet behalen, terwijl Entiteit II in 2015 begrotingsoverschotten ten belope van 1,2% van het bbp moet opbouwen. Deze asymmetrie vloeit voort uit de uiteenlopende dynamiek tussen de evolutie van het vorderingensaldo bij ongewijzigd beleid van enerzijds Entiteit I, dat in 2015 -4,3% van het bbp zou bedragen en anderzijds van Entiteit II, dat -0,4% van het bbp zou moeten bedragen; zij vloeit voort uit de hypothese van een ongewijzigde institutionele context, waar de kosten van de vergrijzing voor meer dan 90% ten laste vallen van Entiteit I, waar Entiteit II zal genieten van de vermelde inhaalbeweging van haar middelen via de Financieringswet en waarin het sneeuwbaaleffect hoofdzakelijk Entiteit I "treft". Die uiteenlopende evolutie vloeit dus helemaal niet voort uit een asymmetrisch begrotingsbeleid.

Deze duidelijke asymmetrie van de verwachte begrotingstrajecten in een context van grotendeels gemeenschappelijke en vergelijkbare hypothesen weerspiegelt eens te meer een vaststelling die reeds zeer uitvoerig in vorige Adviezen en Verslagen van de Afdeling werd uitgesproken: het onaangepast geworden kenmerk van de huidige financieringsmechanismen en van de begrotingsstructuren van het Belgisch fiscaal federalisme in een gecombineerde context van de toenemende druk van de "vergrijzingsgebonden uitgaven" (in feite de sociale uitkeringen), van de vereiste sterke globale saneringsinspanningen en de vermindering van de schuldgraad tegen 2015 in het kader van de nieuwe procedure van het "Europese Semester".

Eens te meer toont dit aan dat het in elk staatshervormingsproject en in de financieringsmechanismen van de deelgebieden gevaarlijk zou zijn om deze laatste los te koppelen van de problematiek van de saneringen tegen 2015 en van de evenwichtige verdeling van de begrotingsinspanningen tussen de Entiteiten en overheidsniveaus. Een hervorming die de fiscale capaciteit (in ruime zin) van Entiteit I nog meer verzwakt op het ogenblik dat deze Entiteit er het meest nood aan heeft om tegelijkertijd de financiering van de federale overheidsschuld en van de vergrijzing te garanderen, zou een oorzaak van een financiële en sociale verzwakking kunnen zijn die de welvaart van het geheel van de samenstellende delen van ons federaal systeem duur zou komen te staan.

3. Conclusies

Hoewel de begrotingsresultaten van 2010 gunstiger waren dan de in het Stabiliteitsprogramma beoogde doelstellingen, toont de retrospectieve analyse aan dat het positieve verschil voor de Gezamenlijke Overheid hoofdzakelijk toe te schrijven is aan de

conjunctuurverbetering en aan de geringere rentelasten als gevolg van de daling van de rentevoeten. Het structureel primair saldo daarentegen is niet verbeterd.

De Afdeling is van oordeel dat het noodzakelijk is om zo snel mogelijk een geloofwaardige budgettaire saneringsstrategie uit te voeren. Daarom stelt ze, rekening gehouden met de verbeterde economische omgeving, een herziening voor van het in haar Advies van januari 2010 voorgestelde traject om aldus een effectief overschot te verwezenlijken in 2015 van ongeveer 0,2% van het bbp (= structureel evenwicht).

Een budgettaire consolidatiestrategie is onmisbaar om de financiële markten gerust te stellen en om aldus de risicopremie te verlagen, die onlangs beduidend is toegenomen. Indien die stijging zou voortduren en sterker zou worden, zou die, afgezien van de weerslag op de overheidsfinanciën, eveneens kunnen wegen op de potentiële groei op termijn door de consumptie en de investeringen te ontmoedigen. Een geloofwaardige strategie is eveneens noodzakelijk om de uitdaging van de vergrijzing voor te bereiden, die zwaar zal wegen op de overheidsfinanciën op middellange en lange termijn.

De budgettaire inspanning waar de Belgische autoriteiten voor staan, is aanzienlijk. Ze is ongetwijfeld iets hoger dan deze van de jaren 90 en dit is des te meer het geval omdat onze economie geconfronteerd wordt met een belangrijke demografische verandering, omdat de potentiële groei verzwakt en het risico op rentestijgingen niet verwaarloosbaar is.

In deze context vindt de Afdeling het van fundamenteel belang dat België de nieuwe Europese strategie volgt die enerzijds een versterking van de begrotingsregels en anderzijds de invoering van een macro-economisch toezicht beoogt. België heeft door zijn keuze toe te treden tot de Economische en Monetaire Unie zich er immers toe verbonden een sociaal, economisch en budgettair beleid te voeren dat verenigbaar is met de optimale werking van de eurozone.

Daarom is de Afdeling van oordeel dat de volgende principes essentieel zijn:

- Rekening houdend met de dynamiek van de in het verleden waargenomen structurele uitgaven en het reeds zeer hoge belastingniveau beveelt de Afdeling een budgettaire consolidatie aan die hoofdzakelijk steunt op de verlaging van de groeivoet van de uitgaven en waarbij de uitgaven worden ontzien die een duurzame economische groei bevorderen. In dit verband is de Afdeling van oordeel dat het essentieel is enerzijds te breken met de in het verleden waargenomen trend van een hogere groei van de uitgaven dan die van het bbp, - wat overeenstemt met het voorstel ter zake van de Europese Commissie - en anderzijds de structurele daling van de investeringen (in % van het bbp) te stoppen. De verdeling van de inspanning moet sociaal verantwoord zijn door te vermijden dat geraakt wordt aan de meest behoeftigen in de maatschappij.
- De terugkeer naar het evenwicht zal moeten steunen op structurele hervormingen die een hogere werkgelegenheidsgraad en een hoger groeipotentieel van de economie beogen. De consolidatiestrategie zal dus moeten kaderen in de EU2020-strategie.
- De prospectieve analyse wijst erop dat een duurzame sanering van de Belgische overheidsfinanciën niet mogelijk lijkt zonder een ernstige herziening van de financieringsstromen en van het bestaande institutionele kader.

- ❖ Deze herziening maakt een verhoogde responsabilisering mogelijk van de verschillende overheidsniveaus, een versterking van de fiscale capaciteit van de Federale Staat, die de terugbetaling van de overheidsschuld verzekert, alsmede een houdbare convergentie van de begrotingssaldi.
  - ❖ De Afdeling is van oordeel dat de herziening van de financieringsstromen niet alleen betrekking moet hebben op de overdrachten tussen Entiteit I en Entiteit II maar eveneens op die binnen elke Entiteit.
  - ❖ De rapportering van de toestand van de financiën van de Lokale Overheden dient verder verbeterd te worden. Naar de toekomst toe moeten de gewesten als voorgedij-overheid er voor zorgen dat het kader gecreëerd wordt dat de gemeenten ertoe aanzet om gemiddeld op legislatuurbasis in ESR95-termen in evenwicht te blijven en dat een schuldnormering mogelijk maakt.
- De Afdeling raadt een snelle implementatie aan van de door de Europese Commissie voorgestelde versterking van het budgettaire kader, met name door de invoering van begrotingsregels en door een versterkte budgettaire coördinatie tussen de verschillende overheidsniveaus.

Tenslotte is het duidelijk dat zo'n belangrijke en omvangrijke budgettaire sanering – die minstens even groot is als die welke werd verwezenlijkt in 1993-98 – van toepassing zal moeten zijn op alle domeinen en op alle niveaus van de Gezamenlijke Overheid, volgens becijferde arbitrages « ontvangsten / primaire uitgaven » die uiteindelijk zullen afhangen van politieke keuzen in functie ook van de andere prioriteiten van het gevoerde economisch beleid, het sociaal beleid en het milieubeleid. Het is essentieel dat de groei van de uitgaven beperkt wordt tot het groeipotentieel van de gehele economie.

Kader 1: Versterking van de begrotingsdiscipline en van de economische governance in de Europese Unie

Het Belgisch begrotingsbeleid wordt omkaderd door Europese regelgeving. Thans worden er in de EU hervormingen doorgevoerd die voorzien in een versterkte ex ante economische en budgettaire coördinatie.

Het eindverslag van de Taskforce economische governance werd door de Europese Raad eind oktober 2010 goedgekeurd. De door die Taskforce geformuleerde aanbevelingen stemmen grotendeels overeen met de op 29 september ingediende wetgevende voorstellen van de Europese Commissie (EC) om de begrotingsdiscipline en het macro-economisch toezicht te versterken. Het is de bedoeling dat door de Raad en het Europees Parlement overeenstemming gevonden wordt over die voorstellen uiterlijk in de zomer van 2011.

Het eindverslag van die Taskforce bevat schematisch volgende aanbevelingen:

- de verbetering van de begrotingsdiscipline door een versteviging van het stabiliteits- en groeipact (SGP). In dit verband wordt er onder meer voor gepleit meer aandacht te besteden aan de overheidsschuld en de houdbaarheid van de overheidsfinanciën, onder meer door de vereiste daling van de schuldgraad naar de in het SGP ingeschreven referentiewaarde (60% van het bbp) operationeel te maken. In dit verband specificeert een voorstel van de EC dat de afname van de schuldgraad in een bevredigend tempo betekent dat jaarlijks één twintigste van het verschil met de referentiewaarde in de voorgaande drie jaar terugloopt. De overheidsschuld zal in dit verband

geanalyseerd worden aan de hand van enkele relevante macro-financiële parameters. Het voorstel van de EC voorziet in het preventieve deel van het SGP in het nieuwe principe van een prudente budgettaire beleidsvorming waarbij de jaarlijkse groei van de uitgaven in principe niet mag uitstijgen boven een voorzichtige raming van de middellangetermijngroei van het bbp en , zolang de middellange termijn doelstelling (MTD) niet is gerealiseerd, zelfs duidelijk daaronder moet liggen. Het algemene voorschrift dat de lidstaten die hun MTD nog niet hebben gehaald, hun structureel tekort jaarlijks met 0,5% van het bbp moeten verlagen in de richting van hun MTD blijft gehandhaafd. Op correctief vlak wordt voorzien in een effectievere en snellere sanctionering.

- als aanvulling op het budgettaire gerichte SGP de creatie van een nieuw mechanisme voor het macro-economisch toezicht, dat essentieel zal gericht zijn op onhoudbare onevenwichten op de lopende rekening en een aanhoudend verlies aan concurrentiekracht. Op 12 maart 2011 hebben de Staatshoofden en de Regeringsleiders van de Eurozone een “Pact voor de euro” goedgekeurd dat een sterkere coördinatie van het economisch beleid inzake concurrentiekracht en convergentie beoogt en dat consistent is met dat vermelde nieuwe mechanisme. De Ecofin-Raad bereikte op 15 maart 2011 een akkoord over een globale benadering betreffende een pakket van wetgevende voorstellen om de economic governance te versterken. De voorstellen beogen een versterkte budgettaire discipline van de lidstaten.
- een verdieping en een verbreding van de ex ante coördinatie van het budgettaire en economisch beleid door de invoering vanaf begin 2011 van het ‘**Europees semester**’. Dit Europees semester is een toezichtcyclus van zes maanden die in januari start met de publicatie door de EC van het Annual Growth Report (AGR) met daarin een evaluatie van de economische uitdagingen voor de EU en het eurogebied als geheel . Ten laatste in de tweede helft van april dienen de lidstaten hun nationale hervormingsprogramma’s en Stabieleits- en Convergentieprogramma’s in, rekening houdend met de Raadsconclusies over het AGR met strategische beleidsrichtsnoeren. Na discussies door de Europese instellingen en de lidstaten doet de Raad dan begin juli landenspecifieke aanbevelingen over het te volgen budgettaire beleid. Rekening houdend met die aanbevelingen stellen de lidstaten dan in de herfst hun begroting voor het volgende jaar op.
- de instelling vanaf het tweede semester van 2013 van een permanent crisismechanisme (het nieuwe Europees stabieleitsmechanisme) voor lidstaten in financiële nood.
- versterking van de instellingen voor een effectievere economische governance. In dit verband stelt de EC minimumeisen tegen eind december 2013 voor inzake nationale begrotingskaders, waaronder het opstellen van meerjarige begrotingsplanning (minstens drie jaar).

Hierbij dient eraan herinnerd dat de aanbeveling van de Raad van 2 december 2009 aan België verder van kracht blijft omdat de nieuwe Europese wetgevende voorstellen nog niet van toepassing zijn. Aan België werd aanbevolen het tekort uiterlijk in 2012 onder de referentiewaarde van 3% bbp te brengen door een gemiddelde jaarlijkse budgettaire structurele inspanning van 0,75% van het bbp te leveren. Tevens werd aanbevolen dat België tegen 2015 een sluitende begroting zou realiseren, zowel in nominale als in structurele termen. Volgens ramingen bedroeg de structurele inspanning in 2010 0,2% van het bbp.

De gewijzigde kalender van de nationale begrotingsprocedure als gevolg van de toepassing van het Europees semester zal uiteraard de kalender van de begrotingsadviezen van de Afdeling beïnvloeden. Het meer “normatieve” deel van de werkzaamheden van de Afdeling zou dan ook kunnen resulteren in een prospectief advies voorafgaand aan de opstelling door de regering van het Stabieleitsprogramma. Dit Advies zou dan best in de maand februari of maart worden opgesteld..

HOOFDSTUK I. RECENTE RETROSPECTIEVE EVALUATIE VAN DE OVERHEIDSFINANCIEN

I.1 Verwezenlijkte en verwachte begrotingssaldi voor 2010: evaluatie ten opzichte van de verbintenissen van het Stabiliteitsprogramma

Het vorderingensaldo van de gezamenlijke overheid is in 2010 verbeterd en bedraagt 4,6% van het bbp en overtreft aldus in gunstige zin de door het laatste Stabiliteitsprogramma (januari 2010) beoogde doelstelling (1).

Tabel 4
Vorderingssaldi en schuldgraad (% van het bbp)

	2006	2007	2008	2009	Realisaties 2010r (1)	Stab. prog. 2010 (2)	Evolutie 2009-2010	2010r - Stab.- prog. (1-2)
Vorderingensaldo	0,2%	-0,3%	-1,3%	-6,0%	-4,6%	-4,8%	1,4%	0,2%
* Entiteit I (excl. VI.Zorgfonds)	0,2%	-0,6%	-1,2%	-5,0%	-3,4%	-3,8%	1,6%	0,4%
+ Federale Overheid	0,0%	-1,1%	-1,6%	-4,2%	-3,3%	-3,3%	0,9%	0,0%
+ Sociale Zekerheid	0,2%	0,5%	0,4%	-0,8%	-0,2%	-0,5%	0,6%	0,3%
* Entiteit II (incl. VI.Zorgfonds)	0,0%	0,3%	-0,1%	-1,0%	-1,1%	-0,9%	-0,1%	-0,2%
+ G&G	0,2%	0,4%	0,0%	-0,8%	-0,8%	-0,6%	0,0%	-0,2%
+ Lokale Overheden	-0,2%	-0,1%	-0,1%	-0,2%	-0,4%	-0,4%	-0,1%	0,0%
Brutoschuldgraad (Maastricht)	88,1%	84,2%	89,6%	96,2%	97,5%	100,6%	1,3%	-3,1%

Bron: INR, rekening van de overheid, NBB

Noot: Omwille van de leesbaarheid worden de cijfers op één decimaal afgerond. Daaruit vloeit voort dat de som van de samenstellende delen van een variabele, of de jaarlijkse schommelingen ervan, kunnen afwijken van het in de tabel vermelde totaal.

Entiteit I, die de Federale Overheid en de Sociale Zekerheid omvat, heeft haar begrotingspositie in aanzienlijke mate verbeterd, van een tekort van 5% van het bbp in 2009 naar 3,4% van het bbp in 2010, terwijl het Stabiliteitsprogramma de beperking ervan tot 3,8% van het bbp had vooropgesteld. Voor de Entiteit II blijft er evenwel een ongunstig verschil ten aanzien van de doelstellingen bestaan. De verwachte verslechtering van het saldo van de Lokale Overheden werd immers niet gecompenseerd door de evolutie van het saldo van de Gemeenschappen en de Gewesten. Deze hebben hun tekort gestabiliseerd terwijl er een verbetering van 0,2% van het bbp werd vooropgesteld.

De schuldgraad is in 2010 blijven stijgen, zonder evenwel de drempel van 100% te bereiken.

1 Het Monitoringcomité, dat instaat voor de opvolging van de budgettaire indicatoren, maakt in zijn verslag van februari 2011 gewag van een tekort van 4,4% van het bbp in 2010 voor de gezamenlijke overheid, wat iets lager ligt dan het cijfer dat vermeld is in dit Advies en dat gebaseerd is op de raming van de NBB. Het betreft evenwel, zoals het verslag van het Monitoringcomité aangeeft, nog maar een voorlopige raming in afwachting van de eerste publicatie van de Nationale Rekeningen 2010 door het INR in maart. Eén van de onzekerheden betreft de correcties die moeten aangebracht worden om over te gaan van de kasboekhouding op de ESR95-methodiek (zie ook het prospectieve deel).

De verbetering van de begrotingsresultaten moet zeker worden toegeschreven aan de conjunctuurherneming die sneller optrad dan op zeer korte termijn werd verwacht. Met een verwachte reële groei van ongeveer 2% in 2010 overtreft België ruimschoots de voorspellingen bij het begin van het jaar (2) en ook de verwachte gemiddelde groei van de eurozone (ongeveer 1,7%). De buitenlandse vraag is toegenomen onder impuls van de economische herneming in Duitsland, onze belangrijkste handelspartner, terwijl de weerstand van de werkgelegenheid tegen de cyclische schommelingen en het uitblijven van een groter onevenwicht in de rekeningen met het buitenland het vertrouwen van de ondernemingen en van de consumenten hebben verbeterd, wat een gunstige invloed heeft gehad op de binnenlandse vraag. Wij merken aldus op dat de privéconsumptie in 2010 in volume met 1,4% toegenomen zou zijn, wat uitsluitend toe te schrijven is aan een vermindering van de spaarquote, aangezien het beschikbare inkomen van de gezinnen in reële termen enigszins afgenomen is (NBB, december 2010).

De evolutie van de structurele begrotingssaldi in vergelijking met de effectieve saldi stelt ons in staat een raming te maken van de impact van de herneming in 2010, en meer in het algemeen van de conjunctuurschommelingen, op de begrotingsresultaten. Gecorrigeerd voor de weerslag van de economische cyclus en voor de invloed van de eenmalige maatregelen (one shots), worden de structurele saldi verondersteld beter het onderliggende discretionair beleid van de overheidsinanciën te weerspiegelen (cf. *Kader 2*):

Kader 2: Raming van de structurele saldi

Twee correcties worden aangebracht aan het vorderingensaldo (of primair saldo) om het overeenkomstige structurele saldo te verkrijgen: de uitzuivering voor de budgettaire weerslag van de eenmalige verrichtingen (punctuele ontvangsten en uitgaven) alsook voor de weerslag van de conjunctuurcyclus.

De effectieve cyclische positie van de economie beïnvloedt immers de begrotingsresultaten, met name via de cyclische werkloosheidsuitgaven en een “noemer”effect op de ratio van de overheidsontvangsten en van de overheidsuitgaven. Men raamt die invloed met behulp van de output-gap, die overeenkomt met het verschil tussen het effectieve bbp en het trendmatige/potentiële bbp (in % van die laatste). Het bbp (in volume) zal bij hoogconjunctuur hoger liggen dan de trend of het potentieel daarvan, terwijl het bij laagconjunctuur lager zal liggen. Er bestaan verscheidene methodologieën om de output-gap en de budgettaire invloeden daarvan te ramen.

De **Europese Commissie** gebruikt voor de berekening van de cyclische invloeden op de begrotingssaldi een vaste elasticiteit van ongeveer 51% voor België waarmee het verschil tussen het effectieve bbp en het potentiële bbp wordt vermenigvuldigd; de potentiële groei wordt gemeten op basis van een productiefunctie. Wanneer bijvoorbeeld de effectieve economische groei 1 procentpunt hoger ligt dan de potentiële groei, wordt aldus ceteris paribus geraamd dat dit zal leiden tot een verbetering met 0,5% van het bbp van het effectieve primaire saldo.

Het **ESCB** (Europees Stelsel van Centrale Banken) gebruikt al verschillende jaren een meer uitgewerkte methodologie. Die bestaat de facto in een raming van de jaarlijkse elasticiteiten die variabel zijn, omdat ze afhangen van de samenstelling van de groei en van de specifieke cyclische dynamieken van de belangrijkste belastinggrondslagen (en de daarmee verbonden

2 1,3% volgens de “Commission spring forecast”, 1,4% volgens de Medium Term Outlook van het Federaal Planbureau (mei 2010), en 1,1% als onderliggende hypothese in het Stabiliteitsprogramma van januari 2010.

overheidsontvangsten) . De output-gap zelf wordt berekend op basis van het trendmatige bbp en niet het potentiële bbp. Volgens die tweede benadering bestaat de totale conjunctuurinvloed op de begrotingssaldi dus uit twee afzonderlijke elementen :

- een « zuiver » « output-gap »-effect dat berekend wordt volgens een benadering die gelijk is op die van de Europese Commissie ;
- een aanvullend « compositie »-effect, dat de specifieke weerslag weergeeft van de samenstelling van de groei (hoofdzakelijk maar niet uitsluitend van de mate waarin deze groei weerspiegeld wordt in de belastinggrondslagen met een hoog of laag opbrengstpotentieel).

De hierna volgende tabel geeft de structurele saldi weer zoals die geraamd werden volgens de verschillende methodologieën.

Tabel 5
Structurele begrotingssaldi (EC en ESCB)

	Niveau, % van het bbp				Evolutie		
	2007	2008	2009	2010	08-07	09-08	10-09
Vorderingensaldo	-0,3%	-1,3%	-6,0%	-4,6%	-1,0%	-4,7%	1,4%
Structureel vorderingensaldo							
- Methode van de EC	-1,6%	-2,2%	-4,0%	-3,8%	-0,6%	-1,8%	0,2%
- Methode van het ESCB	-0,8%	-1,7%	-4,9%	-4,0%	-0,9%	-3,2%	0,9%

Bron: NBB, Verslag 2010, februari 2011

Vooraf in de loop van de laatste twee jaar traden nogal belangrijke verschillen op zowel in termen van niveau als van evolutie van de structurele saldi tussen de raming volgens de methodologie van de EC en die volgens de methodologie van het ESCB. Hoewel de structurele evoluties een vergelijkbaar teken vertonen, leidt de methodologie van het ESCB tot duidelijk omvangrijker schommelingen (verslechtering - verbetering) van het saldo in 2009-2010, rekening houdend met de respectievelijk gunstige compositie-effecten in 2009 en ongunstige compositie-effecten in 2010. Die effecten weerspiegelen in het bijzonder de snellere evolutie dan het bbp in 2009 van de lonen, die relatief veel fiscale en parafiscale ontvangsten voortbrengen, en omgekeerd weerspiegelen ze de relatief tragere evolutie van de lonen in 2010.

Nochtans blijkt op basis van econometrische testen dat er een belangrijke (negatieve) correlatie bestaat tussen de compositie-effecten en de evolutie van de output-gap. Rekening houdend met die correlatie, komt het ons voor dat de compositie-effecten op voorzichtige wijze dienen geïnterpreteerd te worden en zelfs moeten gerelativeerd worden wanneer belangrijke breuken in de cyclus worden waargenomen.

Daarom maar ook met het oog op de coherentie met de Stabiliteitsprogramma's, is de beoordeling van de structurele saldi in dit Advies gebaseerd op de methodologie van de Europese Commissie.

Concreet gezien wordt voor de berekening van een cyclisch gecorrigeerd saldo een vaste elasticiteit van ongeveer 51% bij de output-gap in termen van niveau toegepast, zoals die is geraamd en gepubliceerd in het scenario van de Europese Commissie (AMECO). Na wegwerking van de budgettaire weerslag van de eenmalige verrichtingen geven de schommelingen van dat saldo van jaar op jaar een indicatie van de structurele onderliggende evolutie van de overheidsfinanciën.

Omwille van de vergelijkbaarheid met de gegevens van de Europese Commissie, die de basis vormen voor de evaluatie van het Stabiliteitsprogramma van België, worden de cyclische positie en de eruit voortvloeiende structurele begrotingssaldi in dit gedeelte geraamd op basis van de economische najaarsvooruitzichten 2010 van de Commissie (cfr. Tabel 6).

Tabel 6

Onderliggend macro-economisch scenario voor de raming van de structurele saldi

Macro-economische hypothesen		2006	2007	2008	2009	2010r	Gemiddelde veranderingen	
							2006-2008	2009-2010r
Reële effectieve groei	(1)	2,7%	2,9%	1,0%	-2,8%	2,0%	2,2%	-0,4%
Potentiële reële groei	(2)	1,9%	2,1%	2,0%	1,3%	1,4%	2,0%	1,4%
Vershil = evolutie output gap (*)	(1)-(2)	0,8%	0,9%	-1,0%	-4,1%	0,6%	0,2%	-1,8%
Output gap (niveau) (*)		1,6%	2,4%	1,5%	-2,6%	-2,0%		

Bron: annual macro-economic database of the European Commission (AMECO), nov. 2010

(*) De output gap wordt gedefinieerd als: $(BBP_{\text{effectief}} - BBP_{\text{potentieel}}) / BBP_{\text{potentieel}}$

Het verschil tussen de effectieve reële groei en de potentiële groei stemt overeen met de evolutie van de output-gap.

Op basis van die vooruitzichten zou de reële groei in 2010 2% bedragen. De output-gap blijft negatief (-2% van het bbp), maar is duidelijk kleiner geworden aangezien de reële groei opnieuw groter is geworden dan de geraamde potentiële groei. Die groei blijft in 2010 relatief laag in vergelijking met het niveau ervan vóór de crisis (1,4% vergeleken met ongeveer 2%). De ramingen van de potentiële groei op korte en middellange termijn zijn immers gebaseerd op de hypothesen van onomkeerbaarheid van groeiverliezen door de economische en financiële crisis en op de hypothese van een zeer geleidelijk herstel van de aanbodcapaciteit van de economie (HRF, januari 2010, blz. 29, Lebrun 2009).

Tabel 7
Structurele begrotingsaldi, niveau en evolutie

Niveau (% bbp)		2005	2006	2007	2008	2009	2010r
Vorderingensaldo	(1)	-2,8%	0,2%	-0,3%	-1,3%	-6,0%	-4,6%
- Cyclische correctie	(2)	0,4%	0,9%	1,3%	0,8%	-1,4%	-1,1%
- Eenmalige verrichtingen (one shots)	(3)	-2,1%	0,4%	-0,1%	0,0%	-1,0%	-0,1%
Structureel vorderingensaldo	(1-2-3)	-1,1%	-1,1%	-1,5%	-2,2%	-3,6%	-3,4%
Primair saldo	(4)	1,4%	4,1%	3,5%	2,4%	-2,4%	-1,2%
Structureel primair saldo	(4-3-2)	3,1%	2,8%	2,3%	1,6%	0,0%	0,0%
Rentelasten		4,2%	3,9%	3,8%	3,8%	3,6%	3,4%
Jaarlijkse evolutie (% bbp)			06-05	07-06	08-07	09-08	10r-09
Vorderingensaldo	(5)		3,0%	-0,5%	-1,0%	-4,7%	1,4%
- Cyclische correctie	(6)		0,4%	0,5%	-0,5%	-2,2%	0,3%
- Eenmalige verrichtingen (one shots)	(7)		2,5%	-0,5%	0,1%	-1,0%	0,9%
Structureel vorderingensaldo	(5-6-7)		0,0%	-0,4%	-0,6%	-1,4%	0,2%
Primair saldo	(8)		2,7%	-0,6%	-1,1%	-4,8%	1,2%
Structureel primair saldo	(8-6-7)		-0,3%	-0,5%	-0,7%	-1,6%	0,0%
Rentelasten			-0,2%	-0,1%	0,0%	-0,2%	-0,2%
<i>Pm. Cyclisch gecorrigeerde NFB</i>			2,5%	-1,0%	-0,5%	-2,5%	1,1%

Bron: eigen berekeningen op basis van de "annual macro-economic database of the European Commission" (AMECO), nov. 2010, en van de NBB

Noot: Omwille van de leesbaarheid worden de cijfers op één decimaal afgerond. Daaruit vloeit voort dat de som van de samenstellende delen van een variabele, of de jaarlijkse schommelingen ervan, kunnen afwijken van het in de tabel vermelde totaal.

Overeenkomstig de hypothesen van de Commissie inzake de cyclische weerslag en overeenkomstig de raming van de eenmalige maatregelen op basis van de gegevens van de NBB, ramen we het **structurele** vorderingensaldo van de gezamenlijke overheid op -3,4% van het bbp in 2010, vergeleken met -3,6% van het bbp in 2009. Door dergelijke raming kan de relatieve bijdrage van de cyclische en van de discretionaire bestanddelen tot de evolutie van het vorderingensaldo worden berekend.

Zoals reeds in het vorige Advies werd beschreven, is het vorderingensaldo **in 2009** verslechterd door de automatische stabilisatoren (ongeveer voor de helft), onder druk van negatieve eenmalige maatregelen (3) en omwille van expansieve begrotingsmaatregelen die met name in het kader van het Europese herstelplan werden genomen. **In 2010** daarentegen gaan we uit van een daling van het effectief tekort met 1,4% van het bbp, waarvan voor 0,3% van het bbp dankzij de cyclische verbetering, voor 0,9% van het bbp dankzij het wegvallen van de eenmalige maatregelen die in 2009 het saldo negatief hadden beïnvloed en voor de rest dankzij een lichte verbetering van het structureel saldo (+0,2% van het bbp). Die structurele verbetering ten opzichte van 2009 wijst in het bijzonder op de toepassing van compenserende maatregelen om de expansieve discretionaire impact van bepaalde maatregelen die werden genomen in het kader van het economische herstelplan te

3 Bij de ontvangsten betreft het hoofdzakelijk de versnelling van de inkohiering bij de personenbelasting en bij de uitgaven de terugstorting van in het verleden onrechtmatig geïnde belastingen op de gehuwde werklozen en op de vennootschappen die dividenden innen van buitenlandse filialen.

neutraliseren (4) alsmede om de weerslag te neutraliseren van de structurele toename van de sociale uitkeringen als gevolg van de demografische veranderingen. De evolutie van de structurele saldi in 2010 blijft daarentegen nog weinig beïnvloed door de financiële gevolgen van de tussenkomsten ten behoeve van de bank- en verzekeringsinstellingen. Volgens ramingen zouden de bijkomende rentelasten immers dat jaar meer dan gecompenseerd geweest zijn door de aanvullende inkomsten uit vermogen die geïnd werden tot vergoeding van die tussenkomsten en van de toegekende waarborgen (ongeveer 0,1% van het bbp, cf. Tabel 15). In het kader van de hier in aanmerking genomen hypothesen zou er aldus in 2010 een onderbreking opgetreden zijn in de structurele verslechtering van de overheidsfinanciën die sedert verscheidene jaren en in het bijzonder in 2009 werd waargenomen.

In structurele termen voorzag het Stabiliteitsprogramma oorspronkelijk een inspanning van ongeveer 0,5% van het bbp op het niveau van het primaire saldo, om in 2010 een tekort van -4,8% van het bbp te bereiken. Maar, zoals in onderstaande tabel wordt aangegeven, paste deze doelstelling in een minder gunstig macrobudgettair scenario dan vastgesteld.

Tabel 8

Vergelijking van de begrotingsindicatoren tussen het Stabiliteitsprogramma (januari 2010) en de Europese Commissie (najaar 2010)

<i>(Evolutie in % van het bbp)</i>	<u>Stabiliteitsprogramma</u>		<u>Europese Commissie</u>		<u>Verskil</u>	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010
(1) Vorderingsaldo (2+6)	-4,7%	1,1%	-4,7%	1,4%	0,0%	0,3%
(2) Primair saldo (3+4+5), "+"= <i>gunstig</i>	-4,9%	1,2%	-4,8%	1,2%	0,1%	0,0%
(3) Cyclische component	-2,4%	-0,1%	-2,2%	0,3%	0,2%	0,4%
(4) Eenmalige maatregelen (one shots)	-0,8%	0,8%	-1,0%	0,9%	-0,2%	0,1%
(5) Structureel primair saldo	-1,7%	0,5%	-1,6%	0,0%	0,1%	-0,5%
(6) Rentelasten, "-"= <i>gunstig</i>	-0,2%	0,1%	-0,2%	-0,2%	0,0%	-0,3%
Pm. Structureel vorderingsaldo (5-6)	-1,5%	0,4%	-1,4%	0,2%	0,1%	-0,2%

Het Stabiliteitsprogramma voorzag immers nog een negatieve cyclische weerslag op het saldo in 2010 (-0,1%) en een ongunstige evolutie van de rentelasten in een context van een verwachte stijging van de nominale rentevoeten. Terwijl die twee elementen werden verondersteld een invloed te hebben van 0,2% op de evolutie van het vorderingsaldo in 2010, hebben ze alles samen uiteindelijk dit saldo verbeterd met ongeveer 0,4% van het bbp, dit is dus een aanzienlijk gedeelte van de verwachte verbetering van de begrotingsresultaten.

We mogen er dus van uitgaan dat de in 2010 verwachte oorspronkelijke **structurele** inspanning zich niet in de cijfers heeft vertaald, dankzij een gunstiger evolutie dan voorzien van de niet-discretionaire factoren die de overheidsfinanciën beïnvloedden. Deze factoren, en

4 Het herstelplan wordt geraamd op 0,5% van het bbp in 2010, waarvan een gedeelte in de vorm van eenmalige maatregelen (ongeveer 0,1%: verlaging van het BTW-tarief en verhoging van de werkloosheidsuitkeringen) en speelt dus geen rol in de evolutie van de structurele saldi. Binnen de grenzen van de momenteel beschikbare gegevens is het niet geweten of de Federale overheid, die, gelet op haar traditionele stabilisatieopdracht, het grootste deel van de kosten van het herstelplan draagt, corrigerende maatregelen heeft uitgevaardigd, of dat deze voortvloeien uit restrictieve inspanningen van de andere overheden.

in het bijzonder de cyclische verbetering, mogen echter geen voorwendsel zijn om in de loop van de komende jaren af te zien van een structurele verbetering van het vorderingensaldo, rekening houdend met de risicofactoren die nog steeds op de budgettaire houdbaarheid wegen en meer in het algemeen op de Belgische economische toestand op middellange en lange termijn. Tot die factoren behoren met name de volgende gegevens:

- De leeftijdsgebonden sociale uitgaven kennen een stevig groeitempo. Wij verwachten een stijging ervan met 1% van het bbp tussen 2010 en 2015 en met 1,5% tussen 2010 en 2020. Aldus zouden ze 26,6% van het bbp bedragen in 2015 en 27,1% van het bbp in 2020 (SCvV, juni 2010).
- De economische herneming blijft kwetsbaar. Op korte termijn zou ze kunnen worden afgeremd door het intrekken van de anticrisismaatregelen in de buurlanden en in België. Zelfs indien we redelijkerwijs mogen veronderstellen dat het aanhouden in 2010 van een inschikkelijk begrotingsbeleid ertoe heeft bijgedragen de onevenwichten op korte termijn te verminderen, kan dit beleid geen permanent karakter aannemen zonder de budgettaire houdbaarheid in het gedrang te brengen.
- De endogene toename van de reeds hoge schuldgraad van de overheid (sneeuwbaaleffect) kan de gezinnen er immers toe aanzetten te anticiperen op toekomstige belastingverhogingen of op beperkende maatregelen in de stelsels voor sociale bescherming, en in reactie daarop het voorzorgssparen doen toenemen. De daling van de privé-consumptie zal op de groei wegen en het multiplicatoreffect van eventuele herstelmaatregelen zal erdoor aangetast worden. Bovendien, zelfs als dergelijke Ricardiaanse effecten zouden uitblijven, kan de toename van de schuldgraad ook leiden tot een stijging van de risicopremie op de openbare en de private leningen door anticipatie op wanbetalingen inzake de staatsschuld, wat uiteindelijk ook een negatief effect heeft op de groei (Bogaert, 2010).

Rekening houdend met de verschillende risicofactoren heeft de Europese Raad eind 2009 België aanbevolen om elk jaar over de periode 2010-2012 zijn structureel vorderingensaldo met gemiddeld 0,75% van het bbp te verbeteren, en in het bijzonder dat saneringsritme te versnellen wanneer de macro-economische context beter zou zijn dan voorzien (5). In het kader van het verderop in dit Advies toegelichte prospectieve scenario blijkt echter dat zonder bijkomende maatregelen het begrotingstekort quasi stabiel zou blijven over de periode 2011-2012, en in structurele termen licht zou toenemen.

Deze kwesties worden uitvoeriger besproken in het tweede gedeelte van dit Advies dat gewijd is aan het onderzoek van de prospectieve begrotingstrajecten (Basisscenario) en de normatieve begrotingstrajecten. In de volgende afdelingen wordt de recente evolutie van de ontvangsten en de uitgaven van de gezamenlijke overheid in detail bestudeerd.

---

5   Recommendation under Article 126(7) TFEU (2 december 2009).

1.2 Verwezenlijkingen inzake ontvangsten en uitgaven van de gezamenlijke overheid

De hier uitgevoerde analyse van de ontvangsten en de uitgaven geeft bijkomende aanwijzingen over de recente structurele evolutie van de overheidsfinanciën. Ze is gericht op de gezamenlijke overheid ook al worden bepaalde trends per overheidsniveau belicht. De rekeningen van die overheidsniveaus worden in een volgend deel in detail voorgesteld.

1.2.1 Evolutie van de ontvangsten

Voorafgaand aan de analyse van de evolutie van de ontvangsten, dient eraan herinnerd te worden dat, in het kader van dit Advies, deze ontvangsten enigszins afwijken van de gangbare definitie die gebruikt wordt bij de synoptische rekeningen van het INR, zodat zij beter overeenstemmen met het begrip 'door de gezamenlijke overheid geïnde effectieve ontvangsten'. Aldus houden de overheidsontvangsten volgens de 'HRF-definitie' geen rekening met de toegerekende bijdragen en omvatten ze de aan de EU afgedragen fiscale ontvangsten alsmede de niet-fiscale ontvangsten uit de verkopen van materiële en immateriële activa (beschouwd als negatieve uitgaven in het ESR95).

Na de sterke daling in de context van de economische crisis is de ratio van de effectieve ontvangsten van de gezamenlijke overheid in 2010 met 0,7% toegenomen. Deze daling draagt op betekenisvolle wijze bij tot de verbetering van het begrotingssaldo. De volgende mechanismen hebben de groei van de ontvangsten als percentage van het bbp ondersteund:

- de herneming van de binnenlandse vraag en meer in het bijzonder van de privé-consumptie heeft tot een toename van de indirecte belastingen geleid;
- de versnelling van de inflatie heeft de ratio van de fiscale ontvangsten gunstig beïnvloed: voor de indirecte belastingen in de mate dat de consumptieprijzen sneller gestegen zijn dan de bbp-deflator, en voor de bedrijfsvoorheffing doordat de fiscale barema's in 2010 niet zijn geëvolueerd omwille van de licht negatieve inflatie tijdens het voorgaande jaar;
- budgettaire saneringsmaatregelen zoals de beperking van de forfaitaire belastingvermindering toegekend door het Vlaams Gewest (jobkorting) en de verhoging van de accijnzen op diesel hebben de fiscale ontvangsten van de PB en de accijnzen doen toenemen;
- de dividenden en andere ontvangsten die naar de gezamenlijke overheid zijn gegaan als vergoeding voor de tussenkomst bij de financiële instellingen (niet-fiscale ontvangsten) hebben eveneens tot de verhoging van de totale ontvangsten bijgedragen.

De in 2010 waargenomen afname van de loonquote in het bbp, naar aanleiding van de vertraging van de evolutie van die inkomsten ten aanzien van de cyclus, heeft echter de vooruitgang van de ratio van de fiscale en parafiscale ontvangsten afgeremd. De toename van de directe en indirecte belastingen (+0,6% van het bbp) werd aldus gedeeltelijk tenietgedaan door een vermindering van de ontvangsten van sociale bijdragen (-0,2% van het bbp). Zoals hierboven beschreven, heeft de inkrimping van de loonmassa echter geen negatief effect gehad op de consumptie aangezien de gezinnen, in een vertrouwensklimaat, minder hebben gespaard ondanks de daling van het beschikbaar inkomen. Dit positieve fenomeen wijst op het belang van het bewaren van dit vertrouwensklimaat om de basis van

de herneming te versterken en met name via geloofwaardige verbintenissen die gericht zijn op de houdbaarheid op middellange en lange termijn.

Tabel 9
Effectieve ontvangsten van de gezamenlijke overheid

		2006	2007	2008	2009	2010r	2006-2008	2008-2009	2009-2010r
Effectieve ontvangsten (*)	(1)=2+3	47,6%	46,6%	47,2%	46,3%	47,0%	-0,3%	-0,9%	0,7%
+ Fiscale en parafiscale ontvangsten	(2)	44,3%	43,8%	44,2%	43,3%	43,7%	-0,1%	-0,9%	0,4%
* Directe belastingen	(2a)	16,5%	16,3%	16,5%	15,2%	15,6%	0,0%	-1,3%	0,4%
+ Gezinnen en IZW's		12,8%	12,6%	13,0%	12,5%	12,7%	0,2%	-0,5%	0,1%
+ Vennootschappen		3,7%	3,6%	3,5%	2,7%	2,9%	-0,2%	-0,9%	0,3%
* Indirecte belastingen	(2b)	13,6%	13,3%	13,1%	13,0%	13,2%	-0,6%	-0,1%	0,2%
* Effectieve sociale bijdragen	(2c)	13,5%	13,6%	13,9%	14,4%	14,2%	0,4%	0,5%	-0,2%
* Vermogensheffingen	(2d)	0,7%	0,7%	0,7%	0,7%	0,7%	0,0%	0,0%	0,0%
+ Niet-fiscale (incl. verkopen van activa)	(3)	3,2%	2,8%	3,0%	3,0%	3,2%	-0,2%	0,0%	0,2%
One shots en veranderingen in perimeter	(4)	0,8%	0,1%	0,2%	-0,3%	0,2%	-0,6%	-0,5%	0,5%
Ontvangsten excl. one shots en perimeter	(5)=1-4	46,7%	46,4%	47,0%	46,6%	46,8%	0,3%	-0,4%	0,2%
* Fiscale en parafiscale (incl. kapitaalontvangsten)	(5a)	43,9%	43,7%	44,1%	43,7%	43,6%	0,1%	-0,4%	0,0%
* Niet-fiscale (lopende en kapitaalontvangsten)	(5b)	2,8%	2,7%	2,9%	2,9%	3,2%	0,1%	0,0%	0,2%
Fiscale en parafiscale heffingen (incl. EU)	(6)	44,3%	43,8%	44,2%	43,3%	43,7%	-0,1%	-0,9%	0,4%
+ Op de factor arbeid	(6a)	25,2%	25,1%	25,8%	26,0%	n.b.	0,6%	0,2%	n.b.
+ Op de andere productiefactoren	(6b)	19,2%	18,7%	18,4%	17,4%	n.b.	-0,7%	-1,1%	n.b.

(°) Totale ontvangsten op basis van de Nationale Rekeningen, waarvan de toegerekende bijdragen in mindering worden gebracht en waaraan de verkopen van activa en de fiscale overdrachten aan de Europese Unie worden toegevoegd.

Noot: Omwille van de leesbaarheid worden de cijfers op één decimaal afgerond. Daaruit vloeit voort dat de som van de samenstellende delen van een variabele, of de jaarlijkse schommelingen ervan, kunnen afwijken van het in de tabel vermelde totaal.

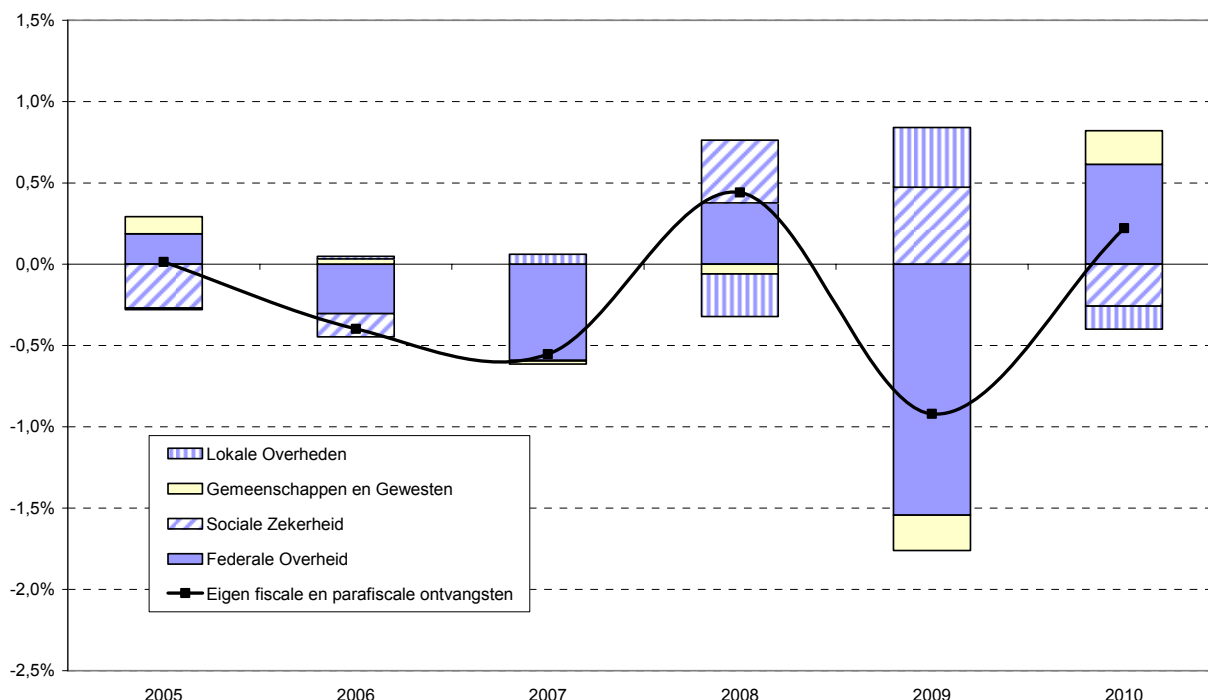
Er wordt eveneens opgemerkt dat in 2010 de 'eenmalige' verrichtingen een belangrijke rol hebben gespeeld in de stijging van de ratio van de totale ontvangsten. Enerzijds het wegvallen van de niet-recurrente verrichtingen die de ontvangsten van 2009 ongunstig hebben beïnvloed (zoals de versnelling van de incohiering) en die mechanisch een positief effect hebben gehad op de evolutie van de fiscale ontvangsten in 2010. Anderzijds worden er in 2010 nog punctuele ontvangsten geregistreerd van ongeveer 0,2% van het bbp, waaronder de verkopen van activa (6). In totaal zouden de niet-recurrente verrichtingen een bijdrage leveren van 0,5% van het bbp (op 0,7% van het bbp) van de toename van de ratio van de ontvangsten.

Wanneer de evolutie van de ratio van de fiscale en parafiscale ontvangsten per overheidsniveau wordt opgesplitst (cfr. Grafiek 1, hieronder), stelt men onmiddellijk vast dat die evolutie tijdens eenzelfde jaar aanzienlijk kan verschillen, rekening houdend met de specifieke verdeling van de eigen fiscale ontvangsten en met de respectieve beslissingen inzake fiscaal beleid.

6 Men boekt ontvangsten ten belope van ongeveer 200 miljoen euro afkomstig van verkopen van activa in 2010.

Grafiek 1

Evolutie van de ratio van de eigen fiscale en parafiscale ontvangsten (vóór fiscale overdrachten), globaal en per overheidsniveau (% van het bbp)

De volgende trends komen aan de oppervlakte:

- De evolutie van de fiscale en parafiscale ontvangsten wordt hoofdzakelijk (maar niet uitsluitend) bepaald door de ontvangsten die op het niveau van de Entiteit I worden geïnd, wat logisch is aangezien die Entiteit bevoegd is voor het grootste gedeelte van de belastingen en de sociale bijdragen;
- De ontvangsten van de Federale overheid en van de Sociale Zekerheid (in % van het bbp) reageren verschillend op de conjunctuurcyclus: de inkomsten van de Sociale Zekerheid, die uitsluitend gebaseerd zijn op de arbeidsinkomens, zijn in 2009 nog toegenomen (in % van het bbp) terwijl de ratio ervan in 2010 afneemt door de loskoppelingen ten opzichte van het bbp van de looninkomens tijdens de conjunctuurherneming;
- Op het niveau van de gefedereerde entiteiten vermoeden we dat de uitbreiding in 2009 en vervolgens de beperking in 2010 van de forfaitaire belastingvermindering toegekend door het Vlaams Gewest in ruime mate de evolutie van de ontvangsten heeft beïnvloed. Naast deze beslissing hebben ook de registratierechten die door de Gewesten worden geïnd de gevolgen van de financiële crisis en van de relatieve daling van de vastgoedprijzen ondergaan. In 2010 herstellen die zich meer dan werd verwacht dankzij de herneming van de vastgoedtransacties.
- De fiscale ontvangsten van de Lokale Overheden schommelen op het ritme van de inkoheringen en de evolutie ervan in 2009-2010 wordt getekend door de uitgesproken versnelling daarvan in 2009.

De evolutie van de door de verschillende overheidsniveaus geïnde fiscale en parafiscale ontvangsten zoals voorgesteld in de bovenstaande grafiek zou een totaal ander profiel vertonen indien aan de Sociale Zekerheid, aan de deelgebieden en aan de Lokale Overheden de door de Federale Overheid doorgestorte fiscale overdrachten zouden worden toegewezen. Deze dynamiek van de overdrachten zal worden behandeld in het gedeelte over de Federale overheid.

1.2.2 Evolutie van de primaire uitgaven

In het kader van dit Advies en zoals voor de ontvangsten, heeft men een definitie van de ratio van de primaire uitgaven gekozen die enigszins afwijkt van die van de Nationale Rekeningen. In het HRF-concept worden de primaire uitgaven gedefinieerd exclusief de toegerekende bijdragen, en verhoogd met de verkopen van activa en met de fiscale overdrachten aan de Europese Unie (7). Op basis van dit concept vermindert de ratio van de primaire uitgaven met 0,6% van het bbp in 2010 en heeft die dus een positieve impact op het vorderingensaldo (cfr. Tabel 10, hieronder).

Vervolgens worden er verscheidene niet-discretionaire factoren in aanmerking genomen die een invloed uitoefenen op de evolutie van de effectieve uitgaven in procent van het bbp, die in mindering moeten worden gebracht om te komen tot de ratio van de structurele uitgaven die verondersteld wordt beter het discretionair budgettair beleid te weerspiegelen. De factoren die voor de budgettaire evaluatie van dit Advies in aanmerking worden genomen zijn traditioneel de impact van de output-gap en de cyclische werkloosheidsuitgaven, de impact van de niet-recurrente maatregelen en de perimeterwijzigingen en de relatieve prijseffecten (cfr. Kader 3).

Kader 3 : discretionaire stimulansen, definitie

Wordt “discretionair” genoemd, een budgettaire (of fiscale) stimulans die wordt beschouwd als bewust of “vrijwillig” beslist door de politieke overheden; het gaat bijvoorbeeld:

- ofwel om een fiscale wetwijziging die resulteert in een verschillende evolutie van de **overheidsontvangsten** dan wat zou verwacht kunnen worden op basis van een redenering “bij ongewijzigde wetgeving”,
- ofwel om beslissingen inzake **primaire uitgaven**, die leiden tot een duurzaam verschil (zowel opwaarts als neerwaarts) tussen het groeitempo van het volume van deze uitgaven en de trendmatige of potentiële economische groei die hier wordt gebruikt als “benchmark” of als referentie van een als “neutraal” beoordeeld beleid terzake.

Bij de **ontvangsten** zullen maatregelen als “discretionair” beschouwd worden, als zij opgenomen worden als (oude of nieuwe) “aanvullende weerslagen” bij de opmaak van de begrotingen en/of de begrotingscontroles.

Meer in het algemeen worden de zogenaamde “discretionaire” maatregelen – “fiscal stance” in het Angelsaksische jargon – ofwel rechtstreeks (zoals voor de fiscale maatregelen), ofwel

7 De verdeling van de finale uitgaven en van de overdrachten is ook verschillend door de uitgaven voor overheidspensioenen van Entiteit II ten laste van de federale overheid in te delen bij de finale primaire uitgaven van de Federale overheid en niet bij de begrotingsoverdrachten naar Entiteit II, zoals dit het geval is volgens de nationale boekhoudregels.

onrechtstreeks of per "saldo" (zoals meestal voor de primaire uitgaven) gemeten. In dit geval wordt de weerslag in % van het bbp van de zogenaamde "niet-discretionaire" invloeden in de ruime zin, zoals de cyclische werkloosheidsuitgaven, het cyclische noemereffect van de output-gap op de ratio, de eenmalige maatregelen bij de primaire uitgaven, de "perimeterwijzigingen" van de overheid, de "relatieve prijseffecten", enz., zo uitvoerig mogelijk bepaald. De structurele ratio van de uitgaven wordt dan per saldo bekomen door deze niet-discretionaire invloeden af te trekken van de waargenomen effectieve ratio's. De "expansieve" of daarentegen "restrictieve" discretionaire maatregelen die tussen twee periodes **in de uitgaven** interveniëren, worden dan gedefinieerd als de variaties in de tijd van de berekende structurele ratio's.

De niet-discretionaire invloeden op de evolutie van de ratio van de uitgaven zijn opgenomen in regel (2) van Tabel 10 (*Aftrekpost: diverse correcties, 2a tot 2f*). Terwijl ze slechts in beperkte mate een invloed hebben uitgeoefend op de evolutie van de effectieve ratio van de primaire uitgaven tijdens de periode **2006-2008** (gecumuleerd 0,1% van het bbp), gaan we ervan uit dat ze daarentegen in grote mate hebben bijgedragen tot de aanzienlijke toename ervan in **2009**: op 3,9% verhoging van de ratio tijdens dat jaar kan 2,9% worden toegeschreven aan niet-discretionaire factoren, zoals uiteraard het negatieve cycluseffect (totale conjunctuurinvloeden) en de ongunstige niet-recurrente verrichtingen. In **2010** daarentegen hebben de niet-discretionaire factoren in ruime mate tot de afname van de ratio van de primaire uitgaven bijgedragen en dus tot de verbetering van de begrotingsresultaten, zoals dat trouwens tot uiting komt in het gedeelte over de structurele saldi. De daling van de ratio van de primaire uitgaven in 2010 (-0,6% van het bbp) werd juist mogelijk gemaakt door de conjuncturele herneming (-0,3% van het bbp), het wegvallen van de niet-recurrente verrichtingen (-0,5% van het bbp), maar ook door een gunstige evolutie van de relatieve prijzen (8) (-0,1% van het bbp).

Tabel 10

Primaire uitgaven van de gezamenlijke overheid: waargenomen en structurele ratio's

Vergelijking van de ratio's van de primaire uitgaven		Niveaus, % bbp					Gecumuleerde evolutie		
		2006	2007	2008	2009	2010r	2006-2008	2008-2009	2009-2010r
Gezamenlijke overheid									
Primaire uitgaven volgens HRF-definitie	(1)	43,4%	43,1%	44,8%	48,7%	48,1%	1,3%	3,9%	-0,6%
Aftrekpost: diverse correcties	(2)	0,5%	-0,4%	0,6%	3,5%	2,6%	0,1%	2,9%	-0,9%
"One shots" & perimeter	(2a)	0,0%	0,2%	0,2%	0,7%	0,2%	0,2%	0,5%	-0,5%
Totale financiering van de EU	(2b)	1,3%	1,3%	1,4%	1,4%	1,3%	0,0%	0,0%	-0,1%
Cyclische werkloosheid	(2c)	0,0%	-0,1%	-0,2%	0,1%	0,1%	-0,2%	0,3%	-0,1%
Investeringscyclus van de LO	(2d)	0,1%	0,0%	-0,1%	0,0%	0,0%	-0,1%	0,0%	0,0%
Weerslag Y-gap ("noemer-effect")	(2e)	-0,5%	-1,1%	-0,9%	1,0%	0,8%	-0,4%	1,9%	-0,2%
Weerslag relatieve prijzen / bbp-deflator	(2f)	-0,4%	-0,6%	0,3%	0,4%	0,2%	0,6%	0,1%	-0,1%
Pm. Totale conjuncturele weerslag	(3)=2c+2e	-0,5%	-1,2%	-1,1%	1,1%	0,9%	-0,6%	2,2%	-0,3%
Structurele ratio in volume, in % trendmatig bbp:	(4)=1-2	42,9%	43,4%	44,1%	45,2%	45,5%	1,2%	1,0%	0,3%
<i>Pm. (Gem.) jaarlijks verschil = Discret. stimulans</i>		0,2%	0,5%	0,7%	1,0%	0,3%			

Noot: Omwille van de leesbaarheid worden de cijfers op één decimaal afgerond. Daaruit vloeit voort dat de som van de samenstellende delen van een variabele, of de jaarlijkse schommelingen ervan, kunnen afwijken van het in de tabel vermelde totaal.

8 De relatieve prijzen geven de verhouding weer tussen de impliciete prijs van de overheidsuitgaven (gewogen gemiddelde van de consumptieprijsindex, van de index van de overheidssalarissen en van het indexcijfer van de sociale uitkeringen) en de bbp-deflator. De relatieve prijzen hebben een gunstige invloed op de evolutie van de ratio van de primaire uitgaven wanneer de impliciete prijs van de overheidsuitgaven minder snel evolueert dan de bbp-deflator, wat bijvoorbeeld het geval is wanneer de ruilvoet verbetert.

Wanneer de invloed van alle niet-discretionaire elementen ongedaan is gemaakt, bekomt men de structurele ratio van de primaire uitgaven (regel (4)), waarvan de gecumuleerde stijging van 1,2% in **2006-2008** en van 1,0% in de loop van het jaar **2009** een vrij duidelijke weergave is van een expansief budgettair beleid; een vrij duidelijke weergave maar niet de enige want vanaf het midden van de jaren 2000 mogen we ervan uitgaan dat de trendmatige stijging van de structurele ratio van de primaire uitgaven en in het bijzonder van de zogenaamde vergrijzingsgebonden uitgaven deels voortvloeien uit de sociodemografische evolutie (voor ongeveer 0,2% tot 0,3% per jaar).

Dit expansief beleid wordt ook nog waargenomen in **2010**, maar duidelijk in mindere mate dan de twee voorgaande jaren aangezien de uitgaven in volume en in procent van het trendmatige bbp met 0,3% zouden stijgen, waarvan 0,2% door de vergrijzing. Zoals uit de onderstaande tabel blijkt, kan er een structurele vertraging worden vastgesteld in de uitgaven voor gezondheidszorg en in de primaire uitgaven buiten vergrijzing (exclusief loonkostensubsidies) waarvan de ratio relatief stabiel blijft in procent van het trendmatige bbp (regels (1a1) en (1b2)).

Tabel 11
Gedetailleerde structurele evolutie van de primaire uitgaven

		Niveaus, % bbp					Gecumuleerde evolutie		
		2006	2007	2008	2009	2010r	2006-2008	2008-2009	2009-2010r
Structurele ratio in volume, in % trendmatig bbp, w.o.:	(1)	42,9%	43,4%	44,1%	45,2%	45,5%	1,2%	1,0%	0,3%
+ Cycl. gecorr. soc. uitkeringen = PRU "vergrijzing"	(1a)	22,9%	23,2%	23,6%	24,2%	24,4%	0,6%	0,6%	0,2%
* In natura (hoofdzakelijk gezondheidszorg)	(1a1)	7,1%	7,2%	7,3%	7,8%	7,8%	0,3%	0,5%	0,0%
* In geld, cyclisch gecorrigeerd	(1a2)	15,9%	16,0%	16,2%	16,4%	16,6%	0,4%	0,2%	0,2%
+ PRU buiten de Vergrijzing, w.o.:	(1b)	20,0%	20,2%	20,6%	21,0%	21,1%	0,6%	0,4%	0,1%
* Loonkostensubsidies voor de werkgelegenheid (Ent. I)	(1b1)	0,6%	0,8%	1,0%	1,2%	1,4%	0,4%	0,2%	0,2%
* Overige "buiten de Vergrijzing"	(1b2)	19,3%	19,4%	19,6%	19,8%	19,7%	0,2%	0,2%	-0,1%

Noot: Omwille van de leesbaarheid worden de cijfers op één decimaal afgerond. Daaruit vloeit voort dat de som van de samenstellende delen van een variabele, of de jaarlijkse schommelingen ervan, kunnen afwijken van het in de tabel vermelde totaal.

De structureel stijgende trend van de uitgaven is in 2010 dus gebaseerd op de loonkostensubsidies voor de werkgelegenheid en op de sociale uitkeringen in geld.

De loonkostensubsidies voor de werkgelegenheid bestaan in essentie uit loonkostenverminderingen maar ze worden beschouwd als subsidies aan de ondernemingen want ze worden aan bepaalde sectoren verleend om de economische activiteit en de weerslag ervan op de werkgelegenheid te stimuleren (9). Ze worden dus geboekt als uitgaven buiten vergrijzing maar, via het verwachte positieve effect ervan op de werkgelegenheid, nemen ze in zekere zin de plaats in van sociale uitkeringen inzake vervangingsinkomsten. De stijging ervan werd met name aangemoedigd door de opeenvolgende beslissingen tot uitbreiding en versterking van de door de Federale Regering toegekende verlagingen van de bedrijfsvoorheffing, met name in het kader van het Interprofessioneel Akkoord 2009-2010.

9 Maatregelen in verband met de sociale Maribel, contractuelen ziekenhuizen, dienstencheques, vrijstelling van bedrijfsvoorheffing voor nachtwerk en ploegenwerk voor vorsers...

Met betrekking tot de stijging van de sociale uitkeringen in geld, kunnen de volgende verklaringen worden vermeld:

- de impact van de sociodemografische factoren en in het bijzonder van de vergrijzing van de bevolking, waarvan het effect op de leeftijdsgebonden uitgaven zich begint te manifesteren;
- de structurele budgettaire impact van de vroeger besliste maatregelen waarvan voor ongeveer de helft als gevolg van de welvaartsaanpassing van de sociale uitkeringen (wet van 23 december 2005 betreffende het generatiepact) die vanaf 2007 en op recurrente wijze voorziet in de toekenning van aanvullende budgettaire middelen (vastgelegd los van de groei van de lonen). Aldus wordt er aangenomen dat dit systeem in 2010 de sociale uitkeringen met ongeveer 500 miljoen euro zou verhogen (0,15% van het bbp, cfr. Stabiliteitsprogramma 2010).
- het kortetermijneffect van bepaalde anticrisismaatregelen (crisistijds krediet, win-win-aanwervingsplan).

Met uitzondering van de maatregelen die in het kader van het in principe tijdelijke herstelplan werden genomen, zullen de twee andere factoren in de toekomst een permanent effect hebben op de toename van de sociale uitkeringen bij ongewijzigd beleid (cf. Kader 4).

Kader 4 : De vergrijzinggebonden uitgaven

Onder de term “vergrijzinggebonden uitgaven” verstaat de SCvV het geheel van de sociale uitkeringen die hoofdzakelijk maar niet uitsluitend beïnvloed worden door de demografische evolutie op middellange en lange termijn: pensioenen, uitgaven voor gezondheidszorg, werkloosheidsuitkeringen, gezinsbijslagen, brugpensioenen, invaliditeitsuitkeringen en overige. De budgettaire kost van de vergrijzing wordt dan gedefinieerd als de stijging van de sociale uitkeringen (in natura en in geld) in procent van het bbp over een bepaalde periode, zelfs indien andere factoren in die stijging ook een rol spelen.

De demografische veroudering doet de pensioenuitgaven stijgen door de toename van het aantal gerechtigden, alsook de uitgaven voor gezondheidszorg indien men veronderstelt dat men geconfronteerd wordt met een stijging van het aantal oude personen die uitgebreide socio-medische verzorging nodig hebben. Omgekeerd zouden de gezinsbijslagen en de werkloosheidsuitkeringen op termijn afnemen in procent van het bbp, respectievelijk omwille van een relatief zwakkere stijging van de bevolking jonger dan 25 jaar en van een daling van de werkloosheidsgraad als gevolg van een afname van het aandeel van de bevolking op arbeidsleeftijd.

Bovendien hangt de stijging van de sociale uitkeringen eveneens af van de socio-demografische evolutie (armoedegraad...) en van de macro-economische parameters (groei, werkgelegenheid productiviteit) die rechtstreeks het aantal gerechtigden beïnvloeden. Die stijging vloeit ook voort uit de beslissingen van het sociaal beleid inzake de (her)waardering van de uitkeringen. Die beslissingen hebben een belangrijke rol gespeeld in de periode 2000-2010, gedurende dewelke de selectieve aanpassingen van de vervangingsinkomens plaats maakten voor een structureel mechanisme van welvaartskoppelingen (2005) met het oog op de vrijwaring van de sociale houdbaarheid van het stelsel van de wettelijke

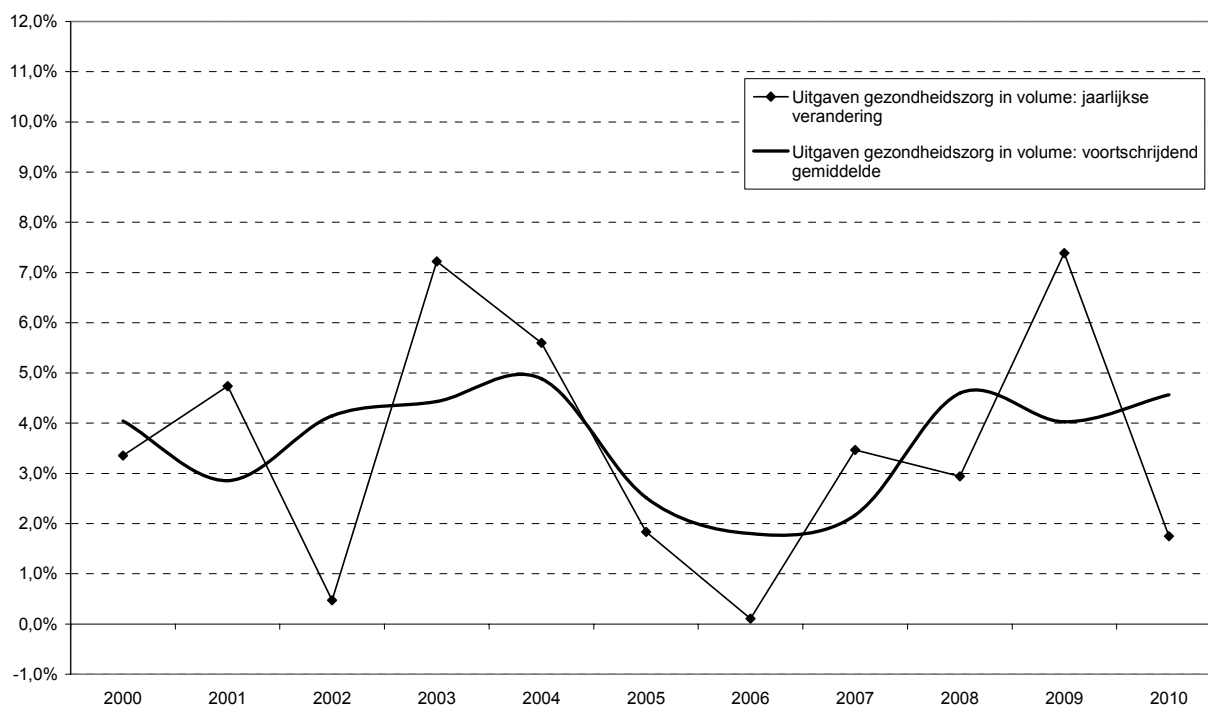
pensioenen. Dat mechanisme leidt tot een duurzame verhoging van de uitgaven voor sociale uitkeringen en dat onafhankelijk van het aantal gerechtigden.

Inzake de uitgaven voor gezondheidszorg gaan de vooruitzichten zelfs in het Basisscenario (bij ongewijzigd beleid) uit van een trendmatige stijging van die uitgaven in procent van het bbp als gevolg van de medisch-technische ontwikkelingen en van de veronderstelde toename van het verbruik en van de relatieve prijzen van de gezondheidszorgen (relatief belangrijke kosten voor medisch-technische apparatuur die niet gecompenseerd worden door de geringe productiviteitswinsten in die sector) (SCvV, 2002).

Terugblikkend op de structurele vertraging van de uitgaven voor gezondheidszorg in 2010 (stabilisatie van de ratio in volume) en de vraag stellend naar de duurzaamheid van die vertraging, is het interessant om vast te stellen dat de evolutie van die uitgaven voor gezondheidszorg sedert een tiental jaar zeer veranderlijk is.

Grafiek 2

Jaarlijkse variatie in volume van de voor gezondheidszorg (10) (deflator: consumptieprijnsindex)

10 Ook al heeft de jaarlijkse groeinorm van 4,5% in reële termen betrekking op de uitgaven van de Sociale Zekerheid, hebben wij hier de uitgaven voor gezondheidszorg van de gezamenlijke overheid in aanmerking genomen, om de impact van de overdracht van de ligdagprijs van de Federale Overheid aan de Sociale Zekerheid te neutraliseren. Vanaf 2008 brengen we ook de uitkeringen inzake gezondheidszorg 'kleine risico's' in mindering om de vergelijkbaarheid van de gegevens in de tijd te garanderen.

Op jaarbasis en in volume bedroeg de groeivoet van de uitgaven voor gezondheidszorg aldus meer dan 7% in 2003 en in 2009 en viel die terug onder de drempel van 1% tijdens bepaalde jaren (2002, 2006). De uitgaven in ESR95 kunnen op basis van het criterium van de facturatie en niet van de datum van die prestaties fluctueren als gevolg van de vertragingen die zich zouden hebben opgestapeld in het facturatieproces. De groeivoet van de uitgaven voor gezondheidszorg kan ook variëren in functie van de omvang van de maatregelen gericht op de uitbreiding of de beperking van de sociale bescherming.

Tussen 2000 en 2003 merkt men op basis van een afgevlakte groeivoet (via een voortschrijdend gemiddelde) duidelijk dat de uitgaven voor gezondheidszorg sneller stegen dan de in die periode geldende jaarlijkse groeinorm van 2,5%. Vanaf 2004 werd de groeinorm verhoogd tot 4,5% in reële termen en werden als gevolg van de ontsporing van die uitgaven in 2004 maatregelen genomen om de stijging van die uitgaven te beperken binnen het kader van die norm. In 2009 stellen we echter vast dat die uitgaven opnieuw versnellen.

De gemiddelde jaarlijkse groeivoet van de uitgaven voor gezondheidszorg in volume wordt precies op 3,5% geraamd over de periode 1999-2010, waarvan 3,3% tussen 2004 en 2010. Op die basis zou de evolutie in 2004-2010 van de uitgaven voor gezondheidszorg in reële termen, globaal gezien ongeveer 1% onder de politiek bepaalde doelstelling liggen (4,5% boven de stijging van de consumptieprijzen). Die interpretatie moet evenwel genuanceerd worden door het feit dat de uitgaven voor gezondheidszorg in volume wellicht onderschat worden indien berekend op basis van de consumptieprijsindex zoals dat hier het geval is (11): enerzijds worden bepaalde bestanddelen van de uitgaven voor gezondheidszorg niet systematisch geïndexeerd (geneesmiddelenprijzen bijvoorbeeld), anderzijds worden de vergoedingen van de verzorgingsverstrekkers geïndexeerd op basis van de gezondheidsindex die in de periode 1999-2010 minder snel steeg dan de CPI (12).

De structurele toename van de primaire uitgaven kan ook nog verder worden uitgediept door het onderzoek van de verdeling ervan tussen vergrijzingsgebonden uitgaven en uitgaven buiten vergrijzing enerzijds en tussen de grote Entiteiten anderzijds.

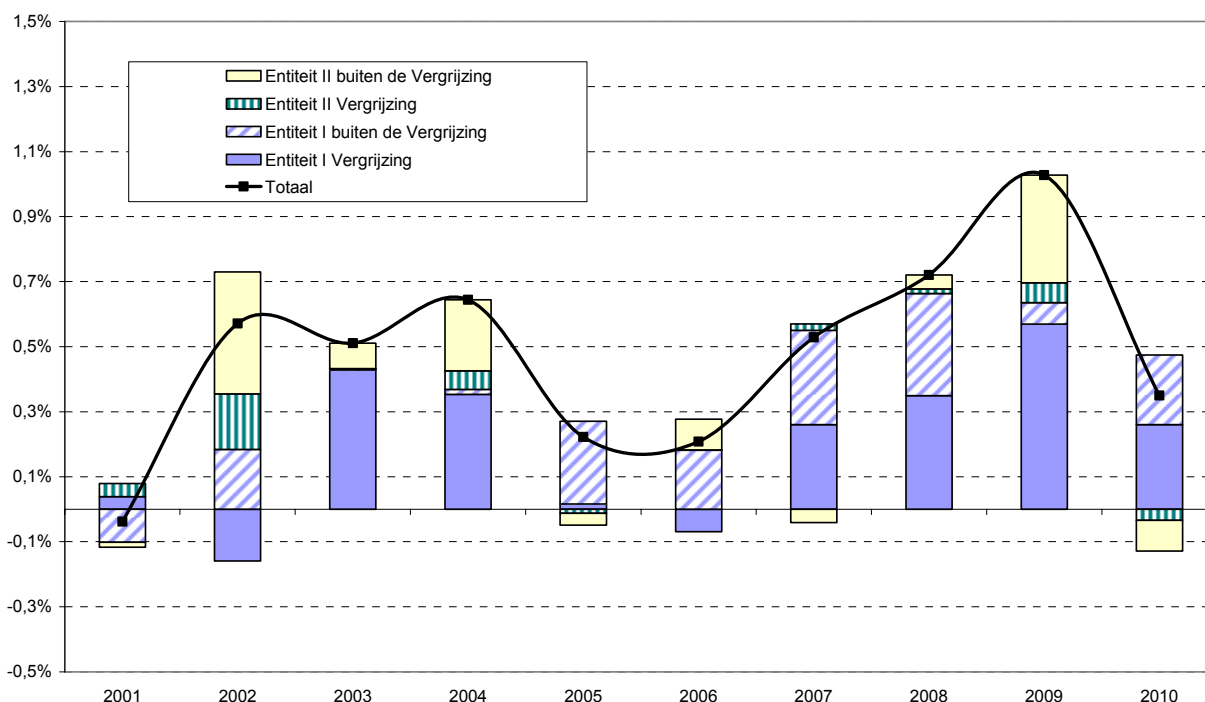
---

11 Dat werd hier zo gedaan omdat de toegestane groeinorm van de uitgaven voor gezondheidszorg in volume in overeenstemming met gesloten politieke akkoorden op basis van de consumptieprijsindex omgezet wordt in waarde.

12 Wanneer de uitgaven voor gezondheidszorg gedefleerd worden aan de hand van de gezondheidsindex, stijgt het volume ervan tegen een gemiddeld jaarlijks geraamd groeitempo van 3,7% over de periode 1999-2010 en van 3,5% over de periode 2004-2010.

Grafiek 3

Evolutie van de ratio van de (finale) structurele primaire uitgaven (in % van het trendmatige bbp) (13)

Op basis van die kruiselingse verdeling lijken de uitgaven van de Entiteit I het meest bij te dragen tot de stijging van de structurele ratio van de primaire uitgaven sedert 2003 en in het bijzonder tijdens de laatste jaren. De asymmetrie in de verdeling tussen de overheidsniveaus van de leeftijdsgebonden of sociale uitkeringen, die zich voor het grootste deel bij Entiteit I bevinden, verklaart dit resultaat slechts ten dele. Ook de uitgaven buiten vergrijzing versterken de trendmatige groei van de primaire uitgaven, en dat, zoals we vermoeden, onder impuls van de loonsubsidies voor de werkgelegenheid en in het bijzonder deze die door de Federale Overheid werden toegekend. In 2009 was er in de groei van die maatregelen een pauze opgetreden, omwille van de negatieve impact van de crisis op de arbeidsmarkt, maar de groei van de benuttingsgraad van de productiecapaciteit in 2010 en de uitbreiding van die subsidies in het kader van het IPA 2009-2010 (cfr. hierboven) zijn factoren die de maatregelen tot vrijstelling van bedrijfsvoorheffing hebben heringevoerd.

De geraamde structurele uitgaven van Entiteit II dragen op een meer wisselende wijze bij tot de evolutie van de globale ratio van de primaire uitgaven. In 2010 daalt de ratio van de primaire uitgaven van Entiteit II met 0,13% van het trendmatige bbp waardoor de groei van de globale structurele ratio van de uitgaven wordt beperkt tot minder dan 0,4% van het bbp.

13 We merken op dat om het onderliggende discretionair beleid per overheidsniveau te ramen er rekening moet worden gehouden met het groeitempo van de verschillende soorten uitgaven, dat aanzienlijk van Entiteit tot Entiteit kan schommelen, gelet op de niveaoverschillen tussen de ratio's.

1.2.3 Evolutie van de rentelasten

In 2009 en in 2010 is het gewicht van de rentelasten nog afgenomen ondanks een verhoging van de schuldgraad. De jaarlijkse evolutie van de rentelasten in procent van het bbp in het verleden kan worden opgesplitst in een “rentevoet”-effect, dat rechtstreeks samenhangt met de evolutie van de impliciete rentevoet in de loop van het jaar en een zogenaamd “schuldgraad”-effect dat zeer nauw gebonden is aan de evolutie van de schuldgraad in de loop van het voorafgaande jaar.

Tabel 12
Evolutie van de rentelasten en determinanten

	In % van het bbp					Gecumuleerde evolutie	
	2006	2007	2008	2009	2010r	2006-2008	2008-2010r
Rentelasten (EDP)	3,9%	3,8%	3,8%	3,6%	3,4%	-0,2%	-0,4%
Jaarlijkse evolutie (% bbp)	-0,2%	-0,1%	0,0%	-0,2%	-0,2%	-0,2%	-0,4%
Verklarende factoren (toegevoegde bijdragen)							
* Evolutie van de impliciete rentevoet	-0,1%	0,1%	0,0%	-0,6%	-0,3%	0,1%	-0,9%
* Evolutie van de schuldgraad (t-1)	-0,1%	-0,2%	-0,1%	0,4%	0,1%	-0,3%	0,5%

Noot: Omwille van de leesbaarheid worden de cijfers op één decimaal afgerond. Daaruit vloeit voort dat de som van de samenstellende delen van een variabele, of de jaarlijkse schommelingen ervan, kunnen afwijken van het in de tabel vermelde totaal.

In 2009 is het aandeel van de rentelasten gedaald omdat het gunstig effect van de daling van de impliciete rentevoet op de schuld de sterke stijging van de schuldgraad in dat jaar meer dan gecompenseerd heeft. In 2010 was de stijging van de schuldgraad kleiner (0,1% van het bbp), evenals de daling van de impliciete rentevoet.

De daling van de rentelasten (EDP) wordt mechanisch ook verklaard door de toename van de swaps in 2010. Die worden in ESR95 afgetrokken van de rentelasten om tot een definitie te komen die conform is met de procedure bij buitensporige overheidstekorten (EDP- Excessive Deficit Procedure) en die aansluit bij de Europese ‘reporting’. In ESR-termen, dit wil zeggen exclusief swaps, dalen de rentelasten in 2010 met 0,17% van het bbp in plaats van met 0,21% in EDP-termen.

1.2.4 Evolutie van de schuldgraad en zijn belangrijkste endogene determinanten

In 2008 is de overheidsschuldgraad van België voor de eerste maal sinds 1993 gevoelig gestegen. Terwijl die verhoging evenwel meer dan volledig is toe te schrijven aan zogenaamde verrichtingen “buiten NFB” tijdens dat jaar, ontstaat er vanaf 2009 een endogene stijgingsdynamiek. De verrichtingen buiten vorderingensaldo houden in 2008 verband met steunmaatregelen van de overheid ten gunste van financiële instellingen in de context van de economische en financiële crisis. In de volgende paragraaf worden ze voor 2008 en nadien geanalyseerd.

Tabel 13
Schuldgraad en determinanten

	In % van het bbp					Jaargemiddelden	
	2006	2007	2008	2009	2010r	2006-2008	2009-2010r
Verwezenlijkte schuldgraad	88,1%	84,2%	89,6%	96,2%	97,5%	87,3%	96,8%
<i>Jaarlijks verschil (% bbp)</i>	-4,0%	-3,9%	5,4%	6,6%	1,3%	-0,8%	3,9%
Vereist primair saldo (VPRS) (°)	-0,5%	-0,6%	1,4%	5,2%	0,2%	0,1%	2,7%
Effectief primair saldo (EPRS)	4,1%	3,5%	2,4%	-2,4%	-1,2%	3,4%	-1,8%
(1) Endogene wijziging van de schuld (VPRS) - (EPRS)	-4,6%	-4,1%	-1,1%	7,5%	1,3%	-3,3%	4,4%
(2) Verrichtingen buiten vorderingensaldo	0,6%	0,2%	6,5%	-1,0%	0,0%	2,4%	-0,5%
Technische parameters							
Impliciete rentevoet "i"	4,5%	4,6%	4,6%	4,0%	3,7%	4,6%	3,8%
Nominale groei van het bbp "n"	5,1%	5,3%	3,0%	-1,7%	3,5%	4,4%	0,9%
Reële groei van het bbp	2,7%	2,9%	1,0%	-2,8%	1,9%	2,2%	-0,4%
Gecorrigeerd nominaal verschil "$(i-n)/(1+n)$"	-0,5%	-0,7%	1,6%	5,8%	0,2%	0,1%	3,0%

Noot: Omwille van de leesbaarheid worden de cijfers op één decimaal afgerond. Daaruit vloeit voort dat de som van de samenstellende delen van een variabele, of de jaarlijkse schommelingen ervan, kunnen afwijken van het in de tabel vermelde totaal.

(°) $VPRS = (Schuld/bbp)_{t-1} * [(i-n)/(1+n)]_t$

De endogene stijging van de schuldgraad in 2009 wordt technisch verklaard door de verslechtering van het gecorrigeerde nominale differentieel $(i-n/1+n)$. Deze essentiële parameter voor de berekening van het "sneeuwbaaleffect" belichaamt het effect van het verschil tussen de impliciete rentevoet en de nominale economische groei op de evolutie van de schuldgraad. Wanneer dit differentieel positief is en stijgt, betekent dit dat de impliciete rentevoet hoger is dan de economische groei en dus is er een ongunstige impact op de schuld in procent van het bbp. Daarenboven, hoe hoger het differentieel is, hoe hoger ook het primaire saldo dat vereist is om de schuldgraad te stabiliseren en hoe moeilijker het in relatieve termen is om dat te bereiken.

In 2009 bedraagt de endogene stijging van de schuldgraad 7,5% van het bbp. Het verschil tussen het vereiste primaire saldo (5,2%) en het effectieve primaire saldo (-2,4%) geeft aan dat zonder toekomstige budgettaire correctiemaatregelen de voorwaarden vervuld zijn voor het heroptreden van het sneeuwbaaleffect van de overheidsschuld. De verslechtering van het gecorrigeerde nominale differentieel moet uiteraard worden toegeschreven aan de conjuncturomkeer: de nominale groei van het bbp van -1,7% wordt slechts voor een klein deel gecompenseerd door de daling van de impliciete rentevoet.

In 2010 evolueert het gecorrigeerde nominale differentieel zeer gunstig naar bijna 0%, tegelijkertijd dankzij een gevoelige conjunctuurherneming en een voortzetting van de daling van de impliciete rentevoet. Het primaire saldo dat vereist is om de schuldgraad te stabiliseren is daardoor sterk gedaald, wat, ook dankzij de verbetering van het effectieve primaire saldo, de endogene aanpassing van de schuld beperkt. Er moet echter aandacht zijn voor het feit dat, zelfs in de veronderstelling dat het vereiste primaire saldo (VPRS) op een zeer laag niveau blijft, in de context van een gunstig geachte toekomstige evolutie van de macro-economische parameters, (groei en impliciete rentevoet), het sneeuwbaaleffect niet vanzelf tot stilstand zal komen. Zoals in het prospectieve deel zal worden uiteengezet,

zullen de primaire uitgaven en in het bijzonder de sociale uitkeringen een relatief sterkere druk uitoefenen op het effectieve primaire saldo.

1.2.5 De schuldgraad in 2009-2010 en de exogene determinanten (buiten NFB)

De omvang van de exogene schuldbepalende factoren was veel geringer in 2009 (-1,0% bbp) en in 2010 (0,0% bbp) dan in 2008 (6,5% bbp) (zie Tabel 13), het jaar waarin het grootste deel van de steunmaatregelen van de overheid ten gunste van de financiële instellingen plaats had. In **2008** is de exogene schuldvariatie (stock-flow aanpassingen) nagenoeg volledig toe te schrijven aan de vermelde steunmaatregelen (reddingsoperaties) ten gunste van financiële instellingen, die de vorm aannamen van deelnemingen, leningen en de vorming van deposito's (14). Ter herinnering wordt hier vermeld dat in 2008 de Federale Overheid en de deelgebieden voor respectievelijk 20,02 en 2,0 miljard steunmaatregelen namen ten gunste van financiële instellingen. Die reddingsoperaties bestonden uit kapitaalinjecties (11,52 miljard euro vanwege de FO en 2 miljard euro vanwege deelgebieden) en leningen (8,5 miljard enkel vanwege de FO), die, rekening gehouden met wisselkoersverschillen, de Maastrichtschuld eind 2008 met 21,9 miljard of 6,35% verhoogden (15).

Op het vlak van die steunmaatregelen vloeit het geringe bedrag in **2009** voort uit een nagenoeg evenwaardige tegengestelde beweging. Het bedrag van de nettodeelnemingen van 0% bbp in 2009 is de nagenoeg neutrale weerslag van de verkoop van drie vierden van de aandelen van Fortis Bank aan BNP Paribas (privatisering) in ruil voor een participatie in BNP Paribas en van de kapitaalinjectie in Royal Park Investments (RPI), een soort van afsplitsinginstelling of (mini)'bad bank' waarin de gestructureerde kredieten van ex-Fortis Bank zijn ondergebracht (16). De leningen bestonden in 2009 uit de lening aan KBC van de Vlaamse Gemeenschap (3,5 miljard) en de lening van de FO aan het Groothertogdom Luxemburg inzake de herstructurering van Kaupthing (160 miljoen). Het hoge schuldverminderende bedrag van -1,0% bbp bij de post "deposito's en chartaal geld" is toe te schrijven aan de vrijgave van het kapitaal van RPI door de FPIM (739,8 miljoen euro) en de terugstortingen (4.554,3 miljoen euro) door de FPIM van de fondsen die haar ter beschikking waren gesteld - vandaar het hoge positieve bedrag van die post in 2008 - voor leningen ten gunste van het SPV RPI.

---

14 Gelden (5,6 miljard euro) tijdelijk gestort door de FPIM op de Fortis-rekening voor de financiering van de SPV RPI.

15 Gedetailleerde uitleg over "de budgettaire weerslag van de steunmaatregelen van de overheid ten gunste van de financiële instellingen" is te vinden in 'Evaluatie 2008-2009 en begrotingstrajecten ter voorbereiding van het volgende Stabiliteitsprogramma' van de Afdeling "Financieringsbehoeften van de overheid" van de HRF, Advies van januari 2010, blz. 44-47. Bovendien worden de exogene schulddeterminanten in de periode 2004-2009 op blz. 42-44 en 47-48 van het vermelde Advies in detail toegelicht.

16 Ten belope van 600 miljoen in 2008 (tijdelijk op een bankrekening geplaatst door de FPIM) en 140 miljoen in 2009.

Naast de directe interventies in financiële instellingen werden in 2008 en 2009 ook nog voor vele tientallen miljarden euro waarborgen verleend op de passiefverrichtingen van Dexia en op risicovolle gestructureerde kredieten van enkele instellingen. Die waarborgverleningen (bijna uitsluitend door de FO), waarvoor evenwel een vergoeding wordt betaald door de begunstigde instellingen, hebben evenwel geen weerslag op de overheidsschuld.

Uiteraard mag in dit verband niet nagelaten worden te vermelden dat die kapitaaloperaties ten gunste van de financiële sector belangrijke afgeleide effecten hebben op het vorderingensaldo doordat die steunmaatregelen enerzijds ontvangsten (dividenden, interesten en vergoedingen voor waarborgverleningen) opleveren en anderzijds bijkomende rentelasten (als gevolg van de extra schuldvorming) tot gevolg hebben. Terwijl in 2008 en 2009 het nettoresultaat (afgezien de bijdragen aan het beschermingsfonds voor deposito's) in beperkte mate negatief (-0,0% bbp) was, was er in 2010 voor het eerst een positief resultaat van 252 miljoen euro (0,1% bbp) (bovendien nog zonder rekening te houden met de bijdragen aan het bijzonder beschermingsfonds voor deposito's en levensverzekeringen). In 2011 zal dit positieve resultaat, dankzij de interesten en de dividenden nog veel omvangrijker zijn.

Tabel 14
Weerslag op de Maastrichtschuld van de verrichtingen "buiten financieringsbehoeften"

	2007	2008	2009	2010
Vorderingensaldo	-0,3	-1,3	-6,0	-4,6
Endogene schuldvariatie	-4,1	-1,1	7,5	1,3
Exogene Schuldvariatie	0,2	6,5	-1,0	0,0
deeln.	0,3	3,5	0,0	0,0
len.	0,0	1,0	1,1	0,2
dep.	0,4	1,9	-1,0	0,0
fin.deriv.	0,0	0,0	-0,1	-0,7
overige	-0,4	0,1	-0,9	0,5

Bron: NBB, Verslag 2010, Economische en financiële ontwikkeling

Tabel 15

Weerslag op het vorderingensaldo van de overheidsinterventies en –garanties ten behoeve van de financiële instellingen

	2008	2009	2010	Effectieve waarborgverlening FO	
				eind 2010	in mrd euro
Dividenden	53	121	192	Dexia	26,9
Grantiepremies	25	508	682	FSA	5,2
Betaalde intresten	-96	-655	-622	Fortis Bank	3,9
Overige	-10	-7	0	RPI	4,6
Weerslag	-27	-33	252	KBC	15,1
Idem, in % bbp	-0,0	-0,0	0,1	Totaal	55,7
<i>Beschermingsfonds dep.</i>	25	93	251		

Bron: NBB, Verslag 2010, Economische en financiële ontwikkeling

Wat specifiek **2010** betreft kan de aandacht getrokken worden op volgende markante verrichtingen. Voor 2010 betreft de post “leningen” de lening van de FO aan Griekenland in het kader van het Europese plan voor hulp aan dat land ten belope van 759 miljoen euro. In totaal zal België 3,576% (aangepast aandeel in het kapitaal van de ECB) voor zijn rekening nemen van de totale Europese steun van 80 miljard (samen met de steun van 30 miljard van het IMF dus in totaal 110 miljard), wat zal overeenkomen met 2,8609 miljard euro, gespreid over drie jaar. Het uitzonderlijk hoge schuldverminderende bedrag inzake “financiële derivaten” is toe te schrijven aan de door de federale Schatkist ontvangen premies ten bedrage van in totaal 2,16 miljard euro als gevolg van de annulatie van receiver swaps (intrestswaps waarbij te betalen kortetermijnintrestvoeten geruild worden tegen te ontvangen langetermijnintrestvoeten) voor een totaal notioneel bedrag van 22 miljard euro alsmede aan de besparingen op intresten dankzij swapverrichtingen (17).

De restpost “Overige” tenslotte bestaat in het algemeen hoofdzakelijk uit wijzigingen in sectorclassificaties, nettokredietverleningen (m.n. handelskredieten), de weerslag van wisselkoersverschillen en van uitgifte- en terugkoopverschillen alsmede statistische afwijkingen. Meer in het bijzonder bevat die post voor 2010 meerdere door de Staat uitgevoerde terugbetalingen als gevolg van gerechtelijke beslissingen, terugkooppremies, de weerslag van de vertraging in 2009 bij de inning van de onroerende voorheffing in het Vlaamse Gewest en statistische afwijkingen. Al bij al oefenden elkaar compenserende transacties dus in totaal een neutraal effect uit op de schuldgraad.

17 Eenzelfde bedrag aan (enkel op EDP-basis aangerekende) intrestwinsten uit swapverrichtingen komt ook voor – maar dan met een tegengesteld teken - in de detailpost “verschil tussen intresten op transactiebasis en kasbasis”. Voor 2009 en 2010 betrof die post respectievelijk 278 en 427 miljoen euro.

I.3 Evoluties per overheidsniveau

In dit deel wordt de rekening van elk overheidsniveau uitvoerig geanalyseerd door te pogen de bestanddelen te onderstrepen die, zowel voor de ontvangsten als voor de uitgaven, resulteerden in de respectieve begrotingssaldi die in Tabel 16 worden beschreven.

I.3.1 Resultaten op het niveau van Entiteit I en haar samenstellende delen

a) Federale overheid

Het vorderingensaldo van de federale overheid voor 2010 wordt op -3,3% van het bbp geraamd en komt aldus overeen met de vooropstelling van het Stabiliteitsprogramma. In vergelijking met 2009 zou het saldo aldus verbeterd zijn met 0,9% van het bbp, waaronder 0,7% resulteert uit een stijging van het primaire saldo.

Tabel 16
Synthese van de verrichtingen van de federale overheid

		2006	2007	2008	2009	2010r	2006-2008	2008-2009	2009-2010r
Effectieve totale ontvangsten vóór fiscale overdrachten	(1)	27,6%	26,6%	27,2%	25,6%	26,5%	-0,4%	-1,6%	0,9%
Overgedragen ontvangsten aan andere overheden	(2)	12,2%	12,3%	12,9%	12,9%	12,9%	0,7%	0,0%	-0,1%
Aan Entiteit II (BFW) en aan de EU	(2a)	9,0%	9,0%	9,3%	9,2%	8,8%	0,3%	-0,1%	-0,3%
Aan de Sociale Zekerheid	(2b)	3,2%	3,4%	3,6%	3,8%	4,0%	0,4%	0,1%	0,3%
Effectieve totale ontvangsten na fiscale overdrachten	(3)=(1)-(2)	15,4%	14,3%	14,3%	12,7%	13,6%	-1,2%	-1,6%	0,9%
Fiscale	(3a)	14,0%	13,3%	13,1%	11,5%	12,2%	-0,9%	-1,5%	0,7%
Overige	(3b)	1,4%	1,0%	1,2%	1,2%	1,4%	-0,2%	0,0%	0,3%
"One shots" (incl. verk. activa) & perimeter	(4)	0,8%	0,1%	0,1%	-0,4%	0,0%	-0,7%	-0,5%	0,5%
Ontvangsten exclusief "one shots" (na fiscale overdrachten)	(5)=(1)-(4)	14,7%	14,2%	14,2%	13,1%	13,6%	-0,5%	-1,0%	0,5%
Primaire uitgaven	(6)	11,6%	11,8%	12,3%	13,5%	13,7%	0,7%	1,2%	0,2%
Finale primaire uitgaven	(6a)	7,8%	8,1%	8,4%	9,4%	9,1%	0,7%	1,0%	-0,3%
Budgettaire overdrachten aan andere overheden	(6b)	3,9%	3,7%	3,9%	4,1%	4,7%	0,0%	0,2%	0,6%
Primair saldo		3,8%	2,5%	2,0%	-0,8%	-0,1%	-1,9%	-2,7%	0,7%
Rentelasten (EDP)		3,8%	3,7%	3,6%	3,4%	3,2%	-0,2%	-0,2%	-0,2%
Vorderingensaldo (EDP)		0,0%	-1,1%	-1,6%	-4,2%	-3,3%	-1,6%	-2,6%	0,9%
Niet-discretionaire weerslagen op de ratio van de PRU	(7)	-0,2%	-0,1%	-0,1%	0,8%	0,3%			
Structurele finale PRU (volume en % trendmatig bbp)	(6a)-(7)	7,9%	8,2%	8,5%	8,6%	8,8%	0,6%	0,1%	0,2%
Jaarlijks verschil = discretionaire stimulans		0,1%	0,3%	0,3%	0,1%	0,2%			
Idem, exclusief loonkostensubsidies		0,0%	0,1%	0,2%	0,0%	0,1%			

Noot: Om de leesbaarheid te bevorderen worden de cijfers afgerond op één decimaal. Om die reden kan de som van de bestanddelen van een variabele, of de jaarlijkse variaties ervan, verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

In het kader van deze begrotingsevaluatie moet dit resultaat gerelativeerd worden gelet op de economische en financiële context enerzijds en door rekening te houden met de positie van de federale overheid in de budgettaire relaties tussen de verschillende overheidsniveaus van ons federaal stelsel anderzijds. In het bijzonder kan men volgende overwegingen maken.

Ten eerste is de begrotingstoestand van de federale overheid verbeterd met name door de vermindering van de rentelasten in procent van het bbp die van 3,4% van het bbp tot 3,2% van het bbp zijn gedaald (cf. vorige afdeling). Ondanks de toename van de schuldgraad heeft de daling van de impliciete rentevoet (EDP) op de schuld geleid tot deze gunstigere evolutie. Deze laatste werd voor 2010 overigens niet voorzien in het jongste Stabiliteitsprogramma en gedeeltelijk tot stand gekomen door de opwaartse herziening van de swaps op de rentelasten. In de context van een veralgemeende verhoging van de nominale rentevoeten de laatste weken, met name om de inflatierisico's in bepaalde Europese economieën tegen te gaan en als reactie op de spanningen op de financiële markten, moet deze budgettaire verbetering echter beschouwd worden als slechts tijdelijk. De federale overheid, die voor bijna de hele schuldendienst instaat, blijft bijzonder kwetsbaar voor een stijging van de nominale rentevoeten, te meer daar de schuldgraad in België hoog blijft.

Ten tweede hebben de evoluties met betrekking tot eenmalige verrichtingen gevoelig bijgedragen tot de afname van het overheidstekort. Zoals hierboven vermeld, zijn de eenmalige maatregelen die in 2009 een ongunstige weerslag hadden op de rekening van de federale overheid, weggevallen (versnelling van de inkohiering PB en terugbetaling van de ten onrechte ontvangen bedragen), en werden in 2010 nog eenmalige ontvangsten geïnd. In totaal leidt de evolutie van de niet-recurrente verrichtingen volgens de ramingen tot een verbetering van het vorderingensaldo van de federale overheid ten belope van 0,9% van het bbp, hetzij een hoger percentage dan de effectieve verbetering van het primaire saldo.

Ten derde dient er ook genoteerd te worden dat een deel van de toename van de ontvangsten van de federale overheid wordt geboekt bij de niet-fiscale ontvangsten, als compensatie voor de financiële tussenkomst ter ondersteuning van de bank- en verzekeringsinstellingen alsmede als vergoeding voor het risico dat er beroep wordt gedaan op de staatswaarborg in geval van faillissement van deze instellingen. Deze ontvangsten gaan bijgevolg gepaard met de verzwaring van de schuldendienst die resulteert uit de toename van de overheidsschuldgraad.

Ten slotte worden de financiën van de federale overheid beïnvloed door de fiscale en budgettaire overdrachten ten gunste van de Sociale Zekerheid, de Gemeenschappen en Gewesten en de Lokale Overheden. Deze overdrachten worden verder in de tekst in perspectief beschouwd, waaruit blijkt dat ze – en vooral deze ten gunste van de Sociale Zekerheid – een trendmatige groei kennen. In 2010 kunnen twee tegengestelde evoluties inzake overdrachten waargenomen worden:

- De begrotingsoverdrachten nemen sterk toe in procent van het bbp (+0,6% van het bbp) ingevolge de toekenning door de federale regering van een uitzonderlijke toelage aan de Sociale Zekerheid om de financiering ervan te ondersteunen gelet op de lagere ontvangsten en de hogere uitgaven gedurende de economische crisis (en na de crisis). Deze uitzonderlijke tussenkomst zou in 2010 en 2011 respectievelijk 2,5 miljard euro en 2,7 miljard euro bedragen.
- De ratio van de fiscale overdrachten, en in het bijzonder deze bestemd voor de Gemeenschappen en Gewesten en voor de EU, daalt (-0,1% van het bbp). De PB- en btw-overdrachten doorgestort aan de G&G op basis van de BFW zouden in 2010 met 0,3% van het bbp verminderen, rekening houdend met de bijzondere kenmerken van het toekenningsproces van deze overdrachten. Op

basis van de jongste cijfers inzake de economische groei en de consumptieprijsindex raamt men immers dat de bedragen aan de deelstaten in 2010 ongeveer 900 miljoen euro lager zouden liggen dan de bedragen die aan hen hadden moeten gestort worden in toepassing van de principes van de BFW. Dit resulteert uit een dubbel mechanisme. Enerzijds werd een op 600 miljoen euro geraamde negatieve correctie in 2010 aangerekend ter compensatie van de te hoge bedragen die in 2009 werden doorgestort op basis van voorlopige prijsparameters en te gunstige groeiparameters. Anderzijds werden de in 2010 toegekende dotaties "onderschat" ten belope van 300 miljoen euro want het conjunctuurherstel en de nieuwe stijging van de CPI waren nog niet volledig verwerkt in de ramingen van begin 2010. Een inhaalbeweging van de fiscale overdrachten ten gunste van de deelstaten moet bijgevolg in 2011 verwacht worden.

De structurele ratio van de finale uitgaven van de federale overheid (in procent van het trendmatige bbp) blijft in 2010 stijgen. Er wordt geraamd dat de finale primaire uitgaven in volume van de FO structureel gemiddeld met 3,5% per jaar zijn toegenomen over de periode 2001-2008 en met 3,3% in 2009-2010. Zonder de loonkostensubsidies dalen deze groeitempi tot respectievelijk 2,9% en 1,6%.

Tabel 17

Jaarlijkse budgettaire weerslag van de aanpassingen op de overgedragen bedragen (als gevolg van de verschillen tussen de voorlopige en de definitieve parameters)

	2008	2009			2010			2011		
		parameters die de overdrachten bepalen voor 2009	verwezenlijkte parameters	verschil	parameters die de overdrachten bepalen voor 2010	verwezenlijkte parameters	verschil	parameters die de overdrachten bepalen voor 2011	verwezenlijkte parameters	verschil
		(1)	(2)	(2) - (1)	(1)	(2)	(2) - (1)	(1)	(2)	(2) - (1)
inflatie		1,00	-0,05	-1,05	1,60	2,19	0,59	2,70	n.b.	n.b.
reële groei van het bbp		-1,70	-3,00	-1,30	1,40	2,00	0,60	2,00	n.b.	n.b.
		voorlopige middelen	definitieve middelen	definitief afrekeningssaldo	voorlopige middelen	definitieve middelen	definitief afrekeningssaldo	voorlopige middelen	definitieve middelen	definitief afrekeningssaldo
		(1)	(2)	(2) - (1)	(1)	(2)	(2) - (1)	(1)	(2)	(2) - (1)
mio euro		29.522,5	28.921,2	-601,2	29.815,9	30.131,4	315,5	31.596,1	n.b.	n.b.
% van het bbp		8,7%	8,5%	-0,2%	8,5%	8,6%	0,1%	8,6%	n.b.	n.b.
		overgedragen bedragen	overgedragen bedragen	verschil	overgedragen bedragen	overgedragen bedragen	verschil	overgedragen bedragen	overgedragen bedragen	verschil
		(1)	(2)	(2) - (1)	(3)	(4)	(3) - (2)	(4)	(5)	(4) - (3)
			waaronder : afrekening v. (t-1)			waaronder : afrekening v. (t-1)			waaronder : afrekening v. (t-1)	
mio euro	29.929,5	29.360,3	-162,1	-569,2	29.214,7	-601,2	-145,7	31.911,5	315,5	2.696,9
% van het bbp	8,7%	8,7%	0,0%	-0,2%	8,3%	-0,2%	0,0%	8,7%	0,1%	0,7%
verschil in ratio				0,0%			-0,3%			0,4%

b) Financiële overdrachten van de federale overheid in een langetermijnperspectief

De eerste regel van onderstaande tabel (cfr. Tabel 18) toont de evolutie in procent van het bbp van de fiscale en budgettaire overdrachten die door de federale regering werden doorgestort aan het geheel van de overheidsniveaus. Deze overdrachten vertegenwoordigen in 2010 17,5% van het bbp. Uitgaande van 14,9% van het bbp in 1995 zouden zij in 15 jaar met 2,6% van het bbp gestegen zijn.

Om de evolutie van de overdrachten doorgestort door de FO op lange of middellange termijn te analyseren, is het echter noodzakelijk een onderscheid te maken, in de stijging ervan, tussen wat volgt uit de typische organisatorische mechanismen van deze overdrachten (“zichzelf versterkend” proces, onderhandelde herfinanciering, enz.) en de variaties die voortvloeien uit relatieve perimeterwijzigingen van de verschillende overheidsniveaus. Deze laatste wijzigen de verdeling van de bevoegdheden en van de fiscale bevoegdheid tussen de verschillende overheidsniveaus, maar zijn budgettair neutraal (ten minste op korte termijn). Over de periode 1995-2010 worden de volgende perimeterwijzigingen geïdentificeerd: het toekennen in 2001 aan de lokale overheden van de bevoegdheid inzake politiezones, de regionalisering in 2002 van bepaalde belastingen en van extra bevoegdheden (landbouw en zeevisserij, gemeentewet, buitenlandse handel, enz.) alsmede de overdracht in 2004 aan de Sociale Zekerheid van de bevoegdheid inzake de ligdagprijs voor de ziekenhuizen. De evolutie van de overdrachten wordt bijgevolg gecorrigeerd om de invloed van deze wijzigingen weg te werken en een coherente intertemporele analyse van de financieringsmechanismen te waarborgen. De gebruikte methode wordt beschreven in Bijlage I.

Er dient ook een onderscheid gemaakt te worden tussen de fiscale en de budgettaire overdrachten. “Fiscale overdracht” betekent de fiscale ontvangsten die worden geïnd door de federale overheid en die gedeeltelijk worden overgedragen aan de andere entiteiten; dit begrip houdt een hoge beslissingautonomie in inzake uitgaven en een bepaalde stabiliteit van de vastleggingsmechanismen. “Budgettaire overdracht” betekent integendeel het toekennen door de federale overheid van bedragen als uitgaven aan de andere entiteiten en die op een wettelijke of uitvoerende basis worden vastgesteld, toegewezen of niet-toegewezen zijn, eenmalig of recurrent zijn.

Tabel 18

Budgettaire en fiscale overdrachten van de federale overheid aan andere overheidsniveaus

Budgettaire en fiscale overdrachten van de FO aan andere overheden		Niveaus, in % bbp						Gecumuleerde evolutie			
		1995	2000	2002	2008	2009	2010r	1995-2002	2002-2009	2009-2010r	1995-2010r
I. Totaal budgettaire en fiscale overdrachten van de FO	(1)	14,9%	15,1%	14,5%	16,8%	17,0%	17,5%	-0,4%	2,5%	0,5%	2,6%
II. Totaal bij ongewijzigde perimeter (I)+(III)	(2)=3+4	15,5%	15,7%	15,9%	17,8%	18,0%	18,5%	0,4%	2,1%	0,5%	3,0%
* Fiscale (incl. negatieve term, financiering ligdagprijzen)	(2a)	11,5%	11,8%	12,1%	13,9%	13,9%	13,8%	0,6%	1,8%	-0,1%	2,3%
* Budgettaire (incl. politiehervorming)	(2b)	4,0%	3,9%	3,8%	3,9%	4,1%	4,7%	-0,2%	0,3%	0,6%	0,7%
* Aan Entiteit II	(3)	9,8%	10,1%	10,3%	10,6%	10,6%	10,3%	0,4%	0,4%	-0,4%	0,4%
+ Gecorrigeerde fiscale overdrachten	(3a)	9,0%	9,2%	9,4%	9,7%	9,7%	9,3%	0,4%	0,3%	-0,3%	0,3%
+ Budgettaire overdrachten	(3b)	0,8%	0,9%	0,8%	0,9%	1,0%	0,9%	0,1%	0,1%	0,0%	0,1%
* Exclusief Entiteit II	(4)	5,7%	5,6%	5,7%	7,2%	7,4%	8,2%	0,0%	1,7%	0,9%	2,5%
+ Aan de EU (fiscale & budgettaire)	(4a)	1,2%	1,3%	1,2%	1,4%	1,4%	1,3%	0,0%	0,2%	-0,1%	0,1%
+ Aan de SZ	(4b)	4,5%	4,3%	4,4%	5,8%	6,0%	6,9%	0,0%	1,5%	0,9%	2,4%
: Fiscale	(4b1)	1,5%	1,9%	2,1%	3,6%	3,8%	4,0%	0,6%	1,7%	0,3%	2,5%
: Budgettaire	(4b2)	2,9%	2,4%	2,4%	2,2%	2,2%	2,9%	-0,6%	-0,1%	0,7%	-0,1%
III. Totale correctie (perimeter), w.o. (*)	(5)	0,6%	0,5%	1,4%	1,0%	1,0%	1,0%	0,8%	-0,4%	0,0%	0,4%
* Politiehervorming (LO, vóór 2002)	(5a)	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,1%	0,0%	0,0%	-0,1%
* Negatieve term (G&G, sinds 2002)	(5b)	0,0%	0,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	0,0%	0,0%	1,0%
* Financiering ligdagprijzen (SZ, vóór 2004)	(5c)	0,5%	0,4%	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,1%	-0,4%	0,0%	-0,5%
II. Bis. Tot. gecorr. overdr. incl. pensioenen Entiteit II., w.o.:	(6)=2+7	16,4%	16,7%	17,0%	19,1%	19,4%	19,9%	0,6%	2,4%	0,5%	3,5%
pm. Fin. pensioenen Entiteit II door de Federale Overheid	(7)	0,9%	1,0%	1,0%	1,3%	1,4%	1,4%	0,2%	0,3%	0,0%	0,5%

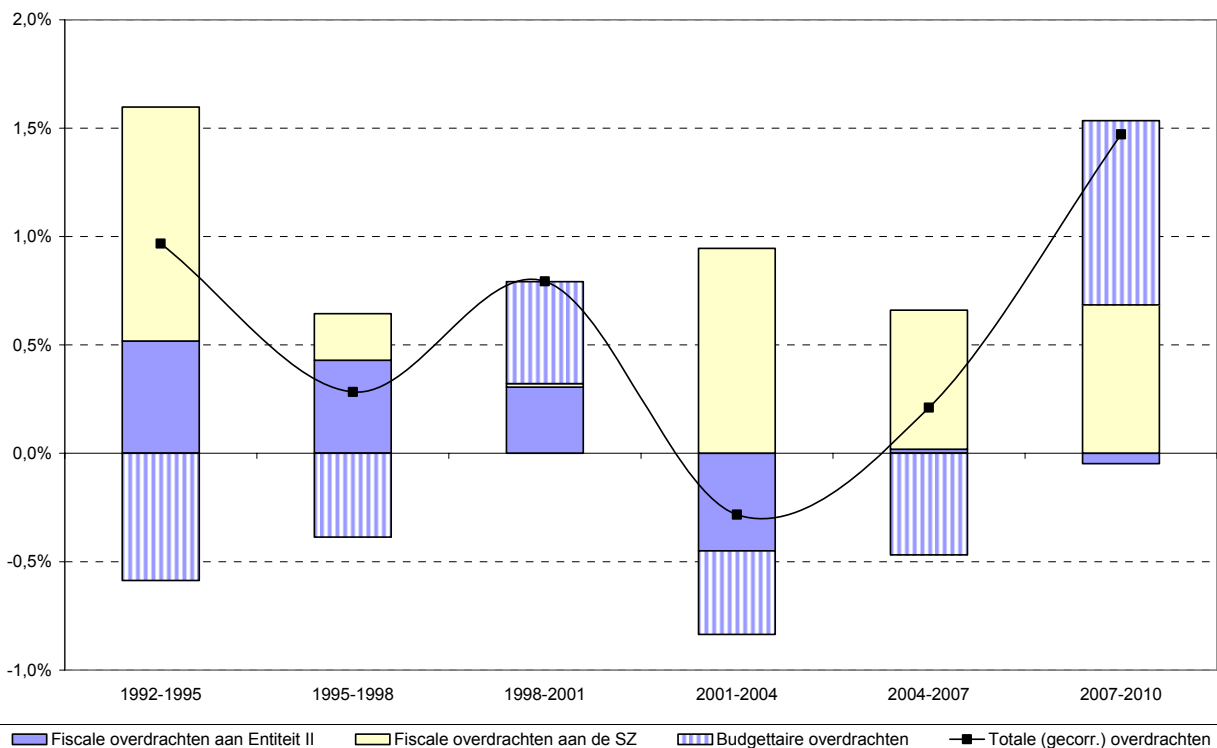
Noot: Om de leesbaarheid te bevorderen worden de cijfers afgerond op één decimaal. Om die reden kan de som van de bestanddelen van een variabele, of de jaarlijkse variaties ervan, verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

(°) Waaronder de overdracht aan de Gewesten ter compensatie van de toekenning van extra bevoegdheden naar aanleiding van de Lambermontakkoorden (2002) inzake landbouw en zeevisserij, gemeente- en provinciewet, wetenschappelijk onderzoek en buitenlandse handel.

Na correctie of bij ongewijzigde perimeter zouden de fiscale en budgettaire overdrachten tussen 1995 en 2010 met 2,9% van het bbp gestegen zijn, hetzij iets meer dan de waargenomen ratio (+2,6% van het bbp).

Grafiek 4

Evolutie van de gecorrigeerde overdrachten doorgestort door de federale overheid per subperiode en bijdrage van de verschillende bestanddelen (% van het bbp)

De grafiek toont dat de globale overdrachten (na correctie) sinds 1992 zijn blijven stijgen in procent van het bbp, met uitzondering van de jaren 2001 tot 2004. De toename van de overdrachten is bijgevolg constant, zelfs als bepaalde schommelingen kunnen waargenomen worden. Zij wordt vooral ondersteund door de evolutie van de fiscale overdrachten waarbij een onderscheid moet gemaakt worden tussen de begunstigde overheidsniveaus.

De fiscale overdrachten ten gunste van Entiteit II zijn aldus vóór 2000 gevoelig gestegen, in uitvoering van financieringsmechanismen van de deelstaten die gedurende een “overgangperiode” door de BFW worden voorzien. Zij zijn tussen 2001 en 2004 punctueel gedaald en zijn vervolgens bijna stabiel in procent van het bbp gebleven, met name door de koppeling sinds 2007 van de btw-bedragen aan 91% van de reële economische groei en de relatief gunstige evolutie van de bevolking jonger dan 18 jaar in de Franse Gemeenschap.

Sinds 2000 is de toename van de ratio bijgevolg toe te schrijven aan de fiscale overdrachten ten gunste van de Sociale Zekerheid. De federale overheid stort een alsmear stijgend deel (in % van het bbp) van haar ontvangsten door aan de SZ ter compensatie van de groei van de sociale uitkeringen die steeds minder door de eigen ontvangsten worden gefinancierd; deze eigen ontvangsten werden daarnaast vertraagd door de verschillende verminderingen

van de bijdragen. In 2010 is een steeds stijgend deel van de fiscale overdrachten van de federale overheid bestemd voor de Sociale Zekerheid, zelfs als meer dan de helft daarvan nog steeds ten gunste van Entiteit II wordt doorgestort.

De evolutie van de budgettaire overdrachten is veel onregelmatiger dan deze van de fiscale overdrachten. De uitzonderlijke financiële tussenkomst van de federale overheid om de financiering van de Sociale Zekerheid te ondersteunen, leidde in 2010 tot een eenmalige toename van deze budgettaire overdrachten.

Ter illustratie hebben wij de overheidspensioenen van Entiteit II, die door de federale overheid worden gefinancierd, toegevoegd aan de overdrachten bij ongewijzigde perimeter (Tabel 18, II.bis). Zoals de sociale uitkeringen van de SZ hebben deze pensioenen de in 1989 besliste decentralisatiebeweging inzake de bevoegdheden niet gevolgd en is de financiering ervan onder de bevoegdheid van de federale overheid gebleven. Zij zijn echter een financiële tussenkomst ten gunste van de deelgebieden in de mate dat de kosten van het gedecentraliseerd overheidspersoneel gedeeltelijk door de federale overheid ten laste worden genomen. Deze kosten kunnen moeilijk nauwkeurig geraamd worden want wij beschikken niet over de gegevens die noodzakelijk zijn om de pensioenen te berekenen die overeenkomen met de uitgeoefende loopbaan na de decentralisatie van de instellingen in 1989. Onder voorbehoud van deze nuances blijken de overdrachten van de federale overheid ten gunste van de andere overheidsniveaus tussen 1995 en 2010 met 3,4% te zijn gestegen als er rekening wordt gehouden met dit bestanddeel “overheidspensioenen”, tegen 2,9% zonder rekening te houden met dit bestanddeel.

Meer in het algemeen dient er ook onderstreept te worden dat de respectieve beslissingen van de verschillende uitvoerende machten kunnen leiden tot budgettaire externaliteiten ten gunste van de andere overheidsniveaus. De versterkte doeltreffendheid van de gewestelijke beleidsmaatregelen inzake opleiding en van het gemeentelijk sociaal integratiebeleid (via de OCMW's) hebben bijvoorbeeld een positieve weerslag op de sociale uitkeringen van de SZ, en de door de federale regering toegekende loonsubsidies ondersteunen de werkgelegenheid in de verschillende Gewesten.

c) Sociale Zekerheid

De rekening van de Sociale Zekerheid sluit het jaar 2010 af met een beter begrotingsresultaat dan verwacht. Het tekort is immers gedaald tot -0,2% van het bbp, terwijl er in het Stabiliteitsprogramma werd gepland dit tekort op -0,5% van het bbp te beperken. De verbetering van het vorderingensaldo ten opzichte van 2009 en van de vastgelegde doelstelling is toe te schrijven aan de toename van de ontvangsten in procent van het bbp en aan de stabilisatie van de ratio van de uitgaven.

Tabel 19
Realisaties op het vlak van de Sociale Zekerheid

		2006	2007	2008	2009	2010r	2006-2008	2008-2009	2009-2010r
Totale ontvangsten	(1)=(2)+(3)	19,1%	19,1%	20,0%	20,6%	21,2%	0,8%	0,6%	0,7%
- Ontvangsten afkomstig van de FO	(2)	5,4%	5,4%	5,8%	6,0%	6,9%	0,4%	0,1%	0,9%
Fiscale	(2a)	3,2%	3,4%	3,6%	3,8%	4,0%	0,4%	0,1%	0,3%
Budgettaire	(2b)	2,2%	2,1%	2,2%	2,2%	2,9%	0,0%	0,0%	0,7%
- Eigen ontvangsten, w.o.	(3)	13,7%	13,7%	14,1%	14,6%	14,3%	0,4%	0,5%	-0,3%
Bijdragen		12,8%	12,9%	13,2%	13,7%	13,4%	0,4%	0,5%	-0,2%
Fiscale		0,8%	0,7%	0,7%	0,8%	0,7%	0,0%	0,0%	0,0%
"One shots" & wijziging van perimeter	(4)	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%
Ontvangsten exclusief "one shots" & wijziging van perimeter	(5)=(1)-(4)	19,1%	19,1%	19,9%	20,5%	21,1%	0,7%	0,6%	0,7%
Primaire uitgaven	(6)	18,9%	18,7%	19,6%	21,4%	21,4%	0,6%	1,8%	0,0%
- Sociale uitkeringen	(6a)	17,6%	17,3%	18,1%	19,8%	19,8%	0,5%	1,7%	0,0%
- Overige finale primaire uitgaven, w.o.	(6b)	1,2%	1,3%	1,4%	1,5%	1,6%	0,2%	0,1%	0,0%
Loonkostensubsidies		0,5%	0,5%	0,6%	0,7%	0,7%	0,2%	0,1%	0,1%
Budgettaire overdrachten aan andere overheden	(6c)	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Primair saldo		0,2%	0,5%	0,4%	-0,8%	-0,2%	0,2%	-1,2%	0,6%
Rentelasten (EDP)		0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Vorderingensaldo (EDP)		0,2%	0,5%	0,4%	-0,8%	-0,2%	0,2%	-1,2%	0,6%
Niet-discretionaire weerslagen op de ratio van de PRU	(7)	-0,4%	-0,9%	-0,4%	0,9%	0,7%			
Structurele finale PRU (vol. en % trendm. bbp)	(6a)+(6b)-(7)	19,2%	19,5%	19,9%	20,4%	20,7%	0,3%	0,9%	1,2%
Jaarlijks verschil = discretionaire stimulans		0,0%	0,3%	0,4%	0,5%	0,3%			
Idem, exclusief loonkostensubsidies		-0,1%	0,2%	0,3%	0,5%	0,2%			

Noot: Om de leesbaarheid te bevorderen worden de cijfers afgerond op één decimaal. Om die reden kan de som van de bestanddelen van een variabele, of de jaarlijkse variaties ervan, verschillen van het in de tabel vermelde totaal

Dit resultaat moet natuurlijk geëvalueerd worden in het licht van de financiële relaties tussen de federale overheid en de Sociale Zekerheid, in de mate dat de hogere fiscale en budgettaire overdrachten hebben geleid tot een hogere ratio van de ontvangsten en een verbetering van het saldo. Het gedeelte van de sociale bijdragen in het bbp is immers gedaald ingevolge de vermindering van de loonquote in 2010.

De structurele ratio van de finale primaire uitgaven van de Sociale Zekerheid is licht toegenomen (+0,3% van het bbp). Deze evolutie van de uitgaven zal grondiger geanalyseerd worden in de onderstaande afdeling over de globale toestand van Entiteit I.

d) Synthese op het vlak van Entiteit I

Entiteit I bevat de federale overheid en de Sociale Zekerheid waarvan de respectieve begrotingstoestand hierboven is geïllustreerd. Het is interessant om de op dit niveau geaggregeerde begrotingsresultaten te evalueren, rekening gehouden met de financiële en politieke wisselwerking tussen de federale overheid en de Sociale Zekerheid. Enerzijds worden grote en steeds stijgende financiële overdrachten doorgestort door de FO aan de SZ om de financiering ervan te waarborgen ongeacht de sociaal-economische context. Deze berusten vooral op een wettelijke grondslag en zijn bijgevolg relatief stabiel. Anderzijds worden de hervormingen met betrekking tot de bijdragen en de sociale uitkeringen, waaronder onlangs de welvaarts koppeling van de uitkeringen en de bijdrageverminderingen, beslist door de federale regering die in principe tot opdracht heeft voor de alternatieve financiering te zorgen.

Om de budgettaire houdbaarheid in het licht van de vergrijzing te evalueren, dient er verwezen te worden naar Entiteit I in de mate dat de sociale uitkeringen grotendeels door de SZ worden gestort, maar de federale regering voor de consolidatie van de financiering ervan zorgt en in voorkomend geval beslist over de eventuele hervormingen (cf. prospectieve trajecten).

Tabel 20
Realisaties op het vlak van Entiteit I

		2006	2007	2008	2009	2010r	2006-2008	2008-2009	2009-2010r
Effectieve totale ontvangsten na fiscale overdrachten	(1)=(2)+(3)+(4)	32,2%	31,3%	31,9%	30,9%	31,9%	-0,3%	-1,0%	0,9%
Fiscale ontvangsten na fiscale overdrachten	(2)=2a-2b	17,4%	16,7%	16,8%	15,3%	16,3%	-0,6%	-1,5%	0,9%
(Vóór fiscale overdrachten)	(2a)	26,3%	25,6%	26,1%	24,5%	25,1%	-0,3%	-1,6%	0,6%
(Over te dragen fiscale ontvangsten, incl. EU)	(2b)	9,0%	9,0%	9,3%	9,2%	8,8%	0,3%	-0,1%	-0,3%
(Geconsolideerde) effectieve sociale bijdragen	(3)	13,5%	13,5%	13,9%	14,4%	14,2%	0,4%	0,5%	-0,2%
Overige niet-fiscale ontvangsten (incl. verkoop van activa)	(4)	1,4%	1,1%	1,2%	1,2%	1,5%	-0,2%	0,0%	0,2%
Pm. Fiscale en parafiscale ontvangsten (vóór fiscale overdr.)	(5)=(2a)+(3)	39,8%	39,2%	39,9%	38,9%	39,2%	0,2%	-1,1%	0,4%
"One shots" (incl. verkoop van activa) & perimeter	(6)	0,8%	0,1%	0,2%	-0,3%	0,1%	-0,6%	-0,5%	0,5%
Ontvangsten exclusief "one shots" (na fiscale overdrachten)	(7)=(1)-(6)	31,5%	31,2%	31,7%	31,3%	31,7%	0,3%	-0,5%	0,5%
Primaire uitgaven	(8)	28,3%	28,3%	29,7%	32,6%	32,2%	1,3%	2,9%	-0,4%
Finale primaire uitgaven	(8a)	26,6%	26,7%	27,9%	30,7%	30,4%	1,3%	2,8%	-0,3%
Budgettaire overdrachten aan Entiteit II en aan de EU	(8b)	1,7%	1,6%	1,7%	1,9%	1,8%	0,0%	0,2%	-0,1%
Primair saldo		3,9%	2,9%	2,3%	-1,7%	-0,4%	-1,7%	-3,9%	1,3%
Rentelasten (EDP)		3,7%	3,6%	3,5%	3,3%	3,1%	-0,2%	-0,2%	-0,2%
Vorderingensaldo (EDP)		0,2%	-0,6%	-1,2%	-5,0%	-3,4%	-1,4%	-3,8%	1,6%

Noot: Om de leesbaarheid te bevorderen worden de cijfers afgerond op één decimaal. Om die reden kan de som van de bestanddelen van een variabele, of de jaarlijkse variaties ervan, verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Zoals verwacht op basis van de rekeningen van de federale overheid en van de Sociale Zekerheid, zou het vorderingensaldo van Entiteit I, dat in 2010 op -3,4% geraamd wordt, een verbetering boeken ten opzichte van het jaar 2009 en gunstiger zijn dan voorzien in het Stabiliteitsprogramma (-3,8%).

Deze verbetering van de resultaten is deels toe te schrijven aan elementen die onafhankelijk zijn van het begrotingsbeleid, zoals reeds hierboven gedetailleerd en met name in de rubriek over de structurele saldi. Wat Entiteit I betreft, dient eraan herinnerd te worden dat:

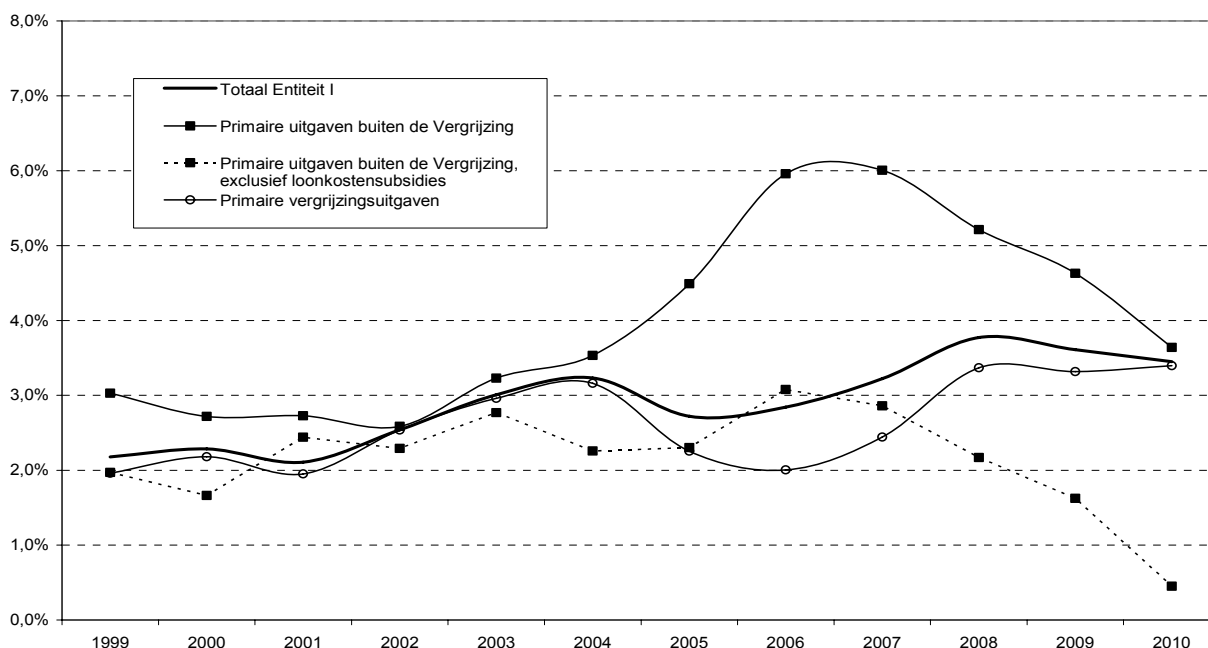
- het leeuwendeel van de verbetering van het begrotingssaldo is te verklaren door de niet-verlenging van de ongunstige eenmalige verrichtingen: deze laatste worden geraamd op 0,5% van het bbp bij de ontvangsten en op 0,4% van het bbp bij de uitgaven;
- de rentelasten met 0,2% van het bbp zijn gedaald door een grotendeels onverwachte verlaging van de impliciete rentevoet (ingevolge de opwaartse herziening van de swaps);
- Entiteit I tijdelijk een vermindering van de fiscale overdrachten BFW geniet die aan de gebieden gestort moeten worden (-0,4% van het bbp);

- de conjuncturele factoren de begrotingsresultaten hebben verbeterd. Op het vlak van Entiteit I wordt er geraamd dat het herstel zou hebben bijgedragen tot een vermindering ten belope van 0,2% van het bbp van de ratio van de finale primaire uitgaven, hetzij ongeveer de helft van de effectieve vermindering. De gunstige evolutie van de relatieve prijzen zou ook hebben geleid tot een vermindering van de ratio van de effectieve primaire uitgaven van Entiteit I, ten belope van 0,1% van het bbp.

De voor de gezamenlijke overheid gemaakte oefening die eruit bestond om de invloed van niet-discretionaire elementen op de evolutie van de uitgaven te neutraliseren, werd ook hier gemaakt om te komen tot een structurele evolutie van de uitgaven van Entiteit I. De onderstaande grafiek illustreert aldus de groeivoeten van de structurele primaire uitgaven, uitgesplitst in sociale uitkeringen en uitgaven buiten vergrijzing, sinds het begin van de jaren 2000 gemaakt. Er dient genoteerd te worden dat de groeivoeten werden afgevlakt op basis van een voortschrijdend gemiddelde, teneinde de trends beter aan het licht te brengen.

Grafiek 5

Veranderingspercentage van de finale primaire uitgaven van Entiteit I, sociale uitkeringen en uitgaven buiten vergrijzing, waaronder exclusief loonsubsidies (voortschrijdend gemiddelde)

Op basis van bovenstaande grafiek kan er vastgesteld worden dat de groeivoet van de uitgaven buiten vergrijzing van Entiteit I gedurende de eerste helft van het decennium sterk gestegen is. Een aanzienlijk deel van deze toename is toe te schrijven aan de stijging van de loonsubsidies voor de werkgelegenheid, zoals aangetoond door de tragere evolutie van de uitgaven zonder loonkostensubsidies. De groei van de uitgaven buiten vergrijzing zou de laatste twee jaren vertragen, maar zou hoger blijven dan de groei van het trendmatige/potentiële bbp. Ten slotte stijgen de sociale uitkeringen structureel steeds sneller dan de trendmatige groei en weerspiegelen zij, zoals verwacht, de geleidelijk stijgende budgettaire weerslag van de wijzigingen aan de sociaal-demografische structuur.

1.3.2 Realisaties op het vlak van Entiteit II en de bestanddelen ervan

a) De Gemeenschappen en Gewesten

De Gemeenschappen en Gewesten zouden het jaar 2010 afsluiten met een tekort in ESR95 van 0,8% van het bbp. Er zou dus een negatief verschil vastgesteld worden ten opzichte van de doelstelling vooropgesteld in het Stabiliteitsprogramma en in het samenwerkingsakkoord van 15 december 2009, namelijk een tekort van 0,6% van het bbp.

Tabel 21
De geconsolideerde rekening van de deelgebieden

	2006	2007	2008	2009	2010r	2006-2008	2008-2009	2009-2010r
Effectieve totale ontvangsten	12,1%	12,1%	12,3%	12,1%	11,9%	0,2%	-0,2%	-0,2%
Ontvangsten geïnd door andere overheden	8,7%	8,8%	9,1%	9,1%	8,7%	0,3%	0,0%	-0,4%
Overdrachten BFW (PB en btw)	8,4%	8,4%	8,7%	8,7%	8,3%	0,3%	0,0%	-0,3%
Ontvangen budgettaire overdrachten	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%
Eigen ontvangsten	3,4%	3,3%	3,2%	3,0%	3,2%	-0,1%	-0,2%	0,2%
Fiscale en parafiscale	2,4%	2,4%	2,3%	2,1%	2,3%	-0,1%	-0,2%	0,2%
Niet-fiscale	1,0%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	-0,1%	0,0%	0,0%
Primaire uitgaven (excl. overheidspensioenen)	11,8%	11,5%	12,1%	12,7%	12,5%	0,3%	0,6%	-0,2%
Finale primaire uitgaven	9,4%	9,2%	9,5%	10,2%	10,0%	0,1%	0,7%	-0,2%
Overgemaakte budgettaire overdrachten	2,4%	2,4%	2,6%	2,5%	2,5%	0,3%	-0,1%	0,0%
Primair saldo	0,3%	0,5%	0,2%	-0,6%	-0,5%	-0,2%	-0,8%	0,1%
Rentelasten (EDP)	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%
Vorderingensaldo (EDP)	0,2%	0,4%	0,0%	-0,8%	-0,8%	-0,2%	-0,8%	0,0%
Niet-discretionaire weerslagen op de ratio van de PRU	-0,2%	-0,4%	-0,1%	0,3%	0,2%			
Structurele finale PRU (vol. en % trendm. bbp)	9,6%	9,6%	9,6%	9,9%	9,7%	0,0%	0,3%	-0,2%
Jaarlijks verschil = discretionaire stimulans	0,1%	0,0%	0,0%	0,3%	-0,2%			

Noot: Om de leesbaarheid te bevorderen worden de cijfers afgerond op één decimaal. Om die reden kan de som van de bestanddelen van een variabele, of de jaarlijkse variaties ervan, verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Dit verschil trad op bij de aanpassing door het INR van de budgettaire resultaten van de deelgebieden, in het bijzonder de Vlaamse Gemeenschap en het Waals Gewest, aan de thans geldende normen van de ESR95-boekhouding. Op basis van de door de verschillende entiteiten eind 2010 gepubliceerde budgettaire verwezenlijkingen bleek immers dat de Vlaamse Gemeenschap de door het Samenwerkingsakkoord van 15 december 2009 vastgelegde begrotingsdoelstelling (-493 miljoen euro) had bereikt, rekening houdend conform (art. 6§2 van) dat akkoord met stortingen afkomstig van het Vlaams Egalisatiefonds. Tevens bleek dat het Waals Gewest de door datzelfde akkoord vastgelegde doelstelling had overtroffen met ongeveer 100 miljoen euro.

De toepassing van de ESR95-principes leidde evenwel tot twee belangrijke aanpassingen. Eerst en vooral werd de storting in 2010 van het Vlaams Egalisatiefonds in ESR95 niet aangerekend als een bijkomende ontvangst in 2010. De correctie zou evenwel neutraal zijn bij de gecumuleerde begrotingsresultaten 2009-2010 van de Vlaamse Gemeenschap. Vervolgens is het INR op basis van de vroegere herklasseringen van code 8-verrichtingen bij de uitgaven (2008-2009) in het Waals Gewest vooruitgelopen op een nieuwe herklassering in 2010 van ongeveer 200 miljoen euro bij de uitgaven, een correctie die nog officieel moet bevestigd worden bij de publicatie in september 2011 van de definitieve Nationale Rekeningen.

Zoals hierboven reeds toegelicht, dient er ook onderstreept te worden dat de fiscale overdrachten aan de deelgebieden in 2010 tijdelijk gedaald zijn in procent van het bbp om redenen die verband houden met de berekeningswijzen van deze overdrachten. De PB- en btw-bedragen werden in 2009 immers overschat, zodat een negatieve correctie is verrekend in 2010; tevens werden zij in 2010 geraamd op basis van minder gunstige groeiparameters dan wat uiteindelijk waargenomen werd. De ratio van de overdrachten aan de Gemeenschappen en Gewesten (alsmede de ratio van de totale ontvangsten) bevindt zich op haar laagste peil sinds het begin van de betrokken periode; een stijging daarvan wordt echter in 2011 verwacht gezien de bijkomende overdrachten die als correcties zullen gestort worden in het kader van de BFW.

In tegenstelling tot de federale overheid hebben de deelgebieden noch een vermindering van hun rentelasten noch een gunstige evolutie van de eenmalige verrichtingen genoten. Het conjunctuurherstel had echter een zeer positieve invloed op de fiscale ontvangsten van de Gewesten, en in het bijzonder de ontvangsten uit de registratierechten die werden ondersteund door de stevigere groei dan voorzien van de vastgoedprijzen en de vastgoedverrichtingen. Ze stegen ook als gevolg van de beslissing van de Vlaamse Gemeenschap om de in Vlaanderen toegekende forfaitaire belastingvermindering ("jobkorting") te beperken. De eigen fiscale ontvangsten stijgen in 2010 met 0,3% van het bbp, hetzij een veranderingspercentage van 14% voor het geheel van de belastingen en 9,6% voor de door de Gewesten geïnde indirecte belastingen.

De ratio van de finale primaire uitgaven daalt in 2010 licht ten opzichte van 2009 (10% van het bbp tegen 10,2%) maar blijft relatief hoog ten opzichte van de ratio waargenomen over de periode 2006-2008. In structurele termen, d.w.z. zonder rekening te houden met de factoren die de ratio van de uitgaven beïnvloeden ongeacht het begrotingsbeleid, komen wij tot een gelijkwaardig resultaat: de structurele uitgaven in volume en in % van het trendmatige bbp dalen in 2010 met 0,15% na een toename in 2009 met 0,3%. Dit wijst op een duidelijk restrictief onderliggend begrotingsbeleid op het vlak van de uitgaven van de gezamenlijke Gemeenschappen en Gewesten.

b) De Lokale overheden

In 2010 bedroeg het tekort van de lokale overheden -0,4% van het bbp, wat in overeenstemming is met wat was vooropgesteld in het Stabiliteitsprogramma. Een verslechtering van het saldo tussen 2009 en 2010 was immers verwacht gelet op de tijdelijke verhoging van de ontvangsten in 2009 als gevolg van de versnelling van de inkohiering.

Tabel 22
Rekening van de lokale overheden

	2004	2006	2008	2009	2010r	Gecumuleerde evolutie		Gemiddelde 2004-2009
						2004-2010r	2009-2010r	
Effectieve totale ontvangsten	6,1%	6,1%	6,1%	6,4%	6,3%	0,2%	-0,2%	6,1%
<u>Eigen ontvangsten</u>	<u>3,1%</u>	<u>3,0%</u>	<u>2,9%</u>	<u>3,2%</u>	<u>3,1%</u>	<u>0,0%</u>	<u>-0,1%</u>	<u>3,1%</u>
Fiscale	2,2%	2,2%	2,0%	2,4%	2,2%	0,0%	-0,1%	2,2%
Niet-fiscale	0,9%	0,8%	0,9%	0,9%	0,9%	0,0%	0,0%	0,9%
Ontvangsten afkomstig van andere overheden	<u>3,0%</u>	<u>3,0%</u>	<u>3,3%</u>	<u>3,2%</u>	<u>3,2%</u>	<u>0,2%</u>	<u>0,0%</u>	<u>3,1%</u>
Primaire uitgaven (excl. overheidspensioenen)	6,0%	6,2%	6,1%	6,5%	6,5%	0,5%	0,0%	6,2%
Finale primaire uitgaven, w.o.	5,9%	6,1%	6,0%	6,4%	6,4%	0,5%	0,0%	6,1%
Kapitaaluitgaven	0,9%	1,0%	0,9%	1,0%	1,0%	0,1%	0,0%	0,9%
<i>Pm Investeringscyclus</i>	0,1%	-0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	-0,1%	0,0%	0,0%
Overgemaakte budgettaire overdrachten	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%
Primair saldo	0,1%	-0,1%	0,0%	-0,1%	-0,2%	-0,3%	-0,1%	0,0%
Rentelasten (EDP)	0,2%	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%	-0,1%	0,0%	0,2%
Vorderingensaldo (EDP)	-0,2%	-0,2%	-0,1%	-0,2%	-0,4%	-0,2%	-0,1%	-0,2%
Niet-discretionaire weerslagen op de ratio van de PRU	-0,1%	-0,1%	-0,1%	0,2%	0,1%			
Structurele finale PRU (vol. en % trendm. bbp)	6,0%	6,2%	6,2%	6,3%	6,3%			
<i>Jaarlijks verschil = discretionaire stimulans</i>	-0,1%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%			

Noot: Om de leesbaarheid te bevorderen worden de cijfers afgerond op één decimaal. Om die reden kan de som van de bestanddelen van een variabele, of de jaarlijkse variaties ervan, verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

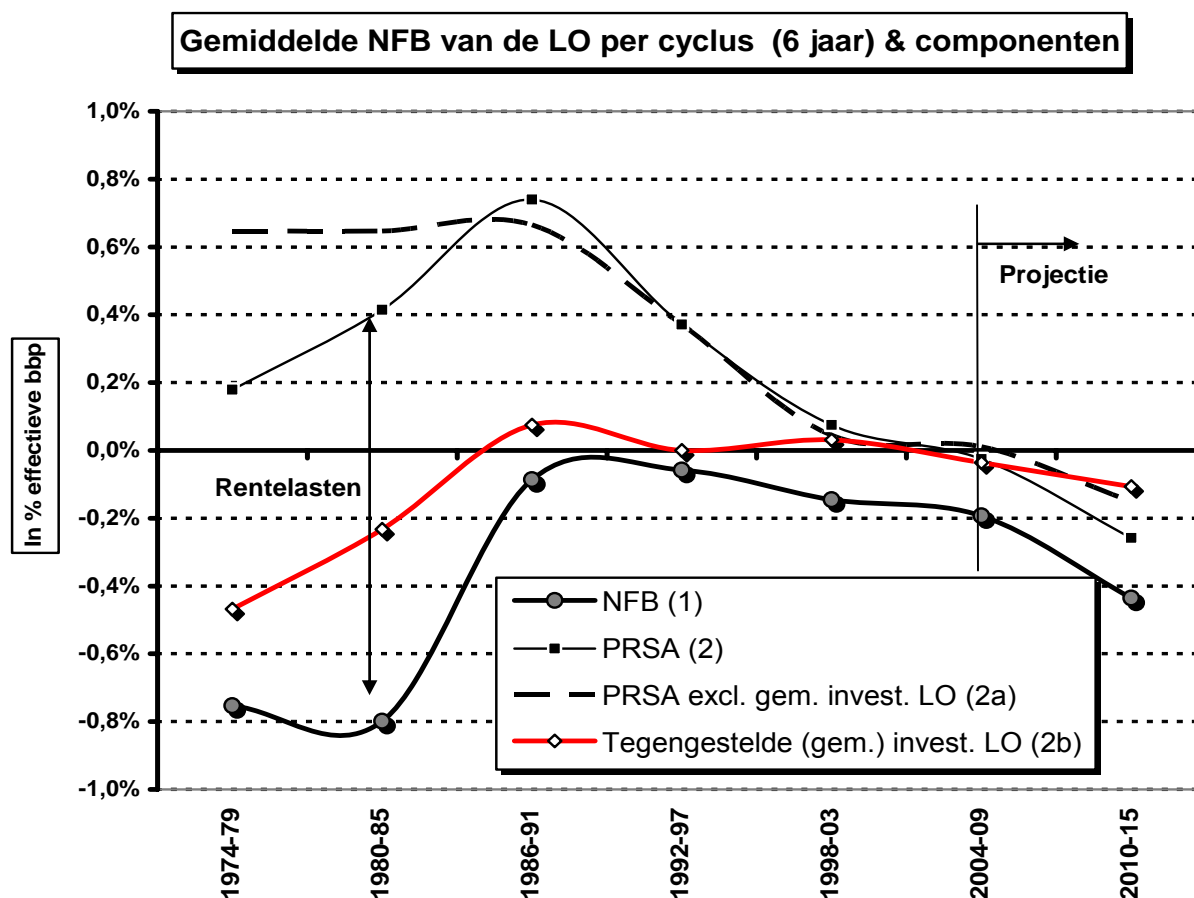
De doelstelling die in het kader van de Stabiliteitsprogramma's wordt opgelegd aan de Lokale overheden bestaat erin dat ze gemiddeld over de electorale cyclus het begrotingsevenwicht bereiken (18). Dit maakt het mogelijk rekening te houden met de invloed op de begrotingsresultaten van het ritme van de investeringsuitgaven, die relatief belangrijker zijn in verkiezingsperiodes. Op basis van de cijfers van bovenstaande tabel zou het geaggregeerde vorderingensaldo van de Lokale overheden gemiddeld over de laatste electorale cyclus (2004-2009) -0,2% van het bbp bedragen. Zoals de evolutie 2009-2010 duidelijk aantoont houdt dit negatieve verschil aan ondanks de positie van de Lokale overheden in de 'neergaande' fase van de electorale cyclus.

De grafiek hieronder die de evolutie van het vorderingensaldo van de Lokale overheden en van de samenstellende delen ervan weergeeft, plaatst die recente begrotingsresultaten in perspectief.

18 Het begrotingssaldo wordt dan berekend over een gemiddelde van 6 jaar, gespreid over het verkiezingsjaar.

Grafiek 6

Gemiddelde NFB van de Lokale overheden per cyclus (6 jaar) en componenten

De NFB wordt hier berekend over een periode van 6 jaar, gespreid over het verkiezingsjaar (1). De component die betrekking heeft op het primair saldo (2) is zelf opgesplitst in een gemiddeld primair saldo exclusief investeringsuitgaven (2a) alsook in investeringsuitgaven (2b) die als een gemiddelde over de cyclus worden berekend en waarvan het teken de weerslag op het primair saldo aangeeft.

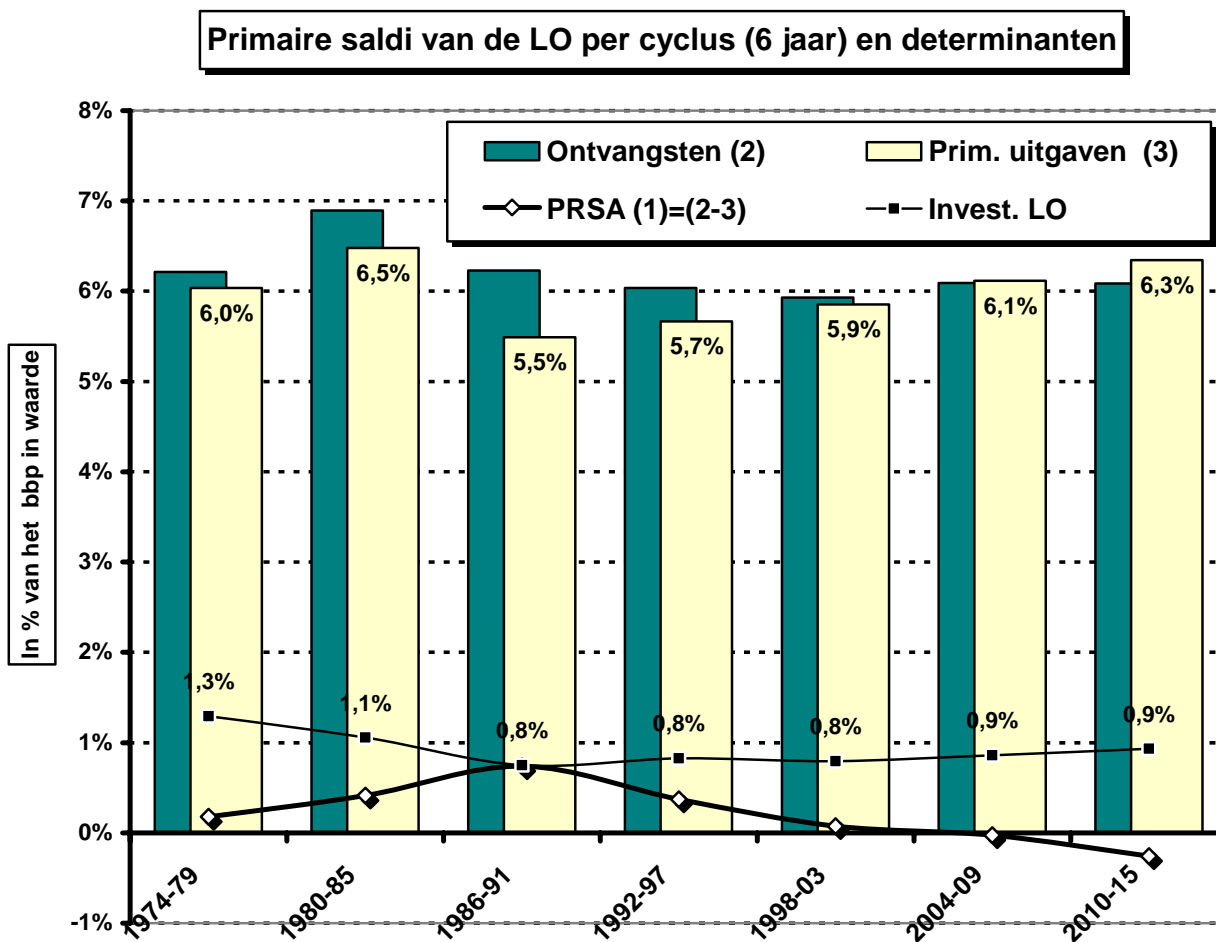
De grafiek brengt de volgende tendensen duidelijk aan het licht:

- Het vorderingensaldo van de Lokale overheden vertoont de neiging als cyclusgemiddelde te verslechteren sinds het einde van de jaren 90, en dat na twee periodes van een quasi-begrotingsevenwicht. De door de Lokale overheden in de loop van de jaren 80 geleverde inspanningen om het primair saldo te verbeteren door met name de investeringsuitgaven te verlagen, maakten een versnelling van de schuldaufbouw en een gevoelige verbetering van de NFB mogelijk. Aldus bedroeg de NFB gemiddeld iets meer dan -0,1% van het bbp (van 1986 tot 1997). Een verslappening van het primair saldo werd waargenomen vanaf de periode van budgettaire convergentie (1992-1997), zonder dat dit evenwel tot uiting kwam in het vorderingensaldo waarvan de evolutie nog gunstig beïnvloed werd door het omgekeerde sneeuwbaaleffect van de rentelasten. Het primair saldo daalde verder in de loop van de jongste jaren, zonder dat de daling van de rentelasten nog compenserend kon optreden.

- De trendmatige verslechtering van de begrotingsresultaten van de Lokale overheden hangt niet af van de berekeningsmethode, namelijk het ESR95. De resultaten worden immers uitgedrukt als een cyclusgemiddelde, wat de weerslag op de resultaten van de schommelingen in de investeringsuitgaven in functie van de electorale vervaldagen neutraliseert.
- De investeringsuitgaven leveren slechts een marginale bijdrage in de daling van het primair saldo, voor zover ze slechts met 0,1% gemiddeld in de loop van de laatste twee cycli zijn gestegen, tegenover een verslechtering met 0,4% van het bbp van het primair saldo. De verklarende factor blijft wel eerder de structureel ontoereikende dekking van de lopende primaire uitgaven door de ontvangsten (cf. Grafiek 7). Terwijl die ontvangsten gemiddeld in de loop van de laatste twee periodes (98-03,04-09) nagenoeg stabiel bleven in procent van het bbp, steeg de ratio van de uitgaven, waaronder voor het grootste deel van de lopende primaire uitgaven, voortdurend.
- Uit de projectie over de periode 2010-2015 blijkt eveneens dat het vorderingensaldo van de Lokale overheden in % van het bbp verder en zelfs nog een beetje meer zou verslechteren, zodat het tekort als cyclusgemiddelde 0,4% zou bedragen.

Grafiek 7

Primaire saldi van de Lokale overheden per cyclus (6 jaar) en bestanddelen bij de ontvangsten en de uitgaven

c) Realisaties op het vlak van Entiteit II

Entiteit II bevat de Gemeenschappen en Gewesten, en de Lokale overheden. Zoals voor Entiteit I, zullen wij de geaggregeerde begrotingsresultaten van deze twee overheidsniveaus evalueren. Deze evaluatie lijkt relevant te zijn om twee redenen. Enerzijds worden aanzienlijke financiële overdrachten gestort door de Gewesten aan de gemeenten en provincies (ongeveer 2,5% van het bbp) voor de uitoefening van hun bevoegdheden. Anderzijds hebben de Gewesten het toezicht over de lokale overheden tot opdracht gekregen naar aanleiding van de regionalisatie in 2001 van de provincie- en gemeentewet.

Tabel 23
Realisaties op het vlak van Entiteit II

	2006	2007	2008	2009	2010r	2006-2008	2008-2009	2009-2010r
Effectieve totale ontvangsten	15,7%	15,7%	15,7%	15,9%	15,6%	0,0%	0,2%	-0,3%
Eigen ontvangsten	14,8%	14,8%	14,8%	15,0%	14,7%	0,0%	0,2%	-0,3%
Overdrachten van geïnde fiscale ontvangsten (BFW)	8,4%	8,4%	8,7%	8,7%	8,4%	0,3%	0,0%	-0,3%
Eigen ontvangsten	6,4%	6,4%	6,1%	6,3%	6,3%	-0,3%	0,2%	0,1%
* Fiscale en parafiscale	4,6%	4,6%	4,3%	4,4%	4,5%	-0,3%	0,1%	0,1%
* Niet-fiscale	1,8%	1,7%	1,8%	1,8%	1,8%	0,0%	0,0%	0,0%
<u>Effectief ontvangen budgettaire overdrachten</u>	<u>0,9%</u>	<u>0,9%</u>	<u>0,9%</u>	<u>1,0%</u>	<u>0,9%</u>	<u>0,0%</u>	<u>0,0%</u>	<u>0,0%</u>
Primaire uitgaven (excl. overheidspensioenen)	15,5%	15,1%	15,5%	16,6%	16,4%	0,0%	1,1%	-0,2%
Finale primaire uitgaven	15,5%	15,1%	15,5%	16,6%	16,4%	0,0%	1,1%	-0,2%
Overgemaakte budgettaire overdrachten	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Primair saldo	0,2%	0,6%	0,2%	-0,7%	-0,8%	0,0%	-0,9%	-0,1%
Rentelasten (EDP)	0,2%	0,3%	0,3%	0,3%	0,4%	0,1%	0,0%	0,0%
Vorderingensaldo (EDP)	0,0%	0,3%	-0,1%	-1,0%	-1,1%	-0,1%	-0,9%	-0,1%
Niet-discretionaire weerslagen op de ratio van de PRU	-0,3%	-0,7%	-0,3%	0,4%	0,3%			
Structurele finale PRU (vol. en % trendm. bbp)	15,8%	15,7%	15,8%	16,2%	16,1%	0,0%	0,4%	-0,1%
<i>Jaarlijks verschil = discretionaire stimulans</i>	0,1%	0,0%	0,1%	0,4%	-0,1%			

Noot: Om de leesbaarheid te bevorderen worden de cijfers afgerond op één decimaal. Om die reden kan de som van de bestanddelen van een variabele, of de jaarlijkse variaties ervan, verschillen van het in de tabel vermelde totaal

Zoals verwacht op basis van de rekeningen van de deelgebieden van de lokale overheden, ligt het tekort van Entiteit II iets hoger dan de in het Stabiliteitsprogramma vooropgestelde doelstelling. De verklarende factoren van dit verschil zijn reeds hierboven toegelicht. Wat Entiteit II betreft, dient eraan herinnerd te worden dat de tijdelijke daling in 2010 van de overdrachten in procent van het bbp en de ESR-correcties een ongunstige weerslag hadden op het bereiken van de in het Stabiliteitsprogramma vooropgestelde doelstelling. De eigen ontvangsten en in het bijzonder deze uit de registratierechten, werden integendeel door het conjunctuurherstel gunstig beïnvloed en ze stegen eveneens als gevolg van de beperking van de "jobkorting" in Vlaanderen. Wij zijn ook van oordeel dat dankzij de cyclische winst en de relatieve prijseffecten, de stijging van de ratio van de primaire uitgaven werd beperkt (ten belope van ongeveer 0,1% van het bbp). Naast deze positieve bijdrage van de niet-discretionaire factoren tot de evolutie van de ratio van de uitgaven, dient er ook genoteerd te worden dat deze primaire uitgaven van Entiteit II structureel zijn gedaald (-0,1% van het trendmatige bbp). Een budgettaire saneringsinspanning werd dus op dit niveau geleverd.

BIJLAGE I: DETAIL VAN DE PERIMETERCORRECTIES AANGEBRACHT AAN DE DOOR DE FEDERALE OVERHEID GESTORTE OVERDRACHTEN

Vier correcties worden nauwkeurig aangebracht aan de evolutie van de overdrachten om de weerslag van de perimeterwijzigingen te neutraliseren:

1. De weerslag van de **regionalisering van bepaalde belastingen** op de overdrachten van de federale overheid werd geneutraliseerd door een met de negatieve term (19) (gemiddelde over de periode 1999-2001 van de in 2002 geregionaliseerde belastingen, na indexatie en gekoppeld aan 91% van de economische groei) overeenkomend bedrag van ongeveer 1% van het bbp vanaf 2002 toe te voegen aan deze overdrachten. De negatieve term wordt sinds 2002 afgetrokken van de PB-overdrachten aan de Gewesten als compensatie, op het vlak van de federale overheid, voor het verlies aan ontvangsten dat toe te schrijven is aan de grotere fiscale autonomie voor de Gewesten ingevolge de Lambermont-akkoorden. In principe zouden de ontvangsten uit de gewestelijke belastingen bij ongewijzigd beleid moeten worden gebruikt om de overdrachten te corrigeren, maar er bestaat geen officiële raming ervan. In zijn Advies van 2001 over de definitie van de objectieve criteria voor de raming van de gewestelijke belastingen bij ongewijzigd beleid, maakt de Hoge Raad van Financiën (Afdeling Fiscaliteit en Parafiscaliteit) gewag van het complexe karakter van de raming bij ongewijzigd beleid. De effectieve evolutie van de gewestelijke belastingen is geen betere correctie in de mate dat de toekenning van autonomie gepaard gaat met een discretionaire bevoegdheid inzake fiscaliteit.
2. Vanaf 2002 werden de bedragen bestemd voor de financiering van de nieuwe geregionaliseerde bevoegdheden in het kader van de Lambermont-akkoorden, afgetrokken van de aan de Gewesten gestorte overdrachten. Zij vormen ongeveer 0,04% van het bbp.
3. De door de federale overheid (aan de SZ) gestorte overdrachten werden vóór 2004 verhoogd ten belope van een bedrag (+/- 0,5% van het bbp) dat de bijkomende overdracht van alternatieve financiering achteraf raamt, die door de federale overheid aan het RIZIV wordt toegekend als compensatie voor de bevoegdheidsoverdracht vanaf 2004 inzake **terugbetaling van de ligdagprijs voor de ziekenhuizen** (20).
4. Ten slotte wordt een correctie toegepast op de overdrachten van vóór 2002 aan de lokale overheden, die vanaf deze datum ook achteraf de financiering raamt van de overdracht van de bevoegdheid inzake **politiezones**, mits de toekenning van een federale toelage (21).

---

19 Het gaat in feite om de 'gecorrigeerde' negatieve term, exclusief het kijk- en luistergeld teneinde elke dubbeltelling te vermijden. Het in rekening brengen van het KLG in de negatieve term beoogt de compensatie voor de Gewesten van de compenserende overdracht van de federale overheid aan de Gemeenschappen (dotatie ter compensatie van het KLG) ingevolge de herklassering in 2002 van het kijk- en luistergeld als gewestelijke belasting (in plaats van een gemeenschapsbelasting).

20 Programmawet van 2 januari 2001, gewijzigd door de programmawet van 22 december 2003, art. 67bis.

21 Koninklijk Besluit van 2 augustus 2002 houdende de toekenning van een "federale basistoelage" aan de politiezones. De federale toelage wordt verondersteld het aandeel te weerspiegelen 'van de federale overheid in de financiering van de lokale opdrachten alsook van de algemene en specifieke federale opdrachten die in de betrokken zone moeten worden vervuld' (Dexia, 2007).

HOOFDSTUK II. HERRAMING VAN DE BEGROTINGSVOORUITZICHTEN OP KORTE EN MIDDELLANGE TERMIJN (TOT 2015) EN GEVOLGEN INZAKE BEGROTINGSBELEID

II.0 Inleiding

Deze analyse beoogt een herraming en een actualisering van de begrotingsvooruitzichten op korte en middellange termijn voor België, uitgaande van de halverwege januari 2011 beschikbare gegevens. Dit kadert in de actualisering van het jongste Advies van de Afdeling (van januari 2010) en beoogt een verduidelijking van de discussie met betrekking tot de becijfering van de bijkomende inspanningen inzake begrotingsconsolidatie die geleverd moeten worden om een vroeger vastgelegde drievoudige politieke doelstelling na te leven:

- het begrotingstekort in 2011 onder de 4% van het bbp brengen (hetzij iets beter dan de doelstelling van 4,1% van het bbp die door het jongste Stabiliteitsprogramma werd vastgelegd in de context van destijds onderschatte hypothesen inzake reële groei voor 2010-2011)
- dit tekort in 2012 tot 3% van het bbp terugbrengen, zoals voorzien
- zorgen voor een terugkeer naar het begrotingsevenwicht in 2015.

Hoofdstuk II bestaat uit vier Afdelingen:

1. Hypothesen en resultaten van het nieuwe begrotingstraject 2010-2015 in het Basisscenario op het vlak van de Gezamenlijke Overheid
2. Begrotingstrajecten van het Basisscenario op het vlak van beide grote Entiteiten
3. Globaal normatief traject en te leveren inspanningen inzake begrotingsconsolidatie
4. Begrotingstrajecten 2012-2015 en scenario's met betrekking tot de verdeling van de bijkomende consolidatie-inspanningen tussen de Entiteiten.

II.1 Hypothesen en resultaten van het nieuwe traject 2010-2015 in het Basisscenario op het vlak van de Gezamenlijke Overheid

II.1.1. Macro-economische hypothesen en hypothesen inzake begrotingsbeleid in het Basisscenario

In tegenstelling tot vorig jaar in dezelfde periode beschikken wij in dit stadium niet over een recente (22) en volledige (23) macrobudgettaire projectie bij ongewijzigd beleid tot 2015, maar wel over een iets oudere tussenliggende projectie tot 2015 van het FPB (oktober 2010), recentere door de NBB gemaakte gedetailleerde vooruitzichten (december 2010) tot 2011-2012 en, ten slotte, een recente Economische Begroting (januari 2011) voor 2011 maar zonder gedetailleerd begrotingsvooruitzicht per overheidsniveau.

In een verslag van het Monitoringcomité (24), dat door de Macrobudgettaire dienst van de FOD Budget en Beheerscontrole werd opgesteld in het kader van de voorbereiding van de Begroting 2011, werden onlangs ook een herraming van het vermoedelijke begrotingssaldo 2010 en een ramingsbasis van de begrotingstoestand 2011 bij ongewijzigd beleid ter beschikking gesteld. Dit verslag resulteert in een licht neerwaartse herraming van het begrotingstekort voor het jaar 2010 (een tekort van 4,4% van het bbp in de plaats van 4,6% van het bbp) ten opzichte van de voorlopige ramingen die midden januari door de federale overheid werden meegedeeld, alsmede ten opzichte van de raming van de NBB in haar Jaarverslag 2010. Deze cijfers, die vooral op basis van gegevens op kasbasis berekend werden, en mits bepaalde nog voorlopige correcties worden aangebracht voor de overgang naar de boekhouding in ESR95 (Nationale Rekeningen), zullen slechts kunnen worden bevestigd (of ontkend) bij de eerste officiële publicatie eind maart door het INR van de synoptische overheidsrekeningen voor 2010 in het ESR95, en meer definitief in september 2011 bij de publicatie van de gedetailleerde definitieve Nationale Rekeningen.

De projectie tegen 2015 wordt gemaakt door de combinatie van deze drie voornaamste informatiebronnen, op basis van de volgende principes:

- voor 2010, centraal startjaar, wordt er uitgegaan van de recentste en gedetailleerde (per budgettair overheidsniveau) gegevens in een coherent boekhoudkundig kader (ESR95), namelijk de ramingen van de NBB waarop haar Jaarverslag 2010 van halverwege februari 2011 is gebaseerd;
- voor het jaar 2011 wordt er uitgegaan van de begrotingsevoluties 2010-2011 van december 2010 van de NBB en worden zij aangepast om de jongste statistische herzieningen inzake begrotingsrealisaties voor het startjaar 2010, alsmede de recentere macro-economische vooruitzichten van de Economische Begroting van januari 2011 en van het Monitoringcomité te integreren;
- voor de periode 2011-2015 worden de hypothesen inzake zowel de macro-economische (groei, inflatie) als de budgettaire (ontvangsten en primaire uitgaven) evoluties van de jongste projectie op middellange termijn van het FPB (oktober 2010) in aanmerking genomen en toegepast in

---

22 Begin 2010 beschikten wij over een tussentijdse actualisering, die in december 2009 door het FPB werd gemaakt, van de gedetailleerde macrobudgettaire projecties 2009-2014.

23 D.w.z. gedesaggregeerd per overheidsniveau en grote Entiteit.

24 "Raming 2011", van 11 februari 2011.

afwachting van de geactualiseerde cijfers van de volgende volledige projectie op middellange termijn van het FPB;

- de investeringscyclus van de lokale overheden, die een periode van 6 jaar (2010-2015) dekt, wordt aangepast om rekening te houden op een coherente manier met de waarnemingen van het verleden (4 volledige cycli) alsmede met de ramingverschillen tussen de NBB en het FPB voor wat de ramingen 2010-2012 betreft.

De projectie en de analyse ervan worden gemaakt volgens de aangepaste ESR95-EDP definitie (25), die door de HRF is ontwikkeld in het kader van zijn jaarlijkse analyses van de evolutie van de Belgische overheidsfinanciën, om beter aan te sluiten bij de budgettaire realiteiten met behoud echter van het coherente boekhoudkundige kader van het ESR95 (26).

De resultaten van deze projectie op middellange termijn zijn hier voorgesteld en besproken op het geconsolideerde niveau van de Gezamenlijke Overheid (GO) en zullen vervolgens behandeld worden op het meer gedesaggregeerde niveau van beide grote Entiteiten (27) en eventueel van hun subsectoren (28).

Vervolgens zal een vergelijking toegelicht worden tussen deze projectie en de projectie van de Afdeling van verleden jaar, alsmede met het traject (tot 2012) van het jongste Stabiliteitsprogramma (eind januari 2010).

In derde instantie zullen de inspanningen inzake primaire begrotingsconsolidatie geraamd worden die geleverd moeten worden om de drie in de inleiding vermelde doelstellingen te bereiken die desgevallend zullen worden aangepast in functie van de in het Basisscenario vooropgestelde macro-economische context.

Ten slotte zullen ter informatie in het kader van de huidige institutionele en budgettaire structuren, de normatieve trajecten van beide grote Entiteiten tot 2015 verder geactualiseerd worden voor de periode 2012-2015. Die actualisatie zal eerst gebaseerd zijn op de centrale hypothese van een verlenging na 2012 van de verdeelsleutel “65% Entiteit I / 35% Entiteit II” van de primaire budgettaire inspanning tussen Entiteiten die reeds officieel werd toegepast tot 2012. Daarna zal ter illustratie die actualisatie gebaseerd zijn op de alternatieve hypothese van een gemengde verdeelsleutel (primaire uitgaven en eigen ontvangsten) die dichter bij “76,5% - 23,5%” zou liggen. Die actualisatie zal tevens gebaseerd zijn op de hypothese van een convergerende terugkeer naar het structureel begrotingsevenwicht voor de verschillende overheidsniveaus in 2015.

---

25 Geïntegreerde Europese Nationale Rekeningen, gecorrigeerd volgens de “EDP”-procedure (Excessive Deficit Procedure) om rekening te houden met name met de swapverrichtingen inzake rentelasten.

26 Een gedetailleerde analyse van deze overgangscorrecties volgens de “HRF-definitie” is met name te vinden in Bijlagen I en III van het Verslag 2008 (juni) van de Afdeling “Financieringsbehoeften van de Overheid”, met als titel “Evaluatie van de begrotingen 2007 en 2008 en het nieuwe Stabiliteitsprogramma 2008-2011”.

27 Entiteit I bevat traditioneel de FO en de SZ, en Entiteit II de G&G en de LO en dit in functie van de hiërarchische relaties alsmede de relaties inzake asymmetrische financiering die deze overheidsniveaus twee per twee groeperen.

28 De Federale Overheid (FO), de Sociale Zekerheid (SZ), de deelgebieden of Gemeenschappen en Gewesten (G&G) en de Lokale Overheden (LO) die de gemeenten, provincies, OCMW's, enz. bevatten.

II.1.2. Terminologie en hypothese inzake begrotingsbeleid

Kader 5: Begrotingstrajecten “bij ongewijzigd beleid” in het Basisscenario

De voornaamste inzet van een begrotingsprojectie “bij ongewijzigd(e) beleid of wetgeving” is de opstelling van een budgettaire basistraject bij gebrek aan nieuwe fiscale en budgettaire initiatieven.

- 1) Wat betreft de overheidsontvangsten en vooral de fiscale en parafiscale ontvangsten, levert deze definitie geen bijzondere conceptuele problemen op. De redenering “bij ongewijzigde fiscale (en parafiscale) wetgeving” vanaf het startjaar is in principe perfect toepasbaar en uitgestippeld. De vooropgestelde evolutie van de ratio van de fiscale en parafiscale ontvangsten in dit scenario blijft echter, voor een weliswaar beperkt deel, afhankelijk van de aangenomen specifieke macro-economische hypothesen betreffende de verwachte evoluties inzake structuur van de groei (29) en dus inzake wijzigingen van de wegingen van de verschillende belastbare grondslagen. Deze structurele evoluties zullen in fine de mate waarin de groei ontvangsten kan voortbrengen, bepalen, en bijgevolg de verwachte evolutie van de ratio van de overheidsontvangsten in een scenario bij ongewijzigde fiscaal of parafiscale wetgeving, bepalen.
- 2) Wat betreft de overheidsuitgaven en in het bijzonder de primaire uitgaven, is het correcte uitstippelen van een niet-discretionair traject of basistraject iets moeilijker. Dit traject, dat gebaseerd is op meerjarige programmeringen inzake budgettaire verbintenissen, moet in België worden gedifferentieerd per grote Entiteit en zelfs per overheidsniveau, rekening gehouden met de mate waarin de budgettaire bevoegdheden worden gedecentraliseerd, te meer daar de federale, gewestelijke en lokale zittingsperiodes niet gesynchroniseerd zijn. Voor de deelgebieden lopen de zittingsperiodes in principe tot 2014, zodat de raming van de uitgaven tegen dat jaar gebaseerd kan worden op begrotingsmaatregelen die thans door de verschillende executieven van de gewesten en gemeenschappen worden geïmplementeerd, vastgelegd en geprogrammeerd. De huidige toestand van de Federale Overheid (en onrechtstreeks van de Sociale Zekerheid) of ruimer van Entiteit I is helemaal bijzonder omdat de regering “in lopende zaken” blijft. In deze bijzondere context gaan de tussentijdse vooruitzichten van oktober 2010 van het FPB, die voor de jaren 2012-2015 als “benchmark” werden gebruikt voor de huidige actualisering van de meerjarige projectie, uit van een scenario van een aanhoudend stringent begrotingsbeleid (gebrek aan nieuwe federale initiatieven en ongewijzigde sociale wetgeving) voor Entiteit I, dat als het ware verenigbaar is met een “voor onbepaalde tijd verlengde regeling inzake voorlopige twaalfden”. Dit resulteert duidelijk (zie hierna) in bijzonder lage hypothesen, ten opzichte van de waarnemingen van de vorige 5 à 10 jaren, inzake reële groeitempo's van de uitgaven “buiten vergrijzing” of “buiten sociale uitkeringen” zowel van Entiteit I (30) als van Entiteit II. Er dient ook genoteerd te worden dat eventuele budgettaire kosten van de uitvoering van een nieuw IPA, in dit stadium niet in rekening werden gebracht.

29 Volgens de optiek van zowel het “nationale inkomen” als van de “finale uitgaven” van de nationale boekhouding.

30 Met inbegrip van de zogenaamde subsidie-uitgaven of de uitgaven ter ondersteuning van de werkgelegenheid, in de vorm van gerichte specifieke verminderingen van de sociale bijdragen en verminderingen van de bedrijfsvoorheffing.

Kader 6 : Begrip en raming van de discretionaire maatregelen

Ten opzichte van een basisreferentietraject of “bij ongewijzigd huidig beleid (OHB)” zal elke nieuwe beslissing inzake het fiscale of budgettaire beleid ter ombuiging, op een directe of meer indirecte manier (door middel van wijzigingen aan de structurele mechanismen), van dit traject duidelijk beschouwd worden als (expansief of restrictief) *discretionair*. Vooral op het vlak van de (primaire) uitgaven is het moeilijk het begrip “discretionaire maatregel” heel nauwkeurig af te bakenen, daar de invloeden van de wetwijzigingen bij de overheidsontvangsten in principe kwantificeerbaar zijn. Bij de primaire uitgaven wordt de geraamde weerslag van “discretionaire” oriëntaties die onlangs werden beslist en uitgevoerd in een meerjarig perspectief, immers reeds geïntegreerd in een hele reeks “endogene” evoluties die opgenomen worden in de toekomstige trajecten van het Basisscenario. Wat betreft de primaire uitgaven buiten sociale uitkeringen of “buiten vergrijzing”, die in principe minder direct getroffen worden dan de meeste sociale uitkeringen door “onderliggende” sociaal-demografische evoluties, zal de evolutie van de structurele ratio (in volume) van deze uitgaven in termen van trendmatig bbp een betrouwbare indicator zijn van de discretionaire oriëntaties ter zake (31).

Het algemene begrip “traject bij ongewijzigd of constant beleid”, zoals gebruikelijk geïmplementeerd door het FPB (en bijgevolg onrechtstreeks ook hier), weerspiegelt uiteindelijk niet het idee dat de vroeger toegepaste budgettaire en fiscale maatregelen (vorige maatregelen die worden verlengd of behouden) op een ongewijzigde manier van toepassing moeten blijven, maar eerder het – tamelijk verschillende – idee van “gehandhaafde huidige of lopende maatregelen” en van het gebrek aan nieuwe initiatieven of (zowel expansieve als restrictieve) discretionaire maatregelen.

In dit geval resulteert het gekozen budgettaire Basisscenario in bijzondere “strengere” hypothesen inzake budgettaire en fiscaal beleid, met:

- een stabilisering en zelfs een lichte stijging (+0,2% van het bbp) van de ratio van de totale overheidsontvangsten buiten one-shots (tegen een daling van 0,4% van het bbp gedurende de laatste vijf jaren);
- een hypothese inzake globale reële groei van de “structurele of gecorrigeerde” (32) primaire uitgaven, die ten belope van 1,1% per jaar lager ligt dan deze waargenomen gedurende de laatste vijf jaren, ondanks de krachtige stijging van de sociaal-demografische veranderingen en van ermee gepaard gaande budgettaire kosten van de “vergrijzing”.
- ter illustratie, een in aanmerking genomen reële groei van de uitgaven voor gezondheidszorg in dit Basisscenario van 3,5%, 1% lager dus dan de sedert 2004 geldende theoretische maximumnorm. Het Basisscenario houdt bijgevolg reeds expliciet rekening met de afschaffing of de verlaging van die maximumnorm tot 3,5%, die als het ware de nieuwe “benchmark” wordt die het nieuwe traject “bij ongewijzigd beleid” kenmerkt.

---

31 Een stijging van de structurele ratio van de uitgaven betekent dat deze uitgaven (gecorrigeerd voor de one-shots, de perimeterwijzigingen en de investeringscyclus van de LO) sneller stijgen dan het trendmatige bbp, wat dan dus een eerder expansief begrotingsbeleid is en omgekeerd als de ratio daalt (restrictief beleid).

32 Voor de eenmalige invloeden, de cyclische invloeden, de “relatieve prijs”-effecten en de investeringscyclus van de LO.

Tabel 24

Realisaties en budgettaire hypothesen inzake groei van de gecorrigeerde reële primaire uitgaven

Gecorrigeerde reële primaire uitgaven Observaties (2005-10) & Hypoth. (2010-15)	Gemiddelde jaarlijkse % verandering en vergelijking			
	2005-10 (a)	2010-15 (b)	Verschil (c)=b-a	Ratio (d)=(b/a)
Totaal, % jaarlijkse verandering	2,9%	1,9%	-1,0%	67,1%
+ Sociale uitkeringen	2,8%	2,8%	0,0%	99,9%
* In natura (gezondheidszorg)	3,3%	3,2%	-0,1%	97,8%
* In geld gecorr. voor cycl. werkloosheid	2,5%	2,6%	0,0%	101,2%
+ Excl. sociale uitkeringen, gecorr. iLO	3,1%	1,0%	-2,1%	32,2%
* Werkgelegenheidssubsidies	28,0%	1,3%	-26,8%	4,6%
* Overige	2,1%	1,0%	-1,2%	45,5%
Verdeling per Entiteit				
+ Entiteit I	3,3%	2,4%	-0,9%	72,0%
: Gecorrigeerde sociale uitkeringen	2,8%	2,8%	-0,1%	97,7%
* In natura (hoofdz. gezondheidszorg)	3,1%	3,5%	0,4%	111,9%
* In geld gecorr. voor cycl. werkloosheid	2,7%	2,4%	-0,3%	90,2%
: Exclusief sociale uitkeringen	5,1%	1,2%	-3,8%	24,3%
+ Werkgelegenheidssubsidies	28,0%	1,3%	-26,7%	4,6%
+ Overige	2,0%	1,2%	-0,8%	61,5%
+ Entiteit II	2,2%	1,1%	-1,1%	49,9%
: Sociale uitkeringen	2,1%	2,9%	0,8%	138,6%
: Excl. soc. uitkeringen gecorr. voor iLO	2,2%	0,9%	-1,3%	39,3%

Zoals aangegeven in bovenstaande tabel, is de structurele reële groei van de globale primaire uitgaven in 2010-2015 met meer dan 30% of bijna een derde verminderd. Wat betreft enkel de uitgaven exclusief sociale uitkeringen, is de vooropgestelde daling veel duidelijker, daar zij gemiddeld per jaar 2,1% zou bedragen (1,0% in 2010-2015 tegen 3,1% waargenomen in 2005-2010), hetzij een relatieve afname van meer dan twee derde! Bij de afzonderlijk genomen twee grote Entiteiten wordt er een duidelijke convergentie waargenomen op het vlak van de hypothesen inzake groei van de primaire uitgaven exclusief sociale uitkeringen (die slechts bijna 1% per jaar bedraagt). De vooropgestelde vertraging bij Entiteit I is echter sterker zowel in absolute (een absoluut verschil tussen de periodes van -3,8% per jaar tegen -1,3% voor Entiteit II) als in relatieve waarde (een relatieve afname van meer dan 75% voor Entiteit I tegen 60% voor Entiteit II). Dit verschil is echter meer dan volledig toe te schrijven aan de hypothese van een gebrek aan nieuwe initiatieven en uitbreidingen inzake activeringsmaatregelen en (fiscale en parafiscale) werkgelegenheidssubsidies door Entiteit I. De stevige groei van de primaire uitgaven exclusief sociale uitkeringen van Entiteit I daarentegen was in 2005-2010 grotendeels te verklaren door de zeer sterke gemiddelde groei van de voormelde "uitgaven" (33).

33 Concreet betreft het hier vooral gerichte verlagingen van sociale bijdragen (sociale Maribel, contractuele werknemers van ziekenhuizen, enz...) verminderingen van bedrijfsvoorheffing (ten gunste van ondernemingen met nachtarbeid of ploegenarbeid, of ook nog ten gunste van het universitair onderzoek), activeringsmaatregelen of steunmaatregelen voor de werkgelegenheid PWA, die in de Nationale Rekeningen aangerekend worden als primaire uitgaven voor subsidies (loonkostensubsidies voor de werkgelegenheid) en niet als verlagingen van fiscale of parafiscale ontvangsten.

II.1.3. Macro-economische en financiële hypothesen en begrotingsresultaten

In beide onderstaande tabellen worden de belangrijkste macro-economische en financiële hypothesen van het uitgestippelde prospectieve scenario voorgesteld, alsmede de voornaamste macrobudgettaire resultaten daarvan, zowel in niveaus (eerste tabel) als in evoluties (of gemiddelden) per subperiode. In dit laatste geval is het de bedoeling om een vergelijking mogelijk te maken tussen de waargenomen recente evoluties (2005-2010) en de in het Basisscenario verwachte evoluties "bij ongewijzigd beleid" (2010-2015). Daarmee zullen wij de onderliggende macro-economische en budgettaire hypothesen van dit Basisscenario beter kunnen identificeren of vergelijken.

Tabel 25
Belangrijkste macro-economische en financiële hypothesen

Effectief begrotingstraject en begrotingstraject post-2010 in het Basisscenario		In % bbp (behalve 1 tot 7)							
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Reële groei van het bbp	(1)	1,0%	-2,8%	2,0%	2,0%	2,1%	2,2%	2,3%	2,3%
Trendmatige groei (HP)	(2)	1,5%	1,5%	1,5%	1,6%	1,7%	1,8%	1,8%	1,9%
Verschil = Verandering van de output gap	(3)=(1-2)=d.(4)	-0,5%	-4,2%	0,5%	0,4%	0,3%	0,4%	0,5%	0,3%
Output gap (Niveau) / trendmatig bbp	(4)	2,1%	-2,1%	-1,6%	-1,3%	-0,9%	-0,5%	-0,1%	0,2%
Verandering van de Rp ("+"= ongunstig)	(5)	2,1%	0,2%	-0,3%	0,6%	0,2%	-0,1%	0,1%	0,1%
Impliciete rentevoet (EDP)	(6)	4,6%	4,0%	3,7%	3,7%	3,9%	4,0%	4,2%	4,3%
Nominaal verschil (rentevoet - nominaal bbp)	(7)	1,7%	5,7%	0,0%	-0,2%	-0,5%	-0,4%	-0,3%	-0,1%
NFB (EDP-definitie)	(8)-(9-14)	-1,3%	-6,0%	-4,6%	-4,5%	-4,5%	-4,5%	-4,7%	-4,6%
* Primair saldo	(9)=(10-11)	2,4%	-2,4%	-1,1%	-1,0%	-0,9%	-0,7%	-0,7%	-0,6%
+ Totale ontvangsten	(10)	46,7%	45,8%	46,6%	47,0%	47,0%	46,8%	46,6%	46,7%
: Fiscale (incl. kapitaalontvangsten)	(10.a)	29,7%	28,4%	29,1%	29,4%	29,6%	29,3%	29,0%	29,1%
: Parafiscale (effectieve bijdragen)	(10.b)	13,9%	14,4%	14,2%	14,2%	14,1%	14,2%	14,3%	14,3%
: Effectieve niet-fiscale	(10.c)	3,0%	3,0%	3,2%	3,4%	3,3%	3,3%	3,3%	3,3%
+ Effectieve primaire uitgaven	(11)	44,2%	48,2%	47,6%	48,0%	47,9%	47,5%	47,3%	47,3%
: Sociale uitkeringen	(12)	23,3%	25,4%	25,4%	25,5%	25,7%	25,8%	26,0%	26,1%
* In natura	(12.a)	7,4%	8,1%	8,1%	8,3%	8,4%	8,5%	8,6%	8,7%
* In geld	(12.b)	16,0%	17,3%	17,3%	17,2%	17,3%	17,3%	17,4%	17,4%
: Exclusief sociale uitkeringen, w.o.:	(13)	20,9%	22,8%	22,3%	22,4%	22,2%	21,6%	21,4%	21,2%
* Loonkosten- en werkgelegenheidssubsidies	(13.a)	1,0%	1,2%	1,4%	1,4%	1,4%	1,4%	1,4%	1,4%
* Investerings van de LO	(13.b)	0,8%	0,9%	0,9%	1,0%	1,1%	0,9%	0,8%	0,9%
* Diversen	(13.c)	19,0%	20,7%	19,9%	20,0%	19,7%	19,3%	19,1%	18,9%
* Rentelasten (EDP)	(14)	3,8%	3,6%	3,5%	3,5%	3,6%	3,8%	4,0%	4,1%
Schuld (Maastrichtdefinitie)	(15)	89,6%	96,2%	97,5%	98,4%	99,1%	99,6%	100,3%	100,9%

(°) Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen van een variabele verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Inzake reële economische groei zijn de hypothesen die voor de jaren 2010 (ramingen) en 2011 (vooruitzichten) vooropgesteld worden, dezelfde als de recentste hypothesen die in de jongste Economische Begroting (januari 2011) van het INR worden gebruikt. Voor 2012 werd er uitgegaan van de tussentijdse projectie van oktober 2010 van het FPB en met name van een gecumuleerde groeihipothese van ongeveer 4,1% voor de twee jaren 2011-2012. Er werd gewoon verondersteld dat het patroon van deze gemiddelde groei licht zou wijzigen en dat de versnelling van de in 2011 verwachte groei (2% tegen 1,75% destijds vooropgesteld door het FPB) zou gecompenseerd worden door een iets minder sterke stijging in 2012 (iets meer dan 2,0% tegen 2,33% destijds vooropgesteld door het FPB).

Voor de jaren 2013 tot 2015 worden de reële groeihipothesen van oktober 2010 van het FPB volledig behouden, zodat de groei van het bbp over de vijfjarige periode 2010-2015 hier gemiddeld dezelfde is als die van de projectie van oktober van het FPB. De in deze projectie

hier gebruikte gecumuleerde nominale groei van het bbp ligt echter over de twee jaren 2011-2012 0,3% lager dan die welke destijds door het FPB gebruikt werd in een context van minder verslechterde ruilvoeten dan die welke nu in rekening zijn gebracht of verwacht.

De trendmatige groei, waarmee de cyclische output-gap en de evolutie ervan kunnen geraamd worden, wordt hier geraamd op basis van deze groeihypothesen (doorgetrokken tot 2020 op basis van de jongste hypothesen van de SCvV) en van de standaard statistische filtertechnieken van het HP-type (Hodrick-Prescott) (34). In deze projectie zou de oorspronkelijke negatieve output-gap, die gedurende het jaar 2009 van sterke recessie op zijn hoogste peil lag (-2,1% van het bbp, zie regel 4 van de tabel), geleidelijk gedicht worden met 0,4% van het bbp gemiddeld per jaar om in 2014 0% van het bbp te benaderen en in 2015 opnieuw marginaal positief te worden.

Een andere belangrijke macro-economische hypothese betreft de evolutie van de relatieve prijzen van de overheidsuitgaven, die de evolutie van de ratio van de primaire uitgaven (en bijgevolg uiteindelijk het begrotingssaldo) in België regelmatig en aanzienlijk beïnvloedt (35). Na een gunstige daling in 2010 (-0,3%) zouden deze relatieve prijzen in 2011, en in mindere mate in 2012, opnieuw gevoelig stijgen (+0,8% in totaal in twee jaar) in een context van ingevoerde inflatie (via met name de energie- en voedingprijzen). Deze negatieve evoluties zouden een deel van de verwachte positieve cyclische budgettaire invloeden neutraliseren.

Ten slotte integreert het macro-economische scenario in het kader van een scenario van een stevig en vooral voortdurend economisch herstel over een onafgebroken periode van 6 jaar (2010 tot en met 2015), de uit dit herstel voortvloeiende hypothese van een aanzienlijke stijging van de rentevoeten op lange (vanaf 2011) en korte (vanaf 2012) termijn. Dit zou resulteren in een geleidelijke toename van de gemiddelde impliciete rentevoet op de Belgische overheidsschuld na een dieptepunt in 2010-2011 (gemiddelde impliciete rentevoet van ongeveer 3,7% volgens de EDP-definitie), waarbij deze rentevoet geleidelijk zou verhogen tot 4,3% in 2015.

Ondanks deze geleidelijke toename zou het verschil tussen de gemiddelde rentevoet op de schuld en de nominale groei van het bbp, dat een essentiële parameter is inzake de dynamiek van het "sneeuwbaaleffect" en van het endogene traject van de schuldgraad, nogal erg gunstig blijven (een (gunstig) negatief gemiddeld verschil van 0,3% tegen een (ongunstig) positief gemiddeld verschil van +1,2% gedurende de voorbije laatste vijf jaar). Dit verklaart gedeeltelijk waarom de verwachte stijging van de geconsolideerde schuldgraad niet sneller is (een toename van minder dan 3,5% van het bbp in vijf jaar). Het verwachte licht negatieve verschil impliceert immers dat het zogenaamde "vereiste" primaire saldo, dat de endogene stabilisering van de schuldgraad buiten verrichtingen "buiten NFB" verzekert, zelf licht negatief is (tekort). Dit beperkt op zijn beurt het verschil ten opzichte van het in het Basisscenario vooropgestelde primaire tekort. Dit verschil inzake primair saldo bepaalt immers de endogene evolutie van de schuldgraad.

---

34 Dit verschilt licht van de door de diensten van de Europese Commissie gemaakte alternatieve ramingen van de potentiële groei die meer variabel zijn en ook gebaseerd zijn op filtertechnieken van het HP-type voor de prospectieve raming van de trendmatige globale productiviteit van de productiefactoren.

35 De relatieve prijs van de (primaire) overheidsuitgaven beïnvloedt de ratio van deze uitgaven (in % van het bbp) wanneer de nationale consumptieprijsindex (en/of de afgeleide gezondheidsindex die als referentie dient voor de automatische indexering van de bezoldigingen en de sociale uitkeringen) in de teller stijgt tegen een tempo dat gevoelig verschilt van de bbp-deflator in de noemer van de ratio.

Uit de resultaten van deze begrotingsprojectie in het Basisscenario kunnen er meerdere conclusies getrokken worden:

- 1) Ondanks groeihypothese die voor de hele periode 2010-2015 als optimistisch kunnen beschouwd worden (hetzij een gemiddelde jaargroei van meer dan 2,1% gedurende 5 jaar (36)), zou het Belgische overheidstekort niet duurzaam onder 4,5% dalen en zou het op het einde van de periode (2013-2015) dit percentage opnieuw licht overschrijden.
- 2) Zoals wij het vervolgens zullen detailleren, komen wij tot dit resultaat ondanks hypothesen inzake reële groei van de primaire uitgaven buiten vergrijzing na 2010 die als laag (nauwelijks 1%) kunnen beschouwd worden. De hypothesen inzake de evolutie van de overheidsontvangsten (hetzij een stabilisering in 2015 van de ratio ten opzichte van het bbp op een iets hoger peil dan dat van 2010) kunnen daarentegen eerder als conservatief of voorzichtig beschouwd worden.

Tabel 26

Macro-economische hypothesen en begrotingsresultaten in het Basisscenario

Begrotingstraject post-2010 (Basisscenario) In % van het bbp (behalve 1 tot 3 en 5 tot 7: jaargemiddelden)	Gemiddelden of evolutie per deelperiode				
		2005-10	2010-15	2010-12	2012-15
Reële groei van het bbp	(1)	1,2%	2,2%	2,0%	2,3%
Trendmatige groei (HP)	(2)	1,6%	1,8%	1,7%	1,9%
Verschil = Verandering van de output gap	(3)=(1-2)=d.(4)	-0,4%	0,4%	0,4%	0,4%
Gecumuleerde evolutie van de output gap	(4)	-1,9%	1,9%	0,7%	1,2%
Verandering van de Rp ("+"= ongunstig)	(5)	0,2%	0,2%	0,4%	0,0%
Impliciete rentevoet (EDP)	(6)	4,3%	4,0%	3,8%	4,1%
Verschil tussen rentevoet en nominale bbp-groei	(7)	1,2%	-0,3%	-0,3%	-0,3%
NFB (EDP-definitie)	(8)-(9-14)	-1,8%	-0,1%	0,0%	-0,1%
* Primair saldo	(9)=(10-11)	-2,5%	0,5%	0,2%	0,4%
+ Totale ontvangsten	(10)	-0,8%	0,2%	0,4%	-0,2%
: Fiscale (incl. kapitaalontvangsten)	(10.a)	-1,4%	0,0%	0,4%	-0,5%
: Parafiscale (effectieve bijdragen)	(10.b)	0,5%	0,2%	-0,1%	0,2%
: Effectieve niet-fiscale	(10.c)	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%
+ Effectieve primaire uitgaven	(11)	1,7%	-0,4%	0,2%	-0,6%
: Sociale uitkeringen	(12)	2,4%	0,8%	0,3%	0,4%
* In natura	(12.a)	1,0%	0,6%	0,3%	0,3%
* In geld	(12.b)	1,5%	0,1%	0,0%	0,1%
: Exclusief sociale uitkeringen, w.o.:	(13)	-0,7%	-1,1%	-0,1%	-1,0%
* Loonkosten- en werkgelegenheidssubsidies	(13.a)	1,0%	-0,1%	0,0%	-0,1%
* Investerings van de LO	(13.b)	0,0%	0,0%	0,1%	-0,2%
* Diversen	(13.c)	-1,7%	-1,0%	-0,2%	-0,8%
* Rentelasten (EDP)	(14)	-0,7%	0,6%	0,2%	0,4%
Schuld (Maastrichtdefinitie)	(15)	5,3%	3,4%	1,7%	1,8%

(°) Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen van een variabele verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

36 Bovendien is deze bijna 0,4% per jaar hoger dan een trendmatige groei die verondersteld wordt te versnellen of hersteld te zullen zijn tot bijna 1,8% gemiddeld per jaar.

Over de hele periode zou een lichte verbetering van het effectieve primair saldo (+0,5% van het bbp, met ongeveer 0,1% van het bbp per jaar) waargenomen worden, die echter iets meer dan geneutraliseerd zou worden door de symmetrische stijging van het gewicht van de rentelasten (+0,6% van het bbp). Dit zou het begrotingssaldo bijna ongewijzigd laten. Deze toename van het gewicht van de rentelasten zou vanaf 2012 op haar beurt grotendeels toe te schrijven zijn aan de geleidelijke stijging van de reeds hierboven vermelde impliciete of gemiddelde rentevoet op de overheidsschuld. Dit zou nog versterkt worden door de aanhoudend opwaartse trend van de schuldgraad.

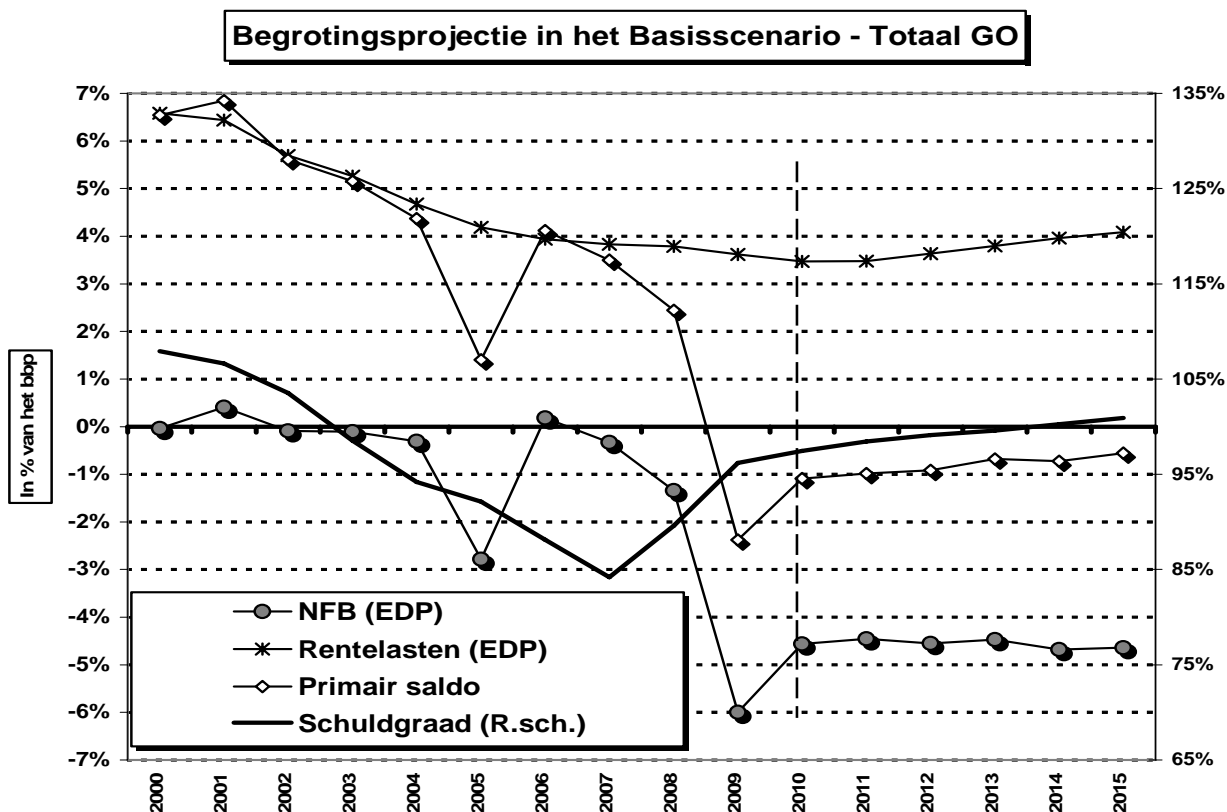
- 3) Wat de schuldgraad betreft, impliceren het gebrek aan een voldoende afname van het begrotingstekort en het feit dat dit tekort boven de drempel blijft waaronder het “sneeuwbaaleffect” omkeert, dat de ratio weliswaar blijft stijgen maar, zoals reeds vermeld, tamelijk matig (+0,7% van het bbp gemiddeld per jaar) en dat die ratio pas in 2014 de drempel van 100% van het bbp zal overschrijden (37).
- 4) Inzake de bestanddelen van het primair saldo resulteert de verbetering van dit laatste (+0,5% van het bbp in 5 jaar) uit een vooropgestelde lichte stijging van de ratio van de totale effectieve ontvangsten (+0,2% van het bbp) en uit een effectieve vermindering met bijna 0,4% van het bbp van de totale primaire uitgaven. Deze vermindering volgt op haar beurt uit de gecombineerde weerslag van een effectieve toename met 0,8% van het bbp van de ratio van de totale uitgaven inzake sociale uitkeringen (de zogenaamde “vergrijzinggebonden uitgaven” volgens de terminologie van de SCvV), die meer dan geneutraliseerd wordt door de verwachte gevoelige daling (-1,1% van het bbp) van de ratio van de primaire uitgaven exclusief sociale uitkeringen.

---

37 Vanaf 2011 worden de verrichtingen “buiten NFB” die de schuldgraad beïnvloeden, ingevolge met name de KVD's (netto kredietverleningen en deelnemingen, niet geboekt bij de overheidsuitgaven volgens het ESR95), geacht beperkt te zijn tot 0,2% van het bbp per jaar.

Grafiek 8

Belangrijkste resultaten van het traject van het Basisscenario

II.1.4. Niet-discretionaire invloeden en analyse van de determinanten van de structurele saldi

De bovenvermelde beschreven analyse van de waargenomen begrotingsresultaten moet aangevuld worden met een bepaald aantal verklarende elementen en onderliggende determinanten, met name een poging tot kwantificering van de verschillende niet-discretionaire invloeden die traditioneel door de HRF in rekening worden gebracht, en tegelijkertijd met de analyse van de onderliggende structurele evoluties (38). Ter illustratie worden deze verschillende elementen, die gedeeltelijk samenhangen met de macro-economische hypothesen in de vorige tabellen, hierna opgenomen.

38 Deze evoluties worden dan gecorrigeerd voor de weerslag van een bepaald aantal niet-discretionaire factoren, d.w.z. de weerslag van eventuele statistische perimeterwijzigingen en eenmalige verrichtingen, voor de weerslag van de conjunctuur (uitgaven voor de werkgelegenheid en noemer-effect gebonden aan de evoluties van de output-gap), van de relatieve prijseffecten op de ratio van de primaire uitgaven, van de investeringscyclus van de LO, enz. Deze niet-discretionaire invloeden zouden idealiter verder aangevuld moeten worden door de raming van de sociaal-demografische effecten of "zuivere volume-effecten" inzake (vooral) sociale uitkeringen, alsmede door de raming van de compositie- of structureffecten bij de overheidsontvangsten. Die invloeden komen tot uiting in geval van wijzigingen in de samenstelling of de inhoud van de groei, en dus in de wegingen van de verschillende specifieke grondslagen voor de heffing van de fiscale en parafiscale ontvangsten.

Tabel 27

Recent structureel begrotingstraject en structurele vooruitzichten in het Basisscenario

– Zie tabel in bijlage voor de jaargegevens in niveaus

Effectief begrotingstraject en traject na 2010 in het Basisscenario		Evolutie (of gemiddelde) per deelperiode			
Niet-discretionaire weerslagen & structurele evolutie		2005-10	2010-15	2010-12	2012-15
Effectieve NFB	(1)	-1,8%	-0,1%	0,0%	-0,1%
* Tot. cycl. budget. weerslag (incl. werkloosheid)	(2)	-1,0%	1,1%	0,4%	0,7%
* Weerslag one shots (definitie NBB)	(3)	1,9%	0,1%	0,1%	0,0%
Structurele NFB & samen te voegen bijdragen	(4)=(1)-(2+3)	-2,7%	-1,3%	-0,5%	-0,8%
<i>pm. Gem. jaarlijkse evolutie ("-" = verslechtering)</i>	(5)=d.(4)	-0,5%	-0,3%	-0,2%	-0,3%
Structureel primair saldo (PRSA) ("-" = verslechtering), w.o.:	(6)	-3,5%	-0,6%	-0,3%	-0,3%
- Correctie relat. prijzen (basis 2010) ("+"=gunstig)	(7)	-0,3%	-0,4%	-0,3%	0,0%
PRSA gecorr. voor relat. prijzen (Rp) en bijdrag. factoren	(8)=(6-7)	-3,1%	-0,2%	0,1%	-0,3%
* Investeringscyclus van de LO of "iLO" ("-"=ongunstig)	(9)	0,2%	-0,1%	-0,3%	0,2%
* Struct. PRSA gecorr. voor Rp en iLO, w.o.:	(10)=(8-9)=(12+13)	-3,3%	-0,2%	0,3%	-0,5%
<i>pm. Gem. jaarlijkse evolutie ("-" = verslechtering)</i>	(11)=d.(10)	-0,7%	0,0%	0,2%	-0,2%
+ Structur. sociale uitkeringen ("-" = verhoging v.d. ratio)	(12)	-1,6%	-1,2%	-0,3%	-0,9%
+ Struct. PRSA "BdV" (gecorr. voor iLO)	(13)=(13a+13b)	-1,7%	1,0%	0,7%	0,3%
: Totale ontvangsten gecorr. v. one shots ("+" = stijging)	(13.a)	-0,4%	0,1%	0,4%	-0,2%
: Struct. PRU Buiten de Vergrijz. ("-" = stijging v.d. ratio)	(13.b)	-1,3%	0,9%	0,3%	0,5%
pm. Niet-cycl. primaire niet-discretionn. weerslagen	(14)=(3+7+9)	1,7%	-0,3%	-0,5%	0,2%
pm. Gecorr. structur. prim. uitgaven ("-"= stijging)	(15)=(12+13.b)	-2,9%	-0,3%	0,0%	-0,3%

(°) Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen van een variabele verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Het gebrek aan endogene verbetering van het effectieve begrotingssaldo tegen 2015 is toe te schrijven aan de samenloop van verschillende factoren die in bovenstaande tabel worden opgenomen en in onderstaande grafieken worden geïllustreerd:

- 1) In zeer ruime mate worden de cumulatieve cyclische budgettaire winsten (regel 2), die gebonden zijn aan hypothesen van een hogere reële groei dan de trend (vandaar het geleidelijke dichten van de output-gap) vooreerst voor meer dan 50% geneutraliseerd door de endogene stijging van de rentelasten. Deze toename zou immers tegen 2015 0,6% van het bbp bedragen in vergelijking met de primaire cyclische winsten die op 1,1% van het bbp zouden geraamd worden. Bovendien neutraliseren de andere negatieve (niet-cyclische) niet-discretionaire invloeden (39) (zie regel 14) een aanzienlijk deel (0,3% van het bbp in totaal) van de overblijvende cyclische winsten.
- 2) Daaruit volgt dat het traject van het vooropgestelde effectieve begrotingssaldo op middellange termijn tamelijk goed het traject volgt van het structurele primaire saldo, zoals "gecorrigeerd" voor alle andere geïdentificeerde overblijvende niet-discretionaire invloeden (hetzij regel 10 van Tabel 27). Bij ongewijzigd beleid zou dit saldo over de periode slechts licht verslechterd zijn, ten belope van 0,2% van het bbp over 5 jaar, onder de invloed van verschillende uiteenlopende factoren. Er dient genoteerd te

39 Min of meer gebonden aan de eenmalige verrichtingen (beschouwd als marginaal in de projectie), vooral de "relatieve prijseffecten" (ongunstig in 2011 en geacht bijna neutraal te zijn daarna) en ten slotte de investeringscyclus van de LO (negatief ten belope van 0,1% van het bbp over de periode 2010-2015).

worden dat de verslechtering van dit “gecorrigeerde” structurele primair saldo veel minder aanzienlijk zou zijn dan gedurende de vorige 5 jaren (-3,3% van het bbp) in het vooropgestelde Basisscenario. Dit weerspiegelt klaarblijkelijk het al veel “striktere” en zelfs restrictievere beleid dat voor de toekomstige jaren wordt geïntegreerd in deze referentieprojectie, op alle overheidsniveaus, ten opzichte van de integendeel expansieve oriëntaties die vroeger werden waargenomen.

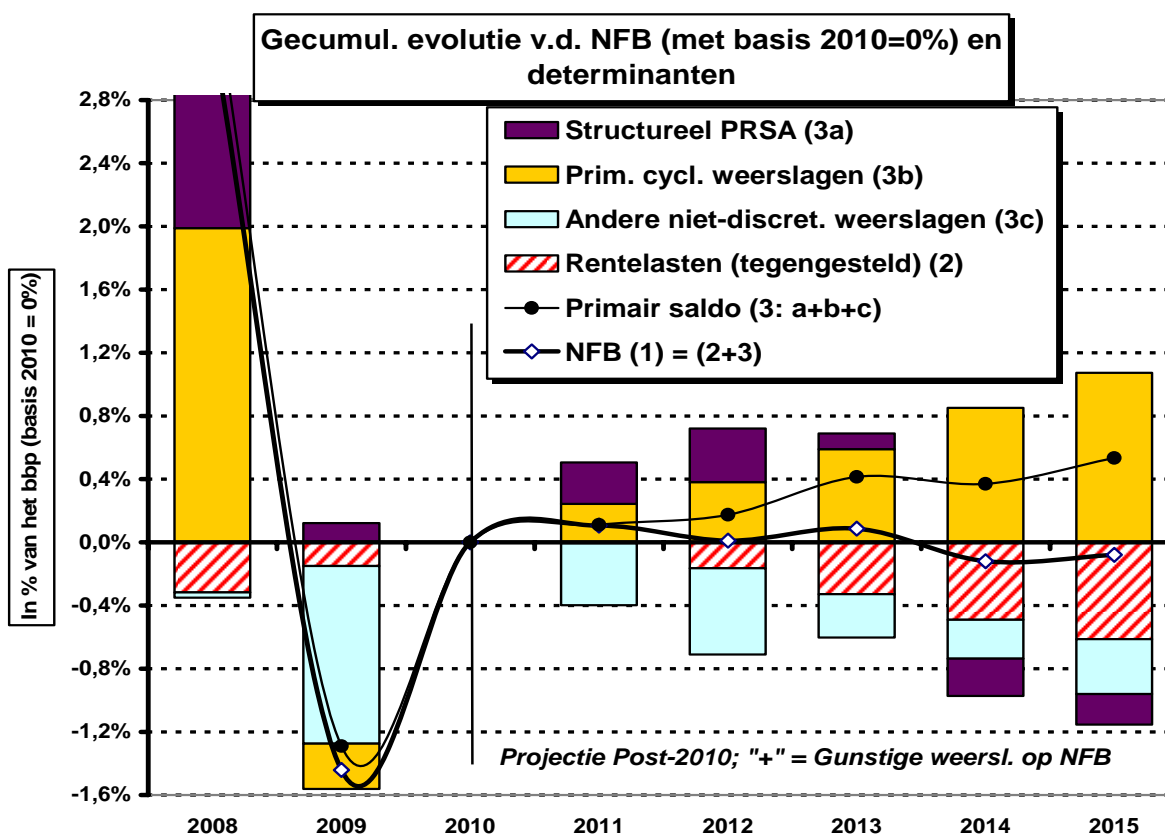
- 3) Een eerste verklarend element is dat de structurele “vergrijzinggebonden” uitgaven, d.w.z. de ratio van de cyclisch gecorrigeerde sociale uitkeringen in volume (40) in het vooropgestelde scenario ondanks de toenemende sociaal-demografische weerslag van de vergrijzing, duidelijk minder snel zouden stijgen in 2010-2015 dan gedurende de voorafgaande 5 jaar (hier +1,2% van het bbp tegen +1,6% in 2005-2010, regel 12) en vooral dan in de projectie bij ongewijzigd beleid van één jaar geleden ook voor de jaren 2010-2015 - hetzij 1,8% van het bbp.
- 4) Het tweede verklarende element betreft de (reeds vermelde) grotendeels compenserende hypothese van een duidelijke verbetering van het structurele primaire saldo “buiten vergrijzing” (buiten sociale uitkeringen). Deze verbetering zou 1,0% van het bbp in 5 jaar bedragen (regel 13), waarbij meer dan 85% van de verzwaring van de structurele sociale uitgaven aldus geneutraliseerd zou worden. Meer bepaald is deze verbetering van het primair saldo “buiten vergrijzing” hier volledig gelokaliseerd bij de *primaire uitgaven* exclusief sociale uitkeringen (veronderstelde daling van de structurele ratio ten belope van 0,9% van het bbp), waarbij de ratio van de totale overheidsontvangsten (buiten one-shots) wordt geacht tegen 2015 trendmatig stabiel te blijven. Deze hypothese breekt ook volledig met de evoluties die gedurende de vorige 5 jaren (2005-2010) werden waargenomen. Bij die evoluties was dit structurele primaire saldo buiten sociale uitkeringen integendeel verslechterd met niet minder dan 1,7% van het bbp, waaronder 0,4% van het bbp bij de ontvangsten en de rest (1,3% van het bbp) bij de structurele primaire uitgaven exclusief sociale uitkeringen, waaronder het leeuwendeel (1,0% van het bbp) bij activeringsuitgaven ter ondersteuning van de werkgelegenheid (loonsubsidies) van Entiteit I.

---

40 De “omgekeerde” primaire uitgaven worden opgenomen in bovenstaande tabel om de samenvoeging van alle bestanddelen (zowel bij de ontvangsten als bij de primaire uitgaven) mogelijk te maken bij de waargenomen evoluties inzake primaire saldi (ontvangsten min primaire uitgaven).

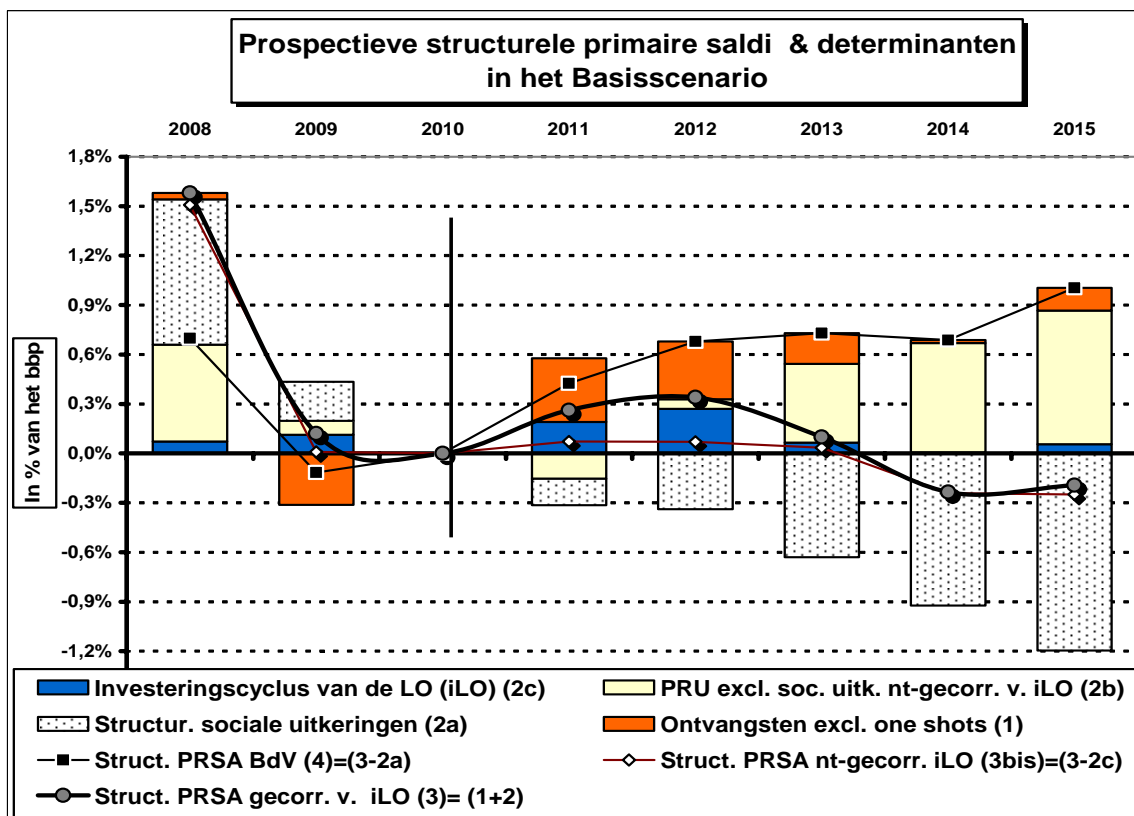
Grafiek 9

Niet-discretionaire en structurele determinanten van de begrotingsaldi

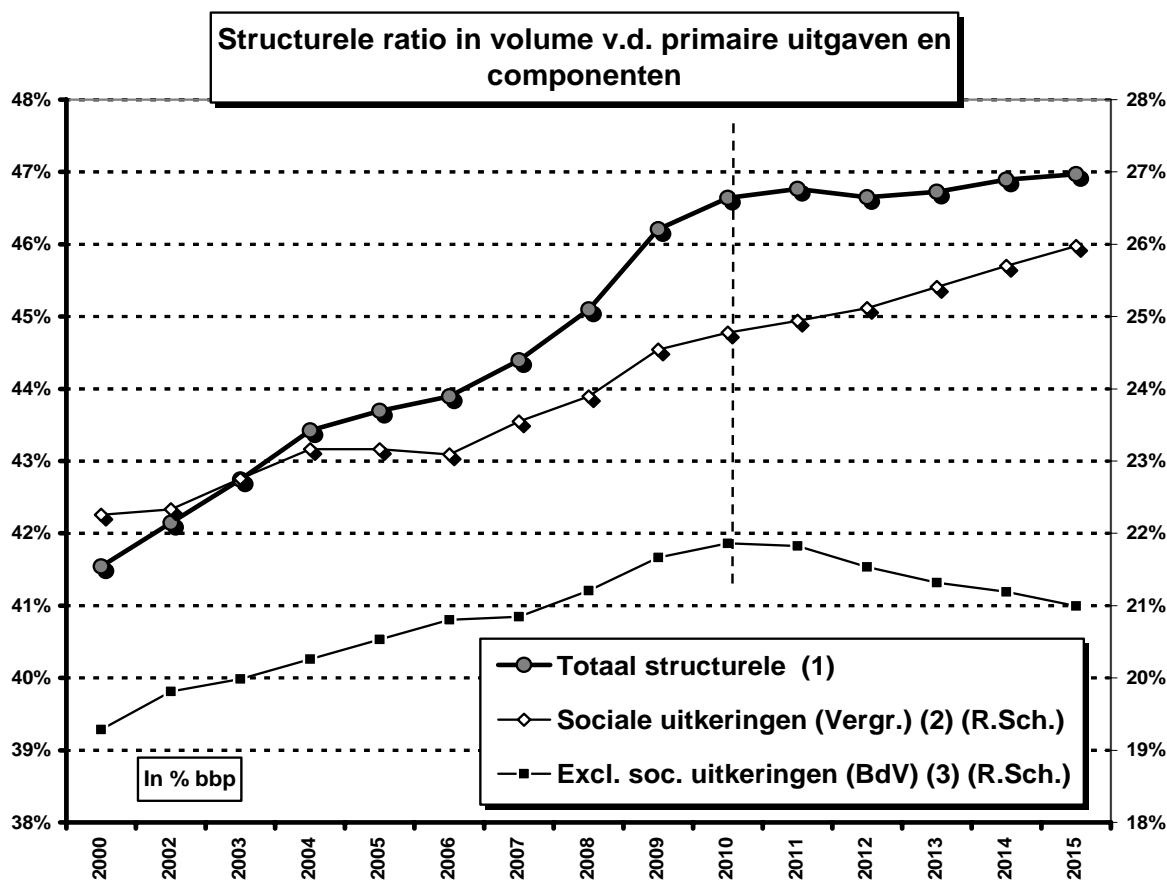
Grafiek 10

Evolutie van de structurele saldi en determinanten

Grafiek 11

Onderliggende hypothesen inzake de evoluties van de structurele primaire uitgaven

II.1.5. Vergelijking met de referentieprojectie van het Advies van HRF januari 2010

Onderstaande tabel geeft de belangrijkste elementen weer van de vergelijking van de huidige projectie van de HRF bij OB met die van een jaar geleden (HRF, januari 2010).

Tabel 28

Vergelijking van de trajecten van de HRF van 2010 en 2011

Vergelijking van de trajecten van de HRF van 2010 en 2011	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010-15
Projectie van de HRF voor de NFB van januari 2010	-5,4%	-5,5%	-5,7%	-5,6%	-5,7%	-5,8%	-0,4%
Projectie van de HRF voor de NFB van januari 2011	-4,6%	-4,5%	-4,5%	-4,5%	-4,7%	-4,6%	-0,1%
Verskil, w.o.:							
+ Rentelasten ("-" = gunstig)	-0,4%	-0,5%	-0,5%	-0,5%	-0,6%	-0,6%	-0,1%
+ Primair saldo ("+" = gunstig)	0,4%	0,5%	0,7%	0,6%	0,4%	0,6%	0,2%
* Geraamde invloed van verschillen in de groei	0,6%	0,8%	0,7%	0,8%	0,8%	0,9%	0,3%
* Structureel primair saldo	-0,2%	-0,3%	-0,1%	-0,2%	-0,4%	-0,4%	-0,1%
Structurele NFB	0,2%	0,2%	0,4%	0,3%	0,1%	0,2%	0,0%

De verschillen tussen de twee projecties blijven zeer stabiel over het geheel van de projectieperiode (ongeveer 1,1% van het bbp wat de NFB betreft). Ongeveer de helft van dat verschil is eveneens op stabiele wijze gelokaliseerd bij de rentelasten, die vanaf 2010 lager zijn. De andere helft van het verschil is gelokaliseerd bij het primair saldo dat gemiddeld bijna 0,6% van het bbp beter is in het nieuwe prospectieve traject voor de jaren na 2011. Dit positieve verschil is evenwel meer dan volledig toe te schrijven – ten belope van 0,6% van het bbp in 2010 en gemiddeld in de periode 2011-2015 bijna 0,8 % van het bbp – aan de cyclische budgettaire winsten die samenhangen met de duidelijk hogere waargenomen groei in 2010 dan een jaar geleden verwacht (2,1% in de plaats van 0,8% in het Advies van de HRF van januari 2010) alsmede aan de licht verhoogde groeihypothese voor de jaren 2011-2015.

Daaruit volgt dat op die basis en in termen van verschil het structureel saldo in 2010 minder gunstig was dan vooropgesteld (ten belope van bijna 0,3% van het bbp gemiddeld over de periode 2011-2015) en dat het in de nieuwe projectie marginaal meer zou verslechteren dan in de vorige projectie (een beperkt verschil in evolutie van slechts 0,1% van het bbp over de periode 2010-2015). Desalniettemin blijft het verschil inzake begrotingsaldo tussen de twee projecties voor het grootste deel zeer stabiel. Dat is hoofdzakelijk toe te schrijven aan het geraamd verschil inzake rentelasten (rentevoeten en weerslag van verrichtingen met swaps) en aan de budgettaire en fiscale gevolgen van het aanzienlijk verschil van de in 2010 waargenomen reële groei ten opzichte van de begin 2010 voor dat jaar verwachte groei.

II.1.6. Sensitiviteitsanalyse met betrekking tot de reële of nominale groeihypothese

Zoals reeds herhaaldelijk werd vermeld, kunnen de vooropgestelde groeihypothese tot 2015 als tamelijk gunstig worden beschouwd, aangezien ze uitgaan van 6 opeenvolgende en ononderbroken jaren (2010 tot en met 2015) van een reële groei gelijk aan of groter dan 2%. (2,2% gemiddeld). Dat laatste cijfer is ook hoger dan de gemiddelde trendgroei die geraamd wordt op ongeveer 1,8% over dezelfde periode. Dit scenario kan bijgevolg worden aanzien als een “near best case scenario”, vooral ook rekening houdend met de hypothese inzake begrotingsdiscipline die ook reeds in het scenario van het begrotingsbeleid werden geïntegreerd, en dat voor de beide grote Entiteiten.

Ter illustratie werd er een “mechanische” sensitiviteitstest uitgevoerd in een poging om de budgettaire weerslag, ceteris paribus, te kwantificeren hetzij van een terugval van het groeiscenario ten belope van 0,5% per jaar over de 4 laatste jaren (2012-2015), hetzij van de voortzetting tot in 2015 van het vorige (hogere) groeiscenario van de primaire uitgaven, hetzij van een combinatie van die twee minder gunstige scenario's.

In het scenario van verlaagde economische groei wordt uitgegaan van een tragere economische groei dan in het Basisscenario, met een verschil van 0,5% per jaar vanaf 2012. Dit komt dus neer op het aannemen van een (reëel) gecumuleerd groeiverlies van 2% van nu tot eind 2015. De ratio van de fiscale en parafiscale ontvangsten wordt verondersteld tot 2015 ongewijzigd te blijven (geen significante wijziging van de relatieve samenstelling van de groei van de ontvangsten), en de primaire uitgaven – buiten de werkloosheidsuitkeringen die

licht stijgen - stijgen tegen hetzelfde reële tempo als dat welke werd aangenomen in het Basisscenario.

De resultaten van de simulatie zijn veelzeggend, ook al zijn ze op alle punten conform met wat er werd verwacht op basis van de traditionele elasticiteitscoëfficiënten van de begrotingssaldi (ongeveer 0,5 of licht hoger) ten opzichte van de groeiverschillen of de schommelingen van de output-gap.

Het begrotingstekort tot 2015 zou tot 5,8% van het bbp toenemen; dit is een verslechtering van 1,1% van het bbp in vergelijking met het zogenaamde 'Basisscenario'. Dat zou voortvloeien uit een verslechtering van het primaire saldo met 1,0% van het bbp en uit een toename van de rentelasten ten belope van bijna 0,15% van het bbp. Dit laatste zou het mechanische resultaat zijn van de geïnduceerde stijging van de schuldgraad (een bijkomende stijging van 4,4% van het bbp tot 2015 bovenop deze die in het Basisscenario werd voorzien). Dit moet als een zwakke hypothese worden gezien, rekening houdend met het niet in aanmerking nemen van een geïnduceerde potentiële stijging van de rentevoeten (en dus indirect van de impliciete of gemiddelde rentevoet) die zelf zou voortvloeien uit de reactie van de financiële markten op de sterker dan voorziene verslechtering van de overheidsrekeningen. Wat het primaire saldo betreft, zouden we bijna uitsluitend een duidelijkere stijging zien (bijna met +1,1% van het bbp) van de ratio van de totale primaire uitgaven in waarde, ondanks het ontbreken van elke veronderstelde groeiversnelling van het volume van die uitgaven buiten werkloosheid. Dit zou voor iets meer dan 0,1% van het bbp alleen voortvloeien uit een verwachte stijging van de werkloosheidsuitgaven in volume (41), en het saldo (0,9% van het bbp) zou toe te schrijven zijn aan klassieke noemereffecten via de lagere groei van het bbp in volume en in waarde (in de hypothesen van onveranderde prijzen) en via het tragere en onvollediger dichten van de bestaande output-gap. Bij de totale ontvangsten zou de stijging van de ratio van de primaire uitgaven slechts marginaal worden gecompenseerd (minder dan 0,1% van het bbp) door een licht gunstig verschil van de ratio van de niet-fiscale ontvangsten (met name uit de verkopen van goederen en diensten enz.), die worden geacht los te staan van de reële groei van het bbp(42). Uiteindelijk vinden we dus een elasticiteit van ongeveer 0,55 van het Belgische begrotingssaldo ten opzichte van een vooropgesteld groeiverschil.

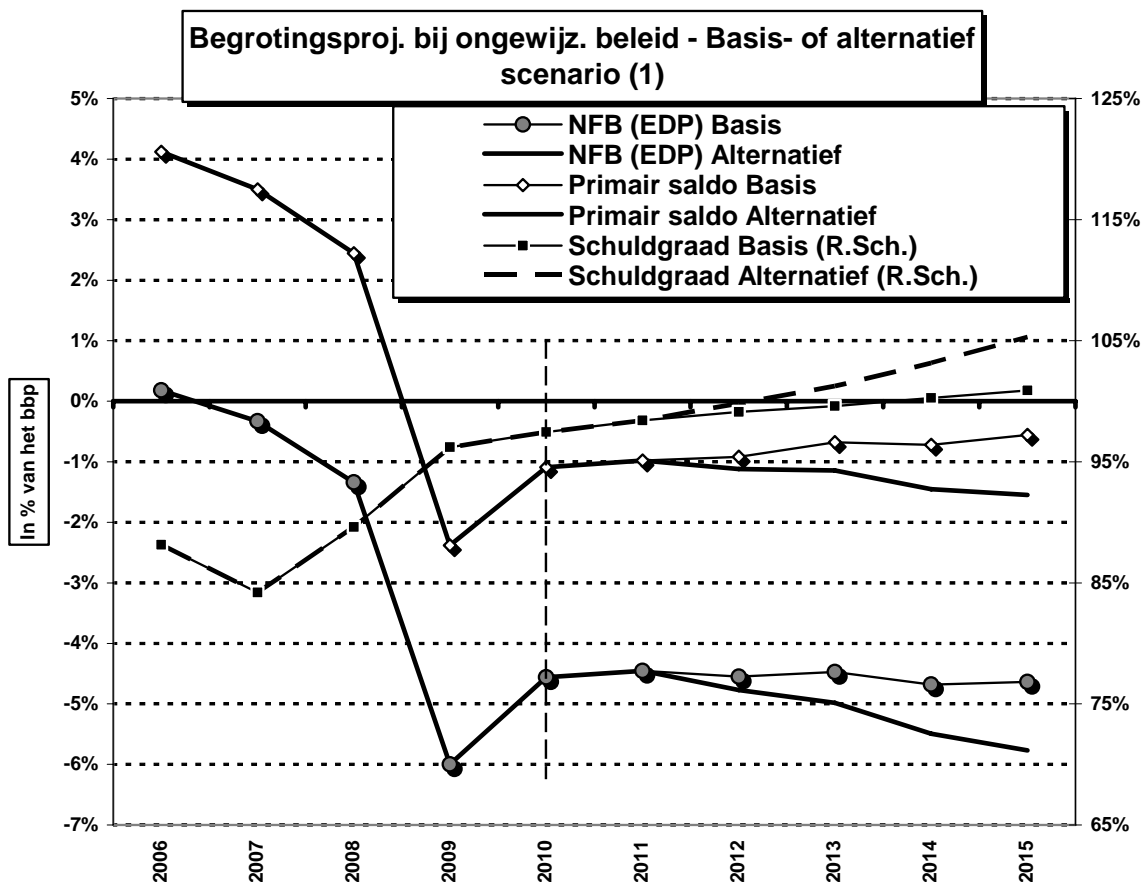
---

41 De vertraging van de productiviteitswinsten wordt geacht slechts ongeveer een derde te bedragen van de vertraging van de groeiverbetering, en het verschil dat voortvloeit uit de evolutie van de werkgelegenheid wordt geacht verhoudingsgewijs tot uiting te komen in bijkomende werkloosheidsuitgaven.

42 Vandaar een lichte stijging van de ratio in een context van verminderde groei van de noemer van de ratio.

Grafiek 12

Vergelijking van de begrotingsresultaten in een minder gunstig macrobudgettair scenario

Tenslotte zou dit enigszins minder gunstige macro-economische scenario ertoe leiden dat de schuldgraad aanzienlijk sneller oploopt en dat de drempel van 100% van het bbp bijna twee jaar vroeger zou worden bereikt (in 2012 in plaats van in 2014), en dat het verschil met het Basisscenario in 2015 reeds 4,4% van het bbp zou bedragen. Ook het risico op een exponentieel “sneeuwbaaleffect” duikt opnieuw duidelijk op, met een versnelling van de stijging van de schuldgraad en een meer uitgesproken verzwaring van het gewicht van de rentelasten op het einde van de periode.

In het tweede alternatieve scenario wordt bij de verschillende overheidsniveaus uitgegaan van de hypothese van een verdere reële groei van de primaire uitgaven (exclusief loonkostensubsidies (43)) in 2010-2015 tegen eerder hetzelfde tempo als in de periode 2000-2010 dan tegen het duidelijk lagere groeitempo waarvan het Basisscenario uitgaat. In feite is het verschil slechts merkbaar bij de primaire finale uitgaven exclusief sociale uitkeringen (en exclusief loonkostensubsidies). De groeivoet van die uitgaven zou in het alternatief scenario 2,4% bedragen, ten opzichte van slechts 0,9% in het Basisscenario (de

43 Die uitgaven (in feite verlagingen van sociale lasten en van bedrijfsvoorheffing) zijn letterlijk geëxplodeerd in het voorbije decennium, met een reële gemiddelde jaarlijkse groeivoet van 22,3% - weliswaar op basis van een nog laag niveau in 2000 - ; dit is een vermenigvuldiging in reële termen met factor 7,5 in 10 jaar. Dergelijke groeivoeten kunnen uiteraard niet doorgetrokken worden naar de volgende vijf jaar.

twee entiteiten samen), wat overeenkomt met een jaarlijks gemiddeld verschil van bijna 1,6%.

Inzake het geheel van de primaire uitgaven zou dit verschil echter beperkter zijn, rekening gehouden met het marginale verschil bij de uitgaven voor sociale uitkeringen. Globaal zou het “slechts” 0,7% bedragen; dit verschil ligt lager bij Entiteit I (0,4% omwille van het geringere gewicht van de uitgaven exclusief sociale uitkeringen binnen het subtotaal van die Entiteit), maar duidelijk hoger (1,4%) bij Entiteit II (waar die uitgaven exclusief sociale uitkeringen duidelijk veel belangrijker zijn).

Bij die variante inzake het traject van de “ex ante” primaire uitgaven (vóór budgettaire aanpassing) bedraagt het verschil van de ratio van de primaire uitgaven in 2015 1,3% van het bbp, een verwachte stijging met 0,6% van het bbp in de plaats van de daling met 0,7% van het bbp in het Basisscenario.

Tabel 29
Vergelijking van de reële groei van de primaire uitgaven in het alternatieve begrotingsscenario, periode 2011-2015

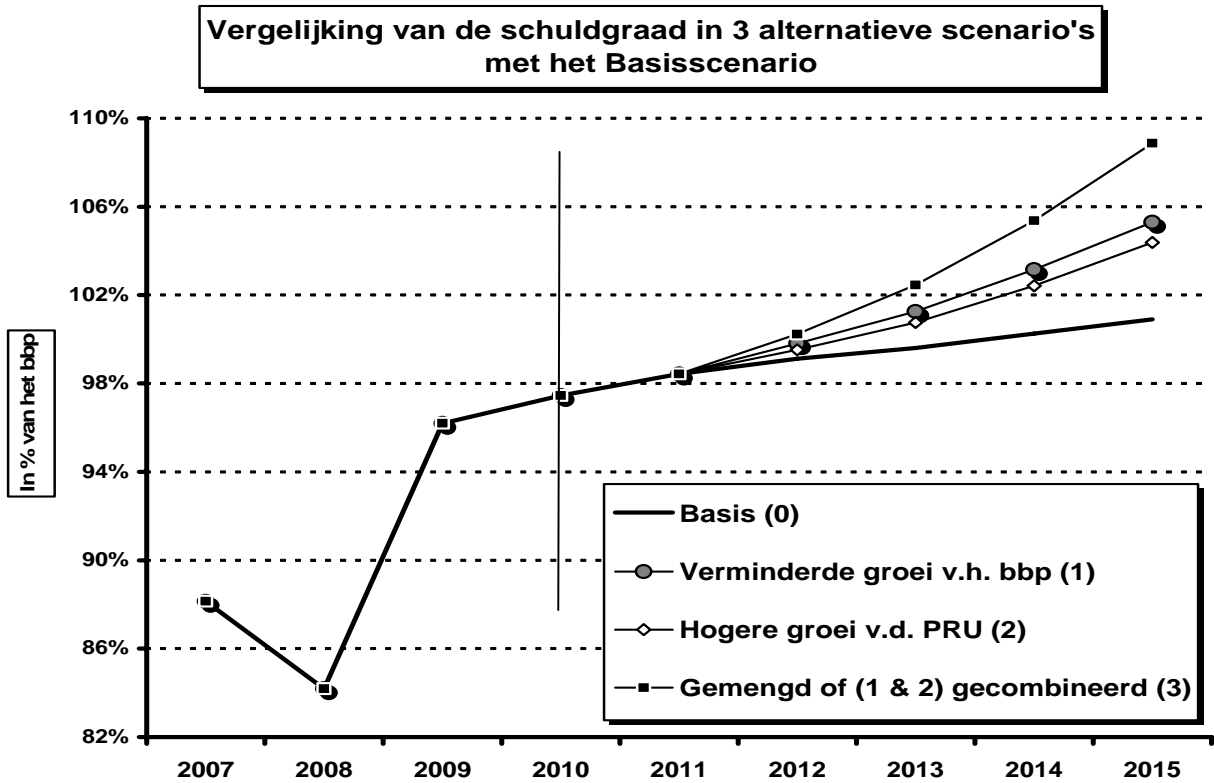
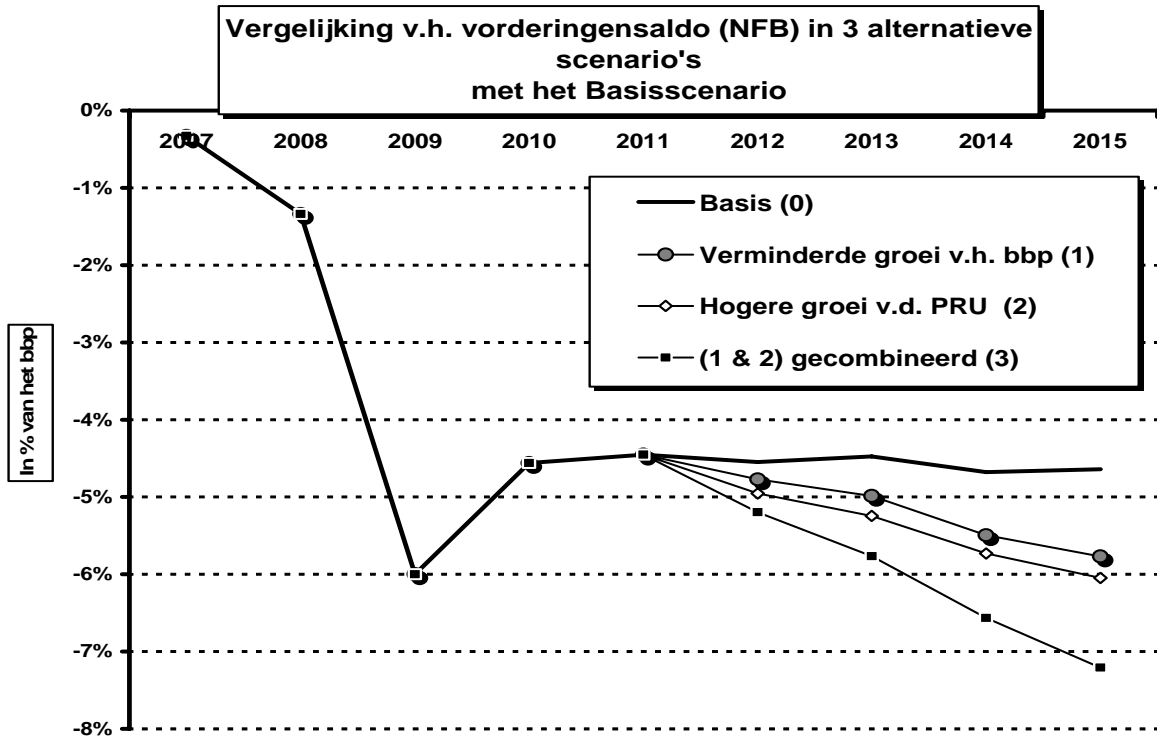
Vergelijking van reële groei v.d. gecorr. PRU in 2 begrotingsscenario's (2011-15)					
Gemiddelden 2011-2015 (behalve (a))	2000-10 (a) pm	Basis (b)	Alternatief (c)	Verschil	
				(d)=(c-a)	(e)=(c-b)
Totaal gecorr. prim. uitgaven (PRU)	2,9%	2,0%	2,7%	-0,2%	0,7%
+ Sociale uitkeringen	2,8%	2,9%	2,9%	0,1%	0,0%
+ Excl. soc. uitk. & gecorr. voor iLO	3,0%	0,9%	2,4%	-0,6%	1,5%
* Werkgelegenheidssubsidies	22,3%	1,0%	2,2%	-20,0%	1,2%
* Overige	2,4%	0,9%	2,4%	0,0%	1,6%
waaronder:					
+ Entiteit I	3,0%	2,4%	2,7%	-0,3%	0,4%
: Sociale uitkeringen	2,7%	2,9%	2,9%	0,2%	0,0%
: Excl. sociale uitkeringen	4,2%	0,7%	2,2%	-1,9%	1,5%
+ Werkgelegenheidssubsidies	22,3%	1,0%	2,2%	-20,0%	1,2%
+ Overige	2,2%	0,7%	2,2%	0,0%	1,6%
+ Entiteit II	2,6%	1,2%	2,6%	-0,1%	1,4%
: Sociale uitkeringen	3,7%	3,0%	3,0%	-0,7%	0,0%
: Excl. soc. uitk. & gecorr. voor iLO	2,5%	0,9%	2,5%	0,0%	1,6%

Het derde alternatieve scenario combineert de minder gunstige macro-economische en budgettaire hypothesen van de twee voorgaande alternatieve scenario's en dit leidt bijgevolg tot een nog slechter “gemengd” begrotingsvoorzicht.

Dit wordt aangetoond in de twee onderstaande grafieken die een vergelijking weergeven van de begrotingsresultaten van de 4 scenario's (basis + 3 varianten) zowel inzake vorderingensaldi als inzake schuldgraad.

Grafiek 13 en Grafiek 14

Vergelijking van de begrotingsresultaten in het Basisscenario en 3 varianten

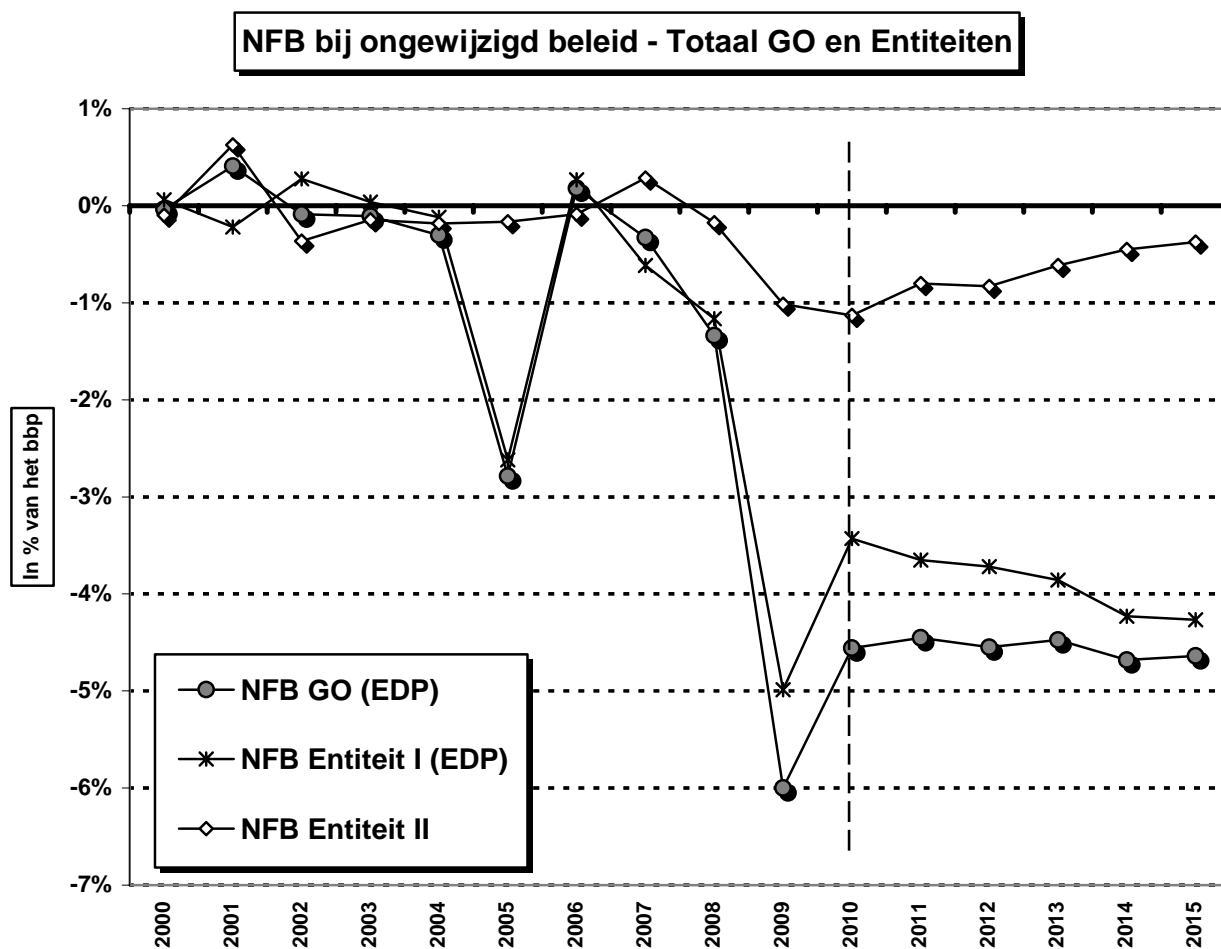

II.2 Begrotingstrajecten per Entiteit in het Basisscenario

Zoals vorig jaar werd, binnen hetzelfde macro-economische en budgettaire kader als van het globale Basisscenario, een evaluatie gemaakt van de respectieve begrotingstrajecten van de twee grote Entiteiten tot 2015. Ter informatie rekening houdend met de hypothese van een ongewijzigd institutioneel kader en ongewijzigde budgettaire structuren, is deze oefening er vooral op gericht na te gaan of er al dan niet een wijziging van de verdeling van de endogene budgettaire evolutie tussen de Entiteiten binnen het globale of geaggregeerde traject wordt vastgesteld.

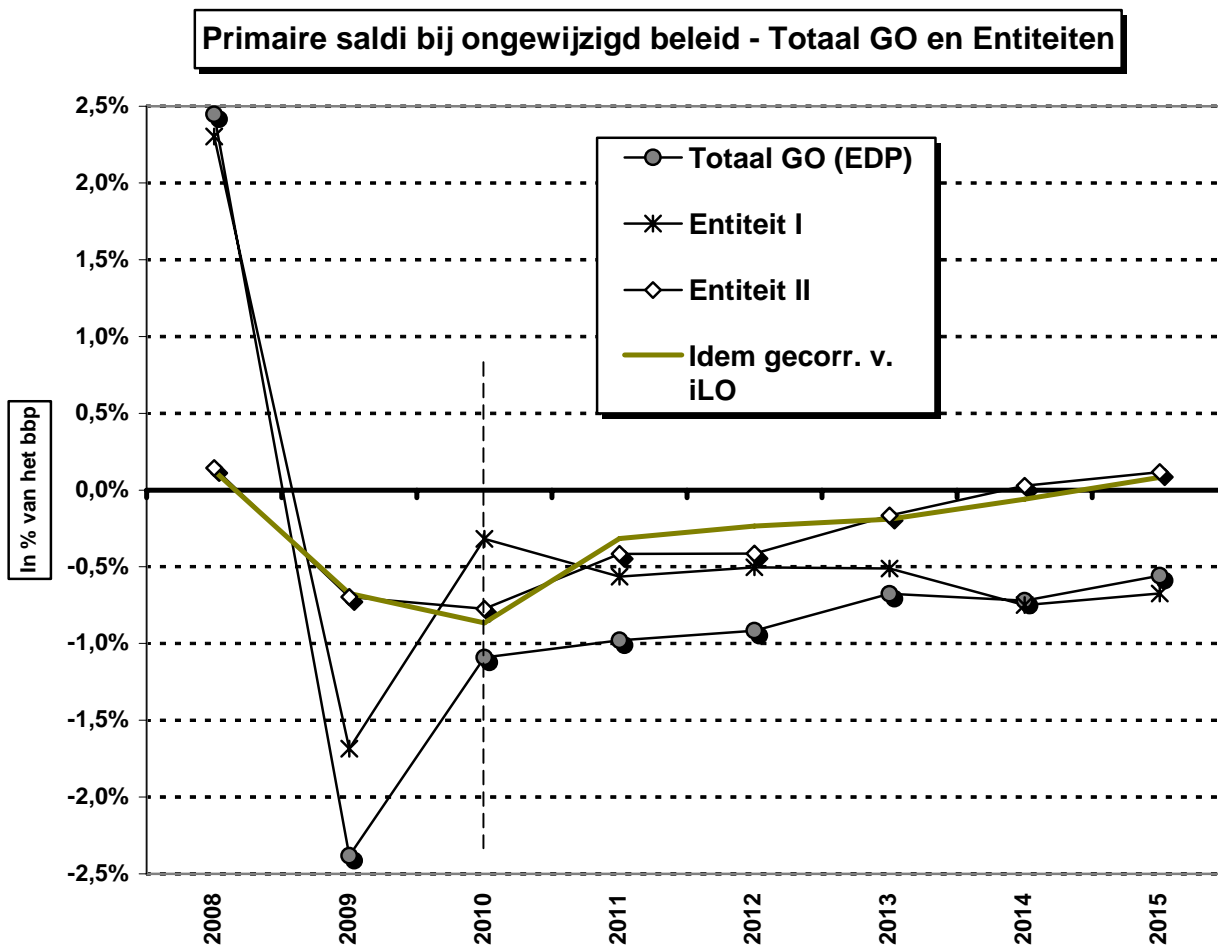
Ook hier zijn de specifieke in aanmerking genomen hypothesen inzake de evolutie van ontvangsten en uitgaven enerzijds deze van de NBB voor het jaar 2011, aangepast op basis van de bijkomende informatie uit de economische Begroting van januari 2010 en anderzijds deze van het FPB (oktober 2010) voor de evolutie ter zake in 2011-2015. De volgende grafieken en tabellen schetsen de verwachte evolutie per Entiteit.

Grafiek 15
Begrotingssaldi in het Basisscenario per Entiteit

Grafiek 16

Primaire saldi per Entiteit in het Basisscenario

Uit deze projectie per Entiteit kan het volgende worden geleerd:

1. In dit Basisscenario verslechtert het begrotingssaldo van Entiteit I opnieuw vanaf 2011 (matig) en vooral in 2012-2014, dit is in totaal een achteruitgang van $-0,8\%$ van het bbp in 5 jaar (2010-2015), en dat ondanks de cyclische verbetering die geacht wordt verworven te zijn (in totaal bijna $0,8\%$ van het bbp). Dit in tegenstelling tot het begrotingssaldo van Entiteit II dat met $0,7\%$ van het bbp zou verbeteren, waarvan $0,3\%$ van het bbp omwille van een cyclische verbetering (zogenaamde 'noemereffecten' op de ratio van de primaire uitgaven via de verbetering van de output-gap).
2. Inzake het primaire saldo vinden we een gelijkaardige uiteenlopende evolutie, ook al is die een beetje minder uitgesproken. Het 'endogeen' effectief primair saldo van Entiteit I zou in het Basisscenario lichtjes verslechteren ($-0,4\%$ van het bbp in 5 jaar), terwijl dat van Entiteit II met niet minder dan $0,9\%$ van het bbp zou verbeteren.
3. Die uiteenlopende evoluties van de primaire saldi weerspiegelen in grote mate de duidelijke asymmetrie in de verdeling van de vergrijzinggebonden uitgaven tussen de twee grote Entiteiten bij ongewijzigd beleid. Dit is ook zo indien we aannemen dat er een bepaalde vertraging optreedt van de stijging van de ratio van de 'structurele' uitgaven inzake sociale uitkeringen ten aanzien van de stijging die een jaar geleden in aanmerking werd genomen in de vooruitzichten op middellange termijn (FPB – December 2009). De verwachte stijging van de effectieve ratio van de vergrijzinggebonden uitgaven (het geheel van de sociale uitkeringen) zou hier immers $0,7\%$ van het bbp in 5 jaar bedragen bij Entiteit I, vergeleken met meer dan 1% van het bbp een jaar geleden. In structurele termen (bij constante prijzen en gecorrigeerd voor de cyclische werkloosheid en de andere cyclische invloeden die verband houden met de schommelingen van de output-

gap), zou de structurele ratio van de uitgaven inzake sociale uitkeringen van Entiteit I hier met 1,1% van het (trendmatige) bbp toenemen, vergeleken met 1,5% van het bbp een jaar geleden. Zoals voorheen zouden de vergrijzinggebonden uitgaven (buiten overheidspensioenen ten laste van de Federale overheid) van Entiteit II daarentegen ongeveer stabiel blijven in termen van het bbp (een lichte stijging van +0,1% van het bbp).

4. Bij de twee grote Entiteiten vinden we van de ene periode (vóór 2010) op de andere (na 2010) een vergelijkbare hypothese van een neerwaartse omkering van het traject van de structurele primaire uitgaven exclusief sociale uitkeringen, met niettemin een iets meer dan evenredige daling van de structurele ratio bij Entiteit II (44).
5. De respectieve 'endogene' primaire trajecten van de twee Entiteiten worden door een laatste factor beïnvloed, hoofdzakelijk in 2011 maar ook nadien. In het kader van de bestaande Financieringswet gaat het om de geplande aanzienlijke verhoging in 2011 van de fiscale overdrachten van de FO aan de deelgebieden. Aldus wordt een inhaalbeweging doorgevoerd van middelen (met name) ter correctie van de onderschatting van de groei (en dus over te dragen BFW-middelen) in 2010. Die verhoging van de toegewezen BFW-middelen zou in 2011 niet minder dan 0,4% van het bbp bedragen en dit ten nadele van de Rijksmiddelen. Daarvan zou iets minder dan één vierde toe te schrijven zijn aan de gevoelige verwachte stijging van de relatieve nationale consumptieprijzen (ten opzichte van de bbp-deflator). Bovendien zal die verhoging permanent worden omwille van de herziening naar boven van de aanvangsparameters voor de vastlegging van de BFW-middelen voor 2011 (en voor de volgende jaren).
6. Uiteindelijk, zoals blijkt uit de onderstaande grafiek, zien we een tamelijk groot parallellisme tussen de twee grote Entiteiten wat betreft de hypothesen van de begrotingsevoluties inzake de *finale* (45) structurele primaire saldi (exclusief sociale uitkeringen) zoals die hier in het kader van het Basisscenario werden geraamd. Globaal bedraagt de aangenomen verbetering van dit saldo iets meer dan 1,0% van het bbp in 5 jaar, waarvan de helft (0,5% van het bbp) bij Entiteit I en iets meer dan 0,5% van het bbp bij Entiteit II. Met een relatief aandeel van iets meer dan 50%, heeft Entiteit I een iets meer dan proportioneel aandeel in de onderliggende saneringsinspanning die hier reeds werd aangenomen in het Basisscenario, aangezien het aandeel van die Entiteit in de totale primaire uitgaven buiten vergrijzing in werkelijkheid dichter bij 35% aansluit (en 65% voor Entiteit II).

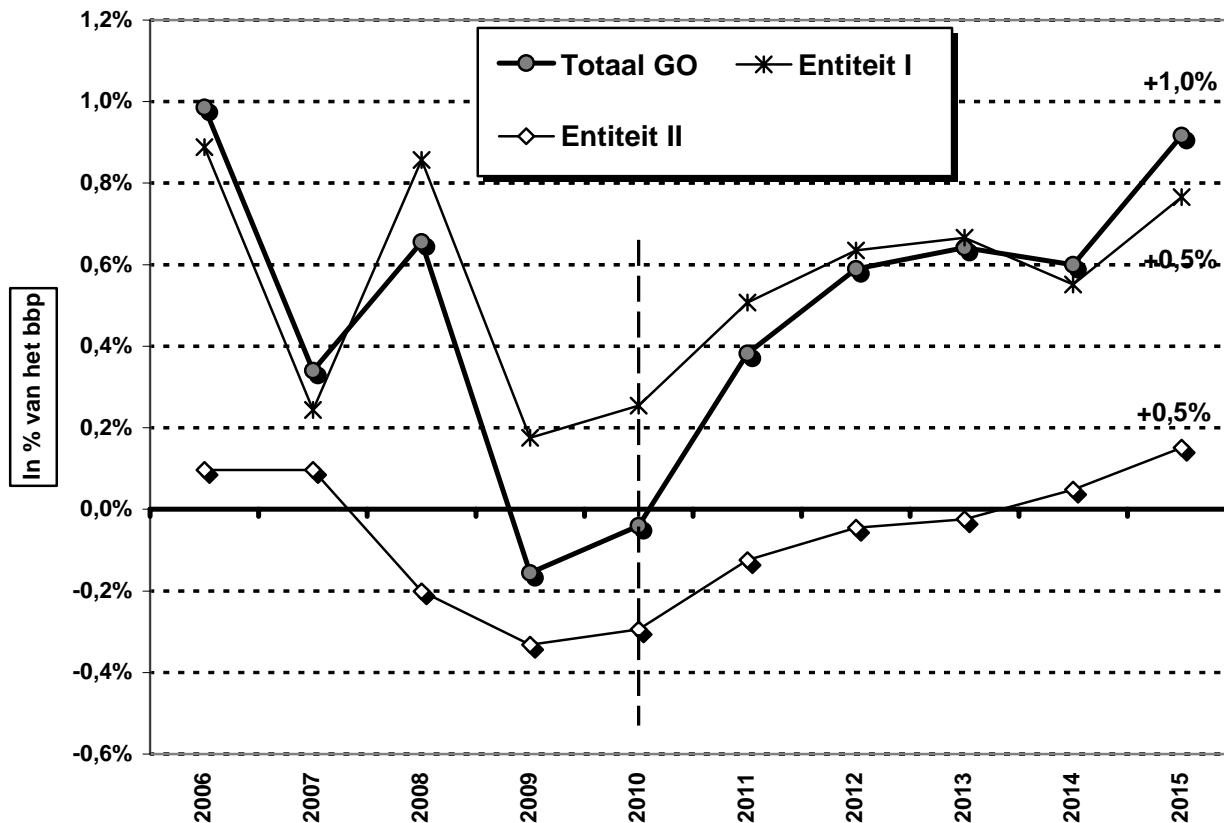
44 Die daling zou in 2010-15 voor Entiteit II 0,64% van het bbp bedragen op een totaal van 0,84% van het bbp, dit is een relatief aandeel van iets meer dan 75% vergeleken met het gewicht ervan dat ongeveer 65% bedraagt in het totaal van die uitgaven 'exclusief sociale uitkeringen' in 2010. Dit relatieve verschil tussen de Entiteiten is echter volledig gelokaliseerd in 2011, het jaar waarin de verwachte reële groei van de finale primaire uitgaven exclusief sociale uitkeringen van Entiteit I in het Basisscenario aanzienlijk en hoger blijft dan die bij Entiteit II verwachte groei gecorrigeerd voor de investeringscyclus van de lokale overheden.

45 Onder « finale » wordt hier verstaan 'gecorrigeerd voor de weerslag van de niet-discretionaire fiscale en budgettaire overdrachten tussen de overheden of de Entiteiten' Die overdrachten kunnen immers op korte termijn in aanzienlijke mate schommelen, bijvoorbeeld inzake fiscale overdrachten BFW wanneer de daadwerkelijke macro-economische evolutie (inflatie, reële groei) blijkt af te wijken – zoals in 2009-2010 – van de voorspellingen die oorspronkelijk werden gemaakt bij de opstelling van de begroting of tijdens begrotingscontroles.

Grafiek 17

Vergelijking van de finale structurele primaire saldi buiten vergrijzing

**Finale structurele primaire saldi excl. sociale uitkeringen
Basisscenario - Totaal GO en Entiteiten**

Bemerking: De in het rechterdeel van bovenstaande grafiek opgenomen cijfers geven de gecumuleerde evolutie weer over de periode 2010-2015 uitgedrukt in procent van het bbp.

Tabel 30

Synthese van de waargenomen en vooropgestelde begrotingsevoluties bij Entiteit I

Entiteit I - Basisscenario		Evolutie in % van het bbp			
		Effectief begrotingstraject en begrotingstraject na 2010	2005-10	2010-15	2010-12
NFB (EDP-definitie)	(1)=(2-5)	-0,8%	-0,8%	-0,2%	-0,6%
* Primair saldo en elementen die ertoe bijdragen	(2)=(3+4)	-1,6%	-0,4%	-0,1%	-0,2%
+ Totale effectieve ontvangsten (excl. EU)	(3)	-0,5%	-0,1%	0,1%	-0,2%
: Eigen ontvangsten, vóór fiscale overdr.	(3a)	-0,8%	0,3%	0,4%	-0,1%
: Fiscale overdr. aan Entité II ("-" = stijging)	(3b)	0,2%	-0,4%	-0,4%	-0,1%
+ Primaire uitgaven ("+" = daling)	(4)	1,0%	0,3%	0,2%	0,0%
: Netto budgettaire overdr. aan Entiteit II	(4a)	0,0%	-0,1%	0,0%	0,0%
: Finale (niet-gecorr.)	(4b)	1,0%	0,4%	0,3%	0,1%
* Effectieve sociale uitkeringen	(4b.1)	2,4%	0,7%	0,3%	0,4%
* Buiten de Vergrijzing	(4b.2)	-1,3%	-0,3%	0,0%	-0,3%
* Rentelasten ("+" = stijging)	(5)	-0,7%	0,5%	0,1%	0,4%
Netto budgettaire en fiscale overdrachten	(6)=(3b + 4a)	-0,2%	0,4%	0,3%	0,0%
Finale structurele PRU in volume	(7)	2,5%	0,9%	0,4%	0,6%
* Cyclisch gecorr. sociale uitkeringen	(7a)	1,6%	1,1%	0,4%	0,8%
* Exclusief sociale uitkeringen	(7b)	0,9%	-0,2%	0,0%	-0,2%
Niet-discretion. verschil ratio finale PRU	(8)=(4b-7)	-1,5%	-0,6%	-0,1%	-0,5%
* Finale niet-recurrente	(8a)	-2,5%	0,0%	0,0%	0,0%
* Y-gap (noemer-effect)	(8b)	0,6%	-0,6%	-0,2%	-0,4%
* Cyclische werkloosheid	(8c)	0,0%	-0,1%	0,0%	-0,1%
* Correctie perimeter	(8d)	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%
* Effect relatieve prijzen (Rp)	(8e)	0,2%	0,2%	0,2%	0,0%
Niet-recurrente ontvangsten	(9)	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%
pm. Totaal niet-discretionair	(10)=(8a+9)	-2,1%	-0,1%	-0,1%	0,0%
Gecorrigeerd structureel primair saldo (PRSA)	(11)=(2+10)	-2,6%	-1,0%	-0,3%	-0,7%
Idem, finaal, gecorr. overdr. intra-GO	(12)=(11+d6)	-2,8%	-0,6%	0,0%	-0,6%
Idem, jaarlijkse evolutie	d.(12')	-0,6%	-0,1%	0,0%	-0,2%
Gecorr. struct. finaal PRSA buiten de Vergrijzing	(13)=(12- d.7a)	-1,3%	0,5%	0,4%	0,1%
Idem, jaarlijkse evolutie	(13')	-0,3%	0,1%	0,2%	0,0%
Impliciete schuld (Maastrichtdefinitie)	(14)	0,2%	2,2%	0,7%	1,5%

(°) Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen van een variabele verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Tabel 31

Synthese van de waargenomen en vooropgestelde begrotingsevoluties bij Entiteit II

Entiteit II - (HRF-definitie) - Basisscenario		Evolutie in % van het bbp (°)			
Effectief begrotingstraject en begrotingstraject post-2010		2005-10	2010-15	2010-12	2012-15
Vorderingensaldo	(1)=(2-3)	-1,0%	0,7%	0,3%	0,5%
* Primair saldo	(2)=(2a - 2b)	-0,9%	0,9%	0,3%	0,6%
+ Totale effectieve ontvangsten (excl. EU)	(2a)	-0,3%	0,2%	0,3%	-0,1%
: Eigen, vóór fiscale overdrachten	(2a.1)	-0,1%	-0,2%	-0,1%	-0,1%
: Fiscale overdrachten aan Entiteit II	(2a.2)	-0,2%	0,4%	0,4%	0,1%
: Netto ontvangen bugettaire overdrachten	(2a.3)	0,0%	-0,1%	0,0%	0,0%
+ Finale primaire uitgaven	(2b)	0,7%	-0,7%	0,0%	-0,7%
* Rentelasten	(3)	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%
Finale struct. prim. uitgaven (PRU) in vol.	(4)	0,4%	-0,5%	-0,3%	-0,3%
* Eff. Vergrijzing	(5)	0,0%	0,1%	0,0%	0,1%
* Excl. sociale uitkeringen (gecorr. iLO)	(6)	0,4%	-0,6%	-0,3%	-0,3%
Verschil PRU	(7)=(2b - 4)	0,2%	-0,2%	0,2%	-0,4%
* iLO	(7a)	-0,2%	0,1%	0,3%	-0,2%
* Y-gap (cyclisch noemer-effect in de PRU)	(7b)	0,3%	-0,3%	-0,1%	-0,2%
* Effect relatieve prijzen (Rp)	(7c)	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%
* One shots & Perimeter	(7d)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Niet-recurrente ontvangsten	(8)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Gecorrigeerd structureel primair saldo	(9)=(2+7+8)	-0,7%	0,7%	0,5%	0,2%
Idem, finaal (excl. overdrachten)	(10)=(9 - d.2a.3)	-0,5%	0,4%	0,2%	0,1%
% Jaarlijks verschil	(10')=d.(10)	-0,1%	0,1%	0,1%	0,0%
* Idem, buiten de Vergrijzing	(11)	-0,4%	0,5%	0,3%	0,2%
% Jaarlijks verschil	(11')=d.(11)	-0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Impliciet schuld van Entiteit II	(12)	5,1%	1,2%	1,0%	0,2%

(°) Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen van een variabele verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Binnen Entiteit II is het eveneens nuttig het basistraject of het traject bij ongewijzigd beleid van de gezamenlijke deelgebieden (G&G) te onderscheiden van dit van de geconsolideerde lokale overheden en dit op basis van de reeds elders gedefinieerde methodologie en hypothesen.

De belangrijkste resultaten van die desaggregatie worden hierna voorgesteld.

Tabel 32

Begrotingsresultaten van de deelgebieden en van de LO in het Basisscenario

Basisscenario (bij OB) - Details Entiteit II	% van het bbp				Evolutie in % bbp		
	2010	2011	2012	2015	2010-12	2012-15	2010-15
Deelgebieden (G&G)							
Vorderingensaldo (NFB)	-0,8%	-0,3%	-0,3%	0,0%	0,5%	0,3%	0,8%
* Rentelasten (EDP)	0,2%	0,2%	0,2%	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%
* Primair saldo	-0,5%	0,0%	0,0%	0,3%	0,5%	0,3%	0,8%
+ Semi-netto effectieve ontvangsten	11,8%	12,3%	12,2%	12,3%	0,4%	0,0%	0,5%
* Eigen	3,2%	3,3%	3,2%	3,2%	0,1%	0,0%	0,1%
* BFW	8,3%	8,7%	8,7%	8,7%	0,4%	0,1%	0,4%
* Netto ontvangen budg. overdr. van Entiteit I	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%
+ Semi-netto totale PRU	12,3%	12,3%	12,2%	12,0%	-0,1%	-0,2%	-0,3%
* Finale	9,9%	9,9%	9,8%	9,5%	-0,1%	-0,2%	-0,3%
* Netto overdrachten aan LO	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%	0,0%	0,0%	0,0%
Impliciete schuldgraad	6,6%	6,7%	6,8%	6,5%	0,2%	-0,3%	-0,1%
Lokale Overheden (LO)							
Vorderingensaldo (NFB)	-0,4%	-0,5%	-0,6%	-0,4%	-0,2%	0,2%	0,0%
* Rentelasten (EDP)	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%	0,0%	0,0%	0,1%
* Primair saldo	-0,2%	-0,4%	-0,4%	-0,2%	-0,2%	0,3%	0,1%
+ Semi-netto effectieve ontvangsten	6,2%	6,1%	6,1%	5,9%	-0,1%	-0,2%	-0,3%
* Eigen	3,1%	3,0%	3,0%	2,8%	-0,1%	-0,1%	-0,2%
* Totale netto ontvangen budg. overdrachten	3,1%	3,1%	3,1%	3,0%	0,0%	-0,1%	-0,1%
: Van Entiteit I	0,6%	0,6%	0,6%	0,6%	0,0%	-0,1%	-0,1%
: Van de G&G	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%	0,0%	0,0%	0,0%
+ Finale totale PRU	6,4%	6,5%	6,5%	6,0%	0,1%	-0,4%	-0,4%
* Invest. LO	0,9%	1,0%	1,1%	0,9%	0,1%	-0,2%	0,0%
* Excl. invest. LO	5,5%	5,5%	5,4%	5,1%	-0,1%	-0,3%	-0,3%
Impliciete schuldgraad	4,2%	4,6%	5,0%	5,5%	0,8%	0,5%	1,3%

- Het begrotingstraject van de G&G leidt globaal tot een geleidelijke terugkeer naar het begrotingsevenwicht zonder bijkomende inspanningen ten opzichte van die welke zijn verwerkt in het Basisscenario. Dit is voor een tamelijk groot deel toe te schrijven aan de sterke opstoot van de ontvangsten (en in het bijzonder van de BFW-ontvangsten) in 2011, waardoor het tekort van de G&G teruggebracht kan worden tot 0,3% van het bbp vanaf 2011. Daarna volstaat de in het basistraject opgenomen strikte beperking van de reële groei van de primaire uitgaven tot 2015 om de ratio van die uitgaven te verminderen met 0,3% van het bbp in 4 jaar en om het globale begrotingssaldo van de G&G terug te brengen tot een evenwicht.
- Het van het Basisscenario afgeleide traject is bij de LO duidelijk minder gunstig. De LO starten immers in 2010 de budgettaire aanpassingscyclus met een hoog tekort van -0,4% van het bbp, terwijl de investeringscyclus van de LO van haar kant zich in een gunstig dieptepunt bevindt. In de twee jaar die volgen (2011-2012) zou het tekort van de LO in het Basisscenario nog groter worden met ten minste 0,2% van het bbp onder druk van de cyclische verhoging van hun investeringen (46) en van een beperkte achteruitgang van hun eigen ontvangsten. Dit tekort zou in 2012 -0,6% van het bbp bedragen of zelfs overschrijden, in de plaats van de in het laatste Stabiliteitsprogramma aangeduide doelstelling van 0,2% van het bbp. Daarna (periode na 2012) zou dit tekort bij ongewijzigd beleid slechts heel gedeeltelijk (ten belope van 0,2% van het bbp) weggewerkt worden om in 2015, middenin de electorale cyclus ongeveer -0,4% van het bbp te

46 Bovendien wordt die verhoging hier verondersteld iets minder uitgesproken te zijn dan in de voorafgaande cycli, gelet op het hoge initiële tekort.

bedragen, een ten opzichte van 2010 ongewijzigd saldo. In het hier toegepaste Basisscenario zou de vooropgestelde betekenisvolle daling van de ratio van de primaire uitgaven van de LO over de periode 2012-2015 ten belope van bijna 0,5% van het bbp (waarvan iets meer dan 0,2% via de omkeerbare daling van de uitgaven voor overheidsinvesteringen) gedeeltelijk geneutraliseerd worden door een verwachte terugloop van bijna 0,2% van het bbp van de totale ontvangsten van de LO.

Tenslotte vindt men binnen Entiteit II opnieuw een zeer beduidende divergentie bij het budgettaire basistraject tussen de twee grote samenstellende delen. Het tekort van Entiteit II in het Basisscenario zou tussen 2010 en 2015 voor ongeveer twee derden (meer dan 0,7% van het bbp) weggewerkt worden; die wegwerking zou evenwel volledig ten goede komen van de deelgebieden aangezien het tekort van de LO uiteindelijk onveranderd zou blijven op -0,4% van het bbp in 2015 en als cyclusgemiddelde zou het hoger zijn dan dat percentage over de periode van 6 jaar 2010-2015. Dit wijst duidelijk in de richting van een budgettair coördinatieprobleem binnen Entiteit II tussen de respectieve gewesten en de Lokale overheden waarop de gewesten in principe voorgedij uitoefenen.

II.3 Globaal normatief traject en te leveren budgettaire consolidatie-inspanningen

II.3.1. Globaal normatief traject tot 2015

In het Stabiliteitsprogramma 2009-2012 van begin 2010 heeft de Belgische regering een normatief begrotingstraject bepaald tot 2012, dat samengevat kan worden in de volgende doelstellingen voor de begrotingssaldi.

Tabel 33
Doelstellingen van het Stabiliteitsprogramma van 2010

Stabiliteitsprogramma 2009-2012 van 2010 - Doelstellingen voor het vorderingensaldo				
In % van het bbp	2009	2010	2011	2012
Gezamenlijke Overheid	-5,9	-4,8	-4,1	-3,0
* Entiteit I	-5,1	-3,8	-3,6	-2,6
+ Federale Overheid	-4,3	-3,3	-3,3	-2,6
+ Sociale Zekerheid	-0,8	-0,5	-0,3	0,0
* Entiteit II	-0,8	-1,0	-0,5	-0,4
+ Gemeenschappen en Gewesten	-0,6	-0,6	-0,3	-0,2
+ Lokale Overheid	-0,2	-0,4	-0,2	-0,2

Hier dient eraan herinnerd te worden dat de begrotingsrealisaties 2010 zoals ze voorlopig geraamd zijn (namelijk een gezamenlijk tekort van 4,6% van het bbp volgens de NBB, en zelfs van 4,4% van het bbp volgens het Monitoringcomité) beter gebleken zijn dan de beoogde doelstelling van 4,8% van het bbp. Dit kan echter meer dan volledig toegeschreven worden aan de beduidend gunstigere conjunctuur (een geraamde conjunctuurwinst van 0,4% van het bbp) en aan lagere rentelasten. Op basis van dit gunstige verschil in het gerealiseerde begrotingssaldo van minimum 0,2% van het bbp hebben de federale autoriteiten hun wil kenbaar gemaakt om het Belgische overheidstekort van 2011 minstens onder de grens van 4% van het bbp terug te dringen, in plaats van de doelstelling van 4,1% van het bbp die in het laatste Stabiliteitsprogramma (januari 2010) bepaald werd.

De meerjarige macro-economische hypothesen die tegenwoordig op korte en middellange termijn in aanmerking worden genomen, zijn gunstiger dan een jaar geleden. In deze context en op voorwaarde dat deze hypothesen juist blijken te zijn, acht de Afdeling het opportuun en gerechtvaardigd om het normatieve begrotingstraject voor 2011 en de jaren daarna te herzien. Gelet op de in 2011 verwezenlijkte onverwachte cyclische budgettaire winst van 0,4% van het bbp en op een hogere verwachte economische groei dan een jaar geleden werd vooropgesteld, zou het globale overheidstekort van België moeten teruggebracht worden tot 3,7% van het bbp in 2011 in de plaats van de doelstelling van 4,1% van het bbp die een jaar geleden in een minder gunstige context was vastgelegd. Rekening gehouden daarentegen met de groei-hypothese voor 2012 die thans iets lager is dan voordien werd vooropgesteld, wordt de neerwaartse herziening van het traject inzake begrotingstekort voor de jaren 2012 en daarna jaarlijks beperkt tot 0,2% van het bbp.

Dit wordt vastgelegd in een nieuw meerjarig traject voor begrotingsconsolidatie tot 2015. In dat traject wordt een aangepaste doelstelling voor het begrotingsaldo (tekort) beoogd van -3,7% in 2011, en van respectievelijk -2,8%, -1,8%, -0,8% en +0,2% van het bbp in 2012, 2013, 2014 en 2015.

De doelstelling van een licht overschot in 2015 zou overeenstemmen met een structureel evenwicht volgens de weerhouden groeihypothese. Die groeihypothese zouden de geraamde negatieve output gap vanaf 2014 volledig dicht en er toe leiden dat in 2015 voor de eerste keer sinds 2008 terug een licht positieve output-gap opgetekend wordt.

Deze trajectherziening komt volledig tegemoet aan de finale aanbevelingen die de Afdeling iets meer dan een jaar geleden geformuleerd heeft in zijn algemene conclusie (47):

“Eén van de inzetten voor de komende maanden en jaren is bijgevolg te vermijden dat eventuele conjunctuurwinsten, die per definitie omkeerbaar zijn en die gebonden zijn aan de lopende en verwachte herstelfase, de politieke wil verzwakken om de structurele begrotingsinspanningen te leveren die noodzakelijk zijn om de terugkeer naar een duurzaam evenwicht te waarborgen.”

Dit gunstige netto realisatieverschil van minimum 0,2% van het bbp dat opgetekend werd in 2010 in vergelijking met de doelstelling van het Stabiliteitsprogramma, vloeit immers voort uit de som van een *gunstig* verschil van minstens 0,4% van het bbp voor Entiteit I en van een tegengesteld *ongunstig* verschil van bijna 0,2% van het bbp voor Entiteit II (48). Het gunstige verschil van 0,4% van het bbp op het vlak van Entiteit I is meer dan volledig niet-discretionair en niet-structureel (49), terwijl het realisatieverschil van Entiteit II vooral toe te schrijven is aan verschillen in de statistische behandeling van bepaalde verrichtingen van de deelgebieden tussen de budgettaire benadering uit het Samenwerkingsakkoord en de ESR95-benadering van het INR.

Welnu, in de synthese van het vorige Advies van de Afdeling was precies die mogelijkheid voorzien en werd daarom expliciet genoteerd dat “(...) bij elke afwijking bij de realisatie in 2010 op ESR95-basis van de ene of de andere Entiteit ten opzichte van de in het Akkoord (50) opgenomen doelstellingen, het volgende jaar correctiemaatregelen zullen moeten genomen worden. Die correctiemaatregelen zullen om elke dubbeltelling uit te sluiten, kunnen verrekend worden met de budgettaire saneringsmaatregelen van het betreffende jaar” (51).

---

47 HRF, “Evaluatie 2008-2009 en begrotingstrajecten ter voorbereiding van het volgende Stabiliteitsprogramma”, januari 2010, blz. 24.

48 Met name een tekort van 3,4% van het bbp in plaats van de beoogde doelstelling van 3,8% van het bbp voor Entiteit I, en een tekort van 1,1% in plaats van de beoogde doelstelling van 0,9% van het bbp voor Entiteit II (zie het retrospectieve hoofdstuk).

49 Het betreft met name een belangrijke conjunctuurwinst bij de rijksmiddelenontvangsten van de FO die des te meer uitgesproken is voor het deel van deze winst dat strikt tijdelijk is en terug verloren gaat in 2011. Immers, wat de deelgebieden in 2010 “te weinig ontvangen” hebben als gevolg van de herziening naar boven toe van de definitieve parameters van de “BFW”-overdrachten, zal gecorrigeerd worden in 2011.

50 Het betreft hier het Samenwerkingsakkoord van 15 december (tussen de deelgebieden en de federale overheid).

51 HRF, “evaluatie 2008-2009 en begrotingstrajecten ter voorbereiding van het volgende stabiliteitsprogramma”, januari 2010, blz. 22.

De begrotingsresultaten van de LO daarentegen kwamen in 2010 overeen met de vastgelegde doelstellingen.

Daarom vindt de Afdeling dat de voor Entiteit II in haar geheel in het Stabiliteitsprogramma 2010 vastgelegde doelstellingen niet moeten herzien worden voor 2011-2012. Zij is er zich echter volkomen van bewust dat het in het Stabiliteitsprogramma 2010 voor de LO ingeschreven doelstelling inzake begrotingssaldo, namelijk een beperking van hun tekort voor 2011 tot -0,2% van het bbp (en dus de doelstelling om hun saldo te verbeteren met 0,2% van het bbp eveneens ten opzichte van 2010) zonder enige twijfel te ambitieus en weinig realistisch zijn in vergelijking met de verslechtering van minimum 0,2% van het bbp die in het Basisscenario in 2011 vooropgesteld wordt (52). Dit zou immers een vereiste discretionaire verbetering impliceren van minstens 0,4% van het bbp voor alleen het jaar 2011 op het niveau van de LO. Dit betekent een disproportionele inspanning om te verzekeren dat het tekort teruggedrongen wordt van minimum -0,5% van het bbp in het Basisscenario tot een beoogde doelstelling van slechts -0,2% van het bbp zoals dit in het laatste Stabiliteitsprogramma ingeschreven is.

De G&G als geheel zullen daarentegen in 2011 een uitzonderlijke “automatische” stijging van hun BFW-ontvangsten genieten ten belope van 0,4% van het bbp, waarvan een aanzienlijk deel als gevolg van de vertraagde aanrekening van de onverwachte conjunctuurwinst van 2010; dat zou de verwezenlijking van hun begrotingsdoelstelling voor 2011 aanzienlijk vergemakkelijken en zou het hun logischerwijs mogelijk maken ten minste gedeeltelijk het vermoedelijk negatieve verschil van het begrotingsresultaat van de LO, waarover de Gewesten wettelijk de voogdij uitoefenen, te compenseren.

Bijgevolg komt het erop aan dat de Federale overheid en/of de deelgebieden in 2011 het vermoedelijk negatieve verschil van het begrotingsresultaat van de LO compenseren door een bijkomende inspanning. Die bijkomende inspanning moet het mogelijk maken dat de globale doelstelling – een tekort teruggebracht tot 3,7% van het bbp – bereikt wordt in 2011.

---

52 En dit in overeenstemming met de verslechtering “bij ongewijzigd beleid” van minstens 0,2 tot 0,3% van het bbp in 2011 zoals verwacht door zowel de NBB (Projectie van december 2010) als door het FPB (in oktober 2010). Dit is hoofdzakelijk te wijten aan de traditioneel forse verhoging van de overheidsinvesteringen van de LO in het jaar voor de verkiezingen.

Tabel 34
Een nieuw globaal normatief traject tot 2015

Nieuw normatief traject tot 2015 op het vlak van NFB						
In % van het bbp	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gezamenlijke Overheid	-4,6%	-3,7%	-2,8%	-1,8%	-0,8%	0,2%
* Entiteit I	-3,4%	-3,2%	-2,5%	-2,0%	-1,6%	-1,0%
* Entiteit II	-1,1%	-0,5%	-0,4%	0,2%	0,8%	1,2%

Het hier door de Afdeling voorgestelde nieuwe normatieve traject per Entiteit wordt dus vertaald in een ongewijzigde doelstelling van een tekort van 0,5% van het bbp en van 0,4% van het bbp respectievelijk in 2011 en in 2012 voor Entiteit II en dit in het kader van de verdeling van de begrotingsinspanningen gecumuleerd over de 3 jaren 2010-2012 volgens de verdeelsleutel van "65%-Entiteit I / 35%-Entiteit II" die momenteel van kracht is.

Voor Entiteit I bestaat de doelstelling erin het tekort terug te brengen van 3,4% van het bbp (of zelfs minder) in 2010 tot 3,2% van het bbp in 2011 en 2,5% van het bbp in 2012. De beoogde verbetering in 2011 lijkt wellicht beperkt (nauwelijks 0,2% van het bbp) maar er dient hier aan herinnerd dat het traject bij ongewijzigd beleid in het bijzonder weinig gunstig is voor Entiteit I. Het begrotingssaldo "bij ongewijzigd beleid" van Entiteit I zou immers verslechteren met 0,3% van het bbp in het basisscenario en dit hoofdzakelijk als gevolg van de aanvullende vermelde overdracht van fiscale ontvangsten van 0,4% van het bbp ten gunste van de G&G.

In de volgende stap werd het hierboven gedefinieerde normatieve traject geconfronteerd met het hiervoor gedefinieerde en besproken overeenkomstige basistraject. Dit laat een geactualiseerde raming toe van de ex post te realiseren begrotingsinspanningen, en meer bepaald van de te boeken verbeteringen op het vlak van de primaire saldi, rekening houdend met de vermindering van de rentelasten die door het beleid van begrotingsconsolidatie progressief teweeggebracht wordt, door de omkering van het "sneeuwbal"-effect en door de verlaging van de schuldgraad.

Eerst zullen we de te verrichten consolidatie-inspanningen voor de termijn 2011-2012 ramen om de hierboven gedefinieerde geaggregeerde en gedesaggregeerde trajecten te respecteren. Daarna zullen we op dezelfde manier tewerk gaan voor de jaren 2013 tot en met 2015. Eerst zullen we op het gezamenlijke en geaggregeerde niveau tewerk gaan en vervolgens op een meer gedesaggregeerd niveau, zijnde op het niveau van de twee grote Entiteiten, maar in een institutionele context en bij begrotingsstructuren die ongewijzigd verondersteld worden. Zo zullen we de specifieke begrotingstrajecten per Entiteit evalueren die overeenstemmen met verschillende hypothesen op het vlak van de verdeelsleutel van de te voeren consolidatie-inspanningen.

Er dient vooreerst aan herinnerd te worden dat met de macro-economische, financiële en budgettaire hypothesen die in het referentie- of Basisscenario weerhouden worden, het begrotingstekort in 2015 nog een beetje meer dan 4,5% van het bbp zou bedragen (meer precies 4,6%). In vergelijking met de doelstelling van een overschot van 0,2% van het bbp

(structureel evenwicht) betekent dit een geraamde nominale kloof van 4,8% van het bbp, of bijna 21 miljard euro tegen lopende prijzen van 2015 of nog van ongeveer 18,8 miljard euro tegen constante prijzen van 2010.

Bij deze oefening veronderstellen we voor de eenvoud dat de impliciete rentevoet in het normatieve traject ongewijzigd zou blijven in vergelijking met die welke in het referentietraject weerhouden werd. De uitgevoerde berekeningen tonen aan dat ondanks deze voorzichtige en zelfs behoudende hypothese op het vlak van de rentevoeten, het tot stand brengen van een structureel en progressief programma van begrotingssanering zou toelaten om de verhoging van de schuldgraad af te remmen (van de orde van 8,3% van het bbp eind 2014 en van 12,8% van het bbp eind 2015). Bijgevolg zouden aanzienlijke geïnduceerde of endogene bezuinigingen gerealiseerd worden op het vlak van de rentelasten (van iets meer dan -0,3% van het bbp in 2015). Daarom zou de ex post te leveren globale *primaire* inspanning teruggebracht worden tot 4,5% van het bbp in 5 jaar (inclusief 2011) in de plaats van 4,8% van het bbp; dit is ondanks alles 19,5 miljard tegen lopende prijzen van 2015 en 17,4 miljard tegen constante prijzen (van 2010).

Tabel 35

Globaal normatief traject en te realiseren inspanningen inzake begrotingsconsolidatie

Normatief traject van terugkeer naar structureel evenwicht in 2015						
In % van het bbp	2010	2011	2012	2013	2014	2015
NFB in het Basisscenario	-4,6%	-4,5%	-4,5%	-4,5%	-4,7%	-4,6%
* Rentelasten (EDP)	3,5%	3,5%	3,6%	3,8%	4,0%	4,1%
* Primair saldo	-1,1%	-1,0%	-0,9%	-0,7%	-0,7%	-0,6%
Schuldgraad	97,5%	98,4%	99,1%	99,6%	100,3%	100,9%
Normatieve NFB	-4,6%	-3,7%	-2,8%	-1,8%	-0,8%	0,2%
* Geïnduceerde rentelasten (EDP)	3,5%	3,5%	3,6%	3,7%	3,8%	3,7%
* (Normatief) primair saldo	-1,1%	-0,3%	0,8%	2,0%	2,9%	3,9%
Schuldgraad	97,5%	97,5%	96,9%	94,8%	91,8%	88,0%
Verschil t.o.v. het Basisscenario						
Normatieve NFB (EDP) ("+" = verbetering)	0,0%	0,7%	1,7%	2,7%	3,8%	4,8%
* Rentelasten (EDP)	0,0%	0,0%	0,0%	-0,1%	-0,2%	-0,3%
* Primair saldo (= gecumuleerde inspanning)	0,0%	0,7%	1,7%	2,6%	3,6%	4,5%
<i>idem Jaarlijkse bijkomende inspanning</i>	0,0%	0,7%	1,0%	0,9%	1,0%	0,9%
Schuldgraad	0,0%	-0,9%	-2,2%	-4,8%	-8,4%	-12,9%
Bijkomende jaarl. prim. inspanning (mio € prijzen 2011)		2575	3730	3720	4180	3690

(°) Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen van een variabele verschillen van het in de tabel vermelde totaal (op 0,1% na).

Op korte termijn bedraagt de geraamde globale primaire inspanning om een tekort van -3,7% van het bbp in 2011 te bereiken, ongeveer 2,6 miljard euro. Tot 2012 bedraagt die cumulatief bijna 6,3 miljard tegen lopende prijzen, waarvan 3,7 miljard aanvullend (tegen prijzen van 2011) in 2012 voor zover de doelstelling voor 2011 zou bereikt zijn zonder omvangrijke eenmalige maatregelen.

De te leveren globale primaire inspanning op middellange termijn van 4,5% van het bbp in minder dan 5 jaar (jaren 2011-2015) blijft aanzienlijk, zelfs indien die 0,5% van het bbp minder bedraagt dan wat een jaar geleden als vereist werd beschouwd (Advies HRF van januari 2010).

Voor de raming van de omvang van die inspanning volstaat het eraan te herinneren dat die grosso modo overeenkomt met de tegenwaarde van bijna 10% van de huidige totale primaire uitgaven (9,4% meer precies). Met andere woorden, indien die inspanning volledig zou moeten verwezenlijkt worden door verlagingen van de primaire uitgaven, zou de reële groei van die laatste – inclusief sociale uitkeringen – van de Gezamenlijke Overheid ongeveer met 2% gemiddeld per jaar gedurende 5 opeenvolgende jaren verlaagd moeten worden, ten opzichte van de reeds beperkte of vertraagde groeitempo's van het referentietraject tot 2015. Aangezien dit reëel gemiddeld groeitempo gemiddeld 1,9% bedraagt over de periode 2010-2015 in het referentiescenario, zou dit neerkomen op het terugdringen van dit groeitempo tot heel weinig onder nul (bevriezing in reële termen) gedurende 5 opeenvolgende jaren. Indien dit verschil van 2% zou moeten worden toegepast en overgedragen op de grote categorieën van de primaire uitgaven, zou de reële groei van de sociale uitkeringen moeten worden teruggebracht tot 0,8% per jaar (in de plaats van 2,8% in het Basisscenario) en die van de overige primaire uitgaven (die buiten vergrijzing) tot -1,0% per jaar (voor de Gezamenlijke Overheid, in de plaats van +1,0% in het Basisscenario). Een dergelijk veralgemeend en verlengd programma van budgettaire bezuinigingen houdt nochtans het risico in dat de structurele heroriëntering van de overheidsuitgaven in de zin van een selectieve verhoogde steun aan de versterking van de duurzame groeicapaciteit en van de sociale cohesie zou bemoeilijkt worden.

Zelfs indien de helft van de hier geraamde saneringsinspanning zou moeten verwezenlijkt worden bij de ontvangsten, met name 2,25% van het bbp in 5 jaar of nog 4,8% van het totaal van de huidige overheidsontvangsten (fiscale, para-fiscale en niet-fiscale), zou de geraamde reële groei van de totale primaire uitgaven gemiddeld verlaagd moeten worden met nog iets meer dan de helft, dus van 1,9% tot 0,9%. Toegepast op de grote categorieën van de primaire uitgaven zou dat dus neerkomen op een maximale toegestane groei voor het geheel van de sociale uitkeringen (incl. gezondheidszorg, het geheel van de pensioenen van de privé- en de overheidssector, enz.) van 1,8% en van gemiddeld 0% voor de uitgaven exclusief sociale uitkeringen voor de Gezamenlijke Overheid. In dat geval zou de reële jaarlijkse toelaatbare groei van het geheel van de primaire uitgaven matig positief blijven, maar zou die slechts hoogstens een derde mogen bedragen van het groeitempo dat gedurende het afgelopen decennium werd waargenomen.

Indien tenslotte de sanering volledig zou moeten plaats hebben via de ontvangsten, zou dat de effectieve ratio van de overheidsontvangsten tot meer dan 51% van het bbp verhogen, wat duidelijk hoger is dan de vorige piek van 48,4% van het bbp (exclusief eenmalige maatregelen) die in 1998 werd bereikt op het einde van de budgettaire saneringsfase met het oog op de toetreding tot de euro. Rekening gehouden met het reeds relatief hoge niveau van de verplichte heffingen in België en in het bijzonder van die op de factor arbeid, zou een dergelijke verzwaaring ervan niet zonder gevolgen blijven op de macro-economische concurrentiekracht (via de afgeleide gevolgen op de kosten en de prijzen) of op de meest mobiele belastbare grondslagen die zouden aangetast worden. Bovendien betreffen de uitgevoerde budgettaire aanpassingen in bijna alle Europese buurlanden zowel structurele

besparingen bij de primaire uitgaven als selectieve verhogingen van de ontvangsten. Indien ten slotte de verhoging van de heffingen de factor arbeid zou moeten ontzien en bijna uitsluitend zou moeten toegepast worden op de andere belastbare grondslagen (kapitaal of inkomens uit vermogen, energieproducten en binnenlandse uitgaven voor finale consumptie of voor woongebouwen), zou die verhoging van de heffingen in relatieve termen aanzienlijk zijn en het belangrijke risico lopen uiteindelijk contraproductief en minstens gedeeltelijk onuitvoerbaar te zijn.

Tenslotte is het duidelijk dat zo'n belangrijke en omvangrijke budgettaire sanering – die minstens even groot is als die welke werd verwezenlijkt in 1993-98 – van toepassing zal moeten zijn op alle domeinen en op alle niveaus van de Gezamenlijke Overheid, volgens becijferde arbitrages « ontvangsten / primaire uitgaven » die uiteindelijk zullen afhangen van politieke keuzen in functie ook van de andere prioriteiten van het gevoerde economisch beleid, het sociaal beleid en het milieubeleid.

II.3.2. Normatieve trajecten tot 2012 per grote Entiteit

Het is nuttig die bijkomende inspanningen eveneens per grote Entiteit tot 2012 te analyseren. Daarvoor is het nodig dat tot in 2012 de verdeelsleutel « 65% / 35% » wordt toegepast die in het Stabiliteitsprogramma van januari 2010 tot dat jaar werd in aanmerking genomen. Daarbij moet rekening worden gehouden met de reeds in 2010 verwezenlijkte geleverde structurele inspanningen, zoals gedefinieerd op basis van de analyse van de structurele budgettaire verwezenlijkingen per Entiteit (Deel I van dit verslag).

Tabel 36

Basisscenario's en normatieve trajecten per Entiteit tot 2012

Basisscenario en normatief traject - Horizon 2012				Evolutie	
In % bbp	2010	2011	2012	2012-2011	2012-2010
Basisscenario					
Gezamenlijke Overheid	-4,6%	-4,5%	-4,5%	-0,1%	0,0%
* Entiteit I	-3,4%	-3,7%	-3,7%	-0,1%	-0,3%
* Entiteit II	-1,1%	-0,8%	-0,8%	0,0%	0,3%
+ Gemeenschappen en Gewesten	-0,8%	-0,3%	-0,3%	0,0%	0,5%
+ Lokale Overheden	-0,4%	-0,5%	-0,5%	0,0%	-0,2%
Nieuw normatief scenario					
	<i>Geraamde real.</i>	<i>Nieuw</i>			
Gezamenlijke Overheid	-4,6%	-3,7%	-2,8%	0,9%	1,7%
* Entiteit I	-3,4%	-3,2%	-2,5%	0,7%	0,9%
* Entiteit II	-1,1%	-0,5%	-0,4%	0,2%	0,8%
+ Gemeenschappen en Gewesten	-0,8%	-0,2%	-0,1%	0,1%	0,6%
+ Lokale Overheden	-0,4%	-0,3%	-0,2%	0,1%	0,2%
Vershil = Te realiseren verbetering					
Gezamenlijke Overheid	0,0%	0,7%	1,7%	1,0%	1,7%
* Entiteit I	0,0%	0,4%	1,2%	0,8%	1,2%
* Entiteit II	0,0%	0,3%	0,5%	0,2%	0,5%
+ Gemeenschappen en Gewesten	0,0%	0,1%	0,2%	0,1%	0,2%
+ Lokale Overheden	0,0%	0,2%	0,3%	0,1%	0,3%

(°) Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen van een variabele verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Het blijkt dat de bijkomende in 2011 te verwezenlijken inspanning van 0,7% van het bbp om het globaal begrotingstekort terug te brengen tot -3,7% van het bbp, voor iets meer dan 0,4% van het bbp (1,6 miljard volgens de ramingen) moet geleverd worden door Entiteit I en de rest (ongeveer 0,9 miljard) door Entiteit II waaronder in het bijzonder door de Lokale overheden. De verdeelsleutel "65%/35%" wordt hier nageleefd maar de compensatie voor de bijkomende inspanning van Entiteit II van 2010 wordt verschoven naar 2012. Dat jaar zou Entiteit I iets meer dan drie vierden van de globale bijkomende saneringsinspanning ten laste kunnen nemen (bijna 0,8% van het bbp op een totaal van 1,0% van het bbp), zodat de verdeelsleutel "65%/35%" gecumuleerd over de drie jaren 2010-2011-2012 kan nageleefd worden.

Zoals reeds werd onderstreept in het Advies van de Afdeling van januari 2010, zou immers de door Entiteit II in 2010 geleverde budgettaire structurele consolideringsinspanning, met name door de deelgebieden, veruit het evenredig gewicht van die Entiteit binnen het geheel van de Belgische overheidsfinanciën overtroffen hebben. Die inspanning zou minimum 0,2% van het bbp (53) bedragen en zou op zich alleen al de opgetekende verbetering verklaren

53 De bijna volledige afschaffing in 2010 van de « jobkorting » in het Vlaams Gewest vormt op zich reeds een welomschreven structurele inspanning van ongeveer 0,2% van het bbp. De structurele ratio van de finale primaire uitgaven van Entiteit II blijft daarentegen bijna stabiel in 2010, waarbij de op het niveau van de

van het globaal structureel primair saldo op het geconsolideerd niveau van de Gezamenlijke Overheid op basis van de methodologie van de Europese Commissie. De toepassing van de verdeelsleutel van de effectieve budgettaire saneringsinspanningen moet echter gecumuleerd over de tijd berekend en beoordeeld worden, over de periode 2009-2012 of zelfs ook daarna. De « meer dan evenredige » door Entiteit II in 2010 verwezenlijkte inspanning, ten belope van ongeveer 0,13%, moet dus verrekend (en afgetrokken van) met de in 2011-2012 door die Entiteit te leveren inspanning om elk van de twee grote Entiteiten op een billijke en coherente wijze te behandelen ten opzichte van de vastgelegde criteria en dit niet eenmalig maar wel cumulatief over het geheel van de beschouwde periode. Die correctieprocedure was reeds voorzien en toegepast voor de jaren 2010-2011 in het vorige Advies (januari 2010) van de Afdeling.

De begrotingen voor 2011 van Entiteit II zijn reeds ingediend en het hier voor die Entiteit toegepaste basistraject houdt bijgevolg hoofdzakelijk rekening met de saneringsinspanningen en bezuinigingsverbintenissen die reeds ingeschreven zijn voor 2011. Dit is minder het geval bij Entiteit I waar nog aanvullende correctiemaatregelen moeten beslist en geïmplementeerd worden om een gelijkwaardige inspanning te leveren om het in 2010 bij die Entiteit waarneembaar gebrek aan verbetering van het in 2010 structurele primaire saldo te compenseren (54).

Voor 2012 bedraagt het budgettaire verschil (gecumuleerd met 2011) 1,7% van het bbp in het Basisscenario ten opzichte van de nieuwe beoogde doelstelling. Globaal betekent dit een bijkomende structurele inspanning (ten opzichte van 2011) van 1,0% (hetzij een inspanning van gemiddeld 0,85% van het bbp voor de twee jaren). Over de twee jaren tezamen zou het weg te werken gecumuleerd verschil verdeeld worden over de twee grote Entiteiten ten belope van 1,2% van het bbp over Entiteit I (iets meer dan 70% van het totaal) en van 0,5% van het bbp (ongeveer iets minder dan 30% van het totaal) over Entiteit II, waarvan ongeveer drie vijfden over de Lokale overheden op basis van de thans beschikbare ramingen. Dit cijfer van 30% over twee jaar dekt evenwel niet de relatief belangrijker discretionaire bijdrage van Entiteit II in 2010 tot de waargenomen globale inspanning. De globale theoretische en relatieve bijdrage van Entiteit II zou dan 35% (over 3 jaar) bedragen.

Tenslotte blijft de tot 2012 te leveren bijkomende primaire discretionaire budgettaire saneringsinspanning om het Belgisch overheidstekort tot 2,8% van het bbp terug te brengen aanzienlijk, namelijk minstens ongeveer 6,3 miljard euro tegen lopende prijzen, waarvan ongeveer 4,5 miljard ten laste van Entiteit I en 1,8 miljard ten laste van Entiteit II.

---

deelgebieden geraamde daling (iets meer dan 0,1% van het bbp) is geneutraliseerd door een geraamde symmetrische stijging bij de Lokale overheden.

54 Ter herinnering, de structurele ratio van de primaire uitgaven van Entiteit I zou in 2010 nog met 0,5% van het bbp gestegen zijn, waarvan 0,3% van het bbp bij de primaire uitgaven exclusief sociale uitkeringen (het grootste deel bij de loonkostensubsidies van de FO evenals van de Sociale Zekerheid). Voor de fiscale overdrachten naar Entiteit II zou de ratio van de totale overheidsontvangsten exclusief de eenmalige maatregelen van Entiteit I slechts (met 0,3% van het bbp) gestegen zijn dank zij een gelijkwaardige stijging van de niet-fiscale en niet parafiscale ontvangsten die voor een groot deel moeilijk kan beschouwd worden als van discretionaire aard.

II.4 Begrotingstrajecten 2012-2015 en verdeling van de bijkomende consolidatie-inspanningen tussen Entiteiten

De normatieve begrotingstrajecten die een jaar geleden, zowel globaal als per Entiteit, door de Afdeling werden gedefinieerd, om het globaal Belgisch overheidstekort terug te brengen tot 3% van het bbp in 2012, werden opgesteld op basis van het principe van een verdeelsleutel “65% - Entiteit I / 35% - Entiteit II” voor de door de twee grote Entiteiten te leveren globale inspanning op het vlak van het primair saldo (primaire inspanning). Die verdeelsleutel zou evenredig zijn met het relatieve belang van de twee Entiteiten in de effectieve totale finale primaire uitgaven van de Gezamenlijke Overheid – en dus vanuit dit oogpunt evenwichtig geacht.

Voor de jaren na 2012 bestaat er in dit stadium geen politiek akkoord over een toekomstige verdeelsleutel, ook al werden er reeds alternatieve sleutels besproken en voorgesteld, met name een “gemengde” sleutel (ontvangsten en uitgaven) van ongeveer “76,5% / 23,5%”. Bovendien zullen een latere staatshervorming, een herziening van de bevoegdheidsverdeling en de daaraan gekoppelde financieringsmechanismen onvermijdelijk de verdeling van de tussen de Entiteiten bestaande budgettaire randvoorwaarden wijzigen en dus ook de begrotingstrajecten “bij ongewijzigd beleid”. Ter illustratie kan het echter nuttig zijn om de gesplitste becijfering aan te passen die voortvloeit uit de eerder gebruikte methodologie (Advies van januari 2010 van de Afdeling), en dat voor de jaren na 2012, om te wijzen op de context van de budgettaire randvoorwaarden waarmee elke staatshervorming logischerwijze rekening zou moeten houden.

De centrale door de Afdeling gebruikte verdeelsleutel blijft die van een verlenging tot 2015 van de bestaande verdeelsleutel. Ter illustratie werden twee alternatieve scenario's toch beoordeeld, namelijk enerzijds het hierboven vermelde scenario met een alternatieve sleutel “76,5% - Entiteit I / 23,5% - Entiteit II” en anderzijds het scenario met een convergerende en gelijktijdige terugkeer naar het structureel begrotingsevenwicht in 2015.

II.4.1 Centraal scenario van de voortzetting van de verdeelsleutel “65%-Entiteit I 35%-Entiteit II” tot 2015

Het eerste scenario dat hierna wordt uiteengezet, is gebaseerd op een eenvoudige voortzetting van de bestaande sleutel (65% - Entiteit I / 35% - Entiteit II), en waarbij wordt uitgegaan van de nieuwe begrotingsdoelstellingen 2012. Deze doelstellingen, zoals hiervoor opnieuw gedefinieerd op basis van het laatste Stabiliteitsprogramma, worden verondersteld te zijn bereikt voor zover de in aanmerking genomen gunstige hypothesen inzake groei juist blijken te zijn.

Het belangrijkste besluit uit dit scenario is dat, zoals aangegeven in het Advies van de HRF van januari 2010 maar op een nog iets duidelijker manier, het resulteert in een doelstelling inzake begrotingsoverschot van Entiteit II ten belope van 1,2% van het bbp (1,0% van het bbp in het Advies 2010) dat aldus een symmetrisch normatief tekort compenseert van iets minder dan 1,0% van het bbp van Entiteit I.

Tabel 37
Normatief traject na 2012 met verdeling "65% / 35%" van de primaire saneringsinspanning

Normatief scenario na 2012 met verdeelsleutel "65% / 35%" voor de saneringsinspanning		2012	2013	2014	2015
In % van het bbp					
Basisscenario na 2010: NFB					
Gezamenlijke Overheid	A.	-4,5%	-4,5%	-4,7%	-4,6%
* Entiteit I	A.I	-3,7%	-3,9%	-4,2%	-4,3%
* Entiteit II	A.II	-0,8%	-0,6%	-0,5%	-0,4%
Normatief scenario: NFB					
Gezamenlijke Overheid	B.	-2,8%	-1,8%	-0,8%	0,2%
Vershil / Basisscenario, w.o.	C=B-A	1,7%	2,7%	3,8%	4,8%
* Entiteit I	C.I	1,1%	1,8%	2,5%	3,1%
* Entiteit II	C.II	0,6%	0,9%	1,3%	1,7%
PRSA Basisscenario na 2012- Tot.					
* Entiteit I	D.I	0,7%	0,7%	0,5%	0,5%
* Entiteit II	D.II	0,1%	0,3%	0,5%	0,6%
Genorm. prim. inspanning na 2010 = Verschil	E.	1,7%	2,6%	3,7%	4,5%
Gecumuleerde inspanning na 2012, w.o.	F.	0,0%	0,9%	2,0%	2,8%
* Entiteit I (65%)	F.I	0,0%	0,6%	1,3%	1,8%
* Entiteit II (35%)	F.II	0,0%	0,3%	0,7%	1,0%
Genormeerd primair saldo					
* Entiteit I (65%)	G.I	0,7%	1,3%	1,7%	2,4%
* Entiteit II (35%)	G.II	0,1%	0,6%	1,2%	1,6%
Rentelasten normatief scenario					
* Entiteit I	H.I	3,2%	3,3%	3,4%	3,4%
* Entiteit II	H.II	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%
Resulterende genormeerde NFB					
* Genormeerde NFB Entiteit I	I.I	-2,5%	-2,0%	-1,6%	-1,0%
* Genormeerde NFB Entiteit II	i.II	-0,3%	0,2%	0,8%	1,2%

(°) Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen van een variabele verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

Een dergelijke divergentie van normatieve saldi kan fundamenteel aan het volgende feit worden toegeschreven. In dit "normatieve" scenario ent de proportionele primaire saneringsinspanning van de 2 Entiteiten zich op de respectieve uiteenlopende trajecten in het Basisscenario van de primaire saldi (zie onderstaande tabel): een "endogene" verslechtering in 2012-2015 van 0,2% van het bbp voor Entiteit I (maar een verbetering van 0,2% van het bbp buiten vergrijzing), vergeleken met een "endogene" verbetering van 0,6% van het bbp voor Entiteit II. Deze laatste zou evenwel tot een verbetering van 0,4% van het

bbp beperkt blijven na correctie voor de investeringscyclus van de Lokale Overheden of de “iLO” (55). De bijdrage van Entiteit I tot de globale verbetering van het primaire saldo buiten vergrijzing (en gecorrigeerd voor de iLO-cyclus) bedraagt aldus in het Basisscenario voor de periode 2012-2015 iets meer dan 30% van het totaal (0,6% van het bbp), een percentage dicht bij het relatieve aandeel van Entiteit I in diezelfde uitgaven in 2010 of van haar verwacht aandeel in 2012 (34%).

Tabel 38
Primaire saldi in het Basisscenario en componenten

Primaire saldi in het basisscenario en bestanddelen					Evolutie
In % van het bbp	2012	2013	2014	2015	2012-15
Totaal primair saldo (Entiteiten I en II)	-0,9%	-0,7%	-0,7%	-0,6%	0,4%
* Entiteit I	-0,5%	-0,5%	-0,7%	-0,7%	-0,2%
+ Vergrijzing (basis 2012=0%)	0,0%	-0,1%	-0,3%	-0,4%	-0,4%
+ Buiten de Vergrijzing (BdV)	-0,5%	-0,4%	-0,5%	-0,3%	0,2%
* Entiteit II	-0,5%	-0,2%	0,0%	0,1%	0,6%
+ iLO	-0,2%	0,0%	0,1%	0,0%	0,2%
+ Excl. iLO	-0,3%	-0,2%	-0,1%	0,1%	0,4%
Totaal BdV gecorr. voor iLO	-0,7%	-0,6%	-0,5%	-0,2%	0,6%

Bemerking: Door afronding van de cijfers is het mogelijk dat de som van bepaalde samenstellende delen uit de tabel niet volledig overeenstemt met het totaal ervan (op 0,1% na).

De theoretische bepaling van dergelijke begrotingsoverschotten bij Entiteit II of minstens van bepaalde componenten ervan is uiteraard zeer problematisch, zowel uit financieel oogpunt (accumulatie van stijgende netto overheidsactiva door bepaalde entiteiten) als uit economisch oogpunt, zonder te spreken over het geringe politiek realisme ervan.

De resultaten van dit illustratief scenario, zoals trouwens ook van de twee volgende scenario's, bevestigen alleen duidelijk een centraal besluit uit het vorige Advies van de Afdeling (blz. 24):

“Uit de prospectieve analyse blijkt duidelijk dat het financiële, institutionele en budgettaire kader van het bestaande Belgische fiscale federalisme niet meer verenigbaar is, in de context van de vergrijzing, met een terugkeer naar het begrotingsevenwicht in 2015 dat tegelijk evenredig zou verdeeld worden tussen (en binnen) de grote Entiteiten en zou leiden, voor elk overheidsniveau, tot houdbare begrotingssaldi die nauw bij elkaar zouden aansluiten.”

55 Men gaat immers in overeenstemming met het historisch profiel van de investeringscyclus van de lokale overheden uit na 2012, jaar van gemeenteraadverkiezingen, van een « spontane » afname van die uitgaven ten belope van 0,3% van het bbp tussen 2012 en 2014-2015.

II.4.2 Scenario van een structureel globaal evenwicht tot 2015 met een alternatieve "gemengde" verdeelsleutel (76,5% - Entiteit I / 23,5% - Entiteit II)

Het tweede scenario (onderstaande tabel) verschilt slechts van het voorgaande door het gebruik van een alternatieve verdeelsleutel voor de te verwezenlijken globale primaire inspanning (56), dit is een sleutel die iets gunstiger is voor Entiteit II en symmetrisch daarmee ongunstiger voor Entiteit I. Deze sleutel bedraagt "76,5% - Entiteit I / 23,5% Entiteit II", een verschuiving van een relatief aandeel van 11,5% van het totaal in vergelijking met de sleutel "65% / 35%" van het centraal scenario (praktisch een derde minder vanuit het gezichtspunt van Entiteit II). Met deze nieuwe sleutel wordt de gecumuleerde saneringsinspanning over 3 jaar van Entiteit II verminderd met 0,3% van het bbp, of bijna 30% in relatieve termen, en deze van Entiteit I wordt symmetrisch verzaamd met 0,3% van het bbp of meer dan 17% in relatieve termen.

Dit zou betekenen dat Entiteit I, naast de reeds zeer omvangrijke fiscale en budgettaire saneringsinspanning die vereist is op basis van de verdeelsleutel "65%/35%", dan nog een bijkomende inspanning zou moeten leveren van 0,3% van het bbp. Die inspanning kan geleverd worden ofwel bij de ontvangsten, ofwel via een bijkomende verlaging bij de primaire uitgaven (van 1% in drie jaar tot 2015 voor gans de Entiteit, of bijna 4% indien die verlaging enkel zou worden toegepast op de primaire uitgaven exclusief sociale uitkeringen van Entiteit I).

Tabel 39

Normatieve trajecten per Entiteit met een alternatieve verdeelsleutel

Normatief scenario na 2012 met verdeelsleutel "76,5% / 23,5%		2012	2013	2014	2015
In % van het bbp					
Basisscenario: NFB					
Gezamenlijke Overheid	A.	-4,5%	-4,5%	-4,7%	-4,6%
* Entiteit I	A.I	-3,7%	-3,9%	-4,2%	-4,3%
* Entiteit II	A.II	-0,9%	-0,6%	-0,5%	-0,4%
Normatief scenario: NFB					
Gezamenlijke Overheid	B.	-2,8%	-1,8%	-0,8%	0,2%
Vershil / Scenario bij OB w.o.	C=B-A	1,7%	2,7%	3,8%	4,8%
* Entiteit I	C.I	1,3%	2,1%	2,9%	3,7%
* Entiteit II	C.II	0,4%	0,6%	0,9%	1,1%
Primair saldo basisscenario					
* Entiteit I	D.I	0,8%	1,0%	1,0%	1,1%
* Entiteit II	D.II	0,7%	0,7%	0,5%	0,5%
Genorm. prim. inspanning = Vershil	E.	0,1%	0,3%	0,5%	0,6%
Genorm. prim. inspanning = Vershil	E.	1,7%	2,6%	3,7%	4,5%
Gecumuleerde inspanning na 2012, w.o.	F.	0,0%	0,9%	2,0%	2,8%
* Entiteit I (76,5%)	F.I	0,0%	0,7%	1,5%	2,1%
* Entiteit II (23,5%)	F.II	0,0%	0,2%	0,5%	0,7%
Genormeerde primair saldo na 2012					
* Entiteit I (76,5%)	G=D+F	0,8%	2,0%	2,9%	3,9%
* Entiteit I (76,5%)	G.I	0,7%	1,4%	2,0%	2,7%
* Entiteit II (23,5%)	G.II	0,0%	0,5%	1,0%	1,2%
Rentelasten normatief scenario					
* Entiteit I	H.	3,6%	3,7%	3,8%	3,7%
* Entiteit I	H.I	3,2%	3,3%	3,3%	3,3%
* Entiteit II	H.II	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%
Genormeerde NFB					
* Genormeerde NFB Entiteit I	I.=G-H	-2,8%	-1,8%	-0,8%	0,2%
* Genormeerde NFB Entiteit I	I.I	-2,5%	-1,9%	-1,4%	-0,7%
* Genormeerde NFB Entiteit II	i.II	-0,4%	0,1%	0,5%	0,9%

(°) Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen van een variabele verschillen van het in de tabel vermelde totaal (op 0,1% na).

56 Dit is 2,8% van het bbp in 3 jaar of iets meer dan 0,9% van het bbp gemiddeld per jaar.

Zelfs in dit geval zou het normatieve traject van Entiteit II overeenstemmen met een doelstelling van een licht begrotingsoverschot (0,1% van het bbp) vanaf 2013 en met een overschot van bijna 0,9% van het bbp in 2015; dit is een raming die aansluit bij wat de Afdeling een jaar geleden heeft berekend (een overschot van 1,0% van het bbp) op basis van een verdeelsleutel "65% / 35%" waarvan de voortzetting werd verondersteld.

Bij ongewijzigde begrotingsstructuren en Financieringswet en ook in de context van een vereiste aanzienlijke begrotingsconsolidatie tot 2015, wordt eens te meer het probleem van de onverenigbaarheid bevestigd, enerzijds van de bekommernis van een evenwichtig geachte verdeling van de globaal vereiste begrotingsinspanning en fiscale inspanning tussen de grote Entiteiten en anderzijds van de gelijktijdige wil om binnen hetzelfde tijdsbestek en voor elk overheidsniveau te komen tot in de tijd convergerende en houdbare begrotingsaldi.

II.4.3 Impliciete verdeling van de begrotingsinspanningen bij een doelstelling van structureel evenwicht (namelijk een effectief overschot van 0,1% van het bbp) voor elk van de twee grote Entiteiten

In een derde scenario daarentegen (cfr. onderstaande tabel) zou het eenvoudig behouden van de doelstelling van een structureel begrotingsevenwicht van elke Entiteit tot 2015 impliceren dat, in het bestaande budgettaire en institutioneel kader, de hele budgettaire consolidatie-inspanning voor de periode na 2012 (jaren 2013 tot en met 2015) alleen door Entiteit I zou worden gedragen (2,8% van het bbp of jaarlijks gemiddeld meer dan 0,9% van het bbp voor zover de respectieve begrotingsdoelstellingen voor 2012 door elke grote Entiteit worden gehaald.

In dit scenario zou de verplichte verbetering van het normatieve primair saldo van Entiteit II tussen 2012 en 2015 (57) 0,5% van het bbp bedragen in 3 jaar, terwijl de in het Basisscenario (of bij ongewijzigd beleid) geraamde "endogene" primaire verbetering zelf iets meer dan 0,5% van het bbp zou bedragen.

Ook in dit scenario zou de gecumuleerde inspanning van Entiteit II over het geheel van de periode 2009-2015 zich beperken tot deze van enkel de periode 2009-2012 om het tekort ervan terug te dringen tot 0,4% van het bbp in 2012. Die inspanning kan worden geraamd op 0,7% van het bbp (waarvan 0,2% van het bbp in 2010); dit is 35% van het totaal dat vereist is op het globale niveau. Over de hele periode 2009-2015 zou deze gecumuleerde inspanning echter beperkt worden tot eveneens 0,7% van het bbp, maar op een vereist totaal van 4,7% van het bbp in 6 jaar nu (waarvan 4,5% van het bbp in 2010-2015). Dat zou nauwelijks iets meer dan 13% van het totaal zijn, vergeleken met 4,1% van het bbp (of meer dan 85% van het totaal) ten laste van Entiteit I, waarvan de Sociale Zekerheid meer dan twee derden van de finale primaire uitgaven vertegenwoordigt.

Een dergelijke verticale verdeling van de inspanningen is overduidelijk niet evenwichtig. Zoals de twee voorgaande toont dit scenario daarentegen duidelijk dat de momenteel

---

57 Op basis van een tekort van Entiteit II dat verondersteld wordt te zijn teruggebracht in 2012 tot 0,4% van het bbp in overeenstemming met de in het laatste Stabiliteitsprogramma of in het nieuwe normatieve traject 2010-2012 van de HRF vastgelegde doelstelling.

bestaande contradictie tussen de twee doelstellingen, met name 1) een evenwichtige verdeling van de inspanningen en 2) de budgettaire houdbaarheid op elk overheidsniveau, slechts kan worden opgelost door een structurele herziening van de financieringsmechanismen die samenhangen met de toegenomen bevoegdheidsoverdrachten die op de agenda staan.

Deze herziening moet onvermijdelijk gaan in de richting van een duidelijke loskoppeling, en dat zowel inzake niveau (op korte termijn) als inzake ontwikkelingsdynamiek (tot 2015), van de bijkomende financiële middelen die in het kader van de nieuwe overgedragen bevoegdheden moeten worden toegekend, of van een herziening van de bestaande mechanismen van de Financieringswet in de zin van een minder snelle evolutie van de overdrachten van de Federale Overheid naar de deelgebieden, zeker minstens tot 2015.

Tabel 40

Verdeling van de primaire inspanningen in het scenario van terugkeer naar het structureel evenwicht in 2015 voor de twee grote Entiteiten

Traject van terugkeer naar het structureel evenwicht in 2015 voor elke grote Entiteit					
In % van het bbp		2012	2013	2014	2015
Genormeerde NFB	(1)	-2,8%	-1,8%	-0,8%	0,2%
* Entiteit I	(1a)	-2,5%	-1,7%	-0,9%	0,1%
* Entiteit II	(1b)	-0,3%	-0,1%	0,0%	0,1%
Overeenk. genorm. prim. saldo	(2)	0,8%	1,9%	2,9%	3,9%
* Entiteit I	(2a)	0,7%	1,6%	2,5%	3,4%
* Entiteit II	(2b)	0,1%	0,3%	0,5%	0,5%
PRSA na 2012 Basisscenario	(3)	0,8%	1,0%	1,0%	1,1%
* Entiteit I	(3a)	0,7%	0,7%	0,5%	0,5%
* Entiteit II	(3b)	0,1%	0,3%	0,5%	0,6%
Primaire inspanning na 2012	(4)=((2-3)	0,0%	0,9%	2,0%	2,8%
* Entiteit I	(4a)	0,0%	0,9%	2,0%	2,8%
* Entiteit II	(4b)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Gecumul. prim. inspanningen per periode		2009-12	Relat. %	2009-15	Relat. %
Totaal GO	(5)	1,9%	100,0%	4,7%	100,0%
* Entiteit I	(5a)	1,2%	65,0%	4,1%	86,8%
* Entiteit II	(5b)	0,7%	35,0%	0,6%	13,1%

(°) Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen van een variabele verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

BIJLAGEN - Tabel 41: Recent structureel begrotingstraject en structurele vooruitzichten in het Basisscenario

Effectief begrotingstraject en begrotingstraject na 2010 in het Basisscenario		In % bbp				Projectie post-2010				
Niet-discretionaire weerslagen en structurele evolutie		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Effectieve NFB	(1)	-0,3%	-1,3%	-6,0%	-4,6%	-4,5%	-4,5%	-4,5%	-4,7%	-4,6%
* Tot. cycl. budget. weersl. (incl. werkloosheid) - Niveau	(2)	1,4%	1,2%	-1,2%	-0,9%	-0,7%	-0,5%	-0,3%	0,0%	0,2%
* Weerslag "one shots" (definitie NBB)	(3)	0,0%	0,0%	-0,9%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Structurele NFB	(4)=(1)-(2+3)	-1,7%	-2,6%	-3,8%	-3,6%	-3,8%	-4,0%	-4,2%	-4,7%	-4,8%
pm. Jaarlijkse evolutie ("-" = verslechtering)	(5)=Δ(4)	-0,7%	-0,9%	-1,3%	0,3%	-0,2%	-0,2%	-0,1%	-0,5%	-0,2%
Structureel primair saldo (PRSA), w.o.:	(6)	2,2%	1,3%	-0,3%	-0,2%	-0,4%	-0,4%	-0,4%	-0,7%	-0,7%
- Correctie Rp (basis 2010) ("+"=gunstig)	(7)	0,9%	0,0%	-0,1%	0,0%	-0,3%	-0,3%	-0,3%	-0,3%	-0,4%
PRSA gecorr. voor relatieve prijzen (Rp)	(8)=(6-7)	1,4%	1,3%	-0,2%	-0,2%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	-0,4%	-0,4%
* Investeringscyclus van de LO of "iLO" ("-"=ongunstig)	(9)	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	-0,1%	-0,2%	0,0%	0,1%	0,0%
* Structureel PRSA gecorr. Rp en iLO, w.o.:	(10)=(8-9)	1,4%	1,3%	-0,1%	-0,3%	0,0%	0,1%	-0,1%	-0,5%	-0,4%
pm. Jaarlijkse evolutie ("-" = verslechtering)	(11)=Δ(10)	-1,1%	0,0%	-1,5%	-0,1%	0,3%	0,1%	-0,2%	-0,3%	0,1%
+ Struct.soc. uitkeringen ("-" = verhoging ratio)	(12)	1,2%	0,9%	0,2%	0,0%	-0,2%	-0,3%	-0,6%	-0,9%	-1,2%
+ Struct. PRSA "buiten de Vergrijzing" (gecorr. iLO)	(13)=(13a+13b)	0,1%	0,4%	-0,4%	-0,3%	0,2%	0,4%	0,5%	0,4%	0,8%
: Totale ontvangsten gecorr. voor one shots	(13.a)	-0,6%	0,0%	-0,3%	0,0%	0,4%	0,4%	0,2%	0,0%	0,1%
: Struct. PRU buiten de Vergr. gecorr. iLO ("-" = verhoging ratio)	(13.b)	0,8%	0,4%	-0,1%	-0,3%	-0,2%	0,1%	0,3%	0,4%	0,6%
pm. Niveau van de ontvangsten gecorr. voor one shots	(10a)	46,0%	46,6%	46,3%	46,6%	47,0%	47,0%	46,8%	46,6%	46,7%
pm. Niveau van de gecorr. tot. struct. PRU	(10b)	44,6%	45,3%	46,4%	46,8%	46,9%	46,8%	46,9%	47,0%	47,1%

(°) Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen van een variabele verschillen van het in de tabel vermelde totaal (op 0,1% na).

BIJLAGEN - Tabel 42: Terugblik en projectie na 2010 bij Entiteit I

Entiteit I - Begrotingstraject		In % van het bbp (°)								
Effect. & na 2010 in het Basisscenario		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
NFB (EDP-definitie)	(1)=(2-3)	-0,6%	-1,2%	-5,0%	-3,4%	-3,7%	-3,7%	-3,9%	-4,2%	-4,3%
* Primair saldo	(2)=(3-4)	2,9%	2,3%	-1,7%	-0,3%	-0,6%	-0,5%	-0,5%	-0,7%	-0,7%
+ Totale effectieve ontvangsten (excl. EU)	(3)	31,3%	31,9%	30,9%	32,0%	31,9%	32,0%	31,9%	31,8%	31,9%
: Eigen, vóór fiscale overdrachten	(3a)	40,5%	41,5%	40,6%	41,2%	41,6%	41,6%	41,5%	41,3%	41,5%
: Fiscale overdrachten aan Entiteit II	(3b)	-8,4%	-8,7%	-8,7%	-8,3%	-8,8%	-8,7%	-8,7%	-8,7%	-8,8%
+ Primaire uitgaven	(4)	28,3%	29,6%	32,6%	32,3%	32,5%	32,5%	32,4%	32,5%	32,6%
: Netto budg. overdr. aan Entiteit II	(4a)	0,8%	0,8%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,8%	0,8%
: Niet-gecorrigeerde finale	(4b)	27,5%	28,8%	31,7%	31,4%	31,6%	31,6%	31,6%	31,7%	31,7%
* Effectieve sociale uitkeringen	(4b.1)	20,8%	21,7%	23,7%	23,7%	23,8%	23,9%	24,1%	24,2%	24,3%
* Excl. sociale uitkeringen	(4b.2)	6,7%	7,1%	8,0%	7,7%	7,8%	7,7%	7,5%	7,5%	7,4%
* Rentelasten	(5)	3,5%	3,5%	3,3%	3,1%	3,1%	3,2%	3,3%	3,5%	3,6%
Netto budgettaire & fiscale overdrachten	(6)=(3b + 4a)	9,3%	9,5%	9,6%	9,2%	9,7%	9,6%	9,6%	9,6%	9,6%
Finale struct. prim. uitgaven in volume	(7)	28,7%	29,4%	30,2%	30,6%	30,9%	31,0%	31,2%	31,4%	31,6%
* Cycl. gecorr. sociale uitkeringen	(7a)	21,9%	22,2%	22,8%	23,1%	23,2%	23,5%	23,7%	24,0%	24,3%
* Excl. sociale uitkeringen	(7b)	6,9%	7,2%	7,3%	7,5%	7,7%	7,6%	7,4%	7,4%	7,3%
Niet-discret. verschil v.d. ratio v.d. finale PRU	(8)=(4b-7)	-1,2%	-0,6%	1,5%	0,7%	0,7%	0,6%	0,4%	0,3%	0,1%
* Finale one shots	(8a)	0,1%	0,0%	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
* Y-gap (noemer-effect)	(8b)	-0,7%	-0,6%	0,7%	0,5%	0,4%	0,3%	0,2%	0,0%	-0,1%
* Cyclische werkloosheid	(8c)	-0,1%	-0,2%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,1%
* Correctie perimeter	(8d)	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
* Effect "relatieve prijzen" (Rp)	(8e)	-0,4%	0,2%	0,2%	0,1%	0,3%	0,4%	0,3%	0,4%	0,4%
Niet-recurrente (one shots) ontvangsten	(9)	0,0%	0,0%	0,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
pm. Totale one shots	(10)=(8a+9)	0,1%	0,0%	0,9%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Gecorrigeerd structureel primair saldo	(11)=(2+8+10)	1,6%	1,6%	0,3%	0,5%	0,2%	0,1%	-0,1%	-0,5%	-0,5%
Idem, final., gecorr. v. overdr. binnen de GO	(12)=(11+d6)	1,5%	1,7%	0,5%	0,3%	0,4%	0,3%	0,0%	-0,4%	-0,4%
<i>Idem, jaarlijkse evolutie</i>	(12')	-1,1%	0,3%	-1,3%	-0,2%	0,1%	-0,1%	-0,2%	-0,4%	0,0%
Gecorr. struct. finaal PRSA excl. soc. uitk.	(13)=(12- d.7a)	0,2%	0,9%	0,2%	0,3%	0,5%	0,6%	0,7%	0,6%	0,8%
<i>Idem, jaarlijkse evolutie</i>	(13')	-0,6%	0,6%	-0,7%	0,1%	0,3%	0,1%	0,0%	-0,1%	0,2%
Impliciete schuld (Maastrichtdefinitie)	(14)	77,1%	81,8%	86,2%	86,6%	87,1%	87,3%	87,6%	88,2%	88,9%

(°) Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen van een variabele verschillen van het in de tabel vermelde totaal.

BIJLAGEN - Tabel 43: Terugblik en projectie na 2010 bij Entiteit II

Entiteit II - HRF-definitie Effectief begrotingstraject & na 2010 in het Basisscenario		In % van het bbp (°)				Projectie				
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
NFB	(1)=(2-3)	0,3%	-0,2%	-1,0%	-1,1%	-0,8%	-0,8%	-0,6%	-0,5%	-0,4%
* Primair saldo	(2)	0,6%	0,1%	-0,7%	-0,8%	-0,4%	-0,4%	-0,2%	0,0%	0,1%
+ Totale effectieve ontvangsten (excl. EU)	(2a)	15,6%	15,6%	15,8%	15,5%	15,9%	15,8%	15,7%	15,7%	15,7%
: Eigen, vóór fiscale overdrachten	(2a.1)	6,3%	6,0%	6,2%	6,3%	6,3%	6,2%	6,1%	6,1%	6,1%
: Fiscale overdrachten aan Entiteit II	(2a.2)	8,4%	8,7%	8,7%	8,3%	8,8%	8,7%	8,7%	8,7%	8,8%
: Netto ontvangen budg. overdrachten	(2a.3)	0,8%	0,8%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,8%	0,8%
+ Finale primaire uitgaven	(2b)	15,0%	15,4%	16,5%	16,3%	16,3%	16,2%	15,9%	15,7%	15,6%
* Rentelasten	(3)	0,3%	0,3%	0,3%	0,4%	0,4%	0,4%	0,5%	0,5%	0,5%
Finale struct. prim. uitgaven in volume	(4)	15,7%	15,7%	16,0%	16,0%	15,9%	15,7%	15,7%	15,6%	15,5%
* Eff. Vergrijzing	(5)	1,7%	1,7%	1,7%	1,7%	1,7%	1,7%	1,7%	1,8%	1,8%
* Excl. soc. uitkeringen (gecorr. v. iLO)	(6)	14,0%	14,0%	14,3%	14,3%	14,2%	14,0%	13,9%	13,8%	13,7%
Verschil PRU	(7)=(2b - 4)	-0,6%	-0,2%	0,5%	0,3%	0,5%	0,5%	0,2%	0,1%	0,1%
* Invest.cyclus van de LO (iLO)	(7a)	0,0%	0,0%	0,0%	-0,1%	0,1%	0,2%	0,0%	-0,1%	0,0%
* Y-gap	(7b)	-0,4%	-0,3%	0,3%	0,3%	0,2%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%
* Rp (Effect relatieve prijzen)	(7c)	-0,2%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
* One shots & perimeter	(7d)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Niet-recurrente (one shots) ontvangsten	(8)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Gecorrigeerde structurele primaire saldi	(9)=(2+7+8)	-0,1%	-0,1%	-0,2%	-0,5%	0,1%	0,1%	0,0%	0,1%	0,2%
Idem, finale (excl. overdrachten)	(10)=(9 - d.2a.3)	0,1%	-0,2%	-0,4%	-0,3%	-0,1%	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,1%
% jaarlijkse evolutie	(10')=d.(10)	0,0%	-0,3%	-0,2%	0,1%	0,2%	0,1%	0,0%	0,1%	0,1%
* Idem, buiten de Vergrijzing	(11)	0,1%	-0,2%	-0,3%	-0,3%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
% jaarlijkse evolutie	(11')=d.(11)	0,0%	-0,3%	-0,1%	0,0%	0,2%	0,1%	0,0%	0,1%	0,1%
Impliciete schuld van Entiteit II	(12)	7,1%	7,8%	10,0%	10,8%	11,3%	11,8%	12,0%	12,0%	12,0%

(°) Wegens afrondingen kan de som van de bestanddelen van een variabele verschillen van het in de tabel vermelde totaal (op 0,1% na).

HOOFDSTUK III.
BUDGETTAIRE EVALUATIE VAN DE GEMEENSCHAPPEN
EN DE GEWESTEN TEN OPZICHTE VAN DE BUDGETTAIRE
DOELSTELLINGEN VOOR DE PERIODE 2007 – 2011 EN
TOETSING VAN DE MEERJAREN VOORUITZICHTEN AAN
DE ILLUSTRATIEVE TRAJECTEN VAN DE AFDELING
WEERHOUDEN IN HET ADVIES VAN OKTOBER 2009

De methodologie die in onderhavig hoofdstuk wordt toegepast is verschillend van deze in de andere hoofdstukken van het Advies. Terwijl in de eerste twee hoofdstukken wordt uitgegaan van de nationale rekeningen opgesteld voor het geheel van gemeenschappen en gewesten, vertrekt hoofdstuk III van de individuele rekeningen van de deelgebieden.

Deze verschillende benadering kan, zowel wat de retrospectieve analyse betreft als de projecties naar de toekomst toe, oorzaak zijn van afwijkende resultaten.

Zo wordt het vorderingensaldo van de deelgebieden voor het begrotingsjaar 2010 in onderhavig hoofdstuk geraamd op -0,5% van het BBP terwijl dit in de andere hoofdstukken van het Advies op -0,8% van het BBP wordt ingeschat (58). Deze specifieke afwijking voor het jaar 2010 is te verklaren door de volgende factoren :

- de individuele gegevens die door de deelgebieden werden verstrekt en die in hoofdstuk III worden weerhouden, houden nog geen rekening gehouden met de mogelijk aanvullende ESR correcties voor 2010 die het vorderingensaldo van deze deelgebieden zouden kunnen verslechteren, inzonderheid het saldo van de Vlaamse Gemeenschap (500 miljoen euro) en het Waalse Gewest (200 miljoen euro);
- in hoofdstuk III worden niet alle deelgebieden reeds in rekening gebracht (de Duitstalige Gemeenschap en de drie Gemeenschapscommissies te Brussel ontbreken voorlopig nog)
- de informatie waarop de cijfergegevens in hoofdstuk III voor het begrotingsjaar 2010 gebaseerd zijn, is van recentere datum dan de cijfers weerhouden in de overige hoofdstukken van het Advies.

In een aanvullend advies zal meer duiding worden gegeven over de verdeling tussen de deelgebieden van de in de hoofdstuk II aanbevolen saneringsinspanningen voor de periode tot 2015.

---

58 Zie tabel 1 in Synthese en aanbevelingen, de tabellen 4 en 21 van hoofdstuk I en de tabellen 32 en 36 van hoofdstuk II.

III.1. Overzichtstabellen voor het geheel van de gemeenschappen en gewesten

III.1.1. Budgettaire doelstellingen voor de periode 2009 – 2012

Tabel 44

Budgettaire doelstellingen per deelgebied voor de periode 2009 – 2012

Gemeenschappen en Gewesten (x 1.000.000 euro)	Begrotingsdoelstellingen 2009 - 2012			
	2009	2010	2011	2012
Vorderingensaldi (NFB)	Budgettair akkoord 15.12.2009		Stabiliteitsprogramma 2009 - 2012 (a)	
Vlaamse Gemeenschap	-997,0	-493,3	0,0	0,0
Franse Gemeenschap	-266,5	-727,1	-548,0	-438,1
Duitstalige Gemeenschap	-32,0	-11,1	-3,9	-2,2
Waalse Gewest	-406,9	-364,7	-267,7	-134,4
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	-232,7	-313,0	-254,1	-172,3
Franse Gemeenschapscommissie	-4,0	-2,0	-8,1	-11,5
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	0,0	0,0	0,0	0,0
Vlaamse Gemeenschapscommissie	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal gemeenschappen en gewesten	-1.939,0	-1.911,2	-1.081,8	-758,5
<i>in % van het BBP</i>	<i>-0,6</i>	<i>-0,6</i>	<i>-0,3</i>	<i>-0,2</i>

(a) De doelstellingen stemmen overeen met de meerjaren vooruitzichten opgesteld door de deelgebieden naar aanleiding van de opmaak van hun initiële begroting 2010. Deze doelstellingen zijn het voorwerp van het ontwerp van budgettair akkoord van 3 februari 2010 en werden overgenomen in het Stabiliteitsprogramma van België 2009 - 2012 (inzonderheid tabel 15).

Voor de correcte interpretatie van de doelstellingen voor het begrotingsjaar 2010 en met het oog op de evaluatie van de naleving van voorvermelde doelstellingen is het belangrijk de aandacht te vestigen op artikel 6, § 2 van het Akkoord van 15 december 2009. Die bepaling sluit onmiddellijk aan bij de doelstellingen voor voormeld begrotingsjaar en luidt als volgt :

« § 2. Rekening houdend met de in de Vlaamse begroting (2009 - 2010) opgenomen basishypothese inzake de toegepaste ESR – aanrekening met betrekking tot de in 2008 vooruitbetaald onderwijsuitgaven (355,8 miljoen euro) en de in 2009 voorziene doorstortingen aan het Vlaams Egalisatiefonds (500 miljoen euro). »

III.1.2. Overzicht van de evaluatie van de vorderingensaldi gerealiseerd tijdens de periode 2009-2010 en van de herziene saldi van de jaren 2007 en 2008, ten opzichte van de budgettaire doelstellingen

Tabel 45

Toetsing van de in 2009 gerealiseerde vorderingensaldi aan de budgettaire doelstellingen voor dat begrotingsjaar

Vorderingensaldo (x 1.000.000 euro)	Realisaties 2009 (NR 2009) (a) (1)	Doelstellingen 2009 (Akkoord 15.12.2009) (2)	Verschil (3) = (1) - (2)
Geheel van g&g excl. Vlaams Zorgfonds	-2.608,4		
Geheel van g&g incl. Vlaams Zorgfonds	-2.610,9	-1.939,0	-671,9
waarvan : Vlaams Zorgfonds	-2,5		
waarvan : statistische correctie (globaal voor geheel van g&g)	-46,5		
in % van het BBP			
Geheel van g&g excl. Vlaams Zorgfonds	-0,8		
Geheel van g&g incl. Vlaams Zorgfonds	-0,8	-0,6	-0,2
waarvan Vlaams Zorgfonds	0,0		
Vlaamse Gemeenschap excl. <i>Vlaams Zorgfonds</i>	-1.059,2		
Vlaamse Gemeenschap <i>incl. Vlaams Zorgfonds</i>	-1.061,7	-997,0	-64,7
<i>waarvan Vlaams Zorgfonds</i>	-2,5		
Franse Gemeenschap	-265,2	-266,5	1,3
Duitstalige Gemeenschap	-11,7	-32,0	20,3
Waalse Gewest	-882,2	-406,9	-475,3
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	-346,7	-232,7	-114,0
Vlaamse Gemeenschapscommissie	5,0	0,0	5,0
Franse Gemeenschapscommissie	-6,7	-4,0	-2,7
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	4,8	0,0	4,8
<i>vóór statistische correctie :</i>			
Totaal g&g excl. Vlaams Zorgfonds	-2.561,9		
Totaal g&g incl. Vlaams Zorgfonds	-2.564,4	-1.939,0	-625,4

(a) Rekeningen van de overheid 2009, publicatie INR september 2010 + saldo Vlaams Zorgfonds (in de Nationale Rekeningen tot de Sociale Zekerheid gerekend)

Tabel 46

**Toetsing van de voorlopige raming van de in 2010 gerealiseerde vorderingensaldi
aan de budgettaire doelstellingen voor dat begrotingsjaar**

Vorderingensaldo (x 1.000.000 EUR)	Realisaties 2010 (G&G begin 2011) (a) (1)	Doelstellingen 2010 (Akkoord 15.12.2009) (2)	Verschil (3) = (1) - (2)
Totaal van slechts 4 G&G excl Vlaams Zorgfonds Totaal van slechts 4 G&G incl. Vlaams Zorgfonds waarvan : Vlaams Zorgfonds	-1.691,3 -1.705,7 -14,5	-1.898,1	192,4
in % van het BBP Totaal van slechts 4 G&G excl Vlaams Zorgfonds Totaal van slechts 4 G&G incl. Vlaams Zorgfonds waarvan : Vlaams Zorgfonds	-0,5 (b) -0,5 (b) 0,0	-0,5	0,1
Vlaamse Gemeenschap excl. <i>Vlaams Zorgfonds (a)</i> Vlaamse Gemeenschap <i>incl. Vlaams Zorgfonds (a)</i> <i>waarvan Vlaams Zorgfonds</i>	-469,4 -483,9 -14,5	-493,3	9,5
Franse Gemeenschap	-721,4	-727,1	5,7
Waalse Gewest (a)	-240,5	-364,7	124,2
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	-260,0	-313,0	53,0

(a) Voorlopige cijfers meegedeeld door de betrokken Gemeenschappen en Gewesten begin 2011.

Het betreft voorlopige realisaties 2010 exclusief de mogelijke aanvullende ESR correcties die het vorderingensaldo negatief kunnen beïnvloeden, inzonderheid :

- Vlaamse Gemeenschap : 500 miljoen euro (mogelijk verwerping als ontvangsten 2010 in de NR 2010 van reserves die in 2009 op het Egalisatiefonds werden aangelegd en in 2010 als ontvangst werden geboekt)
- Waalse Gewest : 200 miljoen euro (mogelijke verwerping als KVD in de NR 2010 van bepaalde kapitaaluitgaven bij gebrek aan correcte en/of volledige verantwoording van de aard van de uitgaven)

(b) Het verschil tussen de -0,5% van het BBP in bovenstaande tabel en de -0,8% van het BBP in diverse tabellen van de synthese en van de Hoofdstukken I en II van dit Advies (tabellen 1, 4, 21, 32 en 36) is te verklaren door :

- in bovenstaande tabel wordt uitgegaan van de informatie verstrekt door de deelgebieden en wordt nog geen rekening gehouden met de mogelijk aanvullende ESR correcties voor 2010 voor de Vlaamse Gemeenschap (500 miljoen euro) en het Waalse Gewest (200 miljoen euro) die het saldo van deze deelgebieden zouden kunnen verslechteren (zie infra).
- nog niet alle deelgebieden worden in rekening gebracht (de Duitstalige Gemeenschap en de drie Gemeenschapscommissies te Brussel ontbreken voorlopig nog)
- de informatie waarop deze cijfers gebaseerd zijn, is van recentere datum dan de cijfers weerhouden in voormelde tabellen.

Tabel 47

**Toetsing van de herziene vorderingensaldi van het jaar 2008
aan de budgettaire doelstellingen voor dat begrotingsjaar**

Vorderingensaldo (x 1.000.000 euro)	Realisaties 2008 (NR 2009) (a) (1)	Doelstellingen 2008 (b) (2)	Vershil (3) = (1) - (2)
Geheel van g&g excl. Vlaams Zorgfonds	-128,7		
Geheel van g&g incl. Vlaams Zorgfonds	80,8	30,8	50,1
<i>waarvan Vlaams Zorgfonds</i>	<i>209,5</i>		
<i>waarvan overname schulden Vlaamse gemeenten en VGC</i>	<i>641,6</i>		
waarvan : statistische correctie (globaal voor geheel van g&g)	-36,0		
Geheel van g&g incl. Vlaams Zorgfonds, excl. schuldovername	722,4	30,8	691,7
in % van het BBP			
Geheel van g&g excl. Vlaams Zorgfonds	0,0		
Geheel van g&g incl. Vlaams Zorgfonds	0,0	0,0	0,0
<i>waarvan Vlaams Zorgfonds</i>	<i>0,1</i>		
<i>waarvan overname schulden Vlaamse gemeenten en VGC</i>	<i>0,2</i>		
Geheel van g&g incl. Vlaams Zorgfonds, excl. schuldovername	0,2	0,0	0,2
Vlaamse Gemeenschap excl. Vlaams Zorgfonds	-47,9		
Vlaamse Gemeenschap incl. Vlaams Zorgfonds	161,6	35,6	126,0
<i>waarvan Vlaams Zorgfonds</i>	<i>209,5</i>		
<i>waarvan overname schulden Vlaamse gemeenten en VGC</i> <i>(verslechtering NFS van VG gecompenseerd door verbetering NFS van</i> <i>Vlaamse gemeenten en VGC) (c)</i>	<i>641,6</i>		
Vlaamse Gemeenschap incl. Vlaams Zorgfonds, excl. schuldovername	803,2	35,6	767,6
Franse Gemeenschap	59,6	8,4	51,2
Duitstalige Gemeenschap	3,9	0,3	3,6
Waalse Gewest	-55,5	-16,0	-39,5
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	-76,0	0,6	-76,6
Vlaamse Gemeenschapscommissie	20,1	0,0	20,1
<i>waarvan overname schulden door Vlaamse Gewest</i>	<i>16,0</i>		
Vlaamse Gemeenschapscommissie excl. schuldovername	4,1	0,0	4,1
Franse Gemeenschapscommissie	0,1	1,9	-1,8
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	3,0	0,0	3,0
<i>vóór statistische correctie :</i>			
Totaal g&g excl. Vlaams Zorgfonds	-92,7		
Totaal g&g incl. Vlaams Zorgfonds	116,8	30,8	86,1
<i>waarvan overname schulden Vlaamse gemeenten en VGC</i>	<i>641,6</i>		
Totaal g&g incl. Vlaams Zorgfonds, excl. schuldovername	-524,8	30,8	-555,5

- (a) Rekeningen van de overheid 2009, publicatie INR september 2010 + saldo Vlaams Zorgfonds (in de Nationale Rekeningen tot de Sociale Zekerheid gerekend)
- (b) Voor het detail van de normering voor het begrotingsjaar 2008 wordt verwezen naar tabel 35 van het advies van de Afdeling van januari 2010.
- (c) Compensatie die een positief advies heeft gekregen van de Afdeling "Financieringsbehoeften van de overheid" van de Hoge Raad van Financiën

Tabel 48

**Toetsing van de herziene vorderingensaldi van het jaar 2007
aan de budgettaire doelstellingen voor dat begrotingsjaar**

Vorderingensaldo (x 1.000.000 euro)	Realisaties 2007 (NR 2009) (a) (1)	Doelstellingen 2007 (b) (2)	Vershil (3) = (1) - (2)
Geheel van g&g excl. Vlaams Zorgfonds	1.234,9		
Geheel van g&g incl. Vlaams Zorgfonds	1.265,2	333,9	931,3
<i>waarvan Vlaams Zorgfonds</i>	30,3		
<i>waarvan : statistische correctie</i>	-40,1		
in % van het BBP			
Geheel van g&g excl. Vlaams Zorgfonds	0,4%		
Geheel van g&g incl. Vlaams Zorgfonds	0,4%	0,1%	0,3%
<i>waarvan Vlaams Zorgfonds</i>	0,0%		
Vlaamse Gemeenschap excl. <i>Vlaams Zorgfonds</i>	1.038,6		
Vlaamse Gemeenschap <i>incl. Vlaams Zorgfonds</i>	1.068,9	346,4	722,5
<i>waarvan Vlaams Zorgfonds</i>	30,3		
Franse Gemeenschap	-32,6	-37,0	4,4
Duitstalige Gemeenschap	2,1	0,3	1,7
Waalse Gewest	248,7	46,6	202,1
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	7,7	-24,3	32,0
Vlaamse Gemeenschapscommissie	-5,2	0,0	-5,2
Franse Gemeenschapscommissie	5,5	1,9	3,6
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	10,3	0,0	10,3
<i>vóór statistische correctie :</i>			
Totaal g&g excl. Vlaams Zorgfonds	1.275,0		
Totaal g&g incl. Vlaams Zorgfonds	1.305,3	333,9	971,4

- (a) Rekeningen van de overheid 2009, publicatie INR september 2010 + saldo Vlaams Zorgfonds (in de Nationale Rekeningen tot de Sociale Zekerheid gerekend)
- (b) Voor het detail van de normering voor het begrotingsjaar 2007 wordt verwezen naar tabel 34 van het Advies van de Afdeling van januari 2010

III.1.3. Overzicht van de evaluatie van de meerjarenramingen voor de periode 2010-2015 ten opzichte van de illustratieve trajecten van de Afdeling weerhouden in het Advies van oktober

**Tabel 49: Gerealiseerde/begrote/geraamde saldi van de Gemeenschappen en de Gewesten tijdens de periode 2010 – 2012
vergeleken met de illustratieve trajecten van de HRF
(advies van oktober 2009)**

Gerealiseerde / begrote / geraamde saldi van G&G voor 2010 - 2012 vergeleken met illustratieve trajecten van de HRF (advies oktober 2009)	Vlaamse Gemeenschap (incl. Zorgfonds)			Franse Gemeenschap			Vorderingensaldi 2010 - 2012 (x 1.000.000 euro)			Brussels Hoofdstedelijk Gewest			Totaal		
	(a)			(b)			(b)			(c) (d)			(f)		
	2010 ^R (jan. 2011)	2011 init. begr.	2012 Stab. Prog. 2009 - 2012	2010 ^R (jan. 2011)	2011 init. begr.	2012 Stab. Prog. 2009 - 2012	2010 ^R (jan. 2011)	2011 init. begr.	2012 Stab. Prog. 2009 - 2012	2010 ^R (maart 2011)	2011 init. begr.	2012 Stab. Prog. 2009 - 2012	2010 ^R (jan. 2011)	2011 init. begr.	2012 Stab. Prog. 2009 - 2012
Gerealiseerde / weehouden saldi in % van het BBP	-483,9 -0,1	0,3 0,0	0,0 0,0	-721,4 -0,2	-358,3 -0,1	-343,5 -0,1	-240,5 -0,1	-235,7 -0,1	-164,6 0,0	-260,0 -0,1	-313,0 -0,1	-254,1 -0,1	-1.705,7 -0,5	-906,7 -0,2	-762,1 -0,2
Illustratieve trajecten van de HRF (advies sept. - okt. 2009) (e)	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Traject A Evenwicht in 2015 voor GO, geheel G&G en geheel van LO in % van het BBP	-1.692,7 -0,5	-911,6 -0,2	-552,4 -0,1	-752,2 -0,2	-550,2 -0,2	-478,6 -0,1	-532,9 -0,2	-395,1 -0,1	-324,7 -0,1	-458,7 -0,1	-458,5 -0,1	-449,1 -0,1	-3.436,5 -1,0	-2.315,4 -0,6	-1.804,8 -0,5
Traject B Traject 65 entiteit I / 35 entiteit II "primaire uitgaven" in % van het BBP	-1.597,7 -0,5	-692,2 -0,2	-9,7 0,0	-719,1 -0,2	-473,6 -0,1	-289,2 -0,1	-506,5 -0,1	-334,2 -0,1	-174,2 0,0	-447,0 -0,1	-431,5 -0,1	-382,3 -0,1	-3.270,3 -0,9	-1.931,5 -0,5	-855,4 -0,2
Traject C Traject 76,5 entiteit I / 23,5 entiteit II "primaire uitgaven" in % van het BBP	-1.640,9 -0,5	-839,0 -0,2	-369,0 -0,1	-734,1 -0,2	-524,8 -0,1	-414,6 -0,1	-518,5 -0,1	-375,0 -0,1	-273,8 -0,1	-452,3 -0,1	-449,6 -0,1	-426,5 -0,1	-3.345,8 -1,0	-2.188,4 -0,6	-1.483,9 -0,4
Traject D Evenwicht in 2015 voor elk deelgebied in % van het BBP	-1.663,3 -0,5	-952,2 -0,3	-754,7 -0,2	-687,4 -0,2	-450,1 -0,1	-369,4 -0,1	-485,6 -0,1	-324,6 -0,1	-252,0 -0,1	-385,2 -0,1	-318,4 -0,1	-247,3 -0,1	-3.221,5 -0,9	-2.045,3 -0,6	-1.623,4 -0,4
Verschil tussen gerealiseerde / weehouden saldi en traject A in % van het BBP	1.208,8 0,3	911,9 0,2	552,4 0,1	30,8 0,0	191,9 0,1	135,1 0,0	292,4 0,1	159,4 0,0	160,1 0,0	198,7 0,1	145,5 0,0	195,1 0,1	1.730,8 0,5	1.408,7 0,4	1.042,7 0,3
Verschil tussen gerealiseerde / weehouden saldi en traject B in % van het BBP	1.113,8 0,3	692,5 0,2	9,7 0,0	-2,3 0,0	115,3 0,0	-54,3 0,0	266,0 0,1	98,5 0,0	9,6 0,0	187,0 0,1	118,5 0,0	128,3 0,0	1.564,6 0,4	1.024,8 0,3	93,3 0,0
Verschil tussen gerealiseerde / weehouden saldi en traject C in % van het BBP	1.157,0 0,3	839,3 0,2	369,0 0,1	12,7 0,0	166,5 0,0	71,1 0,0	278,0 0,1	139,3 0,0	109,2 0,0	192,3 0,1	136,6 0,0	172,5 0,0	1.640,1 0,5	1.281,7 0,4	721,8 0,2
Verschil tussen gerealiseerde / weehouden saldi en traject D in % van het BBP	1.179,4 0,3	952,5 0,3	754,7 0,2	-34,0 0,0	91,8 0,0	25,9 0,0	245,1 0,1	88,9 0,0	87,4 0,0	125,2 0,0	5,4 0,0	-6,8 0,0	1.515,8 0,4	1.138,6 0,3	861,3 0,2

- (a) Meerjarenraming 2011 - 2014 (Vlaams Parlement, Stuk 21 (2009 - 2010) nr. 1.
- (b) Informatie afkomstig van het perscommuniqué van de Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest van 11 januari 2011 betreffende de uitvoering van de begroting 2010.
- (c) Algemene Toelichting bij initiële begroting 2011, Doc. A - 129/1 - 2010/2011, 30.10.2010 (suite 1)
- (d) De meerjarenprojectie houdt rekening met een gewenste herfinanciering van het BHG ten belope van 496 miljoen euro.
- (e) De saldi van onderhavige illustratieve trajecten voor de periode 2011 - 2012 wijken af van de budgettaire doelstellingen die voor desbetreffende periode werden weehouden in het Stabiliteitsprogramma 2009 - 2012.
- (f) Het verschil tussen de -0,5% van het BBP in bovenstaande tabel en de -0,8% van het BBP in diverse tabellen van de synthese en van de Hoofdstukken I en II (tabellen 1, 4, 21, 32 en 36) is te verklaren door :
- in bovenstaande tabel wordt uitgegaan van de informatie verstrekt door de deelgebieden en wordt nog geen rekening gehouden met de mogelijk aanvullende ESR correcties voor 2010 voor de Vlaamse Gemeenschap (500 miljoen euro) en het Waalse Gewest (200 miljoen euro) die het saldo van deze deelgebieden zouden kunnen verslechteren.
  - nog niet alle deelgebieden werden in rekening gebracht (de Duitstalige Gemeenschap en de drie Gemeenschapscommissies te Brussel ontbreken voorlopig nog)
  - de detailinformatie waarop de cijfers in bovenstaande tabel gebaseerd zijn, is van recentere datum dan de cijfers weehouden in voormelde tabellen .

**Tabel 50: Geraamde saldi van de Gemeenschappen en de Gewesten
voor de periode 2013 – 2015 vergeleken met de illustratieve trajecten van de HRF
(advies van oktober 2009)**

Geraamde saldi van G&G voor 2013 - 2015 vergeleken met illustratieve trajecten van de HRF (advies oktober 2009)	Vorderingsaldi 2013 - 2015 (x 1.000.000 euro)														
	Vlaamse Gemeenschap (incl. Zorgfonds) (a)			Franse Gemeenschap (b)			Waalse Gewest (b)			Brussels Hoofdstedelijk Gewest (c) (d)			Totaal		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015 (excl. VG)
Geraamde saldi in % van het BBP <i>(illustratieve meerjarenramingen van G&G)</i>	142,9 0,0	193,1 0,0	n.b. -	-273,0 -0,1	-167,9 0,0	-57,4 0,0	-99,1 0,0	176,6 0,0	425,3 0,1	-172,5 0,0	-116,5 0,0	-40,9 0,0	-401,8 -0,1	85,1 0,0	327,0 0,1
Illustratieve trajecten van de HRF (advies oktober 2009) (e)	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Traject A Evenwicht in 2015 voor GO, geheel G&G en geheel van LO in % van het BBP	-164,4 0,0	320,1 0,1	841,6 0,2	-375,2 -0,1	-252,4 -0,1	-123,9 0,0	-249,1 -0,1	-159,7 0,0	-65,5 0,0	-439,3 -0,1	-425,1 -0,1	-410,3 -0,1	-1.228,0 -0,3	-517,1 -0,1	241,9 0,1
Traject B Traject 65 entiteit I / 35 entiteit II "primaire uitgaven" in % van het BBP	727,0 0,2	1.597,1 0,4	2.548,2 0,6	-64,1 0,0	193,2 0,0	471,6 0,1	-1,9 0,0	194,4 0,0	407,9 0,1	-329,7 -0,1	-268,0 -0,1	-200,4 0,0	331,3 0,1	1.716,7 0,4	3.227,3 0,7
Traject C Traject 76,5 entiteit I / 23,5 entiteit II "primaire uitgaven" in % van het BBP	124,9 0,0	695,4 0,2	1.362,9 0,3	-274,3 -0,1	-121,4 0,0	58,0 0,0	-168,9 0,0	-55,6 0,0	79,1 0,0	-403,8 -0,1	-378,9 -0,1	-346,2 -0,1	-722,1 -0,2	139,5 0,0	1.153,8 0,3
Traject D Evenwicht in 2015 voor elk deelgebied in % van het BBP	-556,6 -0,1	-286,1 -0,1	1,8 0,0	-260,3 -0,1	-133,2 0,0	0,1 0,0	-177,6 0,0	-91,1 0,0	0,2 0,0	-172,7 0,0	-89,2 0,0	0,0 0,0	-1.167,2 -0,3	-599,6 -0,1	2,1 0,0
Vershil tussen gerealiseerde / weerhouden saldi en traject A in % van het BBP	307,3 0,1	-127,0 0,0	-	102,2 0,0	84,5 0,0	66,5 0,0	150,0 0,0	336,3 0,1	490,8 0,1	266,8 0,1	308,6 0,1	369,4 0,1	826,2 0,2	602,2 0,1	-
Vershil tussen gerealiseerde / weerhouden saldi en traject B in % van het BBP	-584,1 -0,1	-1.404,1 -0,3	-	-208,9 -0,1	-361,1 -0,1	-529,0 -0,1	-97,2 0,0	-17,8 0,0	17,4 0,0	157,2 0,0	151,5 0,0	159,5 0,0	-733,1 -0,2	-1.631,6 -0,4	-
Vershil tussen gerealiseerde / weerhouden saldi en traject C in % van het BBP	18,0 0,0	-502,3 -0,1	-	1,3 0,0	-46,5 0,0	-115,4 0,0	69,8 0,0	232,2 0,1	346,2 0,1	231,3 0,1	262,4 0,1	305,3 0,1	320,3 0,1	-54,4 0,0	-
Vershil tussen gerealiseerde / weerhouden saldi en traject D in % van het BBP	699,5 0,2	479,2 0,1	-	-12,7 0,0	-34,7 0,0	-57,5 0,0	78,5 0,0	267,7 0,1	425,1 0,1	0,2 0,0	-27,3 0,0	-40,9 0,0	765,4 0,2	684,7 0,2	-

- (a) Meerjarenraming 2011 - 2014 (Vlaams Parlement, Stuk 21 (2009 - 2010) nr. 1.
- (b) Informatie afkomstig van het perscommuniqué van de Franse Gemeenschap en het Waalse Gewest van 11 januari 2011 betreffende de uitvoering van de begroting 2010.
- (c) Algemene Toelichting bij initiële begroting 2011, Doc. A - 129/1 - 2010/2011, 30.10.2010 (suite 1)
- (d) De meerjaren projectie houdt rekening met een gewenste herfinanciering van het BHG ten belope van 496 miljoen euro (bedrag in mindering gebracht van de bruto ontvangsten en de opbrengst van leningen)
- (e) De saldi van onderhavige illustratieve trajecten voor de periode 2011 - 2012 wijken af van de budgettaire doelstellingen die voor desbetreffende periode werden weerhouden in het Stabiliteitsprogramma 2009 - 2012.

In het vervolg van de tekst wordt meer detail verstrekt over de budgettaire realisaties en de normnaleving per deelgebied. De aldaar opgenomen informatie is op het tijdstip van publicatie van onderhavig advies grotendeels afhankelijk van de door de deelgebieden zelf gepubliceerde informatie. Zowel de beschikbaarheid van de gegevens als de voorstellingswijze en de mate van detaillering kunnen gevoelig verschillen tussen de deelgebieden onderling.

III.2. De Vlaamse Gemeenschap

III.2.1. Evaluatie van de begrotingsresultaten ten opzichte van de budgettaire doelstellingen

III.2.1.1. Periode 2009 - 2010

Tabel 51
VG - Budgettaire realisaties van het begrotingsjaar 2009

Vlaamse Gemeenschap (Gewest + Gemeenschap) (x 1.000.000 EUR)	begroting 2009 (3 ^{de} aanp.blad) (1)	realisaties (NR 2009) (a) (2)	verschil (3) = (2) - (1)
ESR gecorrigeerde ontvangsten (b)	23.140,6	22.712,5	-428,1
ESR gecorrigeerde uitgaven (c)	24.128,1	23.771,7	-356,4
ESR VORDERINGENSALDO excl. Zorgfonds	-987,6	-1.059,2	-71,6
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>-0,29</i>	<i>-0,31</i>	<i>-0,02</i>
Saldo van Zorgfonds	-9,4	-2,5	6,9
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
ESR VORDERINGENSALDO incl. Zorgfonds	-997,0	-1.061,7	-64,7
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>-0,29</i>	<i>-0,31</i>	<i>-0,02</i>

(a) Rekeningen van de overheid 2009, publicatie INR september 2010.

(b) Ontvangsten = MVG + consolidatieperimeter, na consolidatie

(c) Uitgaven = MVG + consolidatieperimeter - onderbenutting (onderbenutting enkel op niveau van begrotingscijfers in kolom 1), na consolidatie

Tabel 52

VG – Budgettaire realisaties van het begrotingsjaar 2010

Vlaamse Gemeenschap (Gewest + Gemeenschap) (x 1.000.000 EUR)	begroting 2010 aangepast (1)	realisaties ^R (VG jan. 2011) (a) (2)	verschil (3) = (2) - (1)
informatie verstrekt door Vlaamse Gemeenschap :			
ESR gecorrigeerde ontvangsten algemene begroting (MVG)	22.566,8	22.733,6	166,8
ESR gecorrigeerde uitgaven algemene begroting (MVG)	17.054,9	16.842,7	-212,2
vorderingensaldo MVG	5.511,9	5.890,9	379,1
ESR gecorrigeerde ontvangsten consolidatieperimeter	1.428,3	1.366,4	-61,9
ESR gecorrigeerde uitgaven consolidatieperimeter	7.857,5	7.692,0	-165,5
vorderingensaldo consolidatieperimeter excl. BAM nv	-6.429,2	-6.325,6	103,6
effect consolidatie BAM nv	-20,9	-34,7	-13,8
vorderingensaldo consolidatieperimeter incl. BAM nv	-6.450,1	-6.360,3	89,8
vorderingensaldo	-938,2	-469,4	468,9
onderbenutting	456,0	n.v.t.	-
verwachte afrekening jobkorting	0,0	n.v.t.	-
ESR VORDERINGENSALDO excl. Zorgfonds (VG)	-482,2	-469,4	12,9
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>-0,14</i>	<i>-0,13</i>	<i>0,00</i>
Saldo van Zorgfonds	-12,9	-14,5	-1,6
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
ESR VORDERINGENSALDO incl. Zorgfonds (VG)	-495,1	-483,9	11,3
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>-0,14</i>	<i>-0,14</i>	<i>0,00</i>
verwachte aanvullende correctie bij opstelling van de nationale rekeningen 2010 :			
verwerping als ESR ontvangsten van reserves uit Egalisatiefonds	-500,0	-500,0	0,0
	-0,14	-0,14	0,00
ESR VORDERINGENSALDO incl. Zorgfonds (NR)	-995,1	-983,9	11,3
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>-0,28</i>	<i>-0,28</i>	<i>0,00</i>

(a) Handelingen Vlaams Parlement, Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting van 11.01.2011, nr. C90 - Fin 6 (2010 - 2011)

Tabel 53

**VG - Toetsing van de budgettaire realisaties van de periode 2009 – 2010
aan de doelstellingen voor die begrotingsjaren**

Vlaamse Gemeenschap (Gewest + Gemeenschap) (x 1.000.000 EUR)	2009		
	realisatie (NR 2009) (1)	doelstelling Akkoord 15.12.2009 (2)	verschil (3) = (1) - (2)
ESR VORDERINGENSALDO excl. Zorgfonds <i>in % BBP</i>	-1.059,2 -0,31		
Saldo van Zorgfonds <i>in % BBP</i>	-2,5 0,00		
ESR VORDERINGENSALDO incl. Zorgfonds <i>in % BBP / verschil in ratio</i>	-1.061,7 -0,31	-997,0 -0,29	-64,7 -0,02
Vlaamse Gemeenschap (Gewest + Gemeenschap) (x 1.000.000 EUR)	2010		
	realisatie ^R (VG jan. 2011) (1)	doelstelling Akkoord 15.12.2009 (2)	verschil (3) = (1) - (2)
* als art. 6, § 2 van het Akkoord ESR conform is :			
ESR VORDERINGENSALDO excl. Zorgfonds <i>in % BBP</i>	-469,4 -0,13		
Saldo van Zorgfonds <i>in % BBP</i>	-14,5 0,00		
ESR VORDERINGENSALDO incl. Zorgfonds <i>in % BBP / verschil in ratio</i>	-483,9 -0,14	-493,3 -0,14	9,5 0,00
* als art. 6, § 2 van het Akkoord niet ESR conform is :			
ESR VORDERINGENSALDO excl. Zorgfonds <i>in % BBP</i>	-969,4 -0,28		
Saldo van Zorgfonds <i>in % BBP</i>	-14,5 0,00		
ESR VORDERINGENSALDO incl. Zorgfonds <i>in % BBP / verschil in ratio</i>	-983,9 -0,28	-493,3 -0,14	-490,5 -0,14

III.2.1.2. Periode 2011 – 2012

Tabel 54
VG - De begrotingsvooruitzichten voor het jaar 2011
in een meerjarig perspectief

Vlaamse Gemeenschap (Gewest + Gemeenschap)	begroting					begroting				
	2009 initieel	2009 (3 ^{de} aanp.blad)	2010 initieel	2010 aangepast	2011 initieel	2009 aanp. / 2009 init.	2010 aanp. / 2010 init.	2010 init. / 2009 aanp.	2010 aanp. / 2009 aanp.	2011 init. / 2010 aanp.
(x 1.000.000 EUR)	(lopende prijzen)					(nominale verandering in % resp. 1.000.000 EUR)				
algemene begroting (MVG)										
ontvangsten	23.815,8	21.978,0	22.396,4	22.736,8	24.369,0	-7,7%	1,5%	1,9%	3,5%	7,2%
uitgaven	23.942,4	27.344,3	23.569,8	24.065,5	24.478,4	14,2%	2,1%	-13,8%	-12,0%	1,7%
bruto saldo	-126,5	-5.366,4	-1.173,3	-1.328,7	-109,4	-5.239,8	-155,4	4.193,0	4.037,6	1.219,3
- aflossing schuld	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	-100,0%	-	-	-	-
netto saldo	-126,3	-5.366,4	-1.173,3	-1.328,7	-109,4	-5.240,1	-155,4	4.193,0	4.037,6	1.219,3
consolidatieperimeter										
ontvangsten (bruto) (a)	9.530,5	9.872,9	10.014,0	10.325,0	9.623,3	3,6%	3,1%	1,4%	4,6%	-6,8%
uitgaven (bruto) (a)	9.530,5	9.872,9	9.476,5	9.792,6	9.623,3	3,6%	3,3%	-4,0%	-0,8%	-1,7%
bruto saldo	0,0	0,0	537,5	532,4	0,0	0,0	-5,1	537,5	532,4	-532,4
- aflossing schuld	36,6	37,3	39,8	39,7	26,7	1,7%	-0,4%	6,9%	6,5%	-32,8%
netto saldo	36,6	37,3	577,3	572,1	26,7	0,6	-5,3	540,1	534,8	-545,4
netto saldo geconsolideerd	-89,6	-5.329,1	-596,0	-756,6	-82,7	-5.239,4	-160,6	4.733,1	4.572,4	673,9
ESR correcties										
netto KVD										
algemene begroting (MVG)	69,9	3.939,1	349,8	589,3	385,9	3.869,2	239,5	-3.589,3	-3.349,8	-203,4
consolidatieperimeter	11,9	-0,9	-14,7	-14,8	15,2	-12,8	-0,1	-13,7	-13,9	29,9
andere overgangscorrecties (b)										
correctie mbt consolidatie										
algemene begroting (MVG)	6.471,1	6.087,3	6.088,8	6.276,0	6.337,0	-383,9	187,2	1,6	188,8	61,0
consolidatieperimeter	-6.493,8	-6.304,1	-6.597,9	-6.807,4	-6.354,6	189,7	-209,5	-293,8	-503,3	452,8
effect BAM NV consolidatie				-20,9	-11,4				-20,9	9,5
diverse										
algemene begroting (MVG)	34,2	-127,7	-20,8	-25,2	-114,2	-161,9	-4,4	106,9	102,5	-89,0
consolidatieperimeter	0,0	-2,1	-157,6	-178,7	-157,7	-2,1	-21,1	-155,4	-176,5	21,0
onderbenutting van kredieten	0,0	750,0	470,0	456,0	120,6	750,0	-14,0	-280,0	-294,0	-335,4
verwachte afrekening van "jobkorting"					-130,0					-130,0
ESR VORDERINGENSALDO excl. Zorgfonds	3,6	-987,6	-478,3	-482,2	8,1	-991,2	-4,0	509,3	505,3	490,4
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>0,00</i>	<i>-0,29</i>	<i>-0,14</i>	<i>-0,14</i>	<i>0,00</i>	<i>-0,29</i>	<i>0,00</i>	<i>0,16</i>	<i>0,15</i>	<i>0,14</i>
Saldo van Zorgfonds	-1.025,0	-9,4	-12,9	-12,9	-7,8	1.015,6	0,0	-3,5	-3,5	5,1
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>-0,30</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,30</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
VORDERINGENSALDO incl. Zorgfonds	-1.021,4	-997,0	-491,2	-495,1	0,3	24,4	-4,0	505,8	501,8	495,4
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>-0,30</i>	<i>-0,29</i>	<i>-0,14</i>	<i>-0,14</i>	<i>0,00</i>	<i>0,01</i>	<i>0,00</i>	<i>0,15</i>	<i>0,15</i>	<i>0,14</i>

- (a) Vóór aftrek van dotaties en interne verrichtingen (MVG en/of instellingen behorende tot de consolidatiekring van de Vlaamse Gemeenschap).
- (b) Begroting MVG + consolidatieperimeter.

Tabel 55 : VG - De begrotingsvooruitzichten voor het jaar 2011 in een meerjarig perspectief
Beknopte voorstelling

Vlaamse Gemeenschap (Gewest + Gemeenschap)	begroting					begroting				
	2009 initieel	2009 (3de aanp.blad)	2010 initieel	2010 aangepast	2011 initieel	2009 aanp. / 2009 init.	2010 aanp. / 2010 init.	2010 init. / 2009 aanp.	2010 aanp. / 2009 aanp.	2011 init. / 2010 aanp.
(x 1.000.000 EUR)	<i>(lopende prijzen)</i>					<i>(nominale verandering in % resp. 1.000 EUR)</i>				
ESR gecorrigeerde ontvangsten algemene begroting	23.842,5	21.914,4	22.209,3	22.566,8	24.090,3	-8,1%	1,6%	1,3%	3,0%	6,8%
ESR gecorrigeerde uitgaven algemene begroting	17.393,7	17.382,2	16.964,7	17.054,9	17.590,9	-0,1%	0,5%	-2,4%	-1,9%	3,1%
vorderingensaldo MVG	6.448,9	4.532,3	5.244,5	5.511,9	6.499,4	-1.916,6	267,4	712,2	979,6	987,5
ESR gecorrigeerde ontvangsten consolidatieperimeter	1.227,5	1.226,1	1.397,8	1.428,3	1.406,5	-0,1%	2,2%	14,0%	16,5%	-1,5%
ESR gecorrigeerde uitgaven consolidatieperimeter	7.672,8	7.496,0	7.590,6	7.857,5	7.877,0	-2,3%	3,5%	1,3%	4,8%	0,2%
vorderingensaldo consolidatieperimeter excl BAM nv	-6.445,3	-6.269,8	-6.192,8	-6.429,2	-6.470,5	175,4	-236,4	77,1	-159,4	-41,2
effect BAM nv consolidatie	0,0	0,0	0,0	-20,9	-11,4	-	-	-	-	-45,4%
vorderingensaldo consolidatieperimeter incl BAM nv	-6.445,3	-6.269,8	-6.192,8	-6.450,1	-6.481,9	175,4	-257,3	77,1	-180,3	-31,8
begroot vorderingensaldo	3,6	-1.737,6	-948,3	-938,2	17,5	-1.741,2	10,0	789,3	799,3	955,8
onderbenutting	0,0	750,0	470,0	456,0	120,6	750,0	-14,0	-280,0	-294,0	-335,4
verwachte afrekening jobkorting	0,0	0,0	0,0	0,0	-130,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-130,0
ESR VORDERINGENSALDO excl. Zorgfonds	3,6	-987,6	-478,3	-482,2	8,1	-991,2	-4,0	509,3	505,3	490,4
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>0,00</i>	<i>-0,29</i>	<i>-0,14</i>	<i>-0,14</i>	<i>0,00</i>	<i>-0,29</i>	<i>0,00</i>	<i>0,16</i>	<i>0,15</i>	<i>0,14</i>
Saldo van Zorgfonds	-1,0	-9,4	-12,9	-12,9	-7,8	-8,4	0,0	-3,5	-3,5	5,1
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
ESR VORDERINGENSALDO incl. Zorgfonds	2,6	-997,0	-491,2	-495,1	0,3	-999,6	-4,0	505,8	501,8	495,4
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>0,00</i>	<i>-0,29</i>	<i>-0,14</i>	<i>-0,14</i>	<i>0,00</i>	<i>-0,29</i>	<i>0,00</i>	<i>0,15</i>	<i>0,15</i>	<i>0,14</i>

Tabel 56
VG - Meerjarenraming 2010 – 2014
(begrotingscontrole 2010)

Vlaamse Gemeenschap (Gewest + Gemeenschap) (x 1.000.000 EUR)	aangepaste begroting 2010	meerjarenraming 2011 - 2014 (opgesteld BC 2010)				2011 / 2010	2012 / 2011	2013 / 2012	2014 / 2013
		2011	2012	2013	2014				
		(c) (lopende prijzen)				(nominale verandering in % resp. 1.000.000 EUR)			
algemene begroting (MVG)									
ontvangsten	22.736,8	23.736,0	24.539,3	25.768,2	26.768,3	4,4%	3,4%	5,0%	3,9%
uitgaven	24.065,5	24.301,3	24.995,3	25.358,1	25.917,2	1,0%	2,9%	1,5%	2,2%
bruto saldo	-1.328,7	-565,4	-456,0	410,1	851,1	763,4	109,3	866,2	441,0
- aflossing schuld	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-
netto saldo	-1.328,7	-565,4	-456,0	410,1	851,1	763,4	109,3	866,2	441,0
consolidatieperimeter									
ontvangsten (bruto) (a)	10.325,0	9.662,9	9.745,1	10.006,0	10.172,3	-6,4%	0,9%	2,7%	1,7%
uitgaven (bruto) (a)	9.792,6	9.662,9	9.745,1	10.006,0	10.172,3	-1,3%	0,9%	2,7%	1,7%
bruto saldo	532,4	0,0	0,0	0,0	0,0	-532	0	0	0
- aflossing schuld	39,7	27,3	27,0	27,0	27,0	-31,2%	-1,0%	0,0%	0,0%
netto saldo	572,1	27,3	27,0	27,0	27,0	-545	0	0	0
netto saldo geconsolideerd	-756,6	-538,0	-429,0	437,2	878,2	219	109	866	441
ESR correcties									
netto KVD									
algemene begroting (MVG)	589,3	383,2	308,2	-191,8	-191,8	-35,0	-19,6	-162,2	0,0
consolidatieperimeter	-14,8	-4,2	-4,2	-4,2	-4,2	-71,3	0,0	0,0	0,0
andere overgangscorrecties (b)									
correctie mbt consolidatie									
algemene begroting (MVG)	6.276,0	6.279,5	6.745,5	7.003,4	7.164,4	0,1	7,4	3,8	2,3
consolidatieperimeter	-6.807,4	-6.283,0	-6.732,4	-6.991,1	-7.145,9	-7,7	7,2	3,8	2,2
effect BAM NV consolidatie	0,0	-11,4							
diverse									
algemene begroting (MVG)	-25,2	34,6	37,6	33,3	34,0	-237,1	8,7	-11,5	2,3
consolidatieperimeter	-178,7	-159,4	-160,4	-161,4	-161,4	-10,8	0,6	0,6	0,0
onderbenutting van kredieten	456,0	174,6	355,7	364,2	371,9	-61,7	103,7	2,4	2,1
afgesproken besparingen		200,0	200,0	200,0	200,0		0,0	0,0	0,0
nieuw beleid		-72,5	-272,5	-522,5	-922,5				
ESR FINANCIERINGSSALDO excl. Zorgfonds	-482,2	3,2	48,4	167,0	222,6	485,5	45,2	118,6	55,6
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>-0,14</i>	<i>0,00</i>	<i>0,01</i>	<i>0,04</i>	<i>0,05</i>	<i>0,14</i>	<i>0,01</i>	<i>0,03</i>	<i>0,01</i>
Soldo van Zorgfonds	-12,9	-14,6	-19,0	-24,1	-29,6	-1,7	-4,5	-5,1	-5,5
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>-0,01</i>	<i>-0,01</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
FINANCIERINGSSALDO incl. Zorgfonds	-495,1	-11,3	29,3	142,9	193,1	483,8	40,7	113,5	50,2
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>-0,14</i>	<i>0,00</i>	<i>0,01</i>	<i>0,04</i>	<i>0,05</i>	<i>0,14</i>	<i>0,01</i>	<i>0,03</i>	<i>0,01</i>

- (a) Voor aftrek van dotaties en interne verrichtingen (MVG en/of instellingen behorende tot de consolidatiekring van de Vlaamse Gemeenschap)
- (b) Begroting MVG + consolidatieperimeter
- (c) Meerjarenraming 2011 - 2014 (Vlaams Parlement, Stuk 21 (2009 - 2010) nr. 1.

Tabel 57

VG - Overzicht van de naleving van de budgettaire normering in het recente verleden en een vooruitblik naar de jaren 2011 - 2012

Vlaamse Gemeenschap (Gewest + Gemeenschap) (incl. Zorgfonds) (x 1.000.000 EUR)		Realisaties / Begroting / Meerjarenraming (1)	Budgettaire doelstelling (2)	Vershil (3) = (1) - (2)
2007	real.	1.068,9	346,4	722,5
<i>w.o. Zorgfonds</i>	(a)	30,3		
2008 (na schuldovername) (e)	real.	161,6	35,6	126,0
<i>w.o. Zorgfonds</i>	(a)	209,5		
N.B. 2008 vóór schuldovername		803,2	35,6	767,6
2009	real.	-1.061,7	-997,0	-64,7
<i>w.o. Zorgfonds</i>	(a)	-2,5		
2010				
* als art. 6, § 2 van het Akkoord ESR conform is (f) :	real. ^R	-483,9	-493,3	9,5
<i>w.o. Zorgfonds</i>	(b)	-14,5		
* als art. 6, § 2 van het Akkoord niet ESR conform is (f) :		-983,9	-493,3	-490,5
2011	begr.	0,3	0,0	0,3
<i>w.o. Zorgfonds</i>	(c)	-7,8		
2012	ram.	29,3	0,0	29,3
<i>w.o. Zorgfonds</i>	(d)	-19,0		

- (a) Rekeningen van de overheid 2009, publicatie INR september 2010 + saldo Zorgfonds.
- (b) Vlaams Parlement, Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting van 11.01.2011.nr. C66
- (c) Algemene toelichting bij de initiële begroting voor het begrotingsjaar 2011 (Vlaams Parlement, Stuk 13 (2010 - 2011) nr. 1 van 22.10.2010
- (d) Meerjarenraming 2011 - 2014 (Vlaams Parlement, Stuk 21 (2009 - 2010) nr. 1.
- (e) Overname schulden van Vlaamse gemeenten en Vlaamse Gemeenschapscommissie (ten belope van 641,6 miljoen euro in totaal)
- (f) Als voormelde bepaling van het Akkoord van 15.12.2009 niet ESR conform is, impliceert dit dat de aanwending in 2010 van de reserves die in 2009 op het Egalisatiefonds werden aangelegd (hetzij 500 miljoen euro) niet als ESR ontvangst wordt aanvaard.

III.3. De Franse Gemeenschap

III.3.1. Evaluatie van de begrotingsresultaten opzichte van de budgettaire doelstellingen

III.3.1.1. Periode 2009 - 2010

Tabel 58
FG – Budgettaire realisaties van het begrotingsjaar 2010

Franse Gemeenschap (x 1.000.000 EUR)	aangepaste begroting 2010 (1 ^{ste} aanpassing) (1)	realisaties ^R (FG jan. 2011) (a) (2)	verschil (3) = (2) - (1)
<u>begroting stricto sensu</u>			
ontvangsten	8.041,8	8.028,9	-12,9
uitgaven	8.858,3	8.762,3	-96,1
bruto saldo	-816,5	-733,4	83,2
- aflossing schuld	7,4	7,4	0,0
netto saldo	-809,2	-726,0	83,2
<u>consolidatieperimeter</u>			
netto saldo	-1,4	-1,4	0,0
geconsolideerd netto saldo	-810,6	-727,4	83,2
<u>ESR correcties</u>			
netto KVD	6,0	6,0	0,0
<u>andere overgangscorrecties</u>			
onderbenutting kredieten	77,9	pas d'applic.	pas d'applic.
diverse	-	-	-
VORDERINGENSALDO ESR	-726,7	-721,4	5,3
in % BBP	-0,21	-0,21	0,00

- (a) Informatie afkomstig uit het perscommuniqué van 11 januari 2011 betreffende de uitvoering van de begroting 2010.

Tabel 59

**FG – Toetsing van de budgettaire realisaties van de periode 2009 – 2010
aan de doelstellingen voor die begrotingsjaren**

Franse Gemeenschap (x 1.000.000 EUR)	2009		
	realisatie (NR 2009) (1)	doelstelling Akkoord 15.12.2009 (2)	verschil (3) = (1) - (2)
VORDERINGENSALDO ESR	-265,2	-266,5	1,3
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>-0,08</i>	<i>-0,08</i>	<i>0,00</i>
Franse Gemeenschap (x 1.000.000 EUR)	2010		
	realisatie ^R (FG jan. 2011) (a) (1)	doelstelling Akkoord 15.12.2009 (2)	verschil (3) = (1) - (2)
VORDERINGENSALDO ESR	-721,4	-727,1	5,7
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>-0,21</i>	<i>-0,21</i>	<i>0,00</i>

- (a) Informatie afkomstig uit het perscommuniqué van 11 januari 2011 betreffende de uitvoering van de begroting 2010.

III.3.1.2. Periode 2011 - 2012

Tabel 60

FG – De begrotingsvooruitzichten voor het jaar 2011 in een meerjarig perspectief

Franse Gemeenschap (x 1.000.000 EUR)	begroting (lopende prijzen)					begroting (nominaal veranderingen % resp. 1.000.000 EUR)				
	2009 initieel	2009 aangepast	2010 initieel	2010 aangepast	2011 initieel	2009 aangep. / 2009 init.	2010 aangep. / 2010 init.	2010 init. / 2009 aangep.	2010 aangep. / 2009 aangep.	2011 init. / 2010 aangep.
<u>begroting stricto sensu</u>										
ontvangsten	8.485,5	8.086,2	7.930,4	8.041,8	8.659,6	-4,7%	1,4%	-1,9%	-0,5%	7,7%
uitgaven (a)	8.548,7	8.448,0	8.747,3	8.858,3	9.110,6	-1,2%	1,3%	3,5%	4,9%	2,8%
bruto saldo	-63,2	-361,8	-817,0	-816,5	-451,0	-298,6	0,4	-455,2	-454,8	365,6
- aflossing schuld (b)	7,8	7,8	7,4	7,4	7,8	0,0%	0,0%	-5,2%	-5,2%	4,9%
netto saldo	-55,4	-354,0	-809,6	-809,2	-443,2	-298,6	0,4	-455,6	-455,2	365,9
<u>consolidatieperimeter</u>										
netto saldo	-19,1	4,6	-1,4	-1,4	7,0	23,7	0,0	-6,0	-6,0	8,4
geconsolideerd netto saldo	-74,5	-349,4	-811,0	-810,6	-436,2	-274,9	0,4	-461,6	-461,2	374,4
<u>ESR correcties</u>										
netto KVD	5,0	5,0	6,0	6,0	0,0	0,0	0,0	1,0	1,0	-6,0
<u>andere overgangscorrecties (c)</u>										
onderbenutting kredieten	77,9	77,9	77,9	77,9	77,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
technische correcties	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
VORDERINGENSALDO ESR	8,4	-266,5	-727,1	-726,7	-358,3	-274,9	0,4	-460,6	-460,2	368,4
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>0,00</i>	<i>-0,08</i>	<i>-0,21</i>	<i>-0,21</i>	<i>-0,10</i>	<i>-0,08</i>	<i>0,00</i>	<i>-0,13</i>	<i>-0,13</i>	<i>0,11</i>

- a) Uitgaven = betalingsmogelijkheden (NGK + GOK + VK)
 b) Het betreft aflossingen in het kader van financiële leasing
 c) Begroting + consolidatieperimeter

Tabel 61
FG – Meerjarenraming 2011 - 2015

Franse Gemeenschap (x 1.000.000 EUR)	initiële begroting 2011	meerjarenramingen (a)				2012 / 2011	2013 / 2012	2014 / 2013	2015 / 2014
		2012	2013	2014	2015				
		<i>(lopende prijzen)</i>				<i>(nominaal veranderingen % resp. 1.000.000 EUR)</i>			
<u>begroting stricto sensu</u>									
ontvangsten	8.687,2	8.831,9	9.122,8	9.447,2	9.793,5	1,7%	3,3%	3,6%	3,7%
uitgaven excl. aflossingen <i>w.o. meerjarige verbintenissen</i>	9.138,1	9.268,1	9.488,5	9.707,8	9.943,6	1,4%	2,4%	2,3%	2,4%
netto saldo	-451,0	-436,1	-365,7	-260,6	-150,1	14,8	70,4	105,1	110,5
<u>consolidatieperimeter</u>									
netto saldo	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	0,0	0,0	0,0	0,0
geconsolideerd netto saldo	-444,0	-429,1	-358,7	-253,6	-143,1	14,8	70,4	105,1	110,5
ESR correcties	85,7	85,7	85,7	85,7	85,7	0,0	0,0	0,0	0,0
ESR VORDERINGENSALDO	-358,3	-343,5	-273,0	-167,9	-57,4	14,8	70,4	105,1	110,5
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>-0,10</i>	<i>-0,09</i>	<i>-0,07</i>	<i>-0,04</i>	<i>-0,01</i>	<i>0,01</i>	<i>0,02</i>	<i>0,03</i>	<i>0,03</i>

(a) Informatie afkomstig uit de Algemene Toelichting bij de begroting 2011 en het perscommuniqué van 11 januari 2011 betreffende de uitvoering van de begroting 2010

Tabel 62**FG – Overzicht van de naleving van de budgettaire normering in het recente verleden en een vooruitblik naar de jaren 2011 - 2012**

Franse Gemeenschap		Realisaties / Begroting / Meerjarenraming (1)	Budgettaire doelstelling (2)	Verschil (3) = (1) - (2)
(x 1.000.000 EUR)				
2007	real. (a)	-32,6	-37,0	4,4
2008	real. (a)	59,6	8,4	51,2
2009	real. (a)	-265,2	-266,5	1,3
2010	real. (b)	-721,4	-727,1	5,7
2011	begr. (c)	-358,3	-548,0	189,7
2012	raming (b)	-343,5	-438,1	94,6

- (a) Rekeningen van de overheid 2009, publicatie INR van september 2010
(b) Perscommuniqué van de Franse Gemeenschap - 11 januari 2011
(c) Initiële begroting van het begrotingsjaar 2011

III.4. Het Waalse Gewest

III.4.1. Evaluatie van de begrotingsresultaten ten opzichte van de budgettaire doelstellingen

III.4.1.1. Periode 2009 - 2010

Tabel 63
WG – Budgettaire realisaties van het begrotingsjaar 2010

Waalse Gewest (x 1.000.000 EUR)	Begroting 2010 aangepast (2 ^{de} aanp.) (1)	Realisaties (WG jan. 2011) (a) (2)	Vershil (3) = (2) - (1)
<u>begroting stricto sensu</u>			
ontvangsten	6.573,8	6.513,4	-60,4
uitgaven (a)	7.265,1	6.953,1	-312,0
bruto saldo	-691,3	-439,7	251,6
- aflossing schuld (b)	35,3	39,4	4,1
netto saldo	-656,0	-400,4	255,7
<u>consolidatieperimeter</u>			
netto saldo	-125,8	-125,8	0,0
geconsolideerd netto saldo	-781,9	-526,2	255,7
<u>ESR correcties</u>			
netto KVD (c)	285,2	295,7	10,5
<u>andere overgangscorrecties (c)</u>			
onderbenutting kredieten	242,0	pas d'applic.	-
diverse	-10,0	-10,0	0,0
ESR VORDERINGENSALDO (WG)	-264,7	-240,5	24,2
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>-0,08</i>	<i>-0,07</i>	<i>0,01</i>
<u>verwachte aanvullende correctie bij de opstelling van nationale rekeningen 2010 :</u>			
uitgaven die niet of onvoldoende onderbouwd zijn als KVD	-200,0	-200,0	0,0
	-0,06	-0,06	0,00
ESR VORDERINGENSALDO (NR)	-464,7	-440,5	24,2
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>-0,13</i>	<i>-0,13</i>	<i>0,01</i>

- (a) Informatie afkomstig uit het perscommuniqué van 11 januari 2011 betreffende de uitvoering van de begroting 2010.

Tabel 64

WG – Toetsing van de budgettaire realisaties van de periode 2009 – 2010 aan de doelstellingen voor die begrotingsjaren

Waalse Gewest (x 1.000.000 EUR)	realisatie (NR 2009) (1)	2009 doelstelling Akkoord 15.12.2009 (2)	verschil (3) = (1) - (2)
VORDERINGENSALDO ESR <i>in % BBP / verschil in ratio</i>	-882,2 -0,26	-406,9 -0,12	-475,3 -0,14
Waalse Gewest (x 1.000.000 EUR)	réalisation ^E (WG jan. 2011) (a) (1)	2010 doelstelling Akkoord 15.12.2009 (2)	verschil (3) = (1) - (2)
* indien correcte verantwoording van bepaalde kapitaaluitgaven als KVD :			
VORDERINGENSALDO ESR <i>in % BBP / verschil in ratio</i>	-240,5 -0,07	-364,7 -0,10	124,2 0,04
* indien geen of onvoldoende verantwoording van bepaalde kapitaaluitgaven als KVD :			
VORDERINGENSALDO ESR <i>in % BBP / verschil in ratio</i>	-440,5 -0,13	-364,7 -0,10	-75,8 -0,02

Perscommuniqué van het Waalse Gewest - 11 januari 2011.

III.4.1.2. Periode 2011 - 2012

Tabel 65: WG – De begrotingsvooruitzichten voor het jaar 2011 in een meerjarig perspectief

Waalse Gewest (x 1.000.000 EUR)	begroting					begroting				
	2009 initieel	2009 aangepast (1 ^{ste} aanp.)	2010 initieel	2010 aangepast (2 ^{de} aanp.)	2011 initieel	2009 aangep. / 2009 init.	2010 aangep. / 2010 init.	2010 init. / 2009 aangep.	2010 aangep. / 2009 aangep.	2011 init. / 2010 aangep.
	<i>(lopende prijzen)</i>					<i>(nominaal veranderings % resp. 1.000.000 EUR)</i>				
<u>begroting stricto sensu</u>										
ontvangsten	6.796,3	6.371,0	6.341,0	6.573,8	6.628,8	-6,3%	3,7%	-0,5%	3,2%	0,8%
uitgaven (a)	7.373,3	7.476,3	7.122,0	7.265,1	7.263,7	1,4%	2,0%	-4,7%	-2,8%	0,0%
bruto saldo	-577,0	-1.105,4	-781,1	-691,3	-634,9	-528,4	89,8	324,3	414,1	56,4
- aflossing schuld (b)	33,6	34,6	35,3	35,3	35,4	2,7%	0,0%	2,1%	2,1%	0,4%
netto saldo	-543,4	-1.070,8	-745,8	-656,0	-599,5	-527,4	89,8	325,0	414,8	56,6
<u>consolidatieperimeter</u>										
netto saldo	-56,8	-56,8	-125,8	-125,8	-69,3	0,0	0,0	-69,0	-69,0	56,5
geconsolideerd netto saldo	-600,2	-1.127,7	-871,6	-781,9	-668,8	-527,4	89,8	256,0	345,8	113,1
<u>ESR correcties</u>										
netto KVD (c)	375,7	495,2	274,9	285,2	201,0	119,5	10,2	-220,3	-210,0	-84,2
<u>andere overgangscorrecties (c)</u>										
onderbenutting kredieten	242,0	242,0	242,0	242,0	242,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
diverse	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ESR VORDERINGENSALDO	7,5	-400,4	-364,7	-264,7	-235,7	-407,9	100,0	35,7	135,7	29,0
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>0,00</i>	<i>-0,12</i>	<i>-0,10</i>	<i>-0,08</i>	<i>-0,06</i>	<i>-0,12</i>	<i>0,03</i>	<i>0,01</i>	<i>0,04</i>	<i>0,01</i>

- (a) Uitgaven = betalingsmogelijkheden (NGK + GOK + VK)
 (b) Aflossingen met inbegrip van leasing
 (c) Begroting + consolidatieperimeter

Tabel 66: WG – Meerjarenraming 2011 - 2015

Waalse Gewest (x 1.000.000 EUR)	initiële begroting 2011	meerjarenraming (Algemene Toelichting 2011) (d)				2012 / 2011	2013 / 2012	2014 / 2013	2015 / 2014
		2012	2013	2014	2015				
		<i>(lopende prijzen)</i>				<i>(nominaal veranderings % resp. 1.000.000 EUR)</i>			
<u>begroting stricto sensu</u>									
ontvangsten	6.628,8	6.769,8	6.988,9	7.232,9	7.493,5	2,1%	3,2%	3,5%	3,6%
uitgaven (a)	7.263,7	7.353,8	7.506,4	7.473,8	7.485,6	1,2%	2,1%	-0,4%	0,2%
bruto saldo	-634,9	-584,0	-517,6	-240,9	7,9	50,9	66,4	276,7	248,8
- aflossing schuld (b)	35,4	35,4	35,4	35,4	35,4	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
netto saldo	-599,5	-548,6	-482,2	-205,5	43,3	50,9	66,4	276,7	248,8
<u>consolidatieperimeter</u>									
netto saldo	-69,3	-50,0	-50,0	-50,0	-50,0	19,3	0,0	0,0	0,0
geconsolideerd netto saldo	-668,8	-598,6	-532,2	-255,5	-6,7	70,2	66,4	276,7	248,8
<u>ESR correcties</u>									
netto KVD (c)	201,0	202,0	201,0	200,0	200,0	1,0	-1,0	-1,0	0,0
<u>andere overgangscorrecties (c)</u>									
onderbenutting kredieten	242,0	242,0	242,0	242,0	242,0	0,0	0,0	0,0	0,0
diverse	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ESR VORDERINGENSALDO	-235,7	-164,6	-99,1	176,6	425,3	71,2	65,4	275,7	248,8
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>-0,06</i>	<i>-0,04</i>	<i>-0,02</i>	<i>0,04</i>	<i>0,10</i>	<i>0,02</i>	<i>0,02</i>	<i>0,07</i>	<i>0,06</i>

(a) Uitgaven = betalingsmogelijkheden (NGK + GOK + VK)

(b) Aflossingen met inbegrip van leasing

(c) Begroting + consolidatieperimeter

(d) Algemene Toelichting bij de initiële begroting 2011 : Doc. 4-II a et 4-II bcd (2010-2011), 1 december 2010

Tabel 67

WG – Overzicht van de naleving van de budgettaire normering in het recente verleden en een vooruitblik naar de jaren 2011 - 2012

Waalse Gewest (x 1.000.000 EUR)		Realisaties / Begroting / Ramingen (1)	Budgettaire doelstelling (2)	Vershil (3) = (1) - (2)
2007	real. (a)	248,7	46,6	202,1
2008	real. (a)	-55,5	-16,0	-39,5
2009	real. (a)	-882,2	-406,9	-475,3
2010	real. (b)	-240,5	-364,7	124,2
2011	begr. (c)	-235,7	-267,7	32,0
2012	raming (c)	-164,6	-134,4	-30,2

(a) Rekeningen van de overheid 2009, publicatie INR september 2010

(b) Perscommuniqué van het Waalse Gewest - 11 januari 2011

(c) Algemene Toelichting bij de initiële begroting 2011 : Doc. 4-II a et 4-II bcd (2010-2011), 1 december 2010

III.5. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

III.5.1. Evaluatie van de begrotingsresultaten ten opzichte van de budgettaire doelstellingen

III.5.1.1. Periode 2009 - 2010

Tabel 68

BHG – Budgettaire realisaties van het begrotingsjaar 2009

Brussels Hoofdstedelijk Gewest	aangepaste begroting 2009	realisaties (a)	écart
(x 1.000.000 EUR)	(1)	(2)	(3) = (2) - (1)
<u>algemene begroting (MBHG)</u>			
ontvangsten	2.300,9	2.248,2	-52,7
<i>w.o. opbrengst leningen</i>	153,5	0,0	-153,5
uitgaven	2.840,9	1.701,4	-1.139,6
<i>w.o. aflossingen</i>	280,7	127,2	-153,5
bruto saldo	-540,0	546,8	1.086,8
- aflossing schuld	127,2	127,2	0,0
netto saldo	-412,8	674,0	1.086,8
<u>consolidatieperimeter</u>			
ontvangsten	2.292,7	807,6	-1.485,1
<i>w.o. opbrengst leningen</i>	510,5	384,7	-125,8
uitgaven	2.312,9	1.938,1	-374,7
<i>w.o. aflossingen</i>	536,8	406,6	-130,2
bruto saldo	-20,2	-1.130,6	-1.110,4
- aflossing schuld	26,3	22,0	-4,4
netto saldo	6,1	-1.108,6	-1.114,7
geconsolideerd netto saldo	-406,7	-434,6	-27,9
<u>ESR correcties</u>			
netto KVD			
algemene begroting (MBHG)	70,1	67,4	-2,7
consolidatieperimeter	3,9	7,3	3,4
ESR VORDERINGENSALDO	-332,7	-359,9	-27,2
<i>vóór begrotingsverrichtingen</i>			
<u>andere overgangscorrecties</u>			
begrotingsverrichtingen	100,0	13,2	-86,8
ESR VORDERINGENSALDO	-232,7	-346,7	-114,0
<i>in % BBP</i>	<i>-0,07</i>	<i>-0,10</i>	<i>-0,03</i>

(a) Algemene Toelichting bij initiële begroting 2011, Doc. A - 129/1 - 2010/2011, 30.10.2010 (vervolg 1)

Tabel 69

**BHG – Toetsing van de budgettaire realisaties van de periode 2009 – 2010
aan de doelstellingen voor die begrotingsjaren**

Brussels Hoofdstedelijk Gewest (x 1.000.000 EUR)	2009		
	realisaties (NR 2009) (1)	doelstelling Akkoord 15.12.2009 (2)	verschil (3) = (1) - (2)
ESR VORDERINGENSALDO	-346,7	-232,7	-114,0
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>-0,10</i>	<i>-0,07</i>	<i>-0,03</i>
Brussels Hoofdstedelijk Gewest (x 1.000.000 EUR)	2010		
	realisaties ^R (BHG maart 2011) (a) (1)	doelstelling Akkoord 15.12.2009 (2)	verschil (3) = (1) - (2)
ESR VORDERINGENSALDO	-260,0	-313,0	53,0
<i>in % BBP / verschil in ratio</i>	<i>-0,07</i>	<i>-0,09</i>	<i>0,02</i>

(a) Zeer voorlopig cijfer, nog geen verdere details beschikbaar

III.5.1.2. Periode 2011 - 2012

Tabel 70
BHG – De begrotingsvooruitzichten voor het jaar 2011
in een meerjarig perspectief

Brussels Hoofdstedelijk Gewest (x 1.000.000 EUR)	begroting					begroting				
	2009 initieel	2009 aangepast	2010 initieel	2010 aangepast	2011 initieel	2009 aangep. / 2009 init.	2010 aaangep. / 2010 init.	2010 init. / 2009 aangep.	2010 aaangep. / 2009 aangep.	2011 init. / 2010 aangep.
	<i>(lopende prijzen)</i>					<i>(nominaal veranderings % resp. 1.000.000 EUR)</i>				
algemene begroting (MBHG)										
ontvangsten (a)	2.594,3	2.300,9	2.269,5	2.361,4	2.963,2	-11,3%	4,1%	-1,4%	2,6%	25,5%
w.o. opbrengst leningen	153,5	153,5	133,5	133,5	629,5	0,0%	0,0%	-13,0%	-13,0%	371,5%
uitgaven (a)	2.951,6	2.840,9	2.919,2	2.924,3	3.095,7	-110,7	5,2	78,3	83,4	171,3
w.o. aflossingen	280,7	280,7	288,5	288,5	273,5	0,0%	0,0%	2,8%	2,8%	-5,2%
bruto saldo	-357,3	-540,0	-649,7	-562,9	-132,5	-182,7	86,8	-109,8	-22,9	430,4
- aflossingen schuld	127,2	127,2	155,0	155,0	-356,0	0,0%	0,0%	21,9%	21,9%	-329,7%
netto saldo	-230,1	-412,8	-494,7	-407,9	-488,5	-182,7	86,8	-81,9	4,9	-80,6
consolidatieperimeter										
ontvangsten	2.330,9	2.292,7	2.358,1	2.380,2	2.396,9	-1,6%	0,9%	2,9%	3,8%	0,7%
w.o. opbrengst leningen	525,5	510,5	512,4	512,4	518,3	-2,9%	0,0%	0,4%	0,4%	1,1%
uitgaven (a)	2.361,4	2.312,9	2.348,0	2.390,9	2.418,0	-48,6	42,9	35,1	78,0	27,1
w.o. aflossingen	536,9	536,8	533,9	550,0	533,7	0,0%	3,0%	-0,5%	2,5%	-3,0%
bruto saldo	-30,5	-20,2	10,1	-10,6	-21,1	130,6%	74,8%	-18,4%	42,6%	-59,1%
- aflossingen schuld	11,4	26,3	21,5	37,5	15,4					
netto saldo	-19,1	6,1	31,6	26,9	-5,7	25,2	-4,7	25,4	20,8	-32,6
geconsolideerd netto saldo	-249,2	-406,7	-463,2	-381,0	-494,2	-157,5	82,2	-56,5	25,6	-113,2
ESR correcties										
netto KVD										
algemene begroting (MBHG)	70,4	70,1	28,3	25,5	45,5	-0,3	-2,8	-41,8	-44,6	20,0
consolidatieperimeter	19,2	3,9	8,0	12,6	15,7	-15,3	4,5	4,1	8,7	3,2
ESR VORDERINGENSALDO										
<i>vóór begrotingsverrichtingen</i>	-159,6	-332,7	-426,9	-343,0	-433,0	-173,1	83,9	-94,2	-10,3	-90,0
andere overgangscorrecties (b)										
begrotingsverrichtingen	170,0	100,0	120,0	30,0	120,0	-70,0	-90,0	20,0	-70,0	90,0
ESR VORDERINGENSALDO	10,4	-232,7	-306,9	-313,0	-313,0	-243,1	-6,1	-74,2	-80,3	0,0
<i>in % BBP</i>	0,00	-0,07	-0,09	-0,09	-0,09	-0,07	0,00	-0,02	-0,02	0,00

- (a) Exclusief Fonds voor beheer van gewestelijke schuld waarop geen uitvoering plaatsvindt (ontv. = uitg. = 173,526 miljoen euro)
- (b) Algemene begroting MBHG + consolidatieperimeter

Tabel 71 : BHG – Meerjarenraming 2011 - 2016

Brussels Hoofdstedelijk Gewest	begroting 2011 initieel met herfinanciering (a)	meerjarenraming (opstelling initiële begroting 2011)					2012 / 2011	2013 / 2012	2014 / 2013	2015 / 2014	2016 / 2015
		2012	2013	2014	2015	2016					
(x 1.000.000 EUR)		met herfinanciering (a) (b)					(nominaal verandering % resp. 1.000.000 EUR)				
algemene begroting (MBHG)											
ontvangsten (c)	2.467,2	2.462,0	2.535,8	2.611,9	2.690,3	2.771,0	-0,2%	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%
w.o. opbrengst leningen	133,5	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	-	-	-	-	-
uitgaven (c)	3.095,7	2.978,7	3.008,2	3.056,2	3.044,5	3.066,1	-3,8%	1,0%	1,6%	-0,4%	0,7%
w.o. aflossingen	273,5	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	-	-	-	-	-
bruto saldo	-628,5	-516,7	-472,3	-444,3	-354,3	-295,1	111,8	44,4	28,0	90,1	59,1
- aflossingen schuld	140,0	173,0	190,0	202,0	182,0	145,0	23,6%	9,8%	6,3%	-9,9%	-20,3%
netto saldo	-488,5	-343,7	-282,3	-242,3	-172,3	-150,1	144,8	61,4	40,0	70,1	22,1
consolidatieperimeter											
bruto saldo	-21,1	-26,4	-18,9	-11,1	-2,3	4,8	-5,3	7,5	7,8	8,8	7,1
- netto aflossingen	15,4	22,8	32,9	38,5	32,5	41,3	48,4%	44,3%	17,0%	-15,6%	27,1%
netto saldo	-5,7	-3,6	14,0	27,4	30,2	46,1	2,1	17,6	13,4	2,8	15,9
geconsolideerd netto saldo	-494,2	-347,3	-268,3	-215,0	-142,1	-104,0	146,9	79,0	53,4	72,9	38,0
ESR correcties											
netto KVD											
algemene begroting (MBHG)	45,5	47,3	49,2	51,2	53,2	55,3	1,8	1,9	2,0	2,0	2,1
consolidatieperimeter	15,7	16,0	16,6	17,3	18,0	18,7	0,3	0,6	0,7	0,7	0,7
ESR VORDERINGENSALDO vóór begrotingsverrichtingen	-433,0	-284,1	-202,5	-146,5	-70,9	-30,0	149,0	81,5	56,0	75,7	40,9
andere overgangscorrecties begrotingsverrichtingen (d)	120,0	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0	-90,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ESR VORDERINGENSALDO	-313,0	-254,1	-172,5	-116,5	-40,9	0,0	59,0	81,5	56,0	75,7	40,9
in % BBP / verschil in ratio	-0,09	-0,07	-0,04	-0,03	-0,01	0,00	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01

- (a) De meerjarenraming houdt rekening met een gewenste herfinanciering van het BHG ten belope van 496 miljoen euro (bedrag in mindering gebracht van de bruto ontvangsten en de opbrengst van leningen)
- (b) Algemene Toelichting bij initiële begroting 2011, Doc. A - 129/1 - 2010/2011, 30.10.2010 (vervolg 1)
- (c) Exclusief Fonds voor beheer van gewestelijke schuld waarop geen uitvoering plaatsvindt (ontv. = uitg. = 173,526 miljoen euro)
- (d) Algemene begroting MBHG + consolidatieperimeter

Tabel 72 : Meerjarenraming 2011 – 2016

Beknopte voorstelling

Brussels Hoofdstedelijk Gewest (x 1.000.000 EUR)	begroting					begroting				
	2009 initieel	2009 aangepast	2010 initieel	2010 aangepast	2011 initieel	2009 aangep. / 2009 init.	2010 aangep. / 2010 init.	2010 init. / 2009 aangep.	2010 aangep. / 2009 aangep.	2011 init. / 2010 aangep.
	<i>(lopende prijzen)</i>					<i>(nominaal veranderingen % resp. 1.000.000 EUR)</i>				
ESR gecorrigeerde ontvangsten algemene begroting	2.574,5	2.285,3	2.299,9	2.388,5	2.504,2	-11,2%	3,9%	0,6%	4,5%	4,8%
ESR gecorrigeerde uitgaven algemene begroting	2.734,2	2.628,0	2.766,4	2.771,0	2.947,2	-3,9%	0,2%	5,3%	5,4%	6,4%
vorderingensaldo MBHG	-159,7	-342,7	-466,5	-382,5	-443,0	-183,0	84,0	-123,7	-39,7	-60,6
ESR gecorrigeerde ontvangsten consolidatieperimeter	1.540,5	1.516,9	1.579,6	1.601,5	1.611,0	-1,5%	1,4%	4,1%	5,6%	0,6%
ESR gecorrigeerde uitgaven consolidatieperimeter	1.540,4	1.506,9	1.540,0	1.562,0	1.601,0	-2,2%	1,4%	2,2%	3,7%	2,5%
vorderingensaldo consolidatieperimeter	0,10	10,01	39,57	39,45	10,01	9,92	-0,12	29,56	29,44	-29,45
ESR VORDERINGENSALDO <i>vóór begrotingsverrichtingen</i>	-159,6	-332,7	-426,9	-343,0	-433,0	-173,1	83,9	-94,2	-10,3	-90,0
<u>andere overgangscorrecties</u> begrotingsverrichtingen	170,0	100,0	120,0	30,0	120,0	-70,0	-90,0	20,0	-70,0	90,0
ESR VORDERINGENSALDO <i>in % BBP / verschil in ratio</i>	10,4 <i>0,00</i>	-232,7 <i>-0,07</i>	-306,9 <i>-0,09</i>	-313,0 <i>-0,09</i>	-313,0 <i>-0,09</i>	-243,1 <i>-0,07</i>	-6,1 <i>0,00</i>	-74,2 <i>-0,02</i>	-80,3 <i>-0,02</i>	0,0 <i>0,00</i>

Tabel 73
Meerjarenraming 2011 – 2016

Brussels Hoofdstedelijk Gewest		Realisaties / Begroting / Meerjarenraming (1)	Budgettaire doelstelling (2)	Verschil (3) = (1) - (2)
(x 1.000.000 EUR)				
2007	real. (a)	7,7	-24,3	32,0
2008	real. (a)	-76,0	0,6	-76,6
2009	real. (a)	-346,7	-232,7	-114,0
2010	real. ^R (b)	-260,0	-313,01	53,0
2011	begr. (c)	-313,0	-254,1	-58,9
2012	raming (c)	-254,1	-172,3	-81,8

- (a) Rekeningen van de overheid 2009, publicatie INR september 2010
 (b) Zeer voorlopig cijfer, nog geen verdere details beschikbaar
 (c) Algemene Toelichting bij initiële begroting 2011, Doc. A - 129/1 - 2010/2011, 30.10.2010 (vervolg 1)

D.2011/1169/4